

By
Iisalmi

EMME ODOTA IHMEITÄ.
TEEMME NIITÄ.

TILINPÄÄTÖS 2020

IISALMI

130

Sisällys

1.	Toimintakertomus	4
1.1	Kaupunginjohtajan katsaus	4
1.2	Hallinto	6
1.3	Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	9
1.4	Kaupunkistrategia.....	16
1.5	Talous.....	22
1.6	Rahoitusasema ja sen muutokset.....	34
1.7	Henkilöstö.....	39
1.8	Ympäristötekijät.....	39
1.9	Muut ei-taloudelliset asiat.....	41
1.10	Arvio tulevasta kehityksestä sekä merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	41
1.11	Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	47
1.12	Iisalmi-konsernin toiminta ja talous.....	50
1.13	Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	53
1.14	Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.....	54
1.15	Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	56
1.16	Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.....	60
2.	Talousarvion toteutuminen.....	61
2.1	Keskusvaalilautakunta.....	62
2.2	Tarkastuslautakunta.....	63
2.3	Kaupunginhallitus.....	64
2.4	Ylä-Savon maaseutuhallinnon yhteislautakunta	88
2.5	Sivistys- ja hyvinvointilautakunta.....	91
2.6	Tekninen lautakunta.....	106
2.7	Ylä-Savon jätehuoltolautakunta.....	120
2.8	Investointiosan toteutumisvertailu.....	125
2.9	Tuloslaskelman toteutumisvertailu (ei sis. vesilaitosta).....	127
2.10	Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu (ei sis. vesilaitosta).....	129
2.11	Yhteenvedo valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	130
2.12	Käyttötalouden toteutumisvertailu	132
3.	Tilinpäätöslaskelmat.....	135
3.1	Tuloslaskelma	135
3.2	Rahoituslaskelma	136
3.3	Tase (eliminoitu sis. vesilaitos)	137
3.4	Konsernituloslaskelma.....	138

3.4	Konsernitase.....	139
3.5	Konsernin rahoituslaskelma	140
3.6	Liikelaitoksen tilinpäätöslaskelmat.....	141
4.	Tilinpäätöksen liitetiedot	144
4.1	Tuloslaskelman liitetiedot	146
4.2	Tasetta koskevat liitetiedot.....	147
4.3	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	150
4.4	Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot....	152
4.5	Konsernitilinpäätöksen liitetiedot.....	154
4.6	Konsernitaseen liitetiedot.....	156
5.	Eriytetyt tilinpäätökset (vesiliikelaitos) ja muut eriytetyt laskelmat	158
5.1	Tilinpäätöksen sisältö.....	159
5.2	Toimintakertomus.....	160
5.3	Talousarvion toteutuminen.....	171
5.4	Tilinpäätöslaskelmat.....	179
5.5	Tilinpäätöksen liitetiedot.....	182
5.6	Organisaatio.....	188
5.7	Tilinpäätöksen allekirjoitus ja merkinnät.....	189
5.8	Muut eriytetyt laskelmat.....	190
6	Tilinpäätöksen allekirjoitus.....	191
7	Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista.....	192

1. Toimintakertomus

1.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Kaupungin vuoden 2020 tilinpäätös on 2,7 M€ ylijäämäinen. Verotulot pysyivät lähes ennallaan, mutta valtionosuudet kasvoivat 8,4 M€ edelliseen vuoteen verrattuna. Valtionosuuksien merkittävään kasvuun vaikuttivat koronaviruksesta johtuvat valtion kohdistamat koronatuet kunnille. Koronakompensatioiden taloudellinen vaikutus tilikaudelle on yhteensä n. 6,5 M€. Vuoden 2020 vuosikate 13,7 M€ riittää reilusti kattamaan poistot (8,7 M€). Kaupungin lainamäärä kasvoi 6 M€ ja asukaskohtainen velka oli viime vuoden lopussa 2 904 €. Edelliseen vuoteen verrattuna asukaskohtainen velka kasvoi 314 €:lla.

Koronapandemian johdosta vuosi 2020 oli poikkeuksellinen. Nopeasti heikentyneen työllisyystilanteen, asetettujen poikkeusolojen sekä palvelujen rajoitus- ja sulkemistoimenpiteiden johdosta kaupunginhallitus päätti keväällä talouden n. 1,5 M€:n tasapainottamistoimenpiteistä. Kaupungin toimintakulut kasvoivat 1,7 M€ (1,1 %) ja toimintatuotot vähenivät 0,38 M€ (-1,3 %) edellisvuoteen verrattuna. Pandemian johdosta asetetut rajoitustoimenpiteet vaikuttivat merkittävästi palvelujen järjestämiseen kevään ja kesän aikana. Koulut siirtyivät maaliskuussa kahdeksi kuukaudeksi etäopetukseen, osa henkilöstöstä siirtyi etätöihin ja sisätiloissa tarjottavat liikunta- ja kulttuuripalvelut olivat suljettuina alkukesään saakka.

Kaupungin investoinnit toteutuivat suunniteltua pienempinä. Merkittävimpiä käynnistyneitä investointeja olivat Kilpijärven koulun sekä uuden uimahallin rakentamisen aloittaminen. Uuden uimahallin rakentaminen on mittaluokaltaan kaupungin lähihistorian suurin yksittäinen investointi. Kaupungin kokonaisinvestointimäärä pysyi korkeana 11,8 M€ (brutto). Maankäytön kehittämisen puolelta keskeisiä asemakaavatoita olivat KoljonvIRRantien varren asemakaavan muutos liiketonttikäyttöön sekä yleiskaavan jatkovalmistelu.

Kaupungin työllisyyskehitys heikkeni nopeasti koronakevään aikana. Työvoimasta oli keskimäärin v. 2020 työttömänä 16,2 %, mikä tarkoittaa, että työttömiä oli noin 400 henkilöä enemmän kuin vuotta aiemmin. Kaupungin työttömyys on sekä ammatti- että ikärakennesyistä miehiin painottuvaa. Osaavan työvoiman saatavuudessa on edelleen haasteita. Tilanteen korjaaminen edellyttää joustavia ja räätälöityjä koulutuspolkuja nykyiselle työvoimareserville, osaajien rekrytointia lähimaakunnista ja lisäksi ammattitaitoisen työvoiman hankkimista ulkomailta. *By Iisalmi* -brändityön ja hankkeiden avulla kehitetään kaupungin tunnettavuutta ja vetovoimaa yhdessä yritysten ja oppilaitosten kanssa.

Väestönkehityksen osa-alueet ovat luonnollinen väestönlisäys, kuntien välinen nettomuutto ja nettomaahanmuutto. Iisalmessa syntyi viime vuonna 147 lasta eli saman verran kuin v. 2019. Syntyvyyden ja kuolleisuuden välinen erotus on suurin selittävä tekijä kaupungin väestön vähenemisessä. Viime vuonna väestö väheni 240 henkilöä. Kokonaisnettomuuton osalta kaupungin väkiluku väheni 71 asukkaan verran. Kaupungin asukasluku oli viime vuoden lopussa 21 127 asukasta. Kokonaisuutena Ylä-Savon seutukunta menetti viime vuonna 738 asukasta ja seutukunnan väestömäärä oli vuoden lopussa 52 178. Väestökehitys oli vähenevää yhtä lukuun

ottamatta kaikissa maakunnan kunnissa.

Iisalmen kaupunkistrategia päivitettiin vuoden 2020 aikana. Asetetun vision mukaisesti haluamme olla vuonna 2030 houkuttelevin seutukaupunki. Tavoitteeseen pääseminen tarkoittaa aktiivista ja vaikuttavaa elinkeinopolitiikkaa ja uusia työpaikkoja. Lisäksi tarvitsemme uusia pehmeitä vetovoimatekijöitä eli toimintaa ja tapahtumia, jotka tuottavat iloa, yhteisöllisyyttä ja elämyksiä.

Vuoden 2020 positiivisen tuloksen ja kahdeksan perättäisen ylijäämäisen vuoden avittamina meillä on hyvät edellytykset jatkaa päämäärätietoista kehittämistyötä. Koronapandemiasta elpyminen, työllisyystilanteen parantaminen ja kaupungin käyttötalouden pitäminen vakaana ovat tulevan valtuustokauden alun keskeisiä tavoitteita.

Kiitos kaupungin henkilöstölle hyvin tehdystä työstä ja päätöksentekijöille hyvistä päätöksistä Iisalmen parhaaksi vuonna 2020!

Jarmo Ronkainen
kaupunginjohtaja

Kaupunginvaltuusto

Valtuutettuja	43
Puheenjohtaja	Kati Åhman
I Varapuheenjohtaja	Riitta Korpihalla
II Varapuheenjohtaja	Iivo Polvi
Kaupunginvaltuuston paikkajakauma	
Keskusta	15
SDP	8
Vasemmistoliitto	7
Kokoomus	6
Vihreät	3
Perussuomalaiset	2
Kristillisdemokraatit	2
Kaupunginhallitus	
Jäseniä	11
Puheenjohtaja	Juho Pulkka
I Varapuheenjohtaja	Kirsi Niva
II Varapuheenjohtaja	Jouni Toppinen
Kaupunginjohtaja	Jarmo Ronkainen
Toimialat ja johtajat	
Elinvoima- ja konsernipalvelut -toimiala	Jarmo Ronkainen
Sivistys ja hyvinvointi - toimiala	Kirsi-Tiina Ikonen
Tekninen -toimiala	Kari Nissinen

Kuva 2

Tilivelvolliset

Toimielin:	Vastuualue:	Tilivelvolliset:
Keskusvaalilautakunta	Vaalit	Keskusvaalilautakunnan jäsenet Hallintojohtaja
Tarkastuslautakunta	Tilintarkastus	Tarkastuslautakunnan jäsenet
Kaupunginhallitus	Elinvoima- ja konsernipalvelut	Kaupunginhallituksen jäsenet Kaupunginjohtaja
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan jäsenet Sivistys- ja hyvinvointitoimialan toimialajohtaja
Musiikkiopiston johtokunta	Musiikkiopisto	Musiikkiopiston johtokunnan jäsenet Musiikkiopiston rehtori
Tekninen lautakunta	Tekninen toimiala	Teknisen lautakunnan jäsenet Teknisen toimialan toimialajohtaja
Ylä-Savon maaseutuhallinnon yhteislautakunta	Ylä-Savon maaseutupalvelut	Ylä-Savon maaseutuhallinnon yhteislautakunnan jäsenet Maaseutujohtaja
Ylä-Savon jätehuoltolautakunta	Jätehuolto	Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan jäsenet Jäteasiantuntija
Iisalmen vesiliikelaitos	Puhdas vesi Jätevesi	Iisalmen vesi liikelaitoksen johtokunta Vesilaitoksen johtaja

Vastuualue:	Toimintayksikkö:	Tilivelvolliset:
Rahoitus	Rahoitus	Talousjohtaja
Hallinto- ja maaseutupalvelut	Hallintopalvelut Henkilöstöhallinto Ylä-Savon maaseutupalvelut Lomituspalvelut	Hallintojohtaja Henkilöstöpäällikkö Maaseutujohtaja Lomatoimenjohtaja
Talous- ja tietohallinto	Talous- ja tietohallinto	Talousjohtaja
Sosiaali- ja terveydenhuolto	Sosiaali- ja terveydenhuolto	Talousjohtaja
Elinvoimapaalvelut	Elinvoimapaalvelut Työllisyyspalvelut Maahanmuutto- ja pakolaispalvelut	Elinkeinojohtaja Työllisyyskoordinaattori/TYP-johtaja Maahanmuuttotyön koordinaattori
Sivistys ja hyvinvointi	Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto	Toimialajohtaja
Varhaiskasvatus	Päiväkodit Perhepäivähoito	Varhaiskasvatusjohtaja Varhaiskasvatusjohtaja
Perusopetus ja lukiokoulutus	Perusopetus Lukiokoulutus Ruokapalvelut	Toimialajohtaja Lukion rehtori Ruokapalvelupäällikkö
Kulttuuri- ja vapaa-aika	Kansalais- ja musiikkiopisto Kirjasto- ja kulttuuripalvelut Liikunta- ja nuorisopalvelut	Kansalais- ja musiikkiopiston rehtori Kirjasto- ja kulttuuripalvelupäällikkö Kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja
Teknisen toimialan hallinto	Teknisen toimialan hallinto	Toimialajohtaja
Maankäyttö ja asuminen	Kaavoitus Tonttipalvelut Kaupunkimittaus Rakennusvalvonta	Kaavoituspäällikkö Kaavoituspäällikkö Kiinteistöinsinööri Mittauspäällikkö Rakennustarkastaja
Kadut ja ympäristö	Kunnallistekniikan suunnittelu Kunnallistekniikan rakentaminen ja liikennealueet Viher- ja liikunta-alueet	Kaupungininsinööri Kaupungininsinööri Työpäällikkö Viher- ja liikunta-aluepäällikkö
Toimitilat	Tilahallinta ja rakentaminen Kiinteistöjen kunnossapito Kiinteistönhoito	Toimialajohtaja LVI-insinööri Kunnossapitopäällikkö Kiinteistönhoitopäällikkö
Jätehuolto	Jätehuolto	Jäteasiantuntija
Iisalmen vesi	Hallinto ja verkostot Laitokset	Vesilaitoksen johtaja Vesilaitoksen johtaja Käyttöpäällikkö

Kuva 3 Tilivelvolliset

1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Yleinen taloudellinen kehitys

Koronapandemia (COVID-19) syöksi kansantalouden vuoden 2020 keväällä ennennäkemättömään syöksyyn. Pandemiaa seuranneet useat eri rajoitustoimet Suomessa ja maailmalla seisauttivat palvelualojen kulutuskysynnän ja horjuttivat kansalaisten luottamusta sekä yleistä investointiympäristöä.

Tautitilanteella on ollut talouskasvun ja työllisyyden heikentymisen ohella myös epäsuoria vaikutuksia yhteiskuntaan, kuten esimerkiksi työvoiman saatavuuteen ja ihmisten liikkuvuuteen. Koronapandemian laajemmat ja pysyvät yhteiskunnalliset vaikutukset ovat kuitenkin yhä selkeytymättömät.

Kevään 2020 syöksen jälkeen maailmantalous lähti elpymään nopeasti pohjakosketuksestaan, mutta syksyllä edennyt koronapandemian toinen aalto erityisesti Euroopassa ja Yhdysvalloissa tulee hidastuttamaan elpymisen tahtia. Uutiset koronarokotteesta ja rokotusten käynnistyminen ovat parantaneet talousnäkyviä Suomessa ja maailmalla.

Korona on kurittanut rankasti Suomen vientiä. Vientikysynnän lasku on kohdistunut erityisesti metallien jalostukseen ja paperiteollisuuteen. Myös palveluvienti, muun muassa kuljetus ja matkailu, on supistunut rajusti vuonna 2020.

Sen sijaan vähittäis- ja päivittäistavarakaupassa koronapandemia on kasvattanut myyntiä ja liikevaihtoa koko pandemian ajan. Kaupan toimialan sisällä on pandemiasta kärsiviä aloja, joilla liikevaihdon ja myynnin kehitys on ollut toisen suuntaista. Tilastotietojen mukaan myynnin kehitys vuonna 2020 on miinusella auto- ja tukkukaupassa. Sen sijaan tavaratalokauppa näyttää päässeensä vahvaan kasvuun loppuvuonna.

Palvelukenttä, erityisesti kulttuuriala, kuljetus, hotellit ja ravintolat, on koronan jälkeen hyvin vaikeassa tilanteessa. Palvelualojen yhteenlaskettu, työpäiväkorjattu liikevaihto laski syyskuussa yhä lähes 10 prosenttia vuoden takaisista lukemista.

Investoinnit ovat kokonaisuutena selvinneet koronapandemiasta odotettua paremmin, sillä ainakaan vielä ei ole nähty merkittäviä investointien lykkäämisiä tai peruuntumisia. Rakentaminen on ollut koko vuonna ja erityisesti kesällä pirteää, mutta kesän jälkeen rakentamisen suhdanne on heikentynyt. Lomautusten määrä on vähentynyt koronakevään synkistä lukemista. Työttömien, erityisesti pitkäaikaistyöttömien, määrä on kääntynyt kuitenkin kasvuun.

Valtiovarainministeriön (VM) ennusteen mukaan palveluiden kysyntä pysyy kotimaassa edelleen heikkona. Vienti ja teollisuustuotanto kärsivät globaalin pandemian jatkumisesta. Bruttokansantuotteen (BKT) ennustetaan supistuvan 3,3 % vuonna 2020 ja sen jälkeen kasvavan 2,5 % vuonna 2021. Vuonna 2022 BKT kasvaa ennusteen mukaan 2,0 % ja 1,4 % vuonna 2023. Tilastokeskuksen 15.3.2021 julkaisemien tietojen mukaan bruttokansantuote laski -2,8 % vuonna 2020.

Keskeiset ennusteluvut (Valtiovarainministeriö, taloudellinen katsaus, talvi 2020).

	2018	2019	2020 ¹	2021 ¹	2022 ¹
Bruttokansantuote markkinahintaan (määrän muutos, %)	1,5	1,1	-3,3	2,0	1,4
Työllisyysaste, %	72,5	71,5	71,5	71,5	72,3
Työttömyysaste, %	7,4	6,7	7,8	8,0	7,6
Ansiotasoindeksi, muutos %	1,7	2,1	1,7	2,5	2,0
Veroaste, suhteessa BKT:een %	42,4	42,2	41,7	42,4	42,0
Julkinen kulutus, muutos %	1,6	1,1	1,4	3,1	-0,7
Yksityinen kulutus, muutos %	1,8	0,8	-3,9	3,8	2,5
Kuluttajahintaindeksi, muutos %	1,1	1,0	0,3	1,0	1,4
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	-0,3	-0,4	-0,4	-0,5	-0,4
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10v), %	0,7	0,1	-0,2	-0,3	-0,3

¹ Ennuste

Lähteet:

Kuntaliitto: pääekonomisti Minna Punakallio, Talouskatsaus marraskuussa 2020.

Tilastokeskus 15.3.2021.

Valtiovarainministeriö: taloudellinen katsaus, talvi 2020.

Kuntatalouden kehitys

Vuosi 2020 on ollut monessa mielessä poikkeuksellinen. Koronapandemia on aiheuttanut kuntataloudessa vuoden mittaan niin toiminnallisia haasteita kuin myös suuria muutoksia talousennusteisiin. Keväällä 2020 epä tietoisuus niin kansantalouden kehityksestä kuin myös koronan kuntatalousvaikutuksista oli suurta.

Jälkikäteen tarkastellen koronan talousvaikutukset ovat toteutuneet vuonna 2020 odotettua maltillisempina. Verotulot eivät ole pudonneet niin kuin koronakeväänä vielä ennakoitiin ja kulutkin ovat kasvaneet vain maltillisesti. Koronapandemian (COVID-19) vaikutukset kuntien tehtäväkenttään, palvelujen tarpeeseen ja kysyntään sekä kuntatalouteen ovat olleet kuitenkin merkittävät. Koronan vaikutukset heijastuvat myös suunnitelmavuosille.

Vuoden 2020 tilinpäätösarvioiden valossa kuntatalous vahvistui ennätysheikolta tasolta poikkeuksellisen hyviin lukemiin. Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu tulos oli 1,7 miljardia € ylijäämäinen. Vuosikatteet vahvistuivat kaikissa kuntakoryhmissä, eikä syömävelkaa jouduttu ottamaan juuri lainkaan.

Kuntatalouden vahvistumista selittävät valtion myöntämät kertaluontoiset koronatuet ja kunnallisverojen odotettua parempi kehitys. Vahvan tulokehityksen ohella menot kasvoivat maltillisesti, sillä koronatilanteen vuoksi useat kuntien toiminnot olivat suljettuna kevään ja syksyn aikana. Kunnissa nähtiin myös ennätysellinen määrä lomautuksia.

Valtion koronatuot 2020-2021 kantanevat kunnat osittain kriisiin yli. Valtion tuki kunnille on ollut välttämätöntä peruspalvelujen turvaamiseksi ja koronapandemiasta aiheutuneiden muutosten tasoittamiseksi. Valtion tuot koronapandemiasta selviämiseen ovat väliaikaisia. Ikääntyvä väestö ja muuttoliike edellyttävät kunnilta tulevaisuudessa mittavia sopeutustoimia. Väestörakenteen muutokset näkyvät vuosi vuodelta enemmän kuntien talousluvuissa. Ennusteiden mukaan kuntien menot kasvavat tuloja nopeammin.

Lähteet:

Kuntaliitto: pääekonomisti Minna Punakallio, Talouskatsaus marraskuussa 2020.

Kuntaliitto: Koronatuot toivat kuntatalouteen hetkellisen helpotuksen ja puskurin tulevaan 10.2.2021,

<https://www.kuntaliitto.fi/tiedotteet/2021/koronatuot-toivat-kuntatalouteen-hetkellisen-helpotuksen-ja-puskurin-tulevaan>

Valtion tukitoimet koronakriisissä

Valtion tukitoimenpiteet vahvistavat kuntatalouden tilaa merkittävästi vuosina 2020-2021. Kuntatalouden kehitysnäkymät pysyvät kuitenkin vaikeina, sillä tukitoimenpiteillä ei pystytä korjaamaan kuntataloutta jo pitkään vaivannutta tulo- ja menokehityksen rakenteellista epäsuhtaa.

Koronapandemian vaikutukset kuntatalouteen ovat näkyneet erityisesti kuntien verotulojen sekä myynti- ja maksutuottojen vähenemisenä: Vaikutukset näkyvät erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa, jossa asiakasmaksuja ei ole kertynyt suunnitellusti, kun ei-kiireellisiä palveluja ajettiin alas vuonna 2020. Myynti- ja maksutuottoja on jäänyt kertymättä myös varhaiskasvatuksessa, liikunta- ja kulttuuripalveluissa sekä joukkoliikenne- ja pysäköintivirhemaksuissa.

Koronapandemia on vaikuttanut kuluja lisäävästi erityisesti niissä kunnissa ja kaupungeissa, joissa tartuntoja on ollut runsaasti. Muilta osin lisäkustannuksia on aiheutunut pandemiaan varautumisesta sekä erilaisista suojain- ja testauskustannuksista. Näiden kustannusten kompensoimiseksi maan hallitus on päättänyt merkittävistä tukitoimenpiteistä.

Valtio on tukenut vuonna 2020 kuntia koronakriisissä seuraavilla toimenpiteillä:

Verotuksen maksujärjestelyjen kompensatio	114 M€
Peruspalvelujen valtionosuuden korotus	950 M€
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	112 M€
lääkäiden palvelut	60 M€
Kuntien yhteisöveron jako-osuuden korotus	410 M€
Valtionavustus sairaanhoitopiireille	400 M€
Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus	50 M€
Koronaviruksen vaikutusten tasoittaminen, OKM	153 M€
Muut kuntiin kohdistuvat tukitoimet (mm. kulttuuri)	22 M€
Joukkoliikenteen tuki	100 M€
Kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä luopuminen	15 M€
Lähiövirkestysalueiden ja viheralueiden kunnostaminen	13 M€
Koronaviruksen välittömät kustannukset (testit yms.)	355 M€
HUS:lle erillinen korvaus rajatuksesta ja analyysitoiminnasta	200 M€
YHTEENSÄ	2 954 M€

Kompensaatiot on maksettu kunnille pääosin peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän sekä verotilitysten (yhteisöveron ryhmäjako-osuuden korotus 42,13 %:n) kautta. 10 % -yksiköllä korotettua yhteisöveroa verovuodelta 2020 kertyy arviolta yhteensä noin 520 miljoonaa euroa.

Kuntaliitto: Valtion talousarvio 2021 ja kuntatalousohjelma, pääekonomisti Minna Punakallio, 8.10.2020

Kuntaliitto: Yhteisöveron jako-osuudet verovuodelle 2021, Benjamin Strandberg 25.1.2020, Kuntaliiton sähköpostijakelu

Oman alueen taloudellinen kehitys

Pohjois-Savo lähti koronakriisiin vuoden 2019 tietojen perusteella vahvasta asemasta, sillä maakunnan kaikkien toimialojen yhteenlasketut liikevaihdon ja viennin arvot olivat viime vuonna korkeammat koko vuosien 2006-2019 seurantakauden aikana. Odotukset hyvän kehityksen suhteen olivat korkealla.

Keväällä 2020 puhjennut koronapandemia alkoi kuitenkin hyvin nopeasti heijastua elinkeinoelämään, alkuun matkailu- ja ravitsemusalan yrityksiin, myöhemmin myös maakunnan kärkiyrityksiin, joiden tilauskannat alkoivat pienentyä.

Kriisin takia työttömien määrä nousi rajusti. Lomautusten ja työttömyyden seuraukset alkoivat näkyä myös maakunnan ostovoimassa, samoin hyvinvoinnissa. Koulujen sekä liikunta- ja harrastepaikkojen sulkeminen sekä vanhusväestön eristäminen ovat omalta osaltaan saattaneet aiheuttaa sosiaalisia ja terveysongelmia.

Pohjois-Savon liiton mukaan korona on vaikuttanut haitallisesti jopa 90 prosenttiin alueen yrityksistä. Koronasta ovat kärsineet teolliset yritykset, matkailuala, ravintolat, baarit ja eri tapahtumat, samoin monet erikoiskaupan alat. Alkutuotannossa konekantaan ja sen huoltoon liittyvien varaosien saatavuudessa on ollut ongelmia. Elintarvikesektorin mikroyritysten tilanne on myös haastava, koska myyntitilaisuuksia ei ole ollut. Myös kuljetusalalla henkilö- ja tilausliikenne on vähentynyt merkittävästi.

Pohjois-Savon liiton mukaan suhdannetiedot kuitenkin osoittavat, että Pohjois-Savo on pärjännyt kohtuullisesti koronatilanteesta huolimatta. Kaikkien toimialojen liikevaihto kasvoi vuodentakaisesta 1,5 %. Lähes kaikissa muissa maakunnissa liikevaihto laski. Koko maassa laskua oli -4,9 %.

Pohjois-Savossa liikevaihto laski palveluissa (-1,4 %). Teollisuuden liikevaihto kasvoi 3,6 %, rakentamisen 4,3 % ja kaupan 0,5 %. Teollisuuden vienti kasvoi jopa 10,4 % Pohjois-Savossa. Muista maakunnista kasvua oli vain Kainuussa ja Pohjanmaalla. Tilanne on hyvin erilainen maakunnan eri seuduilla. Kaikkien toimialojen liikevaihto kasvoi Varkauden seudulla 11,5 %, kun Ylä-Savossa se laski -2,3 %. Sisä-Savossa kasvua oli 1,9 %.

Lähteet:

Pohjois-Savon liitto: Pohjois-Savon uuden kasvun suunnitelma 2020-2022

Pohjois-Savon liitto: Liikevaihto kasvoi kolmannella kvartaalilla Pohjois-Savossa 1,5 %. Lähes kaikissa muissa maakunnissa laskua. 4.1.2021. <https://foresavo.fi/liikevaihto-kasvoi-kolmannella-kvartaalilla-pohjois-savossa-15-lahes-kaikissa-muissa-maakunnissa-laskua/>

Väkiluku ja väestörakenne

Iisalmen väkiluku oli ennakkotietojen mukaan vuoden 2020 lopussa 21 127 henkilöä. Iisalmen väkiluku laski -241 asukkaalla (-1,1 %), kun viime vuosina väkiluvun lasku on ollut 100–180 asukkaan välillä. Väkilukua laskee kuolleiden määrän ja kuntien välisen muuttotappion kasvu.

Iisalmi on kuitenkin menettänyt suhteellisesti vähemmän väestöä kuin Ylä-Savon seutu kokonaisuutena. Pohjois-Savon maakunnassa väestö on lisääntynyt ainoastaan Kuopiossa.

Iisalmen väkiluvun kehitys ja ennusteet noudattelevat valtakunnallista kehitystä. Syntyvyys on laskenut koko maassa ja väestö keskittyy kaupunkikeskuksiin. Iisalmen näkökulmasta keskeisenä haasteena ovat väestön väheneminen sekä syntyvyyden lasku, joka on ollut viime vuosina merkittävä.

Ylä-Savon seutukunnan väkiluku laski -738 henkeä, joka on 31 henkeä vuoden takaista enemmän. Väestötappiota kasvatti kuolleiden määrän kasvu, vaikka nettomaahanmuutto kasvoi ja kuntien välinen muuttotappio pysyi vuoden takaisissa lukemissa.

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Pohjois-Savon väkiluku laski 619 asukkaalla vuonna 2020. Väkiluvun lasku on varsin maltillinen, sillä väestötappio on vuosina 2017–2019 ollut 1 051–1 366 henkeä.

Viime vuosia pienempi väestötappio selittyy ennen kaikkea maan sisäisen muuttotappion merkittävällä kutistumisella. Pohjois-Savon tappio maan sisäisessä muuttoliikkeessä jäi 64 henkeen, kun tappio on viime vuosina vaihdellut 430–600 hengen välillä. Maan sisäinen muuttotappio pieneni suurimmassa osassa Pohjois-Savon kuntia ja Vesanto onnistui kääntämään muuttoliikkeensä plussalle. Kuopion muuttovoitto on ennakkotietojen mukaan koko maan suurimpien joukossa.

Lisäksi siirtolaisuuden kautta saatu muuttovoitto kasvoi Pohjois-Savossa aiempiin vuosiin verrattuna. Muuttovoittoa kasvatti maastamuuttojen määrän huomattava lasku. Maahanmuuton myötä Pohjois-Savon kokonaisnettomuutto jäi 464 henkeä voitolliseksi. Maakunnan asukaslukua laski muuttovoitosta huolimatta kuolleiden enemmisyys. Kuolleiden määrä ylitti syntyneiden määrän 1 055 hengellä.

Väkiluku vuosina 2018–2020

Alue	2018	2019	2020 ¹	Muutos 2019-2020, %
Iisalmi	21 472	21 368	21 127	-1,1
Ylä-Savo	53 627	52 920	52 182	-1,4
Pohjois-Savo	245 602	244 236	243 617	-0,3
Koko maa	5 517 919	5 525 292	5 536 146	0,2

¹ Väestömuutosten ennakkotieto

Väestön ikärakenne 31.12.2019 (%)

Alue	0-14 v	15-64 v	65 v -
Iisalmi	15,2	58,4	26,3
Ylä-Savo	14,6	56,5	28,9
Pohjois-Savo	14,6	60,2	25,2
Koko maa	15,8	62,0	22,3

Lähteet:

Pohjois-Savon liitto 21.1.2021, Pohjois-Savon väestömuutosten ennakkotiedot tammi-joulukuun 2020.

Tilastokeskus: StatFin-tilastotietokanta

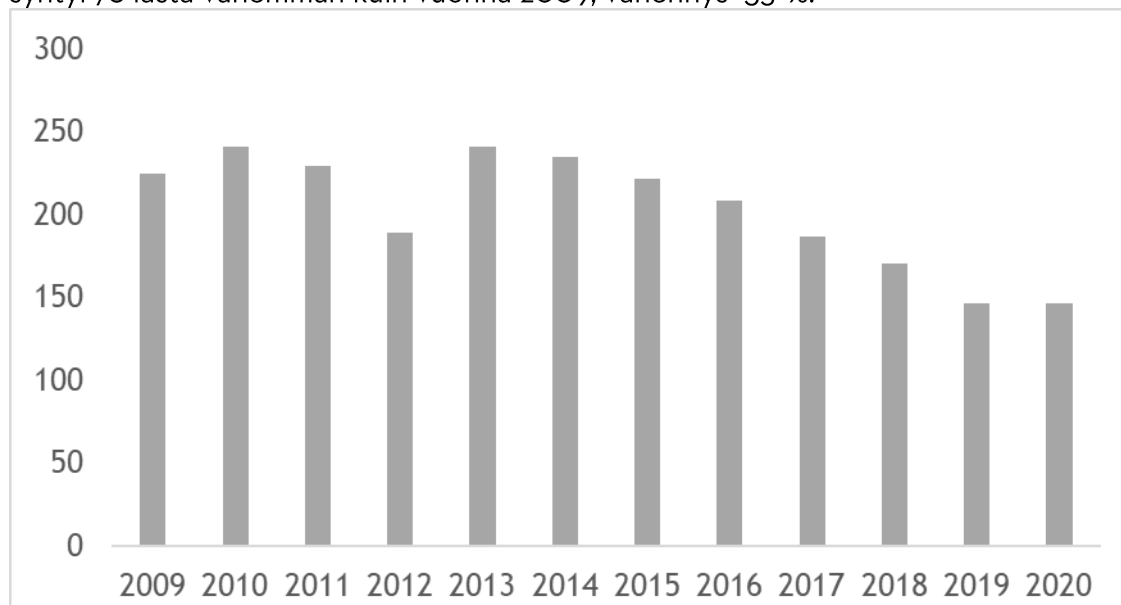
Syntyvyys

Vuonna 2020 Iisalmissa syntyi 147 lasta (2019: 147). Tilastotietojen perusteella näyttää, että syntyvyyden lasku on pysähtynyt vuonna 2020. Muissa Ylä-Savon kunnissa vuonna 2020 syntyi jopa enemmän lapsia kuin vuonna 2019. On kuitenkin huomioitava, että syntyneiden määrä jää tästäkin huolimatta alle vuoden 2018 tason.

Syntyneiden lasten määrä 2018-2020¹

Alue	2018	2019	2020 ¹	Muutos 2019-2020, %
Iisalmi	171	147	147	0,0
Ylä-Savo	405	335	362	8,1
Pohjois-Savo	1 966	1 782	1 832	2,8
Koko maa	47 577	45 613	46 452	1,8

Alla on kuvattu syntyvyyden kehitystä Iisalmissa vuosina 2009-2020. Vuonna 2020 Iisalmissa syntyi 78 lasta vähemmän kuin vuonna 2009, vähennys -35 %.

Kuva 4 Iisalmi, elävänä syntyneet 2009-2020

Taloudellinen huoltosuhde

Taloudellinen huoltosuhde mittaa sitä, kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Vuonna 2018 lisalmessa oli sataa työssäkäyvää henkilöä kohti 154 ei-työssäkäyvää henkilöä.

Taloudellisella huoltosuhteella tarkoitetaan siten työllisten lukumäärän suhdetta työttömiin ja työvoiman ulkopuolella oleviin. Työllisten lukumäärän noustessa suhteessa työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien määrään, taloudellinen huoltosuhdeluku laskee. Lisalmen taloudellinen huoltosuhde on hieman maan keskiarvoa korkeampi.

Taloudellinen huoltosuhde vuosina 2015-2018

Taloudellinen huoltosuhde ¹	2016	2017	2018
lisalmi	157,9	153,4	154,2
Ylä-Savo	170,6	165,8	166
Pohjois-Savo	157,1	152,4	149,2
Koko maa	141,8	136,8	132,5

¹ Taloudellinen huoltosuhde mittaa sitä, kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti.

Työpaikkakehitys ja työttömyys

Talouden näkymät niin Suomessa kuin maailmantaloudessa ovat koronapandemiasta johtuen edelleen hyvin epävarmoja. Työllisyys heikentyi selvästi vuoden 2020 aikana. Työllisyysasteen trendi oli heinäkuussa 71,9 %, mikä oli yli prosenttiyksikön pienempi kuin tammikuussa. Työllisten määrä oli tammi-heinäkuussa 35 000 pienempi kuin edellisenä vuonna.

Pohjois-Savossa oli joulukuun 2020 lopussa 15 119 työtöntä työnhakijaa, mikä on lähes 3 200 työtöntä enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Henkilökohtaisesti ilmoittautuneita lomautettuja oli joulukuun lopussa 3 400, mikä on 2 100 lomautettua enemmän kuin edellisenä vuonna vastaavana ajankohtana. Lomautettujen määrä nousi loppuvuodesta aiempia vuosia jyrkemmin. Ilman lomautettuja työttömien määrä lisääntyi 1 100 työttömällä viime vuodesta.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta Pohjois-Savossa oli vuoden lopussa 13,7 %, mikä on 3 %-yksikköä edellistä vuotta korkeampi. Koko maan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on 13,6 %. Nuoria, alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli joulukuun lopussa 1 900, mikä on 14 % enemmän kuin vuosi sitten. Pitkäaikaistyöttömiä oli hiukan vajaa 4 500, mikä on kolmannes edellisvuotta enemmän.

Seutukunnittain tarkasteltuna työttömyys lisääntyi kaikilla Pohjois-Savon seuduilla, eniten Varkauden seudulla (+40 %). Matalin työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on Sisä-Savon seudulla (11,6 %) ja vastaavasti korkein Varkauden seudulla (16,9 %).

Joulukuussa uusia avoimia työpaikkoja oli 2 230, mikä on likipitäen sama määrä kuin edellisen vuoden joulukuussa. Koko vuoden 2020 aikana uusia avoimia työpaikkoja oli lähes 33 800, mikä on kuitenkin 5 100 työpaikkaa edellistä vuotta vähemmän.

Iisalmen keskimääräinen (kk) työttömyysaste vuonna 2020 oli 16,2 % (2019: 11,1 %). Viime vuosien hyvä työllisyyskehitys pysähtyi koronapandemiaan. Työttömyys kääntyi jyrkkään nousuun vuoden 2020 aikana.

Työllisyysaste osoittaa 18-64-vuotiaiden työllisten osuuden vastaavan ikäisestä väestöstä. Pohjois-Savon työllisyysaste oli vuoden 2018 tietojen mukaan 69,0 %. Iisalmen työllisyysaste oli 69,2 %. Työllisyysaste on noussut tasaisesti vuodesta 2015 lähtien. Koko maan työllisyysaste oli 72,1 %. Huomioitava on, että koronan vaikutukset työllisyysasteeseen eivät vielä näy tilastoissa.

Työttömät % työvoimasta keskimäärin vuoden aikana 2017-2020:

Alue	2017	2018	2019	2020
Iisalmi	12,6	11,2	11,1	16,2
Pohjois-Savo	12,0	10,4	9,8	13,0
Koko maa	11,5	9,7	9,2	13,0

Lähteet:

Tilastokeskus: StatFin-tilastotietokanta

Valtiovarainministeriö: Taloudellinen katsaus, syksy 2020.

Pohjois-Savon Ely-keskus: Pohjois-Savon työllisyyskatsaus, joulukuu 2020.

Pohjois-Savon liitto: Foresavo-tilastot

1.4 Kaupunkistrategia

Kaupunkistrategia ohjaa koko kaupunkikonsernin toimintaa. Valtuuston rooli strategiaprosessissa on keskeisiä tavoitteita linjaava. Näihin tavoitteisiin konkreettista sisältöä luovat toimialat omissa käyttö- ja toimintasuunnitelmissaan, jotka hyväksytään lautakunnissa ja kaupunginhallituksessa. Strategiassa esitetään visio, arvot ja strategiset tavoitteet. Talousarvioon otetaan lähtökohtaisesti vain valtuuston hyväksymät tavoitteet. Strategiaa toteutetaan strategisten ohjelmien kautta, joiden vastuut on jaettu toimialoille.

Iisalmen kaupunkistrategia ”Iisalmi 2030 – Suomen houkuttelevin seutukaupunki” hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 4.12.2017 ja sen pääkohdat ja toteumatiedot esitellään tässä lyhyesti.

Kaupunkistrategia päivitettiin huhtikuussa 2020 vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin. Vuonna 2021 aloitetaan uuden kaupunkistrategian valmistelu uuden valtuustokauden käynnistyessä.

Toiminta-ajatus

Iisalmen kaupungin toiminta-ajatuksena on parantaa asukkaiden hyvinvointia ja viihtyvyyttä laadukkaalla ja tehokkaalla palvelurakenteella sekä vahvistaa koko seudun kilpailukykyä ja vetovoimaa kehittämällä menestyvän elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä.

Toimivilla liikunta- ja vapaa-ajan palveluilla sekä johdonmukaisella varhaiskasvatuksen ja koulutuspalveluiden kehittämällä parannetaan asukkaiden hyvinvointia ja viihtyvyyttä. Osallistavat tapahtumat ja järjestöyhteistyön kehittäminen tukevat yhteisöllisyyttä.

Toimiva ja kehityshakuinen yhdyskuntarakenteen suunnittelu sekä hyvä tonttien saatavuus ja niiden kilpailukykyinen hinnoittelu luovat edellytyksiä elinkeinoelämän menestymiselle ja laadukkaalle asumiselle. Työvoiman saatavuuden varmistaminen sekä logistiikkaan ja infrastruktuuriin panostaminen koko kaupungin alueella rakentavat pohjaa uudelle yrittäjyydelle.

Korkeatasoinen koulutus ja avoin hallintokulttuuri sekä tarkka talouden hallinta ja palveluverkon kehittäminen takaavat laadukkaan ja tehokkaan palvelurakenteen myös tulevaisuudessa.

Visio

Iisalmen kaupungin visiona vuoteen 2030 on olla Suomen houkuttelevin seutukaupunki. Tavoitetilassa Iisalmen kaupunki on kansainvälisesti tunnettu, kehittyvä ja vetovoimainen seutukaupunki, joka tarjoaa loistavat yrittämisen olosuhteet ja toimivat seudulliset palvelut.

Muuttoliike on saatu kääntymään ja nettomuutto on vuositasolla positiivinen. Iisalmi houkuttelee uusia asukkaita ja on palvelutarjonnan ja elinvoimansa kautta seudun selkeä veturi. Iisalmen imago on positiivisessa mielessä tunnettu ja houkutteleva myös kansainvälisille osaajille.

Kaupunki huolehtii, että yrittäjien näkökulma otetaan kaupungin kehittämisessä huomioon ja yrittämisen edellytykset ovat kunnossa. Iisalmen palvelutarjonta pysyy laajana ja kehittyä asukaslähtöisesti koko seudun tarpeet huomioiden.

Iisalmi tarjoaa monipuolisia vaihtoehtoja asumiseen sekä kaupunkialueella että kylien maaseutumaisessa ympäristössä.

Arvot

Kaupunkistrategian arvoperustana ovat Iisalmen kaupungin arvot.

Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus ovat kaupungin toimintoja, hallintoa ja kehittämistä koskevia läpileikkaavia periaatteita.

Avoimuus ja läpinäkyvyys ovat päätöksenteon perustana, jolla luodaan luottamusta ja luovuuden ilmapiiri. Avoimuus on demokratian toteutumisen perusta, joka antaa mahdollisuuden vaikuttamiseen ja helpottaa päätöksentekoa. Avoimuutta noudatetaan myös sisäisessä ja ulkoisessa tiedottamisessa sekä kaupungin virkojen ja tehtävien täytössä.

Rohkeus uudistaa vanhoja toimintatapoja, ideoita ja tehdä uusia avauksia. Iisalmen tulee alueen keskuksena kulkea kehityksen kärjessä ja toimia rohkeasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Kaupungilla täytyy olla organisaationa rohkeutta luoda uutta kasvua, tehdä päätöksiä ja toteuttaa suunnitelmia. Rohkeus antaa myös mahdollisuuden tehdä virheitä, kun kokeillaan uusia asioita.

Ympäristövastuullisuus edellyttää taloudellista yhteiskuntarakennetta, tasapainoista ja kestävää taloutta sekä kustannustehokkuutta. Päätöksenteossa ympäristövastuullisuus tarkoittaa pitkäjänteisyyttä ja suunnitelmallisuutta, usein myös lähipalvelujen suosimista. Myös hyvä saavutettavuus ja logistiikka säästävät ympäristöä ja kustannuksia.

Yhteisöllisyydellä luomme hyvää henkeä ja viihtyisyyttä. Kaiken toiminnan lähtökohtana on asiakas, kuntalainen. Kaupunkia kehitetään yhdessä henkilöstön, kuntalaisten, palvelujen tuottajien ja sidosryhmien kanssa. Otetaan käyttöön osallistavan budjetoinnin käytäntöjä, joilla asukkaat pääsevät suoraan vaikuttamaan asuinympäristönsä kehittämiseen.

Strategiset ohjelmat

Strategiaa toteutetaan toimialoilla viidellä strategisella ohjelmalla:

Vetovoima ja kasvu

Strateginen tavoite: Kansainvälisesti vetovoimainen Iisalmi

Osaaminen ja hyvinvointi

Strateginen tavoite: Osaava ja hyvinvoiva Iisalmelainen

Toimiva kaupunkiympäristö ja rakentaminen

Strateginen tavoite: Toimiva ja turvallinen Iisalmi

Vakaa kuntatalous

Strateginen tavoite: Vakaan talouden Iisalmi

Houkutteleva ja huolehtiva työnantaja

Strateginen tavoite: Iisalmi osaa ja innostaa!

Kuva 11. Iisalmi 2030 -kaupunkistrategia yhtenä kuvana

Kaupunkitason strategisten tavoitteiden toteuma

Kaupunkitason strategiset tavoitteet ja mittarit koskevat koko kaupunkiorganisaatiota.

Toimielinkohtaiset tavoitteet, mittarit ja toteumatiedot on esitetty käyttötalousosassa. Vastuualue- ja toimintayksikötason tavoitteet, mittarit ja toteumatiedot esitetään käyttösuunnitelmien toteumaraporteissa.

Vetovoima ja kasvu

Tavoite	Mittarit	Nykytila	Tavoite 2020	Toteuma 31.12.
Väkiluku 25 000 asukasta vuoteen 2030 mennessä	Asukasluku	21 441 (ennakkotieto 30.6.2019)	21 600	21 127 (ennakkotieto 31.12.2020)
Työllisyysasteen ja työpaikkaomavaraisuuden nousu	Työllisyysaste Työttömyysaste Työpaikkaomavaraisuus	68,3% (31.12.2017) 11,2% (vuosikeskiarvo 2018) 106% (31.12.2016)	> 70% < 11% > 108%	69,2% (31.12.2018) 16,8% (tilanne 31.12.2020, TEM) 108,4% (31.12.2018)
Saavutettavuuden parantaminen	Matka-aika Kuopioon / Helsinkiin	1h 5,5h	Siilinjärvi - Iisalmi välin parantamissuunnitelman käynnistäminen Junayhteyksien kehittäminen	vt5 osana Pohjois-Savon uuden kasvun suunnitelmaa Yöjuna palaamassa takaisin
Kaupungin imagon ja yritysystävällisyyden parantaminen	Sijointi muuttohalukkuustutkimuksessa Arvosana Suomen Yrittäjien barometrissa	29. (v.2018) 6,8 (v.2018)	< 25. > 7,0	45. (mukaan tullut lisää kuntia, ei vertailukelpoinen) 3,23 (asteikko muuttunut 1-5, vastaa n. 7,3 aiemmassa)

Vakaa kuntatalous

Tavoite	Mittarit	Toimenpide	Toteuma 31.12.
Talous on tasapainossa, tulot kattavat menot eikä alijäämää synny	Talousarvion toteumavertailu	Kulujen kasvun hillintä ja talouden seuranta	Tavoite toteutunut
Vuosikate kattaa poistot ja vuosikate sekä nettoinvestoinnit ovat pitkällä aikavälillä tasapainossa	Vuosikate kattaa poistot	Investointiohjelma sopeutetaan vuosikatteen kehitykseen	Tavoite toteutunut. Vuosikate kattoi poistot. Pitkällä aikavälillä tasapainoa ei saavuteta.

Lainamäärä (€/asukas, konsernitarkastelu) on alle kuntien keskiarvon ja kilpailukykyisellä tasolla muihin vastaavankokoisiin seutukaupunkeihin ja Pohjois-Savon muihin kuntiin verrattuna.	Lainamäärä, €/asukas, konsernitarkastelu	Investointitason pitäminen maltillisena	Tavoite toteutunut. Lainamäärä 2 904 €/asukas, konsernilainamäärä 5 297 €/asukas (maan keskiarvo 2019: 7 084 €/asukas)
Kaupungin hankintapolitiikka on ennakoivaa, vastuullista ja yritysystävällistä	Mittarit on esitetty hankintaohjeessa ja niiden toteutuminen raportoitu kappaleessa 2.10.	Hankintaohjelman toteutumisen seuranta	Tavoite toteutunut.

Houkutteleva ja huolehtiva työnantaja

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Sitoutunut ja toimiva työyhteisö	Työyhteisötaitojen ja yhteisöllisyyden kehittäminen (yhteisöllisyyttä tukevat koulutukset, työpajat, henkilöstön kehittämisryhmän aktiivinen toiminta, esimiestyön kehittäminen)	Henkilöstökyselyn tulos: sosiaalisen pääoman arvo väh. 4,05 (asteikko 1-5)	Toteuma 4,06
Työkykyinen ja hyvinvoiva henkilöstö	Terveet työtilat, varhainen välittäminen työkyvyn heikentyessä, esimiestyön tukeminen henkilöstön hyvinvoinnin ylläpitämisessä, tiivis yhteistyö työterveyshuollon kanssa ja tehostetut toimenpiteet niihin yksiköihin, joissa työkykyongelmia paljon	Sairauspoissaolojen seuranta: tavoite sairauspoissaoloja enintään 14,0 pv/htv	Ei toteudu. Koko henkilökunnan sairauspoissaolot olivat 18 kpv/htv. Maatalouslomittajat 28,5 kpv/htv, muu henkilökunta 15,9 kpv/htv. Poissaolot vähentyneet maatalouslomittajien osalta 6,3 kpv/htv ja vastaavasti nousseet muun henkilöstön osalta 2,4 kpv/htv. Kokonaiskasvu 0,9 kpv/htv.
Työnantajakuvan parantaminen	Avoin, oikeudenmukainen ja tasapuolinen henkilöstöpolitiikka, viestinnän kehittäminen (henkilöstön ohjeistuksien ajan tasalla pitäminen, yhtenäiset käytänteet, positiivinen viestintä) ja henkilöstöpolitiikan tarkistaminen olosuhteiden muuttuessa	Henkilöstökyselyn tulokset työnantajakuvasta (hyvä työnantajakuva, voi suositella muille), tavoite 4,5 (asteikko 1-5)	Toteuma 3,65

Kaupunkistrategiaa päivitettiin vuoden 2020 aikana, väestökehitykseen liittyvä tavoite on jatkossa kääntää muuttoliike positiiviseksi. Syntyvyyden nopea lasku ja pysyvästi aiempaa alempi taso on johtanut siihen, että luonnollinen väestönlisäys on pysytellyt vahvasti negatiivisena koko strategiakauden ajan. Vuonna 2020 nettomuutto ja väestökehitys olivat myös miinuksella eikä tavoitteisiin päästy. Koronaepidemia aiheutti voimakkaan työttömyyden kasvun, mikä osaltaan kiihdytti poismuuttoa alueelta. Jatkossakin työpaikkakehityksen vahvistaminen on olennaista muuttoliikkeen kääntämisessä.

Tilastojen mukaan työpaikkakehitys oli lievästi negatiivista, mutta viralliset tilastot tulevat lähes 2 vuotta jälkijunassa. Vahvistettujen lukujen mukaan 31.12.2018 työpaikkojen määrä oli -45 työpaikkaa vähemmän kuin vuonna 2017. Teollisuudessa työpaikat ovat edelleen lisääntyneet, mutta mm. kaupassa ja palveluissa on pientä laskua. Työpaikkaomavaraisuus on kuitenkin lisälnessä edelleen parantunut lukemaan 108,4 %, tuorein vahvistettu tilasto on myös tälle luvulle 31.12.2018.

Yrittäjyhteistyön parantamisen eteen tehty työ palkittiin Suomen Yrittäjien barometrissa, jossa lisälmen sijoitus ja arvosana oli suhteellisesti parantunut aiemmasta. Asteikolla 1-5 lisälmi sai yrittäjiltä kokonaisarvosanan 3,23, mikä olisi aiemmin asetetun tavoitteen mukaan (yli 7 kouluarvosanalla). Vahvat satsaukset vetovoimaan ovat luoneet kaupungille hyvää imagoa kaikissa sidosryhmissä ja kiinnostus seutuamme kohtaan on kasvanut, valitettavasti kuitenkin Taloustutkimuksen muuttohalukkuustutkimuksessa sijoitus ei ole juurikaan muuttunut. Työtä on siis edelleen jatkettava.

Kaupunkistrategian toteuttamisen keskeisimmät toimenpiteet ja muiden toimialakohtaisten tavoitteiden toteutuminen on raportoitu talousarvion toteutumisosassa.

Kaupunkistrategian kuntataloutta koskevia tavoitteita päivitettiin vuonna 2020. Kokonaisuutena arvioiden kuntataloutta koskevat tavoitteet saavutettiin.

Henkilöstöä koskevien tavoitteiden toteumatiedot on esitetty tarkemmin kappaleessa 1.8.

Hyvinvointikertomus

Hyvinvointikertomus on olennainen osa kaupungin strategia- ja talousarviosuunnittelua. Lisälmen kaupungin tavoitteena on luoda toimivat poikkihallinnolliset hyvinvointirakenteet ja kytkeä hyvinvointijohtamisen näkökulma osaksi kaupungin toiminnan ja talouden suunnittelua.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt laajan hyvinvointikertomuksen vuosille 2018-2021. Hyvinvointikertomuksessa kuvataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden kehitystä suhteessa vertailukuntiin ja -alueisiin sekä asetetaan keskeiset tavoitteet väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Hyvinvointikertomuksessa esitetyt valtuuston strategiset tavoitteet ovat yhteneväiset talousarviotavoitteiden kanssa ja siksi niiden toteumatiedot löytyvät toimialojen talousarvion toteumaraporteista.

Lisälmen kaupungin hyvinvointikertomus löytyy www-sivuilta:
<https://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Paatoksenteko-ja-talous/Toimintaohjeet-ja-saannot>

1.5 Talous

Iisalmen kaupungin taloustilanne on vakaa ja taustalla on kahdeksan ylijäämäistä vuotta. Suurin osa taloutta ja toimintaa koskevista tavoitteista saavutettiin, vaikka vuosi 2020 oli monessa mielessä poikkeuksellinen.

Koronatuista ja kaupungin omista säästötoimenpiteistä johtuen tilikausi muodostui 2,7 M€ ylijäämäiseksi. Peruskaupungin osuus ylijäämästä on 2,0 M€ ja vesiliikelaitoksen osuus 0,7 M€. Tilinpäätös sisältää 2,7 M€:n kirjauksen investointi- ja kehittämisrahastoon, joten tilikauden ylijäämä ennen rahastokirjausta on 5,4 M€ (sis. vesiliikelaitoksen).

Iisalmen kaupungille maksettiin koronatukia vuonna 2020 peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta 5,2 M€. Lisäksi osana kuntien koronakompensatioita yhteisöveron jako-osuutta korotettiin vuonna 10 %-yksiköllä. Yhteisöveron jako-osuuden korotuksen vaikutuksen on arvioitu olevan Iisalmen osalta n. 1,3 M€. Koronakompensatioiden (valtionosuuden korotukset ja yhteisöveron jako-osuuden korotus) taloudellinen vaikutus tilikaudelle on yhteensä n. 6,5 M€.

Tarkempi selvitys tilikauden tuloksen muodostumisesta ja koronan vaikutuksista on annettu alla olevissa kappaleissa.

1.5.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelma kuvaa tilikauden tuloksen muodostumista ja sitä, riittääkö tuloina kertynyt rahoitus palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten kattamiseen. Laskelmissa ovat mukana kaupungin ja liikelaitoksen ulkoiset tulot ja menot tuloslaskelmariveittäin yhdisteltyinä.

Alla olevassa tuloslaskelmassa on esitetty talouden toteumatilanne tilinpäätöksissä 2019-2020 (sis. vesiliikelaitoksen). Eri yksiköiden väliset tapahtumat eli sisäiset erät on tässä laskelmassa eliminoitu.

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT (sis. vesilaitos)	2020	2019	Muutos
	1 000 €	1 000 €	%
Toimintatuotot	28 340	28 723	-1,3 %
Valmistus omaan käyttöön	33	0	
Toimintakulut	-155 530	-153 786	1,1 %
Toimintakate	-127 157	-125 063	1,7 %
Verotulot	77 027	77 076	-0,1 %
Valtionosuudet	62 862	54 428	15,5 %
Rahoitustuotot ja -kulut	932	1 458	-36,1 %
Korkotuotot	47	27	73,9 %
Muut rahoitustuotot	1 322	1 943	-32,0 %
Korkokulut	-312	-334	-6,7 %
Muut rahoituskulut	-124	-177	-29,8 %
Vuosikate	13 664	7 899	73,0 %
Poistot ja arvonalentumiset	-8 722	-7 372	18,3 %
Tilikauden tulos	4 943	527	838,6 %
Tilinpäätössiirrot	-2 179	483	551,1 %
Tilikauden ylijäämä	2 763	1 010	173,7 %

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	Kuntien		
	ka. 2019	2020	2019
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	19	18	19
Vuosikate, % poistoista	75	157	107
Vuosikate/euroa/asukas	316	647	370
Asukasmäärä	-	21 127	21 367

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 \cdot \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Alla olevassa tuloslaskelman toteutumisvertailussa on esitetty talouden toteumatilanne tilinpäätöksissä 2019-2020 (sis. vesiliikelaitoksen) tililajeittain. Eri yksiköiden väliset tapahtumat eli sisäiset erät on tässä laskelmassa eliminoitu.

TULOSLASKELMAN TOTEUTUMISVERTAILU 2019-2020

Eliminoitu, sis. vesilaitos	2020 €	2019 €	%
Toimintatuotot			
Myyntituotot	17 974 618,91	17 903 871,52	0,4
Maksutuotot	2 964 612,43	3 397 967,40	-12,8
Tuet ja avustukset	2 258 210,71	2 002 018,68	12,8
Muut toimintatuotot	5 142 489,17	5 419 088,12	-5,1
Toimintuotot yht.	28 339 931,22	28 722 945,72	-1,3
Valmistus omaan käyttöön	33 184,48	0,00	
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-41 797 909,62	-42 401 537,80	-1,4
Palkat ja palkkiot	-32 132 824,33	-32 673 600,63	-1,7
Eläkekulut	-8 323 473,22	-8 368 268,25	-0,5
Muut henkilöstösivukulut	-1 341 612,07	-1 359 668,92	-1,3
Palvelujen ostot	-95 160 712,59	-93 304 648,35	2,0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 346 631,53	-7 522 849,72	-2,3
Avustukset	-9 020 993,94	-8 620 809,49	4,6
Muut toimintakulut	-2 203 563,21	-1 936 049,46	13,8
Toimintakulut yht.	-155 529 810,89	-153 785 894,82	1,1
Toimintakate	-127 156 695,19	-125 062 949,10	1,7
Verotulot	77 027 155,38	77 076 152,75	-0,1
Valtionosuudet	62 861 871,00	54 427 592,00	15,5
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	46 659,81	26 831,10	73,9
Muut rahoitustuotot	1 321 903,97	1 942 626,89	-32,0
Korkokulut	-312 069,67	-334 462,28	-6,7
Muut rahoituskulut	-124 412,80	-177 266,09	-29,8
Rahoitustuotot ja kulut yht.	932 081,31	1 457 729,62	-36,1
Vuosikate	13 664 412,50	7 898 525,27	73,0
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-8 721 881,64	-7 371 921,84	18,3
Tilikauden tulos	4 942 530,86	526 603,43	838,6
Poistoeron muutos lisäys(-) tai väh.(+)	-439 616,71	-281 123,43	56,4
Varausten muutos lisäys(-) tai väh.(+)	0,00	0,00	
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-1 739 812,87	764 224,49	-327,7
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 763 101,28	1 009 704,49	173,7

Alla olevassa tuloslaskelman toteutumisvertailussa on esitetty talouden toteumatilanne 2020 verrattuna talousarviomäärärahoihin (ei sisällä vesiliikelaitosta). Laskelma sisältää sisäiset ja ulkoiset erät.

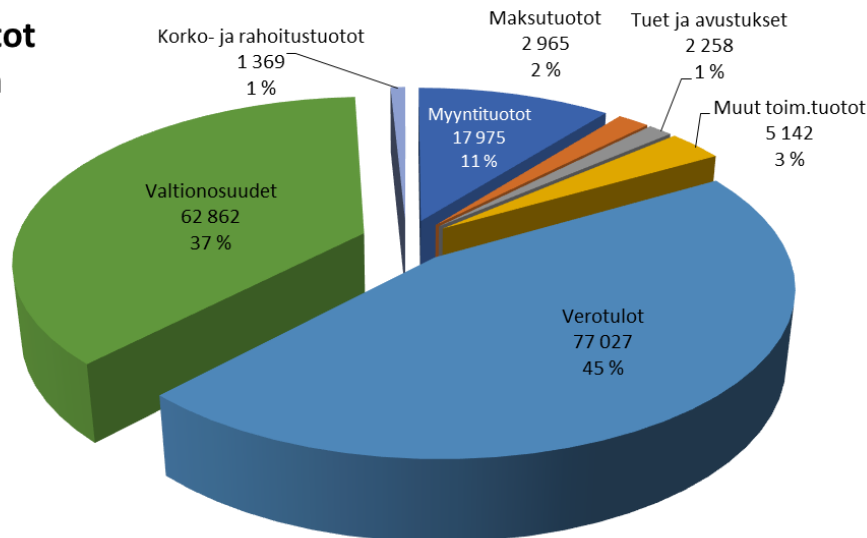
TULOSLASKELMAN TOTEUTUMISVERTAILU 2020

	Talousarvio	Ta-muutos	Ta + muutos yht.	Toteutunut	Poikkeama muut.jälkeen
Toimintatuotot					
Myyntituotot	18 841 600	-609 500	18 232 100	18 044 574,72	187 525,28
Maksutuotot	3 292 600	-260 900	3 031 700	3 009 894,50	21 805,50
Tuet ja avustukset	2 141 700	312 300	2 454 000	2 251 544,65	202 455,35
Muut toimintatuotot	12 710 500	-171 000	12 539 500	13 158 139,15	-618 639,15
Toimintuotot yhteensä	36 986 400	-729 100	36 257 300	36 464 153,02	-206 853,02
Toimintakulut					
Palkat ja palkkiot	-32 886 400	947 900	-31 938 500	-31 590 247,78	-348 252,22
Eläkekulut	-8 300 800	80 600	-8 220 200	-8 173 351,04	-46 848,96
Muut henkilöstösivukulut	-1 187 900	25 700	-1 162 200	-1 323 303,50	161 103,50
Palvelujen ostot	-101 563 800	214 700	-101 349 100	-100 351 131,86	-997 968,14
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 038 000	395 600	-5 642 400	-5 704 882,92	62 482,92
Avustukset	-8 939 500	249 700	-8 689 800	-9 019 437,97	329 637,97
Muut toimintakulut	-11 466 800	-127 000	-11 593 800	-11 191 362,44	-402 437,56
Toimintakulut yhteensä	-170 383 200	1 787 200	-168 596 000	-167 353 717,51	-1 242 282,49
Toimintakate	-133 396 800	1 058 100	-132 338 700	-130 889 564,49	-1 449 135,51
Verotulot	79 500 000	-3 376 000	76 124 000	77 027 155,38	-903 155,38
Valtionosuudet	57 149 000	5 689 000	62 838 000	62 861 871,00	-23 871,00
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT					
Korkotuotot	44 200	0	44 200	46 659,81	-2 459,81
Muut rahoitustuotot	3 289 400	-300 000	2 989 400	2 858 966,00	130 434,00
Korkokulut	-294 000	39 000	-255 000	-254 823,75	-176,25
Muut rahoituskulut	-163 000	-40 000	-203 000	-124 412,70	-78 587,30
Rahoitustuotot ja kulut yht.	2 876 600	-301 000	2 575 600	2 526 389,36	49 210,64
Vuosikate	6 128 800	3 070 100	9 198 900	11 525 851,25	-2 326 951,25
POISTOT JA ARVONALENNUKSET					
Suunnitelman mukaiset poisto	-6 681 900	-700 000	-7 381 900	-7 336 158,24	-45 741,76
Tilikauden tulos	-553 100	2 370 100	1 817 000	4 189 693,01	-2 372 693,01
Poistoeron muutos lisäys(-) tai väh.(+)	-653 900	0	-653 900	-455 987,55	-197 912,45
Rahastojen muutos lisäys(-) tai väh (+)	1 340 000	40 000	1 380 000	-1 739 812,87	3 119 812,87
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	133 000	2 410 100	2 543 100	1 993 892,59	549 207,41

Toimintatuotot

Toimintatuotot laskivat edellisestä vuodesta 1,3 %. Toimintatuottojen laskuun vaikuttava tekijä oli koronapandemia, jonka johdosta tulonmenetyksiä tapahtui muun muassa pääsymaksutuloissa. Suurin koronapandemiasta aiheutunut tulonmenetyks muodostui uimahallin pääsymaksutulojen vähenemisestä. Uimahalli oli poikkeusoloista johtuen suljettuna keväällä ja toimi loppuvuodesta rajoitetusti. Koronasta johtuen uimahallin pääsymaksutuotot alittuivat arvioidusta n. 0,2 M€.

TP 2020 tuotot ryhmittäin 1 000 € yht. 169 598 t€

Toimintakulut

Koronapandemian vuoksi vuosi 2020 oli hyvin poikkeuksellinen. Keväällä 2020 oli vielä epäselvää, millaiset vaikutukset pandemialla olisi kaupungin toimintaan ja talouteen. Verotulojen ennustettiin jäävän arvioidusta, kun yritysten toimintaan kohdistui erilaisia rajoituksia ja työttömien ja lomautettujen määrä kasvoi merkittävästi. Talousarvio muutokset tehtiin talousarviovuonna käytettävissä olevien tietojen perusteella.

Kaupunginhallitus kokoontui keväällä tiivistetyllä kokousaikataululla ja seurasi tilannetta aktiivisesti. Kaupunginhallitus teki 11.5.2020 § 133 päätöksen talouden tasapainottamistoimenpiteistä, joiden tavoitteena oli reagoida nopeasti muuttuneeseen tilanteeseen.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet sisälsivät muun muassa henkilöstösäästöjä, joita toteutettiin lomauttamalla koko henkilöstö vähintään yhdeksi viikoksi sekä jättämällä sijaisuuksia ja määräaikaista tehtäviä täyttämättä. Tämän lisäksi säästötoimenpiteet kohdistuivat muihin toimintamenoihin.

Talouden tasapainottamistoimenpiteiden tavoitteena oli saavuttaa n. 1,5 M€:n säästö talousarviossa varattuihin oman toiminnan määrärahoihin vuonna 2020. Tämä tavoite saavutettiin, mikä osaltaan vaikutti tilikauden toteutumiseen positiivisena.

Henkilöstökustannukset jäivät lopulta 1,3 M€ alkuperäisestä talousarviosta. Verrattaessa vuoteen 2019, vähenivät henkilöstökustannukset 1,4 %. Säästötoimenpiteillä oli merkittävä vaikutus

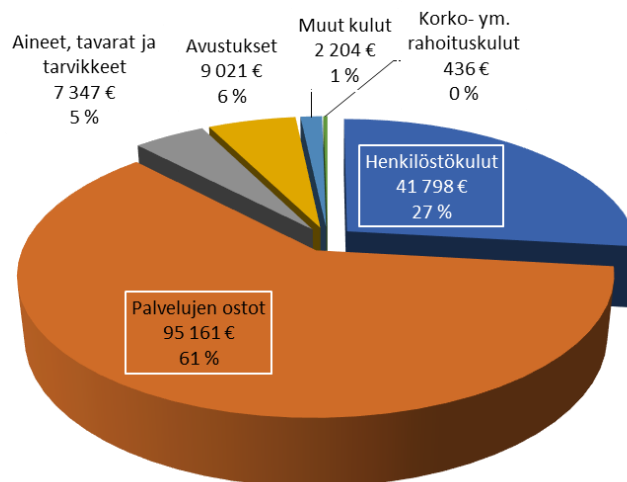
henkilöstökustannuksiin. Suurin kustannusvaikutus aiheutui siitä, ettei määräaikaisia ja sijaisuustehtäviä täytetty. Tämä näkyi osittain palvelutason heikentymisenä (esim. viher- ja puistoalueiden hoidossa kesäaikana).

Koska toimintoja ajettiin keväällä alas (tiloja suljettiin), siirtyi osa henkilöstöstä etätöihin ja matkustusta rajoitettiin. Lisäksi perusopetus toteutettiin etäopetuksena. Edellä mainituista syistä johtuen määrärahoja säästyi useasta eri kululajista (esim. kiinteistönhoito, siivous, elintarvikkeet, koulutus- ja majoituskustannukset, asiantuntijapalveluiden käyttö jne.).

Toimintakulut kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 1,1 %. Kasvua tapahtui palvelujen ostoissa (2 %) sekä avustuksissa (4,6 %). Palvelujen ostojen kasvuun vaikutti Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän maksuosuus, joka oli 80,1 M€ (TP 2019: 77,7 M€, kasvu 3,1 %). Maksuosuus ylittyi 1,3 M€ verrattuna talousarvioon. Sosiaali- ja terveydenhuollon menot muodostavat palvelujen ostoista 80 %.

Avustuksiin on kirjattu Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin päättämä lisäkanto (0,7 M€), jolla oli merkittävä vaikutus tilikauden tulokseen ja avustusten kasvuun. Kasvua on tapahtunut myös työmarkkinatuen kuntaosuudessa, joka kasvoi edellisestä vuodesta 0,4 M€.

**TP 2020 kulut
ryhmittäin**
1 000 €
yht. 155 966 t€

Verotulot ja valtionosuudet

Verotulot ja valtionosuudet muodostavat verorahoituksen. Verotulot koostuvat kunnallis-, yhteisö- ja kiinteistöverosta. Valtionosuuksiin kirjataan peruspalvelujen valtionosuudet, jotka sisältävät myös kuntien välisen verotulotasauksen sekä ns. muut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet.

Tuloveroprosentin suuruus oli 20,50 % (2019: 20,50 %). Erilaisten vähennysten johdosta kuntien tuloveroprosentit (nimellinen veroaste) eivät vastaa todellista veroastetta kunnissa. Puhutaan efektiivisestä veroasteesta, joka on maksuunpannun kunnallisveron suhde ansiotuloihin. Vuoden 2020 efektiivinen veroaste on ennakkotiedon mukaan 14,02 % (2019: 14,01 %).

Vuosi 2020 oli verotulojen ennustamisen suhteen poikkeuksellinen. Koronapandemian vaikutukset vuoden 2020 verotuloihin eivät olleet niin suuret kuin alkuvuonna ennustettiin. Osana valtion koronatukia kuntien yhteisöveron jako-osuutta korotettiin 10 %-yksikköä. Tästäkin huolimatta verotulojen kehitys jäi lisalessa vaatimattomaksi. Koronan vaikutukset näkyvät

erityisesti yhteisöverojen kertymässä siitäkin huolimatta, että kertymässä on mukana edellä mainittu yhteisöveron jako-osuuden korotus. Yhteisöveron jako-osuuden korotuksen vaikutus on arvioilta n. 1,3 M€ verotuloja lisäävä.

Verotuloja kertyi 77,0 M€, jossa laskua edellisvuoteen 0,1 %. Kunnallisveroa kertyi 66,2 M€, jossa kasvua edellisvuoteen 1,3 %. Yhteisöveron kertymä oli 5,5 M€, jossa laskua edellisvuoteen -6,0 %. Kiinteistöveroa kertyi 5,3 M€, jossa laskua edellisvuoteen -9,4 %. Kiinteistöverojen lasku johtuu verotuksen aikataulumuutoksista ja siitä, että osa vuoden 2020 kiinteistöveroista oli maksussa vasta vuoden 2021 puolella.

Verokertymä	TP 2019 M€	TA2020 M€	Muutettu TA2020 M€	TP2020 M€
Kunnan tulovero	65,4	67,5	64,9	66,2
Kiinteistövero	5,9	5,8	5,8	5,3
Yhteisövero	5,9	6,2	5,4	5,5
Yhteensä	77,1	79,5	76,1	77,0

Valtionosuuksia kertyi 62,8 M€ (TA 2020: 57,1 M€), jossa kasvua edellisvuoteen 15,5 %. Valtionosuuksien kasvu ja ennakoitua parempi kertymä johtuu valtion koronatuista. Osana valtion koronatukipakettia peruspalvelujen valtionosuutta korotettiin vuoden aikana. lisälmen osuus valtionosuuksien kautta maksetuista koronatuista on 5,2 M€.

Erittely valtionosuuden korotuksista/koronatuista on esitetty alla:

Korona-tukipaketti, valtion 4. lisätalousarvio 6/2020	€/asukas	704 282 €
	Kunnallisverojen suhteessa	1 251 638 €
	Alle 18 v.	423 825 €
	Yli 64 v.	273 482 €
Korona-tukipaketti, valtion 7. lisätalousarvio 9/2020	€/asukas	503 518 €
	Kunnallisverojen suhteessa	887 779 €
	13-15 v.	16 223 €
Korona-tukipaketti, testauskustannusten korvaaminen, valtion 7. lisätalousarvio 9/2020	Testimäärien suhteessa alueittain	1 180 808 €
YHTEENSÄ 2020		5 241 555 €

Lähde: <https://www.kuntaliitto.fi/talous/valtionosuudet/valtionosuuslaskelmat/valtionosuudet-2020>

Valtionosuksien jakaantuminen vuosina 2019-2020 (M€).

Valtionosuus	TP 2019 M€	TA2020 M€	Muut. TA2020 M€	TP2020 M€
Peruspalvelujen vo.	44,6	37,6	43,1	43,1
Verotulotasaus	11,2	10,6	10,6	10,6
Opetus- ja kulttuuritoimen vo.	-1,3	-1,2	-1,4	-1,4
Verotulomenetysten kompensatio		10,1	10,5	10,5
Yhteensä	54,4	57,1	62,8	62,9

Rahoitustulot ja -kulut

Rahoitustuottojen ja -kulujen nettomäärä väheni edellisestä vuodesta.

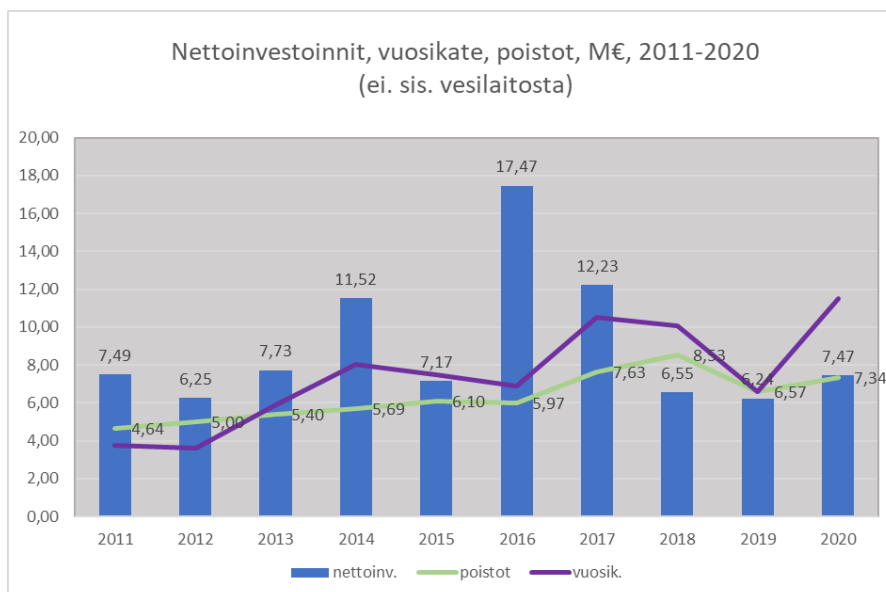
Savon Energiaholding Oy:n osingot olivat 0,7 M€. Osinkotuotot muodostavat merkittävän osan rahoitustuotoista.

Vuosikate, poistot ja satunnaiset erät

Kaupungin säännönmukaisen toiminnan tulorahoitusta osoittavaa vuosikatetta kertyi 13,7 M€. Vuosikate vahvistui edellisestä vuodesta 73 %. Vuonna 2020 maksettujen koronatukien vaikutus vuosikatteeseen oli 6,5 M€. Ilman koronatukia vuosikate olisi ollut vuotta 2019 heikempi eikä se olisi kattanut poistoja.

Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot olivat 8,7 M€, kasvua edellisvuoteen 1,4 M€. Vuonna 2020 tehtiin kertapoisto (0,9 M€) Veljeskodin kiinteistön asunto-osasta, joka on jäänyt pois palvelutuotannosta. Toinen merkittävä poistoja kasvattava tekijä oli Vuohiniemen jätevedenpuhdistamon saneerauksen valmistuminen alkuvuodesta 2020.

Vuosikate kattaa poistot 157 %:sti. Tulorahoituksen katsotaan olevan riittävä, kun vuosikate on vähintään poistojen suuruinen. Tarkastelussa on huomioitava, että koronatuilla oli merkittävä vaikutus vuosikatteeseen ja ilman niitä vuosikate ei olisi riittänyt kattamaan poistoja.

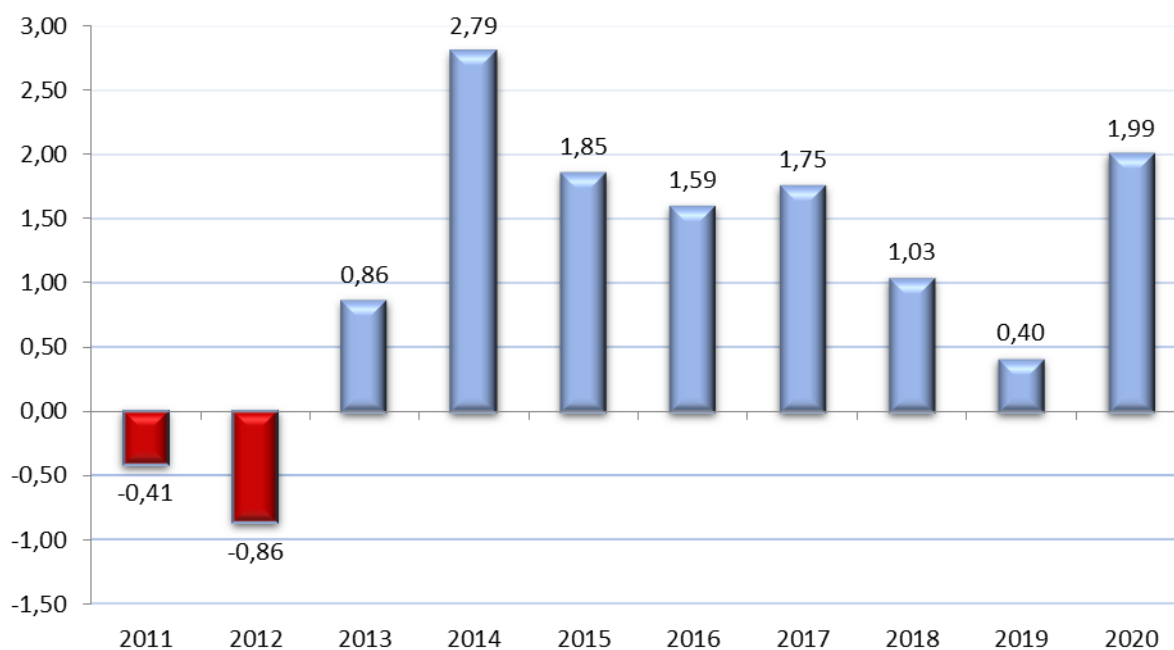

Tilikauden tulos ja ylijäämä

Tilikaudelle kohdistuvien tulojen ja menojen erotuksesta muodostuu tilikauden tulos, joka oli 4,9 M€ ylijäämäinen. Tilikauden tulos parani edellisestä vuodesta 4,4 M€. Ilman koronatukia tilikauden tulos olisi ollut negatiivinen.

Tilinpäätössiirrot sisältävät poistoeron sekä varausten ja rahastojen muutoksen. Näiden erien nettovaikutus kaupungin tilikauden ylijäämään on -2,2 M€ sisältäen poistoeron muutosta -0,4 M€ ja rahastojen muutosta 1,7 M€. Investointi- ja kehittämisrahastoon siirrettiin 2,7 M€.

KAUPUNKI ALI-/YLIJÄÄMÄ 2011-2020 (ei sis. vesilaitosta)

Kokonaistulot ja -menot

TULOT	milj. €	MENOT	milj. €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	28,3	Toimintakulut	-155,5
Verotulot	77,0	Korkokulut	-0,3
Valtionosuudet	62,9	Muut rahoituskulut	-0,1
Korkotuotot	0,0	Satunnaiset kulut	0,0
Muut rahoitustuotot	1,3	Tulorahoituksen korjaukset	-0,2
Satunnaiset tuotot	0,0	Pakollisten varausten muutos	
Tulorahoituksen korjaukset		- pakollisten varausten lis. (+), väh. (-)	-0,1
- pysyvien vastaavien hyödykkeiden		- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden	
luovutusvoitot	0,4	luovutustappiot	0,0
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,3	Investointimenot	-11,8
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden			
luovutustulot	0,5	Rahoitustoiminta	
Rahoitustoiminta		Antolainasaamisten lisäykset	0,0
Antolainasaamisten vähennykset	0,1	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-9,3
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	15,3	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	-0,2
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0,0	Kokonaismenot yhteensä	-177,7
Kokonaistulot yhteensä	186,1		

Iisalmen kaupungin vuosien 2018–2020 tilinpäätösten keskeiset tunnusluvut

Keskeiset tunnusluvut	2018	2019	2020
Tuloveroprosentti	20,50	20,50	20,50
Toimintakate, milj. euroa	-121,3	-128,1	-130,9
Verotulot, milj. euroa	75,2	77,1	77,0
Valtionosuudet, milj. euroa	53,7	54,4	62,9
Vuosikate, milj. euroa	10,0	6,6	11,5
Vuosikate, euroa/asukas	468	308	546
Investoinnit, (netto.) milj. euroa	5,8	6,2	7,5
Lainojen muutos, milj. € (sis.vesi)	7,7	-6,3	6,0
Lainat, euroa/as. (sis.vesi)	2870	2590	2 904
Asukasluku	21 469	21 367	21 127

* ei sisällä vesilaitosta ellei toisin mainita

Iisalmen Vesi -liikelaitos

Vesilaitoksesta on muodostettu kaupunginvaltuuston päätöksellä vuoden 2009 alusta lukien kuntalain mukainen kunnallinen liikelaitos.

Iisalmen Veden vuoden 2020 keskeisiä lukuja

Toimintatuotot	6,2 M€
Toimintakulut	3,7 M€
Poistot	1,4 M€
Ylijäämä	0,8 M€
Tuloutus kaupungille	300 000 €

Vuoden 2020 vesimaksut (sis. alv)

Puhdas vesi	1,59 € / m ³
Jätevesi	2,69 € / m ³

Ylä-Savon Vesi Oy huolehtii vedenhankinnasta ja -tuotannosta. Iisalmen Vesi huolehtii vedenjakelusta, jäteveden puhdistuksesta ja viemäriverkostotoiminnoista sekä kuluttajapalvelusta ja laskutuksesta.

Iisalmen vesi -liikelaitoksen nettoinvestoinnit olivat 4,0 M€.

1.5.2 Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelmaan kootaan käyttötalous-, tuloslaskelma- ja investointiosan tulojen ja menojen aiheuttama rahavirta (toiminnan ja investointien rahavirta). Lisäksi rahoituslaskelmaan merkitään kaupungin antolainauksen, lainakannan ja mahdolliset oman pääoman muutokset sekä arvio merkittävistä muutoksista muissa maksuvalmiuden erissä (rahoituksen rahavirta).

Rahoituslaskelma kuvaa kirjanpitoon kirjattujen liiketapahtumien vaikutusta kaupungin rahavaroihin. Se kertoo toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirtojen kautta, lisääntyivätkö vai vähenivätkö kaupungin rahavarat tilikauden aikana. Rahoituslaskelmaan on koottu koko kaupungin kaikki ulkoiset rahan lähteet ja rahan käyttö. Eri yksiköiden väliset sisäiset erät on laskelmassa eliminoitu.

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT (sis. vesilaitos)	2020 1 000 €	2019 1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate ja liikeylijäämä (liikelaitos poistot+rahoitus)	13 664	7 899
Satunnaiset erät	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-235	-443
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-11 823	-11 482
Rahoitusosuudet investointimenoihin	259	46
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	489	756
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 354	-3 225
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-36	-4
Antolainasaamisten vähennys	107	113
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	15 300	3 500
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-9 303	-9 773
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 748	2 254
Rahoituksen rahavirta	4 321	-3 911
Rahavarojen muutos	6 675	-7 135
Rahavarat 31.12	28 779	22 104
Rahavarat 1.1	-22 104	-29 240

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	Kuntien ka. 2019	2020	2019
Toiminnan ja inv. rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000€		-17 645	-19 818
Investointien tulorahoitus, %	45	118,2	69,1
Laskennallinen lainanhoitokate		1,8	1,1
Kassan riittävyys, pv	42	59	46
Asukasmäärä	-	21 127	21 367

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Toiminnan ja investointien rahavirta välituloksen viiden vuoden kertymän avulla seurataan investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä.

Investointien tulorahoitus, €

= 100 * Vuosikate/Investointien omahankintameno

Laskennallinen lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut)/(Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys

= 365 pv * Rahavarat 31.12/Kassasta maksut tilikaudella

Toiminnan rahavirta

Rahoituslaskelman ensimmäisellä rivillä esitettävä vuosikate on 13,7 M€. Vuosikatetta oikaistaan toiminnan rahavirtaa laskettaessa satunnaisilla erillä ja tulorahoituksen korjauserillä.

Investointien rahavirta

Iisalmen kaupungin vuoden 2020 investointimenot olivat 11,8 M€. Investointikohteista sekä investointimenojen ja -tulojen toteutumisesta on kerrottu tarkemmin investointiosan toteumavertailussa. Rahoitusosuuksia investointimenoihin kertyi 259 t€.

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloja eli omaisuuden myyntituloja kirjattiin 0,5 M€. Toiminnan ja investointien rahavirraksi muodostui 2,4 M€. Investointien vuoden 2020 tulorahoitusprosentiksi, joka lasketaan vuosikatteen ja investointien omahankintameno suhteesta, muodostui 118,2 %. Tunnusluku kertoo, että investointien omahankintameno on kyetty rahoittamaan 118,2 prosenttisesti tulorahoituksella. Luvun ollessa alle sata, joudutaan rahoitusta kattamaan omaisuuden myynnillä, kassavaroilla ja/tai lainanotolla.

Laskennallinen lainanhoitokate oli vuonna 2020 Iisalmessa 1,8 ja vuonna 2019 1,1. Tunnusluku parani edellisvuodesta 0,7 ollen tyydyttävällä tasolla. Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1-2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Rahoituksen rahavirta

Kaupungille maksettiin takaisin antolainoja 0,1 M€ eikä uusia lainoja annettu. Antolainasaamisten lisäys 0,03 M€ muodostuu palautuskelpoisista liittymismaksuista liittyen Vuohiniemen jätevedenpuhdistamoon. Kaupungin investoinnit toteutuivat ennakoitua pienempinä, koska useiden investointihankkeiden toteutus viivästyi suunnitellusta.

Rahavarat kasvoivat tilikaudella 6,7 M€. Rahavarat vuoden 2020 lopussa olivat 28,8 M€ sisältäen myös rahoitusarvopaperit.

Talousarviolainaa nostettiin kaupungille 12,0 M€ ja vesilaitokselle 3,3 M€ ja lainasalkun suojaamiseksi lainat sidottiin kiinteään korkoon. Vanhoja lainoja maksettiin pois 9,3 M€. Lainamäärä oli vuoden 2020 lopussa 61,3 M€ eli 2 904 €/asukas, josta peruskaupungin osuus 44,9 M€ eli 2 123 €/asukas. Asukaskohtainen lainamäärä jäi vuonna 2020 alle kuntien keskiarvon (3 478 €/asukas, ennakkotieto).

1.6 Rahoitusasema ja sen muutokset

Tase kuvaa kaupungin omaisuus- ja pääomaeriä tilikauden päättymishetkellä ryhmiteltynä luonteensa mukaisesti omaisuus- ja pääomaeriin. Tase sisältää myös liikelaitoksen omaisuus- ja pääomaerät, mutta kuten tulos- ja rahoituslaskelmissakin, erät eivät sisällä kaupungin eri yksiköiden välisiä sisäisiä eriä, kuten saamia ja velkoja.

Iisalmen kaupungin taseen loppusumma 31.12.2020 oli 180,4 M€. Lisäystä edellisen vuoden tilinpäätökseen on 10,7 M€.

Taseen pysyvissä vastaavissa kasvua tapahtui investointien vuoksi 2,7 M€, vaihtuvissa vastaavissa rahavarat kasvoivat 7,7 M€. Vastattavien pääomissa oma pääoma kasvoi 4,5 M€ ja vieras pääoma 5,4 M€.

Taseen kertynyt ylijäämä tilikauden lopussa on 14,9 M€. Ylijäämä on kertynyt pääosin tilikausien 2013-2020 ylijäämäisistä tuloksista.

Tase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	2020	2019	VASTATTAVAA	2020	2019
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €
A PYSYVÄT VASTAAVAT			A OMA PÄÄOMA		
I Aineettomat hyödykkeet			I Peruspääoma	63 789	63 789
Aineettomat oikeudet	112	136	Muu oma pääoma	12 307	10 567
Muut pitkävaikutteiset menot	2 247	1 495	Ed. tilik. yli- (+)/alijäämä (-)	12 166	11 156
II Aineelliset hyödykkeet			Tilikauden yli- (+)/alijäämä (-)	2 763	1 010
Maa- ja vesialueet	11 633	11 057	B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Rakennukset	55 566	50 331	Poistoero	9 261	8 821
Kiinteät rakenteet ja laitteet	31 588	25 847	C PAKOLLISET VARAUKSET		
Koneet ja kalusto	1 825	1 606	Eläkevaraukset	17	17
Muut aineelliset hyödykkeet	297	297	Muut pakolliset varaukset	428	287
Ennakkom. ja kesk.er. hank.	3 836	13 717	D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
III Sijoitukset			Lahjoitusrahastojen pääomat	4 234	4 087
Osakkeet ja osuudet	34 627	34 515	Muut toimeksiantojen pääomat	11	11
Muut lainasaamiset	1 590	1 696	E VIERAS PÄÄOMA		
Muut saamiset	125	89	I Pitkäaikainen		
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Lainat rahoitus- ja vak.lait.	51 920	46 043
Lahjoitusrahastojen varat	4 070	3 822	Muut pitkäaikaiset velat	1 437	1 348
C VAIHTUVAT VASTAAVAT			II Lyhytaikainen		
II Saamiset			Lainat rahoitus- ja vakuutuslait.	9 423	9 303
Lyhytaikaiset			Saadut ennakot	1 044	505
Myyntisaamiset	1 402	1 397	Ostovelat	4 713	6 060
Lainasaamiset	0	2	Muut velat	1 161	809
Muut saamiset	2 492	1 423	Siirtovelat	5 691	5 899
Siirtosaamiset	176	176	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	180 365	169 711
III Rahoitusarvopaperit					
Osakkeet ja osuudet	4	4	TASEEN TUNNUSLUVUT	Kuntien	
Muut arvopaperit	13 313	18 121		ka. 2019	2020
IV Rahat ja pankkisaamiset	15 462	3 979			2019
VASTAAVAA YHTEENSÄ	180 365	169 711	Omavaraisuus (%)	58	56
			Suhteellinen velkaantuneisuus (%)	62	43
			Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €		14 929
			Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	2 025	707
			Lainakanta 31.12., 1000 €	16 769	61,3
			Lainakanta 31.12., €/asukas	3 342	2 904
			Lainat ja vastuut, 31.12. M€		66
			Lainat ja vastuut, €/asukas	4 143	3 107
			Lainasaamiset, €/asukas	1 031	75
			Asukasmäärä 31.12	-	21 127
					21 367

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Omavaraisuusaste, %

$$= 100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$$

Suhteellinen velkaantuneisuus

$$= 100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$$

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

$$= 100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$$

Lainakanta 31.12

$$= \text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}$$

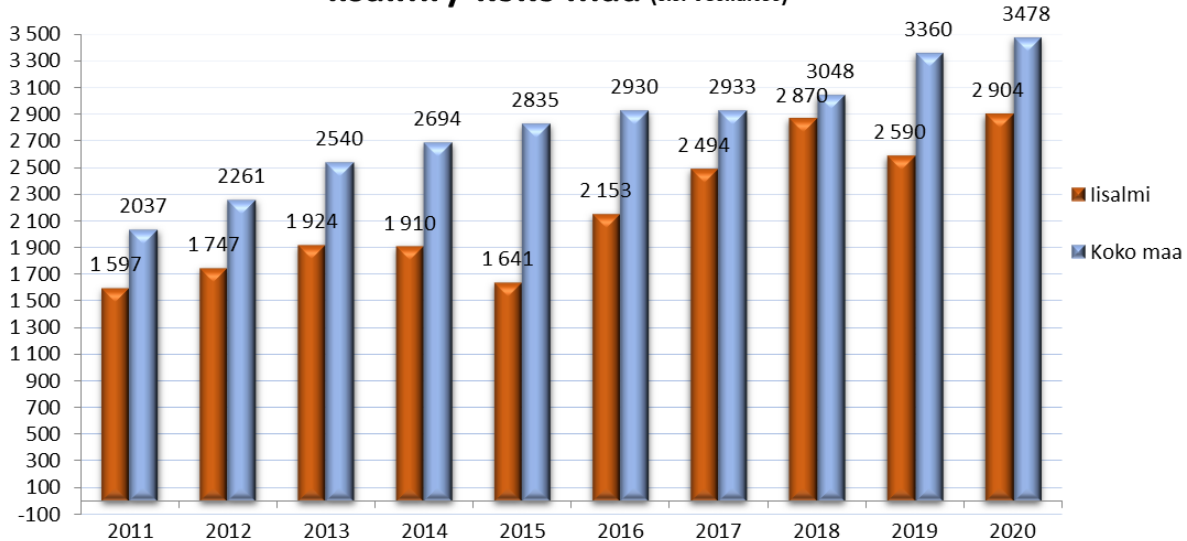
Lainasaamiset 31.12

$$= \text{Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset}$$

Lainakanta oli vuoden 2020 lopussa 61,3 M€. Lainamäärä kasvoi edellisestä vuodesta 6,0 M€. Lainamäärä asukasta kohden oli vuoden 2020 lopussa 2 904 €. Asukaskohtainen lainamäärä oli vuotta aiemmin 2 590 € eli vuodessa kasvua 313 €/asukas (12 %).

Kuntien keskimääräinen lainamäärä tilinpäätösten ennakkotietojen mukaan vuonna 2020 oli 3 478 €/asukas. Lainasalkun kesrikorko 31.12.2020 oli 0,54 %. Lainasalkun suojausaste vuoden 2020 lopussa oli 64,07%.

Lainat €/asukas 2011 -2020 Iisalmi / koko maa (sis. vesilaitos)

Investoinnit

Investoinnit (brutto) olivat 11,8 M€, josta peruskaupungin investoinnit 7,8 M€ ja vesiliikelaitoksen investoinnit 4,0 M€. Investointihankkeiden toteutus viivästyi alkuperäisestä aikataulusta, joten investoinnit toteutuivat talousarviota pienempinä.

Koulujen peruskorjausinvestointeihin käytettiin vuonna 2020 1,0 M€, katujen peruskorjausinvestointeihin 2,0 M€ ja uuden uimahallin rakentamiseen 1,3 M€.

Vuohiniemen jätevedenpuhdistamon saneerausurakka valmistui vuonna 2020.

Suurimpia investointihankkeita tulevaisuudessa ovat uuden uimahallin sekä koulujen rakennushankkeiden lisäksi kulttuurikeskuksen peruskorjaus.

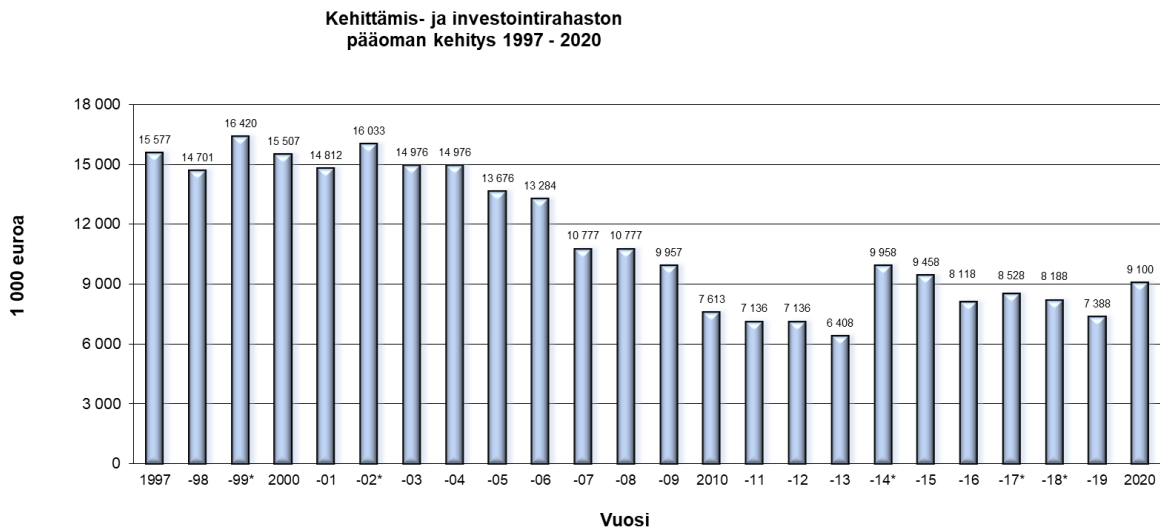
Sijoitukset

Iisalmen kaupunki on ulkoistanut sijoitustoiminnan ammattimaiselle omaisuudenhoitajalle täyden valtakirjan omaisuudenhoitosopimuksin perustuen Iisalmen kaupunginvaltuuston hyväksymään sijoitussuunnitelmaan.

Kaupungin sijoitukset koostuvat Danske Bankin rahastosijoituksista sekä pankkitilitalletuksesta Säästöpankki Optiassa. Alexandria Tähtirahastot yhdistelmälainana erääntyi tammikuussa 2020 ja siellä olevat varat (5,0 M€) talletettiin Säästöpankki Optian pankkitilille.

Danske Bankin rahastosijoitusten markkina-arvo 31.12.2020 oli 14,8 M€ eli sijoitusomaisuuden yhteenlaskettu markkina-arvo oli pankkitalletus mukaan lukien 19,8 M€. Sijoitusten arvonkehityksestä on annettu erillinen sijoitusraportti.

Kehittämisen- ja investointirahasto

Siirto rahastoon (alkupääoma) 17 295 353 € tilikaudella 1997.

Lisäksi rahastoa kartutettu

1999	2,5 M€	Savon Voiman osakkeiden myyntivoitto
2002	1,2 M€	Savon Voiman osakkeiden myyntivoitto
2014	4,6 M€	Savonia ammattikorkeakoulun yhtiöittämisen tuotto
2017	1,8 M€	Tilikauden tuloksesta
2018	1,0 M€	Tilikauden tuloksesta
2020	2,7 M€	Tilikauden tuloksesta

Tilikauden alijäämiä rahastosta katettu

2007	1,7 M€
2010	1,1 M€
2011	0,5 M€

Vuonna 2020 rahastoa on käytetty 1,0 milj. € Pappilan ylikulkusiltan, Paloisvirran kevyen liikenteen siltaan sekä Pohjois-Savon Pääomarahaston (North Savo Startup Fund ky) osakkeisiin. Rahaston pääomaa kartutettiin 2,7 M€ tilikauden tuloksesta, rahaston pääoman ollessa tilikauden lopussa 9,1 M€.

Muut rahastot

Kaupungilla on vahinkorahasto, josta korvataan kertaluonteisia vahinkoja tai vastuita, joita ei ole vakuutuksin katettu, vakuutuskorvauksen ylittävä osa sekä erityisin perustein oikeudenkäynteihin liittyviä kuluja ja oikeuden päätöksistä johtuvia kaupungin velvoitteita. Vahinkorahaston pääoma 31.12.2020 oli 3,0 M€.

Kaupungilla on lisäksi opintorahasto, josta tuetaan iisalmelaisia opiskelijoita apurahoin ja stipendein. Opintorahaston pääoma 31.12.2020 oli 0,2 M€.

1.7 Henkilöstö

Henkilöstön lukumäärä (Populus) 31.12.2020

Toimiala	Vaki- naiset	Sijaiset	Määrä- aikaiset	Oppi- sopimus- suhtei- set	Työllis- tetyt	Yhteensä	Yhteensä (ei. sis. työ- listettyjä)
Elinvoima- ja konsernipalvelut	208 (216)	10 (21)	72 (60)	1 (1)	*11 (34)	302 (331)	291 (297)
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	430 (433)	37 (38)	91 (91)	0 (0)	0 (0)	558 (562)	558 (562)
Tekninen toimiala	84 (91)	2 (2)	3 (6)	0 (0)	0 (0)	89 (99)	89 (99)
Iisalmen Vesi	11 (12)	0 (0)	2 (2)	0 (0)	0 (0)	13 (14)	13 (14)
Yhteensä	733 (752)	49 (61)	168 (159)	1 (0)	11 (34)	962 (1006)	951 (972)

Suluissa tilanne 31.12.2020. *Tähdellä merkittyyn työllistettyjen määrään sisältyy kolmannelle sektorille sijoitetut työllistetyt.

Vuoden 2020 tilinpäätöksen mukaan maksetut palkat ja palkkiot olivat 32,1 M€, eläkkeet ja muut henkilöstösivukulut 9,7 M€ eli yhteensä 41,8 M€. Vastaava summa vuonna 2018 oli 42,4 M€, joten henkilöstökulut laskivat 0,6 M€ (1,4 %). Tarkempi selvitys henkilöstöstä on annettu henkilöstökertomuksessa.

1.8 Ympäristötekijät

Toimintakertomukseen on sisällytettävä kuvaus niistä ympäristökysymyksistä, jotka vaikuttavat olennaisesti kaupungin taloudelliseen tulokseen, asemaan, toiminnan kehitykseen tai riskeihin. Lisäksi toimintakertomuksessa on annettava tiedot siitä, miten kaupunki huolehtii ympäristöasioista ja esimerkiksi siitä, miten kunnan toiminta vaikuttaa ympäristöön. Ympäristömenot aiheutuvat toiminnasta, jonka tarkoituksena on tuottaa ympäristöhyötyjä tai ennaltaehkäistä, vähentää tai korjata ympäristöhaittoja, parantaa tulevaa ympäristönsuojelutasoa ja edistää luonnonvarojen kestävästä käytöstä.

Kaupungin ympäristötuotoista suurin osa n. 3,6 M€ koostuu Iisalmen Vesi -liikelaitoksen jätevesimaksuista ja muista toimintaan liittyvistä tuotoista. Ympäristötoimintakulujen ja poistojen kokonaismäärä oli n. 2,9 M€. Ilman poistoja ympäristötoimintakulut olivat n. 1,8 M€. Pääosa kustannuksista aiheutui jätevesien puhdistuksesta sekä viemäriverkoston käytöstä ja

kunnossapidosta (n. 1,6 M€). Jätehuolto- ja jätevesimaksuihin käytettiin n. 0,2 M€.

Tämän lisäksi alueellinen Ylä-Savon jätehuoltolautakunta huolehtii jätehuollon viranomaistehtävistä ja jätehuollon suunnittelusta ja kehittämisestä. Tästä aiheutuneet toimintakulut katetaan jätehuoltomaksuilla ja lautakunnan tulos on vuosittain 0 €.

Ympäristöinvestointeja tehtiin vuonna 2020 yhteensä n. 3,7 M€. Suurin osa ympäristöinvestoinneista kohdistui lisalmen vesi –liikelaitoksen toimintaan. Merkittävin ympäristöhanke on Vuohiniemen jätevedenpuhdistamon saneeraus, joka alkoi vuonna 2017 ja se valmistui helmikuussa 2020. Vaiheittain toteutettavan saneerauksen kokonaiskustannus on n. 15,5 M€. Vuoden 2020 investoinnin osuus oli n. 2,5 M€.

Kaikissa talonrakennuksen uudishankkeissa panostetaan energiatehokkuuteen valitsemalla energiatehokkuusluokaksi vähintään luokka B.

Vuoden 2020 aikana Ylä-Savon jätehuoltoalueen jätestrategiatyötä ei työstetty eteenpäin johtuen jätelakiuudistuksen viivästymisestä. Strategiatyö jatkuu, kun lainsäädännön uudistus on toteutettu. Ohjelma on kuntien yhteinen tahto siitä, kuinka jätehuoltoa hoidetaan alueella seuraavien vuosien aikana.

Kaupunki toimii KESTO – kestävän energiankäytön, materiaalitehokkuuden ja ilmaston seudullinen toimintasuunnitelma –hankkeen osatoteuttajana ja laatii Ylä-Savon –alueen seudullisen ilmasto-ohjelman sekä kuntakohtaiset ilmaston toimintasuunnitelmat hankkeessa mukana oleviin kuntiin (Iisalmi, Kiuruvesi, Lapinlahti, Vieremä). Ilmastohankkeen toteutusaika on 1.1.2020-31.12.2021.

Iisalmen kaupungin ilmaston toimintasuunnitelma tulee jatkamaan aiemmin KierRe (Kiertotalouden ja resurssiviisauden toteuttaminen Pohjois-Savossa) –hankkeessa (2016-2019) laadittua resurssiviisauden toimintasuunnitelmaa vuosille 2018-2050. Suunnitelma sisältää viisi teemaa, joiden sisällä on määritetty teemakohtaiset tavoitteet, toimenpiteet sekä mittarit.

Teemat ovat

- energiantuotanto ja kulutus
- liikkuminen ja yhdyskuntarakenne
- kulutus ja materiaalikierrot
- ruuan tuotanto ja kulutus
- vedenkäyttö ja luonnonvedet

Iisalmen kaupunki on mukana Kunta-alan energiatehokkuussopimuksessa (sopimuskausi 2017-2025) ja Kuntaliiton ilmastokunnat -toiminnassa sekä on Circwaste –hankkeen kumppanuuskuntana.

Siisti Iisalmi –kampanjassa toteutettiin netissä/sosiaalisessa mediassa kuntalaisten aktivointikampanja roskien keräämiseksi.

Iisalmen kaupungilla on henkilöstön yhteiskäytössä täyssähköauto. Kaupunki on hankkinut yhteistyössä ammattioppilaitoksen kanssa kuntalaisille ja opiskelijoille tarkoitettun kaupunkipyöräjärjestelmän.

Ympäristövastuulla tarkoitetaan ympäristöön liittyvää voimassa olevaa velvoitetta, jolla on todennäköisesti tulevaisuudessa menoja lisäävä vaikutus. Vuoteen 2020 kohdistuvia ympäristövastuita ei tilinpäätöksessä todettu.

1.9 Muut ei-taloudelliset asiat

Kunnan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevan yleisohjeen mukaisesti toimintakertomuksessa on annettava tiedot siitä, miten kaupunki huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista. Tiedot on annettava siinä laajuudessa kuin se on tarpeen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi.

Luottamushenkilöiden perehdyttämis- ja koulutustilaisuuksissa sekä toimielimien päätöksenteon yhteydessä on käsitelty esteellisyyksymyksiä, millä on pyritty siihen, että luottamushenkilöt ottavat itse vastuun esteellisyyden arvioinnista. Toimielimien esityslistoilla on myös maininta esteellisyyden arvioinnista.

Kuntaliitto on ohjeistanut yleiskirjeessään (21.6.2017) vieraanvaraisuuteen, etuihin ja lahjoihin liittyviä asioita. Kuntaliiton ohjetta sovelletaan lisälmen kaupungissa ja luottamushenkilöitä kannustetaan tutustumaan ohjeen sisältöön. Ohje löytyy Kuntaliiton sivuilta:

Ohje vieraanvaraisuudesta, eduista ja lahjoista Kuntaliiton sivuilla

Kaupungin henkilöstöä on ohjeistettu ohjeella vieraanvaraisuuden vastaanottamisesta. Kaupungin ohje on löydettävissä kaupungin intranetistä.

Kaupungin arvoja ovat avoimuus, rohkeus, tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus, yhteisöllisyys ja ympäristövastuullisuus. Arvoista erityisesti tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus ovat kaupungin toimintoja, hallintoa ja kehittämistä koskevia läpileikkaavia periaatteita. Lisälnessä ihmisiä kohdellaan yhdenvertaisesti. Tasa-arvosta ja oikeudenmukaisuudesta on määräyksiä lukuisissa kuntien toimintaa ohjaavissa laeissa ja asetuksissa sekä kaupungin henkilöstöohjelmassa.

1.10 Arvio tulevasta kehityksestä sekä merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Lisälmi on Ylä-Savon seutukunnan keskuskaupunki, joka on elinkeinorakenteeltaan vahva. Koronapandemian vaikutukset seudun elinkeinoelämään ja työllisyyteen ovat olleet merkittävät ja vielä ei ole täysin selvää, miten laaja-alaiset koronan vaikutukset ovat. Valtakunnalliset ennusteet kuitenkin osoittavat, että talous alkaa toipua koronasta vuoden 2021 aikana. Talouskasvun ennakoidaan kuitenkin olevan hidasta.

Lisälmen taloustilanne on vakaa ja taustalla on kahdeksan ylijäämäistä vuotta. Valtion koronatuet ovat olleet ennakoitua suurempia ja tästä syystä vuoden 2020 ylijäämä oli ennakoitua suurempi. Koronatukia maksetaan myös vuonna 2021, mutta tilinpäätöksen laatimishetkellä ei ole tiedossa, että valtio jatkaisi kuntien tukemista vuodesta 2022 eteenpäin.

Iisalmen ja Ylä-Savon alueen haasteena on väestönkehitys, jonka ennustetaan olevan negatiivinen. Syntyvyys on laskenut viime vuosina. Edellä mainitun lisäksi osaavan työvoiman saatavuus on merkittävä riski elinkeinoelämän kehittymisen näkökulmasta.

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala tuottaa ulkoisia palveluita kuntalaisille. Tällä hetkellä euromääräisesti suurimmat niistä ovat varhaiskasvatus ja perusopetus. Syntyvyyden aleneminen vaikuttaa nopeimmin varhaiskasvatuspalveluiden tarpeeseen/kysyntään. Vaikutus kohdistuu jo suunnitelmavuosiin. 5-10 vuoden kuluttua syntyvyyden laskun vaikutus näkyy perusopetuksessa ja yli 10 vuoden kuluttua toisella asteella.

Lasten ja nuorten väheneminen vaikuttaa myös muihin sivistys- ja hyvinvointitoimialan palveluihin. Niissä palveluntarve ei kuitenkaan vähene vaan painopiste siirtyy kasvavan ikääntyvän väestön palveluihin. Lasten ja nuorten määrän väheneminen on uhka myös monen seuran ja järjestön toiminnalle.

Haasteena kaupungin oman toiminnan osalta on kelpoisen työvoiman saaminen erityisesti niihin tehtäviin, joissa on asetuksella määrätty kelpoisuus kuten opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa. Myös muissa tehtävissä hakijamäärät ovat vähentyneet.

Tulevaisuuden investointipaineet ovat merkittävät. Perusopetuksen palveluverkkosuunnitelman toimeenpano, uimahallin rakentaminen sekä muut peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeet vaikuttavat kaupungin kehitykseen. Talouden kehitysnäkymät heikkenevät tulevaisuudessa, kun vuosikate ei riitä kattamaan poistoja eivätkä nettoinvestoinnit ole tasapainossa.

Valtiovarainministeriön ennusteet osoittavat, että tulevaisuudessa kuntien menot kasvavat tuloja nopeammin. Investointitason nousu yhtä aikaa tapahtuvan kustannusten nousun kanssa aiheuttaa nopeasti tilanteen, jossa vuosikate ei riitä kattamaan poistoja ja syntyy alijäämää. Talouden tasapainon kannalta investointitason pitäminen maltillisena olisi ensiarvoisen tärkeää.

Koronan myötä digitaalisuus ja virtuaaliset palvelut ovat osittain tulleet jäädäkseen. Tämä on sekä uhka että mahdollisuus. Digitalisaation avulla voidaan saavuttaa uusia käyttäjiä palveluihin, mutta toisaalta se voi jatkossa vähentää fyysisiä käyntejä tilaisuuksissa ja palveluissa. Tämä vaatii myös investointeja laitteisiin sekä henkilöstön osaamisen kehittämistä.

Riskien arviointi

Riskillä tarkoitetaan epävarmuuden vaikutusta Iisalmen kaupunkikonsernin tavoitteisiin. Epävarmuuden vaikutukset voivat olla joko negatiivisia tai positiivisia suhteissa tavoitteisiin. Riski on siis joko mahdollisuus, uhka tai niiden yhdistelmä. Riskin merkittävyyttä arvioidaan tapahtuman todennäköisyyden ja seurausten yhdistelmänä.

Kaupunginhallituksen alaisten toimielinten ja konserniyhteisöjen tulee talousarvion laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Kaupungilla on käytössään tietojärjestelmä (Targetor Pro) strategian, riskien ja riskienhallinnan dokumentointia varten. Tietojärjestelmän avulla riskit yksilöidään ja riskienhallinnan suunnitelmat

laaditaan dokumentoidusti. Tietojärjestelmä sisältää siten kaupungin riskirekisterin.

Riskienhallintasuunnitelman toteutuminen koko kaupungin tasolla raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä. Tämän lisäksi toimielimet käsittelevät omaa toimialaansa koskevat suunnitelmat omassa päätöksenteossään.

Iisalmen kaupunkikonsernin riskit jaotellaan neljään riskialueeseen, jotka ovat strategiset, taloudelliset, toiminnalliset sekä vahinkoriskit.

Strategiset riskit

Strategiset riskit ovat riskejä, jotka liittyvät Iisalmen kaupungin pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin sekä niihin kohdistuviin sisäisiin tai ulkoisiin epävarmuustekijöihin. Strategiset riskit uhkaavat kaupunkistrategiassa asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Strategiset riskit liittyvät tyypillisesti väestön hyvinvointiin ja ikärakenteeseen, talouden suhdannevaihteluihin, työn rakennemuutokseen, elinkeinoelämän kehitykseen, kansainvälistymiseen, ympäristön kestävyteen ja yhdyskuntarakenteeseen, valtiontalouteen ja hallituspolitiikkaan, lainsäädäntöön ja muuttoliikkeeseen.

Keskeinen strateginen riski lisämessä liittyy ikärakenteen muutokseen, kaupungin palveluverkkoon sekä väestön palvelutarpeeseen. Syntyvyyden pienentyessä ja vanhusväestön määrän kasvaessa palvelutarve vähenee varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ja kasvaa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Keskeinen haaste tulevaisuuden kannalta on, pystytäänkö päätöksenteossa suuntaamaan määrärahoja palvelutarpeen muutosta vastaavaksi ja riittävätkö määrärahat palvelujen järjestämiseen.

Ikärakenteen muutos tarkoittaa myös toimintakyvyltään heikentyneiden ikäihmisten lisääntymistä. Turvallisuusriskit palveluissa kasvavat. Saavutettavuus sekä fyysinen esteettömyys on huomioitava palveluissa ja toimitiloissa.

Merkittävä strateginen riski liittyy koronapandemian tai vastaavan viruksen uuteen eskaloitumiseen, jolloin uudet rajoitustoimet voivat pysäyttää talouden elpymisen ja kääntää talouden uudelleen laskuun. Pandemian eskaloituminen on sekä strateginen, taloudellinen, toiminnallinen että vahinkoriski.

Strategiset riskit voivat liittyä myös organisaatorakenteeseen ja -prosesseihin, johtamistapaan, organisaatiokulttuuriin, strategisiin valintoihin ja strategian toimeenpanoon, asiakastarpeiden tunnistamiseen ja arviointiin, toiminnan uudelleenjärjestelyyn tai digitalisaatioon.

Strategisia riskejä ovat väestö- ja työpaikkamuutokset, toimintaympäristön muutoksista aiheutuvat riskit, palvelujen järjestämistapoihin liittyvät riskit, lainsäädäntömuutokset sekä laajavaikuttavat ilmasto- ja ympäristömuutokset. **Negatiivinen väestönkehitys ja sitä seuraavat kerrannaisvaikutukset ovat selkeä tulevaisuuden haaste lisämessä ja koko Ylä-Savon alueella.**

Elinkeinoelämän kehitys ja alueen elinkeinorakenne vaikuttavat työllisyyteen, muuttoliikkeeseen, investointeihin, rakentamiseen ja väestön hyvinvointiin. Elinkeinoelämässä tapahtuvat muutokset voivat vaikuttaa muun muassa verotulojen kehitykseen ja työllisyyteen ja siitä aiheutuviin kustannuksiin.

Keskeinen strateginen riski liittyy myös keskeisten julkisten hallinnon toimintojen siirtämiseen pois kaupungista tai alueelta. Strategisiin riskeihin voidaan vaikuttaa hyvällä edunvalvonnalla ja yhteistoiminnalla eri sidosryhmien kanssa. Kaikkien toimien tulee olla kaupunkistrategiaa tukevia ja elinvoimaisuuden ylläpitoon on satsattava riittävät resurssit. Luottamushenkilöiden kouluttaminen, avoin hallintokulttuuri ja vuorovaikutus edesauttavat luottamuksen ilmapiirin syntymistä ja hyvää yhteistyötä.

Taloudelliset riskit

Taloudelliset riskit liittyvät markkinahintojen muutoksiin, rahoitusvarojen riittävyyteen lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä sekä vastapuolien kykyyn täyttää taloudelliset veloitteensa. Kaupungin toimintaan liittyviä rahoitusriskejä ovat muun muassa verotulojen ja valtionosuuksien muutokset, rahoitus- ja korkoriskit, investointirisikit, takaus- ja vakuutusriskit, hyödykehintariskit, hinnoittelu sekä maksuvalmiusriski.

Keskeinen taloudellinen riski lisämessä ovat merkittävät investoinnit. Investointeihin liittyy sekä toiminnallisia että taloudellisia riskejä. Investoinnin epäonnistuminen voi toteutuessaan

aiheuttaa merkittävää vahinkoa. Lisäksi riskinä on, ettei kaupunki pysty selviytymään taloudellisista velvoitteistaan. **Lainamäärän nopea kasvu heikentää kaupungin vakavaraisuutta.**

Arvio on, että menot kasvavat tuloja nopeammin. Investointipaineet ovat merkittävät suunnitelmakaudella. Samaan aikaan verotulojen ja valtionosuuksien ennakoitaan kasvavan menoja hitaammin. **Riskinä on, että kaupungin talous muodostuu alijäämäiseksi jo suunnitelmakaudella.**

Taloudellisten riskien hallinnan tavoitteena on varmistaa, että kaupungilla on mahdollisimman tehokkaasti käytettävissään riittävä rahoitus. Maksuvalmiusriski liittyy kassanhallintaan ja korkoriskit korkotason vaihteluun.

Koronakriisin pitkittyminen on johtanut korko-odotusten laskuun entistäkin alemmaksi. Euroopan keskuspankin elvytystoimet ovat painaneet korkotason matalaksi. Korko-odotukset voivat muuttua nopeasti, mikäli inflaatio- tai kasvunäkymissä tapahtuu positiivista kehitystä. Korkojen arvioidaan kuitenkin pysyvän matalalla 2020-luvun jälkipuoliskolle. Korkoriski on kuitenkin todellinen ja sen hallinnassa lainasalkun suojausaste on keskeinen. Tämä tarkoittaa, että tietty osuus kaupungin lainasalkusta on sidottu pitkiin korkoihin, jolloin korkotason muutoksia voidaan hallita paremmin.

Taloudellisten riskien hallinnassa keskeinen keino on talouden pitkän aikavälin suunnittelu, tehokas talouden seuranta sekä kustannuskehityksen ja investointitason pitäminen maltillisena.

Taloudelliset riskit liittyvät myös kunnan antamiin takauksiin ja osakeomistuksiin. Rahoitusriskejä arvioitaessa on otettava huomioon yleisen taloudellisen tilanteen epävakaus, tulevaisuuden investointipaineet sekä sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvu sekä kuntakonsernin kokonaistaloudellinen hallinta.

Kaupungilla on merkittävä sijoitusvarallisuus. Sijoitukset ovat tällä hetkellä sekä korko- että osakemarkkinoilla. **Sijoitusten arvon vaihtelu sekä muutokset markkinoilla vaikuttavat suoraan sijoitusten arvonkehitykseen.** Sijoitustoimintaan liittyviä riskejä voidaan hallita hajauttamalla sijoituksia sekä määrittelemällä sijoittamiselle selkeät periaatteet. Sijoitussuunnitelma on hyväksytty vuonna 2017.

Toiminnalliset riskit

Toiminnallisilla riskeillä tarkoitetaan kaupungin päivittäistä toimintaa, johtamista, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä. Toiminnalliset riskit liittyvät operatiiviseen johtamiseen, prosessien toimivuuteen ja jatkuvuuden hallintaan, tietoturvaan ja -suojaan, ICT-palveluihin, sopimus- ja yhteistyökumppaneiden toimintaan, projektien ja hankkeiden hallintaan, maineeseen ja imagoon, henkilöstörakenteeseen, henkilöstön osaamiseen ja saatavuuteen, avainhenkilöihin, lainsäädännön velvoitteisiin, toimielin- ja viranhaltijapäätöksiin, hankintoihin, toiminnasta aiheutuvaan vahingonkorvausvastuuseen ja väärinkäytöksiin.

Vuosi 2020 osoitti, että **maailmanlaajuinen pandemia on todellinen toiminnallinen riski**, jolla on myös pitkäaikaisia ja osittain jopa strategisia vaikutuksia. Pandemian vaikutukset kaupungin toimintaan ja talouteen ovat merkittäviä. Toimintojen alasajo ja supistaminen, etäopetukseen ja etätöihin siirtyminen ovat riskejä, jotka voivat realisoitua nopealla aikavälillä. Riskienhallinnan

kannalta vuosi 2020 on parantanut kaupungin valmiustasoa ja mikäli tilanne uusiutuisi, olisi kaupungilla hyvät lähtökohdat järjestää toimintoja myös poikkeusoloissa. Hygieniaan panostaminen ja turvallisuusohjeiden noudattaminen myös tulevaisuudessa ovat keino hallita henkilöstöön liittyviä riskejä.

Henkilöstöriskit voivat realisoitua monella eri tavalla. Avainosaaminen on usein yhden henkilön varassa, mikä muodostaa merkittävän riskin kaupungin toiminnan jatkuvuuden kannalta. Henkilöriskeihin varaudutaan koulutuksilla ja hyvällä perehdyttämisellä, kilpailukykyisellä palkkauksella, sijaisuusjärjestelyillä, ikäohjelman hyödyntämisellä, osaamisen jakamisella, sähköisillä tietojärjestelmillä ja erilaisilla työohjeilla. Lisäksi pyritään siihen, että avainhenkilöiden rekrytoinnin yhteydessä käytännöksi on sovittu yhtäaikainen työskentely tiedon siirron varmistamiseksi.

Kuten aiemmin on jo todettu, osaavan henkilöstön saaminen asiantuntijatehtäviin on toiminnan kannalta tärkeä asia. Havaittavissa on, että hakijamäärät ovat laskeneet. Ammatillisen ja korkeasteen koulutuksen säilyminen alueella on tässä asiassa erittäin tärkeää.

Aggressiiviset tai uhkaavat asiakastilanteet ovat myös toiminnallisia riskejä. Näihin riskeihin varaudutaan erilaisilla fyysisillä järjestelyillä (huoneiden ovet auki), valvontakameroilla, hälytysjärjestelmällä, parityöskentelyllä, poistumisreiteillä ja koulutuksella.

Työsuojelu sekä työn vaarojen ja riskien arviointi ovat osa riskienhallintaa. Työn vaarojen selvittäminen ja riskien arviointi on tehty WPro-järjestelmään. Selvitystä ja arviointia tarkistetaan olosuhteiden muuttuessa ja sitä pidetään ajan tasalla.

Vahinkoriskit

Vahinkoriskit ovat lisälmen kaupunkikonsernin sisällä tai toimintaympäristössä tapahtuvia virheitä, toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia, jotka aiheuttavat vahinkoa tai menetyksiä. Vahinkoriskit kohdistuvat usein tiettyyn kohteeseen. Vahingon mahdollisuus sekä seuraukset ovat etukäteen tiedossa, mutta vahingon todennäköisyyttä ei tiedetä. Vahinkoriskit kohdistuvat yleensä asiakkaiden, henkilöstön tai ympäristön turvallisuuteen sekä omaisuuteen.

Vahinkoriskit on jaoteltu kaupungin riskienhallintajärjestelmässä seuraaviin alakategorioihin:

- työterveys- ja työsuojeluriskit
- henkilöstöriskit
- ympäristöriskit
- tulipalo- ja onnettomuusriskit
- luonnonmullistukset
- toimitilaturvallisuusriskit

Vahinkoriskien hallinnassa keskeisiä ovat kaupungin vakuutukset, joiden on oltava riittävän kattavalla tasolla. Lisäksi voidaan käyttää vahinkorahastoa.

Poikkeukselliset luonnonolosuhteet voivat vaikuttaa kunnalliseen toimintaan monella tavalla. Esimerkiksi vesihuoltojärjestelmät ovat alttiita poikkeuksellisille luonnonolosuhteille. Riskienhallinnassa keskeistä onkin varautuminen mahdollisiin häiriötilanteisiin. Keskeisessä asemassa on myös henkilöstön ammattitaidon kehittäminen ja ylläpito erilaisilla koulutuksilla. Työterveyshuolto järjestetään asianmukaisesti ja huolehditaan siitä, että työvälineet

ja tilat ovat asianmukaiset. Työsuojeluun panostetaan.

1.11 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäinen valvonta on keskeinen osa talouden ja toiminnan johtamista, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja niitä uhkaavia riskejä. Sisäiseen valvontaan kuuluu sisäinen tarkastus, jonka tehtävänä on varmentaa sisäisen valvonnan toimivuus. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla johto pyrkii varmistamaan toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden sekä tavoitteiden saavuttamisen. Riskienhallinta tarkoittaa järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida ja hallita toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Riskienhallinta on osa normaalia kaupungin toiminnan suunnittelua, seurantaa ja päätöksentekoa. Riskien arviointi kytkeytyy kiinteästi vuosittaiseen toiminnan suunnittelu-, seuranta- ja raportointiprosessiin.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisessä on noudatettava sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjetta. Ohjeen mukaan sisäisen valvonnan suunnitelma laaditaan vuosittain vastuualueittain ja tarvittaessa myös toimintayksiköittäin. Suunnitelmat kootaan toimialoittain yhdeksi kokonaisuudeksi.

Toimialat ja liikelaitos ovat raportoineet suunnitelman toteuttamisesta osavuosikatsauksen sekä tilinpäätöksen yhteydessä ajalta 1.1.-30.6. elo-syyskuussa ja 1.7.-31.12. tammi-helmikuussa. Vastuualueen päällikkö on vastannut suunnitelman laatimisesta ja raportoinnista. Toimialojen raportit on koottu yhteen ja toimitettu kaupunginhallitukselle, tarkastuslautakunnalle ja tilintarkastajalle.

Varautuminen häiriö- ja kriisitilanteisiin sekä poikkeusoloihin

Häiriö- ja kriisitilanteilla tarkoitetaan tapahtumia ja tilanteita, jotka edellyttävät kaupungin johtamisessa tai palvelutuotannossa normaalioloista poikkeavia toimenpiteitä, tehtäviä ja toimivaltuuksia. Iisalmen kaupungin tavoitteena on olla turvallinen kaupunki kaikille kaupunkilaisille, myös yritystoiminnan ja kunnallisten palvelujen osalta. Tämä tavoite saavutetaan siten, että valmiussuunnittelu ja varautuminen toteutetaan osana johtamista. Valmiussuunnitelman ja sitä tukevien ohjeiden on oltava ajan tasalla. Lisäksi on panostettava koulutukseen ja säännölliseen harjoitteluun.

Koronapandemiasta johtuen häiriötilanteiden johtoryhmä kokoontui poikkeusolojen aikana säännöllisesti. Häiriötilanteiden johtoryhmä seurasi tilanteen kehittymistä ja linjasi operatiivisen toiminnan toteutusta. Vuosi 2020 tarjosi tältä osin mahdollisuuden testata ja kehittää varautumista häiriö- ja kriisitilanteisiin sekä poikkeusoloihin. Kokemuksia tullaan hyödyntämään varautumiseen liittyvässä kehittämistyössä ja koulutuksissa.

Keskeiset havainnot sisäisen valvonnan raporteista vuodelta 2020 ja sisäisen valvonnan kehittäminen suunnitelmakaudella

Kaikki toimielimet ovat raportoineet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukaisesti puolivuositain sisäisen valvonnan toteutuksesta ao. toimialallaan. Sisäinen valvonta on toteutettu toimielimien laatimien suunnitelmien mukaisesti ja raportit on toimitettu kaupunginhallitukselle tiedoksi.

Vuonna 2020 sisäisen valvonnan valvontakohteita ovat olleet muun muassa toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen, avustukset, vakuudet, työsopimukset ja henkilöstöpäätökset, käyttöoikeudet, kehityskeskusteluiden toteutuminen, varautumissuunnitelmat, poissaolojen seuranta sekä hankinnat ja sopimukset.

Edellä mainittujen lisäksi valvontaa on toteutettu kaupungin saatavien ja maksuvalmiuden osalta. Maksuliikenneohjelma uusittiin vuonna 2020, mikä mahdollistaa entistä paremmat sisäiset kontrollit sekä parantaa sisäisen valvonnan tasoa.

Päätöksenteon osalta vuonna 2020 on sisäisen valvonnan osalta tarkastettu viranhaltijapäätösten ja toimielinten muutoksenhakujen oikeellisuutta. Päätökset on tehty pääsääntöisesti ohjeiden mukaan ja henkilötiedot ovat ei-verkkojulkisella liitteellä. Jatkossa päätöksentekijöitä opastetaan asiaan Valmu-viranhaltijapäätössovelluksen käyttöönoton yhteydessä.

Toimielimien esityslistoilla on maininta esteellisyyden arvioinnista: luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden tulee itse huolehtia esteellisyytensä arvioinnista. Esteellisyydet ja niiden perusteet kirjataan pöytäkirjaan. Vuonna 2020 aloitettiin hallintosäännön päivitys, millä osaltaan pyritään selkeyttämään hallintosäännön määräyksiä ja toimivaltakysymyksiä.

Taloussuunnittelun sekä talouden raportoinnin osalta noudatetaan kaupunginhallituksen hyväksymää talousarvion täytäntöönpano-ohjetta ja siinä olevaa aikataulua (vuosikello). Jatkossa panostetaan talouden ajantasaisen seurannan kehittämiseen sähköisen portaalin kautta. Portaali olisi kaupunginhallituksen jäsenten käytettävissä, jolloin talouden seuranta olisi mahdollista ajasta ja paikasta riippumatta.

Suomessa vuonna 2020 vallinneiden poikkeusolojen johdosta kaupunginhallitus kokoontui normaalista kokousaikataulusta poikkeavasti siten, että kaupunginhallituksen jäsenillä oli käytettävissään ajantasainen tieto toiminnan ja talouden kehityksestä. Jälkikäteen tarkastellen koronan talousvaikutukset ovat toteutuneet vuonna 2020 odotettua maltillisempina. Verotulot eivät ole pudonneet niin kuin koronakeväänä vielä ennakoitiin ja kulutkin ovat kasvaneet vain maltillisesti.

Kaupunginhallituksen arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä on, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta on kattavaa ja toimii hyvin. Poikkeamat ovat yksittäisiä ja suunnitelman mukainen sisäinen valvonta ja ohjeistaminen tehostavat asioiden seurantaa ja korostavat tilivelvollisten vastuuta.

Sisäistä valvontaa kehitetään muun muassa sisäisen tarkastuksen havaintojen ja suositusten sekä riskien arvioinnin perusteella. Tavoitteena suunnitelmakaudella on edelleen kehittää sisäisen valvonnan dokumentaatiota ja talouden sähköistä seurantaportaalia. Lisäksi tavoitteena on

ylläpitää riittävää varautumisen tasoa häiriö- ja kriisitilanteisiin sekä poikkeusoloihin. Jatkuva kouluttautuminen ja harjoitukset ovat tässä keskeisessä asemassa.

Ilmoittajien suojelua koskevan EU-direktiivin (ns. whistleblowing-direktiivi) täytäntöönpano on käynnissä Suomessa. Direktiivin tavoitteita ovat muun muassa korruption ja petosten torjunta sekä sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden turvaaminen.

Käytännössä direktiivi velvoittaa julkisen ja yksityisen sektorin työnantajat ottamaan käyttöön ilmoituskanavan, jonka kautta mahdollisten petosten ja väärinkäytösten ilmoittaminen onnistuu nimettömästi. Direktiiviä koskeva kansallinen lainsäädäntö on valmisteilla. Tavoitteena on seurata kansallisen lainsäädännön valmistelua ja valmistautua ottamaan ilmoituskanava käyttöön lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus on osa sisäistä valvontaa ja se on sisäisen valvonnan näkyvä osa. Sisäinen tarkastus auttaa organisaatiota sen riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tuloksellisuuden arvioinnissa ja kehittämisessä. Sisäinen tarkastus arvioi objektiivisesti ja riippumattomasti sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta, raportoi arvioinnin tuloksista sekä esittää toimenpide-ehdotuksia järjestelmän kehittämiseksi. Sisäinen tarkastus raportoi kaupunginjohtajalle, kaupunginhallitukselle ja tarkastuslautakunnalle.

Sisäisen tarkastuksen toteuttamisesta vastaa kaupunginhallitus. Riippumattomuuden varmistamiseksi sisäinen tarkastus toimii kaupunginjohtajan alaisuudessa ja sisäinen tarkastaja saa toimivaltuutensa kaupunginjohtajalta. Sisäistä tarkastusta johtaa talousjohtaja ja sisäisenä tarkastajana toimii johdon sihteeri 0,25 htv työpanoksella. Sisäisen tarkastuksen asiantuntija-apuna toimii kaupungin tilintarkastusyhteisö, jonka kanssa tehdään tarvittaessa sopimus asiantuntijapalvelujen hankinnasta.

Sisäisellä tarkastuksella on kaupunginvaltuuston hyväksymän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen perusteella oikeus saada viivytyksettä tarkastustehtävänsä varten tarpeelliset tiedot, asiakirjat ja tietojärjestelmien käyttöoikeudet salassapitosäännösten estämättä. Lisäksi sisäinen tarkastus on tarvittaessa oikeutettu saamaan vastuualueilta ja toimintayksiköiltä apua tehtäviensä hoitamiseen.

Tarkastus- ja konsultointitoiminnan riippumattomuuden turvaamiseksi sisäisellä tarkastuksella ei ole päätösvaltaa eikä toiminnallista vastuuta tarkastettavien toimintojen suhteen.

Talousjohtaja ja sisäinen tarkastaja laativat sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelman, jonka kaupunginhallitus hyväksyy. Sisäinen tarkastus suorittaa tarkastussuunnitelman mukaiset ja muut kaupungin ylimmän johdon määräämät tarkastustehtävät. Vuosisuunnitelma lähetetään tiedoksi tilintarkastajalle ja tarkastuslautakunnalle. Lisäksi Iisalmen kaupungin sisäisellä tarkastuksella ja Iisalmen Teollisuuskylä Oy:llä on sopimus 1-2 tarkastuskohteen tekemisestä/vuosi tarpeen mukaan.

Sisäinen tarkastus raportoi puolivuositain kaupunginhallitukselle, tilintarkastajalle ja tarkastuslautakunnalle tarkastustyön keskeiset tulokset ja suositukset. Sisäisen tarkastuksen

tulee viivytystä raportoida kaupunginjohtajalle havaitsemistaan merkittävistä sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan puutteista sekä väärinkäytöksistä.

Vuonna 2020 sisäisen tarkastuksen kohteena ovat olleet henkilöstöön ja työajanseurantaan liittyvät prosessit. Toimielimien antamien selontekojen ja sisäisen tarkastuksen raporttien perusteella voidaan todeta, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on hyvää/tydyttävää tasoa. Sisäisen valvonnan voidaan katsoa tuottavan kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain- ja hyvän hallintotavan mukaisuudesta sekä varojen ja omaisuuden turvaamisesta.

1.12 Iisalmi-konsernin toiminta ja talous

Kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös laaditaan samalta päivältä kuin kunnan tilinpäätös (KuntaL 410/2015 § 114).

Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konsernin rahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys kuntakonsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana. Kuntayhtymän tilinpäätös yhdistellään jäsenkunnan konsernitilinpäätökseen.

Konsernirakenne

Kaupunkikonserniin kuului vuonna 2020 kuusi tytäryhteisöä, kuusi kuntayhtymää ja viisi osakkuusyhteisöä. Merkittävimmät tytäryhteisöt ovat Petterinkulma Oy, Iisalmen Teollisuuskylä Oy ja Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä.

Merkittävimmät kuntayhtymät ovat Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ja Ylä-Savon koulutus kuntayhtymä. Vuonna 2011 Ylä-Savon SOTE ky on luettu tytäryhteisöksi (KILA, kuntajaoston lausunto 102, 29.11.2011). Tästä johtuen myös Ylä-Savon sairaanhoidon tukisäätiö on luettu Iisalmen kaupungin tytäryhteisöksi.

Palvelutuotannon kannalta merkittävä osakkuusyhteisö on ICT-palveluja kaupungille tuottava Savon ICT-palvelut Oy (SICT).

Konserniyhteisöistä on jätetty yhdistelemättä vähäisen merkityksen johdosta Kiinteistö Oy Pöllösenlahden Haka, Asunto Oy Kilpitöyry ja Asunto Oy Kilpivatro sekä Itä-Suomen päihdehuollon Ky. Ylä-Savon SOTE ky:n ei ole yhdistänyt konsernitilinpäätökseensä Ylä-Savon sairaanhoidon tukisäätiötä.

Merkittävimpien konserniyhteisöjen toiminta ja talous vuonna 2020

Petterinkulma Oy

Petterinkulma Oy tuottaa ja ylläpitää edullisia ja laadukkaita vuokra-asuntoja Iisalmen kaupungissa. Yhtiö on kokonaan kaupungin omistama.

Tavoitteiden toteuma vuonna 2020

- Asuntojen käyttöaste pysyy korkealla tasolla: tavoitteeksi käyttöasteessa asetettiin 98,0 %. Tavoitetta ei saavutettu, käyttöaste laski vuoden viimeisellä neljänneksellä ja oli 96,9 %.
- Petterinkulma tarjoaa asukkaille erihintaisia/tasoisia/kokoisia vuokra-asuntoja eri puolilta kaupunkia. Tavoite saavutettiin.
- Kiinteistöstrategian päivittäminen. Tavoite saavutettiin.
- Asukkaiden tyytyväisyys yhtiön palveluihin on vähintään tasolla hyvä, tyytyväisyyttä mitataan erillisellä asiakaskyselyllä. Tavoite saavutettiin. Tulos oli 3,96 (asteikolla 1-5).
- Selvitetään viestinnän ja markkinoinnin kehittämistä ja tehdään esitys toimenpiteistä. Tavoite saavutettiin. Solmittiin markkinointisopimus Iisalmen kaupungin kanssa.
- Houkutteleva ja hyvä työnantaja, työtyytyväisyyskyselyn tulos >3,3. Tavoite saavutettiin. Tulos 4,26. (asteikolla 1-5).

Iisalmen Teollisuuskylä Oy

Iisalmen Teollisuuskylän toimialana on hallita omistus- tai vuokraoikeuden nojalla kiinteistöjä ja rakentamalla niille teollisuus- ja palvelutiloja yritysten tai yhteisöjen käyttöön pääasiallisesti vuokrattavaksi tai lunastussopimuksen kyseessä ollessa omakustannushintaan luovutettavaksi.

Yhtiön toiminta on kytketty tiiviisti kaupungin elinvoimayksikön toimintaan ja yhtiön toimitusjohtajana toimii oman työnsä ohella elinkeinojohtaja Terho Savolainen. Yhteistyön muotoja kehitetään edelleen eteenpäin ja pyritään tukemaan alueen yrityksiä kokonaisvaltaisesti heidän kehittymistavoitteissaan.

Tavoitteiden toteuma vuonna 2020

- tavoitteena on pitää tilojen käyttöaste korkeana n. 90 %:ssa ja taloudellinen tulos positiivisena poistojen jälkeen => Tavoite toteutui
- yhtiö pyrkii saamaan käyntiin yhden uuden rakennushankkeen => yksi tontti luovutettu uudelle hankkeelle
- yhtiön strategisten tavoitteiden määrittäminen ja kiinteistöosakun tarkastelu suhteessa strategiaan tavoitteisiin => strategiaa päivitetty ja toteutuksessa
- selvitetään yhteistyömahdollisuus yhtiön tukipalveluiden tuottamiseen yhteistyössä kaupungin kanssa => taloushallinto siirretty kaupungille
- tuetaan teknologia-alan kehitystyötä hanketoiminnan kautta => NewTech hanke 1.1.2020 alkaen

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Iisalmen kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon menojen lopullinen toteuma vuonna 2020 oli 80,1 M€ (TA 2020: 78,8 M€), josta ostetun erikoissairaanhoidon (KYS) osuus oli 21,2 M€ (TA 2020: 20,7 M€).

Tarkempi selvitys kuntayhtymän toiminnasta ja taloudesta on annettu kuntayhtymän tilinpäätöksessä sekä tilinpäätöksen käyttötalouden toteumavertailuosassa (kappale 2.3.4).

Kiinteistö Oy Iisalmen Lumakeskus

Kiinteistö Oy Iisalmen Lumakeskus on vuonna 2001 perustettu kiinteistöosaakeyhtiö. Yhtiön perustivat Iisalmen kaupunki ja Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä yhteisen koulukiinteistön, Lumakeskus Majakan, rakentamista ja ylläpitämistä varten. Luma-keskus Majakka valmistui 30.7.2003. Entinen vesitorni ja paloasema peruskorjattiin koulutiloiksi ja rakennettiin uudisrakennusosa.

Iisalmen kaupungin ja Ylä-Savon koulutuskuntayhtymän tekemän osakekaupan jälkeen yhtiön koko osakepääoma siirtyi Iisalmen kaupungin omistukseen 1.6.2016 lukien. Helmikuussa 2017 kiinteistöön valmistui Iisalmen kaupungin rahoittama valmistuskeittiö Luoto.

Kiinteistö Oy Iisalmen Lumakeskus ja Iisalmen kaupunki tekivät sopimuksen kiinteistön ylläpidosta vuoden 2018 alusta alkaen. Sopimuksella käyttö- ja huoltopalvelut, siivous, lämmitys, sähkö, vesi, jätevesi, jätehuolto, kunnossapito, kiinteistön turvallisuus ja väestönsuojelu sekä muut kiinteistön ylläpitoon kuuluvat tehtävät ja velvoitteet siirrettiin kaupungin kiinteistöorganisaation hoidettavaksi. Kiinteistöyhtiön vastuulle jäi vain välttämättömät hallinnosta aiheutuvat kustannukset (hallitus, kirjanpito, isännöinti, tilintarkastus), joiden katteeksi yhtiö perii kaupungilta käyttövastikkeen. Kiinteistöyhtiö tekee kirjanpidossaan poistot kiinteistöstä ja kalustosta ja perii kaupungilta näiden suuruisen pääomavastikkeen. Saamallaan pääomavastikkeella kiinteistöyhtiö lyhentää kaupungilta saamaansa lainaa.

Tilikaudella Iisalmen kaupunki uusi yläkeittiöön (Majakka) kylmälaitteita ja alakeittiöön (Luoto) ruuankuljetus- ja tarjoiluvaunuja.

Savon ICT-Palvelut Oy

Savon ICT-Palvelut Oy on Ylä-Savon kuntien ja Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän omistama yhtiö, joka tuottaa ICT-palveluja. Yhtiön nimi muuttui vuonna 2018 Savon ICT-Palvelut Oy:ksi (ent. Ylä-Savon ICT-Palvelut Oy). Iisalmen kaupungin suora omistusosuus yhtiöstä on 23 % ja välillisesti Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kautta yhteen laskettu omistusosuus on 45 %. Kysymyksessä on kaupungille tärkeä ja palvelutuotannon kannalta kriittinen yhtiö.

Tavoitteiden toteuma vuonna 2020

- Yhtiön tavoitteena vuonna 2020 oli strategian jalkauttaminen ja uusien omistaja-asiakkaiden palvelutuotannon toteuttaminen laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Lapinlahden ja Pielaveden kuntien ICT-palveluiden tuotanto siirtyi yhtiölle vuonna 2020, mikä osaltaan toteutti laadittua strategiaa. Etätyö- ja etätukijärjestelmien sekä O365-palveluiden käyttö laajeni merkittävästi. Strategian jalkauttamien ja uusien omistaja-asiakkaiden palvelutuotannon siirto ovat sujuneet suunnitelmien mukaan.
- Laadukkaiden, kustannustehokkaiden ja asiakaslähtöisten ICT-palveluiden tuottaminen. Tavoite vuodelle 2020 oli, että asiakastytyväisyyskyselyn tulos >3,8 (asteikolla 1-5). Käyttäjien kysely oli vielä tilinpäätöksen valmistumishetkellä kesken, joten tulos raportoidaan osavuosisikatsauksen yhteydessä.

Konsernitavoitteiden toteutuminen

Vuosittain talousarvion yhteydessä valtuusto vahvistaa keskeisille konserniyhteisöille tavoitteet. Tilikauden aikana konserniyhteisöt raportoivat tavoitteiden toteutumisesta. Kaupungin tilinpäätöksen yhteydessä annetaan selvitys konsernin tilikauden toiminnan ja talouden toteutumisesta. Kaupungin tilinpäätös sisältää täydellisen konsernitalinpäätöksen.

Konsernitavoitteet ovat toteutuneet tilikaudella pääsääntöisesti omistajan asettamien tavoitteiden mukaisesti.

1.13 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Mikäli SOTE- ja maakuntauudistus toteutuu vuoden 2023 alusta, on uudistuksella merkittävä vaikutus kaupunkikonserniin. Uudistuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille (Pohjois-Savon maakunnalle). Ympäristöterveydenhuolto ja eläinlääkintähuolto jäävät tämänhetkisten tietojen perusteella kuntien järjestämisvastuulle ja niiden organisoinnista on sovittava Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän omistajakuntien kesken.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän Terveyskampus-hanke jatkuu viimeiseen vaiheeseen: Sairaalan uudisrakennus valmistuu vuonna 2021. Hankkeen viimeisessä vaiheessa peruskorjataan nykyisen sairaalarakennuksen jäljelle jäävä osa ja puretaan osa nykyistä sairaalarakennusta.

Kuntayhtymällä on edessä merkittävät investoinnit, jotka vaikuttavat konsernin toimintaan ja talouteen. Mikäli SOTE- ja maakuntauudistus toteutuu, on kuntien yhteisesti päätettävä, miten kuntayhtymän perussopimuksen muutos toteutetaan ja miten kiinteistöjen omistusvastuut jaetaan.

Muilta osin lisalmi-konsernissa ei ole tiedossa merkittäviä muutoksia suunnitelmakaudella ja konsernin toiminnan arvioidaan toteutuvan suunnitelman mukaan.

1.14 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernin ohjauksen päälinjaukset on määritelty kaupunginvaltuuston hyväksymissä kaupungin konserniohjeissa. Konserniohjeissa on määritelty kaupungin omistajapolitiikan tavoitteet ja kaupungin konsernijohto ja toimielinten toimivallan jako. Ohjeessa on myös annettu ohjeet konserniraportoinnista, keskitetyistä konsernitoiminnoista, henkilöstöpolitiikasta, tytäryhteisön neuvotteluelvoitteesta, riskienhallinnasta ja kaupunkikonsernin tarkastuksesta ja valvonnasta.

Ohjeiden anto kaupungin edustajille tytäryhteisöissä

Kaupunginhallitus on käsitellyt kokouksissaan lisalmi-konsernin ajankohtaiset ja omistajaohjausta edellyttävät asiat ja antanut niistä tarvittaessa omistajaohjauslausunnot. Kaupunginhallitus on ohjeistanut kaupungin edustajia tytäryhteisöissä tarvittaessa.

Konserniyhteisöjen sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Merkittävimmät konserniyhteisöt ovat raportoineet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä organisaatioiden toimintaan ja talouteen liittyvistä merkittävimmistä riskeistä ja niihin varautumisesta.

Petterinkulma Oy:n osalta sisäisen valvonnan järjestämisvastuu on hallituksella, joka antaa yleiset ohjeet sisäisen valvonnan järjestämisestä. Toteuttamis- ja valvontavastuu on toimitusjohtajalla alaistensa toiminnan osalta. Johdon on varmistettava sisäisen valvonnan toimivuus. Ulkoinen valvonta on toimivasta johdosta riippumatonta ja siitä vastaa ammattitilintarkastaja.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän (SOTE) ulkoisesta ja sisäisestä valvonnasta määrätään hallintosäännössä ja sisäisen valvonnan sekä riskienhallinnan ohjeessa. Kuntayhtymän ulkoista valvontaa toteuttavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Kuntayhtymän sisäisestä valvonnasta vastaavat kaikki kuntayhtymän tilivelvolliset ja esimiehet. Valvontasuunnitelmat laaditaan kunkin tilivuoden alussa vahvistettujen toiminnan ja talouden tavoitteiden, riskien hallinnan ja erityisten valvontakohteiden osalta. Sisäisen valvonnan asiakirjat on tallennettu asianhallintajärjestelmään.

Yhtymähallitus ja muu johto vastaavat siitä, että riskienhallinta on asianmukaisesti järjestetty SOTE-kuntayhtymässä. Riskienhallintaa toteutetaan osana vuosittaista talous- ja strategiaprozessia. Riskienhallinnassa käytetään raportointijärjestelmiä, joita ovat potilas- ja asiakasvaaratapahtumien osalta Hai-pro-järjestelmä ja toiminnan riskien hallinnan osalta 4ks-järjestelmä.

Strateginen ja operatiivinen taso: Toimitusjohtaja vastaa riskienhallintapolitiikan mukaisten

menettelytapojen luomisesta ja päättää riskienhallintaa koskevien asioiden organisoinnista. Toimitusjohtaja raportoi yhtymähallitukselle. Vastuualueitasoinen vastuu käytännön riskienhallinnasta on vastuualuejohtajilla, jotka raportoivat toimitusjohtajalle. Toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita seurataan sekä kuukausiraportoinnilla että osavuosisraportoinnilla.

Vuonna 2020 valmisteltu kuukausiraportoinnin malli otetaan käyttöön 2021 vuoden alusta. Lisäksi tavoitteena on jäsenkunnille avoin raportointiportaali. Talouden riskiarviot ja talouden seuranta on käsitelty omassa osiossaan.

Omaisuusriskit: Kuntayhtymän omaisuutta on hoidettava riskittömästi ja tuloa tuottavasti. Toimintayksiköt vastaavat omistuksessaan olevan omaisuuden hallinnoinnista ja raportoivat siihen kohdistuvista muutoksista. Kuntayhtymän kiinteä ja irtain omaisuus on vakuutettava riittäväällä turvatasolla. Vakuutukset on hoidettu asianmukaisesti, eikä niissä ole havaittu puutteita. Omaisuusriskit on käsitelty ko. osiossa erikseen.

Häiriötilanteet ja poikkeusolot: Vastuualuejohtajat vastaavat oman vastuualueensa valmiussuunnittelusta ja johtava lääkäri vastaa terveydenhuollon valmiussuunnittelusta. Valmiussuunnittelun tarkoituksena on varmistaa kuntayhtymän palvelujärjestelmän toimivuus kaikissa häiriötilanteissa. Valmiussuunnitelma on Erva.fi-portaalissa. Valmiussuunnitelmaan osana kuuluva Pandemiasuunnitelma on erillinen asiakirja ja tallennettu QF ohjetietokantaan.

Vuonna 2020 vallitsivat Suomessa poikkeusolot 16.3.2020 – 15.6.2020 välisenä aikana ja Pandemiasuunnitelma päivitettiin 17.3.2020 Covid-tilanteen alkuvaiheessa ja toinen suunnitelmapäivitys on tehty 8.10.2020.

Toimitusjohtaja on laatinut erillisen ”Covid-19 pandemia, arvio vaikutuksista kuntayhtymän toimintaan 2020”, joka käsitellään kuntayhtymän sisäisen valvonnan ja tilinpäätöksen yhteydessä. Normaaliolojen häiriötilanne jatkuu edelleen pandemiatilanteen jatkuessa kuluvan vuoden aikana.

Erityistä huomiota kiinnitetään jatkuvana toimintana kyberturvallisuuteen. Häiriöviestinnästä on sovittu toimintaohjeet mm. operaattorin kanssa.

Saatujen raporttien ja selvitysten perusteella voidaan todeta, että konserniyhteisöjen sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty asianmukaisesti, riskejä on tunnistettu ja niihin on varauduttu. Kaupungin tai konsernin talouteen vaikuttavia, tiedossa olevia olennaisia konsernitaseen, tuloslaskelman tai rahoituslaskelman ulkopuolisia asioita ei ole raportoitu.

1.15 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA 1000 €	2020	2019
Toimintatuotot	117 978	117 006
Toimintakulut	-247 082	-246 335
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta(tappiosta)	1 827	719
Toimintakate	-127 277	-128 611
Verotulot	76 254	76 487
Valtionosuudet	76 116	66 025
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	82	99
Muut rahoitustuotot	1 156	2 023
Korkokulut	-739	-804
Muut rahoituskulut	-200	-450
VUOSIKATE	25 391	14 768
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-15 909	-13 421
Arvonalentumiset	-60	0
Satunnaiset erät	-10	0
Tilikauden tulos	9 412	1 347
Tilinpäätössiirrot	-2 644	-21
Tilikauden verot	-72	-15
Laskennalliset verot	-273	-180
Vähemmistöosuudet	-20	-33
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	6 404	1 098
Tunnusluvut		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	47,7	47,5
Vuosikate/Poistot, %	159,6	110,0
Vuosikate/euroa/asukas	1 202	691
Asukasmäärä	21 127	21 367

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 \cdot \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

KONSERNITASE JA TUNNUSLUVUT 1000 €

VASTAAVAA	2020	2019	VASTATTAVAA	2020	2019
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	63 789	63 789
Aineettomat oikeudet	1 121	869	Säätiöiden ja yhd. peruspääomat	1	2
Muut pitkävaikutteiset menot	2 480	1 721	Arvonkorotusrahasato	192	272
Ennakkomaksut	182	66	Muut omat rahastot	14 315	11 683
*Aineettomat hyödykkeet	3 784	2 655	Ed. tilik. yli- (+)/alijäämä (-)	37 063	35 779
			Tilik. ylijäämä (+)/alijäämä (-)	6 404	1 098
Aineelliset hyödykkeet			*Oma pääoma	121 765	112 623
Maa- ja vesialueet	16 909	16 363			
Rakennukset	115 855	114 311	VAHEMMISTOOSUUDET	294	286
Kiinteät rakenteet ja laitteet	32 339	26 551			
Koneet ja kalusto	5 206	4 861	PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut aineelliset hyödykkeet	418	422	Eläkevaraukset	17	17
Ennakkomaksut ja keskener. hank.	14 509	18 335	Muut pakolliset varaukset	1 277	1 131
*Aineelliset hyödykkeet	185 237	180 843	*Pakolliset varaukset	1 294	1 148
Sijoitukset			TOIMEKSIANTOJEN PAAOMAT		
Tytär- ja osakkuusyhteisöosuudet	100	100	Valtion toimeksiannot	751	344
Osakkeet ja osuudet	19 691	17 926	Lahjoitusrahastojen pääomat	4 383	4 244
Muut osakkeet ja osuudet	3 149	839	Muut toimeksiantojen pääomat	160	165
Joukkovelkakirjasaamiset	41	41			
Muut saamiset	350	313	*Toimeksiantojen pääomat	5 293	4 753
*Sijoitukset	23 332	19 219			
**Pysyvät vastaavat	212 352	202 718	VIERAS PAAOMA		
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Pitkäaikainen		
Valtion toimeksiannot	746	319	Lainat rahoitus- ja vakuutuslainat	96 763	87 476
Lahjoitusrahastojen varat	4 185	3 945	Muut velat/Liit.maks. ja muut velat	1 437	1 348
Muut toimeksiantojen varat	90	71	Siirtovelat	261	0
*Toimeksiantojen varat	5 022	4 335	*Pitkäaikainen	98 462	88 824
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Lyhytaikainen		
Vaihto-omaisuus			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitok.	13 445	13 578
Aineet ja tarvikkeet	579	365	Saadut ennakot	1 556	1 183
Keskeneräiset tuotteet	16	32	Ostovelat	11 874	11 852
Muu vaihto-omaisuus	656	648	Siirtovelat	19 185	18 458
*Vaihto-omaisuus yhteensä	1 251	1 045	Muut velat	2 029	1 398
Saamiset			Laskennalliset verovelat	2 585	2 312
Pitkäaikaiset			*Lyhytaikainen vieras pääoma	50 673	48 781
Myyntisaamiset	0	238	**Vieras pääoma	149 135	137 606
Muut saamiset	178	6	VASTATTAVAA	277 781	256 416
Lainasaamiset	0	0			
Siirtosaamiset	0	0	KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	2020	2019
*Pitkäaikaiset saamiset	178	245	Omavaraisuusaste	44	44
Lyhytaikaiset			Suhteellinen velkaantuneisuus, %	55	53
Myyntisaamiset	4 137	2 871	Lainat ja vuokravastuut, 31.12. M€	133	120
Lainasaamiset	111	2	Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	43 467	36 877
Muut saamiset	4 595	5 424	Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	2 057	1 726
Siirtosaamiset	2 341	2 298	Konsernin lainat, €/asukas	5 297	4 793
*Lyhytaikaiset saamiset	11 185	10 594	Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 €	111 906	102 403
**Saamiset	11 363	10 839	Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 €	41	41
Rahoitusarvopaperit			Kunnan asukasmäärä	21 127	21 367
Osakkeet ja osuudet	4	4			
Muut arvopaperit	13 977	18 528			
*Rahoitusomaisuusarvopaperit	13 980	18 532			
Rahat ja pankkisaamiset					
**Vaihtuvat vastaavat	60 407	49 364			
VASTAAVAA	277 781	256 416			

Taseen tunnuslukujen laskentakaavat:

Omavaraisuusaste

$$= 100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Vähemmistöosuus} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$$

Suhteellinen velkaantuneisuus

$$= 100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$$

Lainat ja vuokravastuut

$$= \text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$$

Konsernin lainakanta

$$= \text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$$

Lainasaamiset

$$= \text{Sijoitukseen merkityt joukkovelkakirjasaamiset ja muut lainasaamiset}$$

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA 1000 €

	2020	2019
Vuosikate	25 391	14 768
Satunnaiset erät	-10	0
Tilikauden verot	-72	-15
Tulorahoituksen korjauserät	-2 511	-1 463
	22 798	13 290
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-26 396	-16 688
Rahoitusosuudet investointimenoihin	758	513
Pysyvien vast.hyödykkeiden luovutustulot	2 690	952
	-22 948	-15 223
Toiminnan ja investointien rahavirta	-150	-1 933
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-54	-81
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	21 274	4 656
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-12 124	-12 453
Lyhytaikaisten lainojen muutos	3	-220
Oman pääoman muutokset	-1	207
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toim.ant.varojen ja pääomien muutokset	-147	-154
Vaihto-omaisuuden muutos	-206	-47
Saamisten muutos	-506	2 440
Korottomien velkojen muutos	2 224	-434
Rahoituksen rahavirta	10 463	-6 085
Rahavarojen muutos	10 313	-8 018
Rahavarojen muutos	10 313	-8 018
Rahavarat 31.12.	47 793	37 480
Rahavarat 1.1.	-37 480	-45 498

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Investointien tulorahoitus, %	99	88
Pääomamenojen tulorahoitus, %	67	52
Lainanhoitokate	2	1
Kassan riittävyys	61	49
Tunnuslukujen laskentakaavat:		
Investointien tulorahoitus, €		
= 100 * Vuosikate/Investointien omahankintameno		
Pääomamenojen tulorahoitus, %		
= 100 * Vuosikate/(Investointien omahankintameno + Antolainojen nettolisäys + Lainanlyhennykset)		
Lainanhoitokate		
= (Vuosikate + Korkokulut)/(Korkokulut + Lainanlyhennykset)		
Kassan riittävyys		
= 365 pv * Rahavarat 31.12./Kassasta maksut tilikaudella		

1.16 Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Kuntalain 115 §:n mukaan kaupunginhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Kaupungin tilikauden tulos vuodelta 2020 muodostui 4 942 530,86 € ylijäämäiseksi. Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle tilikauden tuloksen käsittelyä siten, että

- aikaisemmin toteutettujen investointeihin liittyvää poistoeron vähennystä kirjataan 470 383,29 € ja poistoeron lisäystä -910 000,0 €,
- vahinkorahaston vähennystä kirjataan 100 759,48 € toteutuneiden kulujen katteeksi ja rahaston lisäystä -135 761,87 €,
- opintorahaston vähennystä kirjataan 8 436,80 € ja lisäystä -1 026,38 € toteutuneiden kulujen ja tuottojen mukaan,
- investointi- ja kehittämisrahaston vähennystä 1 028 500,00 € Pappilan ylikulkusiltaan, Paloisvirran kevyen liikenteen siltaan sekä Pohjois-Savon Pääomarahaston (North Savo Startup Fund ky) osakkeisiin ja rahaston lisäystä -2 740 720,90 €
- ja että tilikauden ylijäämä 2 763 101,28 € siirretään taseen oman pääoman edellisten tilikausien ylijäämäerään.

Selvitystä talouden tasapainotuksen toteutumisesta ei tarvita, koska taseessa on aikaisemmilta sekä tältä tilikaudelta kertynyttä ylijäämää.

2. Talousarvion toteutuminen

Kaupungin toiminnassa on noudatettava talousarviota. Toteutusvertailussa seurattavia asioita ovat valtuuston asettamien toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Talousarvion toteutusvertailu laaditaan sillä tarkkuudella, jolla valtuusto on hyväksynyt tavoitteen, määrärahan tai tuloarvion yksittäiselle tehtävälle, hankkeelle tai muulle meno- tai tuloerälle.

Toiminnallisten tavoitteiden seuranta

Toiminnallinen tavoite on valtuuston asettama määrärahan käyttötarkoitusta, palvelujen tai tavaroiden määrää tai laatua tai toiminnan kehittämissuuntaa koskeva tavoite. Toiminnallisten tavoitteiden toteutumis seurannassa esitetään asetettu tavoite ja siihen mahdollisesti tehdyt muutokset, toteutuma ja poikkeama.

Taloudellisten tavoitteiden seuranta

Taloudellisten tavoitteiden seuranta kattaa määrärahojen ja tuloarvioiden seurannan sekä muiden taloudellisten tavoitteiden seurannan. Määräraha on valtuuston talousarviossa toimielimelle myöntämä, euromäärältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuutus varojen käyttämiseen määrätyn tehtävän suorittamiseksi. Toteutusvertailusta tulee käydä ilmi myönnettyt määrarahat, toteutuneet kulut ja niiden erotus.

Kaupungin toimintaa ohjataan käyttötalousosan avulla. Talousarvion käyttötalousosassa valtuusto on asettanut tehtäväkohtaiset tavoitteet sekä osoittanut tavoitteiden edellyttämät tuloarviot ja määrarahat tehtävien hoitamiseen. Käyttötalousosan toteutumisessa selvitetään tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden poikkeamat ja niiden syyt siltä osin kuin valtuusto ei ole niitä hyväksynyt talousarviomuutoksina.

Käyttötalousosan toteutusvertailu tehdään talousarviorakennetta noudattaen toimielimittäin ja tehtävittäin. Toteutusvertailussa esitetään arvioidut ja toteutuneet kulut ja tuotot sekä niiden poikkeamat alkuperäiseen talousarvioon. Lisäksi esitetään valtuuston hyväksymät muutokset talousarvioon.

2.1 Keskusvaalilautakunta

Tilivelvollinen: Hallintojohtaja

Henkilöstö (htv)

KESKUSVAALILAUTAKUNTA	Henkilöstö	TP2019	TA2020	TP2020	Poikkeama
	Vakituiset	0	0	0	0
	Määräaikaiset	0,9	0,9	0	-0,9
KESKUSVAALILAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	0,9	0,9	0	-0,9

Talous

1100 Vaalit	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	0	0	0	-313	313	*****
Henkilöstökulut	0	0	0	0	0	0
Toimintakate (netto)	0	0	0	-313	313	*****
Tehtävän kokonaiskustannukset	0	0	0	-313	313	*****

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuma

Vuonna 2020 ei ollut vaaleja.

2.2 Tarkastuslautakunta

Tilivelvollinen: tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tarkastuslautakunnan on arvioitava, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Jos kaupungin taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava myös talouden tasapainotuksen toteutumista. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella kaupunginhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kaupunginhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Henkilöstö (htv)

TARKASTUSLAUTAKUNTA	Henkilöstö	TP2019	TA2020	TP2020	Poikkeama
Tilintarkastus	Vakituiset	0,1	0,1	0,1	0
	Määräaikaiset	0	0	0	0
TARKASTUSLAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	0,1	0,1	0,1	0

Talous

1110 Tilintarkastus	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	5 000	0	5 000	5 000	0	100
Toimintakulut	-30 700	0	-30 700	-19 955	-10 745	65
Henkilöstökulut	-13 900	0	-13 900	-9 994	-3 906	71,9
Toimintakate (netto)	-39 600	0	-39 600	-24 949	-14 651	63
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	-1 900	0	-1 900	-1 896	-4	99,8
Tehtävän kokonaiskustannukset	-41 500	0	-41 500	-26 845	-14 655	64,7

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuma

Tarkastuslautakunnalla oli 10 kokousta vuonna 2020. Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtäviä hoitaa hallintosihteerin 0,1 henkilötyövuoden panoksella ja tilintarkastaja osallistuu kokouksiin mahdollisuuksien mukaan. Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman valtuustokaudelle, joka tarkennetaan vuosittain työohjelmaksi.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien

ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi säännöllisesti.

Iisalmen kaupungin tilintarkastusyhteisönä toimii KPMG Oy Ab. Kaupunginvaltuusto päätti 28.9.2020 § 55, että tilintarkastuspalveluiden hankinnasta otettiin käyttöön neljän vuoden optio tilikaudille 2020-2023.

2.3 Kaupunginhallitus

Henkilöstö (htv)

KAUPUNGINHALLITUS	Henkilöstö/htv	TP2019	TA2020	TP2020	Poikkeama
Elinvoimapaalvelut					
	Vakituiset	10,7	14	11,4	-2,6
	Määräaikaiset	8,4	11,8	12,6	0,8
<i>Sijoittuvat eri toimintayksiköihin</i>	Työllistetyt	35,2	28	34,5	
	Yhteensä	54,3	53,8	58,5	-1,8
Hallinto- ja maaseutupalvelut					
	Vakituiset	169,2	169,9	168,3	-1,56
	Määräaikaiset	25,8	12	22,5	10,5
	Yhteensä	195	181,9	190,8	8,94
Talous- ja tietohallinto					
	Vakituiset	13,7	15,62	13,7	-1,92
	Määräaikaiset	1,5	0,25	1,6	1,35
	Yhteensä	15,2	15,87	15,3	-0,57
Sosiaali- ja terveydenhuolto					
	Vakituiset	0	0	0	0
	Määräaikaiset	0	0	0	0
	Yhteensä	0	0	0	0
Yhteensä					
	VAKITUISET	193,6	199,5	193,4	-6,08
	MÄÄRÄAIKAISET	35,7	24,05	36,7	12,65
	TYÖLLISTETYT	35,2	28	34,5	0
KAUPUNGINHALLITUS	YHTEENSÄ	264,5	251,5	264,6	6,57

Vuonna 2020 toteutuneet henkilöstömuutokset

Vuonna 2020 Iisalmen Teollisuuskylä Oy:n talous- ja palkkahallinto siirtyi kaupungin hoidettavaksi ja tätä tehtävää varten talous- ja tietohallintovastuualueelle rekrytoitiin yksi henkilö. Samassa yhteydessä tehtäväjärjestelyitä muutettiin toimialan sisällä ja hankkeiden taloushallinto siirtyi hallintopalveluista talous- ja tietohallintovastuualueelle.

Vuonna 2020 jätettiin täyttämättä taloussihteerin tehtävä talous- ja tietohallintovastuualueella.

Strategiset tavoitteet

Vetovoima ja kasvu

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.	Vastuu	Tila
lisälmen vetovoiman parantaminen	lisälmen työpaikkojen ja elinympäristön vahvuuksien aktiivinen markkinointi	Nettomuutto positiivinen	Kokonaisnettomuutto -71	Terho Savolainen	Ei toteudu ☐
Yrittäjyyden edistäminen ja yritysten kasvu	Toimivat yritysneuvonta-, kehittämis- ja sijoittumispalvelut. Yrittäjystävällinen päätöksentekokulttuuri.	Yritysten nettolisäys positiivinen Työpaikkojen määrän kasvu	Yritysten nettomuutos -6 kpl Työpaikat 2017-18 muutos -45kpl	Terho Savolainen	Ei toteudu ☐
Työllisyyden edistäminen	Aktiivinen ja yrityslähtöinen ote työllistämispalveluissa	Työttömyysaste pienenee. Työttömyyden kustannukset laskevat.	Vuoden 2020 keskimääräinen työttömyysaste 16,1 (2019: 11,1). Työmarkkinatuen menot kasvoivat 277 te budjetoidusta.	Tuuli Sokka-Hukkanen	Ei toteudu ☐
Työperäisen maahanmuuton kasvattaminen ja tuloksellinen kotouttaminen	Toimivat maahanmuutto- ja pakolaispalvelut	Maahanmuuttajien osuus väestöstä kasvaa	Vuoden lopulla edelleen sama v. 2019 tilasto käytössä. Muuttoliikettä pakolaisten osalta pois alueelta on ollut, eivätkä uudet kiintiöpakolaisperheet ole saapuneet ajallaan, johtuen koronapandemiasta.	Nina Herd	Toteutuu osittain ☐

Vakaan talouden lisämi

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.	Vastuu	Tila
Talous on tasapainossa, tulot kattavat menot eikä alijäämää synny	Talousarvion toteumavertailu	Kulujen kasvun hillintä ja talouden seuranta	Tavoite toteutunut	Eeva Suomalainen	Toteutuu ■
Kaupungin hankintapolitiikka on ennakoivaa, vastuullista ja yritysystävällistä	Hankintaohjelman toteutumisen seuranta	Mittarit on esitetty hankintaohjeessa ja niiden toteutuminen on raportoitu kappaleessa 2.3.3.	Tavoite toteutunut.	Lassi Väänänen, Eeva Suomalainen	Toteutuu ■
Vuosikate kattaa poistot ja vuosikate sekä nettoinvestoinnit ovat pitkällä aikavälillä tasapainossa	Investointiohjelma sopeutetaan vuosikatteen kehitykseen	Vuosikate kattaa poistot	Tavoite toteutunut. Vuosikate kattoi poistot. Pitkällä aikavälillä tasapainoa ei saavuteta.	Eeva Suomalainen, Kari Nissinen	Toteutuu ■
Lainamäärä (€/asukas) on alle kuntien keskiarvon ja kilpailukykyisellä tasolla muihin vastaavankokoisiin seutukaupunkeihin verrattuna.	Investointitason pitäminen maltillisena	Lainamäärä, €/asukas, konsernitarkastelu	Tavoite toteutunut. Lainamäärä 2 904 €/asukas, konsernilainamäärä 5 297 €/asukas (maan keskiarvo 2019: 7 084 €/asukas)		Toteutuu ■

Riskit

Riski	Toimenpide	Vastuu	Riskin taustatiedot	Toteuma 31.12.	Tila
Henkilöriskit	Asianmukainen rekrytointiprosessi, henkilöiden arviointi, koeaika, ansiovertailut, avainhenkilöiden/- ja tehtävien tunnistaminen, toimivat sijaisjärjestelyt.	Johtoryhmä/ esimiehet/ tiimin vetäjät	Henkilöstö on organisaation tärkein voimavara ja strateginen resurssi. Työntekijän palkkaus on aina merkittävä investointi, mikä kannattaa toteuttaa huolella. Henkilöstöön liittyvät riskit ovat haastavia, koska niitä on vaikea ennakoida ja arvioida taloudellisesti. Oikealla henkilöllä oikealla paikalla saavutetaan paras lopputulos niin organisaation kuin työntekijän itsensä kannalta	Rekrytointi perustuu arviointi-vertailuun, koeaika käytössä.	Toteutuu ■
Henkilöstön hyvinvointi	Kehityskeskustelut, työtyytyväisyyskysely, varhainen puuttuminen, ohjeistus, koulutus, asianmukaiset työvälineet ja työskentelyolosuhteet, kuntoutus ja uudelleen-sijoittaminen.	Johtoryhmä, esimiehet, tiiminvetäjät, työntekijät	Työhyvinvointi on usean tekijän summa, joka vaikuttaa organisaation menestykseen, asiakastyytyväisyyteen, taloudelliseen tulokseen ja maineeseen. Työhyvinvointi on sekä työnantajan että työntekijän vastuulla ja sen edistäminen on kaikkien organisaatiotasojen vastuulla.	Pidetty tarvittaessa työkykyneuvotte-luita ja tehty niiden seurauksena tarvittavia toimenpiteitä	Toteutuu ■

Riski	Toimenpide	Vastuu	Riskin taustatiedot	Toteuma 31.12.	Tila
Henkilö-, omaisuus- ja vastuu- vahingot	Työntekijöiden ammattitaidon ylläpitäminen, asianmukaiset työvälineet, ensiapuvalmiuksien ylläpito, ajan tasalla oleva vakuutusturva, vahinkorahasto.	Johtoryhmä, työsuojelu- päällikkö, työkyky- koordinaat- tori	Henkilöriskejä ovat tapaturmat, sairastumiset, uupuminen, ammattiosaamisen vanheneminen, henkilö- ja työsuheriidat sekä tahattomat inhimilliset virheet. Kiinteään ja irtaimeen omaisuuteen riskejä voi aiheuttaa mm. vesivahinko, tulipalo, ilkivalta.	Henkilöstön koulutukset jääneet osin toteutu- matta Koronan vuoksi. Vahinkoihin varauduttu vakuutuksin sekä kaupungin oman vahinko- rahaston turvin.	Toteutuu osittain
Sopimus- riskit	Sopimusten teolle on selkeä prosessi ja valtuudet, niillä on omistaja, sopimuksissa on kaupunkia suojaavat pykälät ja sopimukseen on määriteltä irtisanomisaika.	Sopimusten tekoon valtuutetut henkilöt	Sopimusriskejä ovat, että sopimus jää kokonaan tekemättä, tehty sopimus ei toteudu tai toteutuu toisin kuin on sovittu tai sopimus jättää liikaa tulkinnanvaraa toteutukseen.	Ei tiedossa toteutu- neita sopimus- riskejä	Toteutuu
Tietoliiken- teeseen ja - järjestelmiin liittyvät häiriöt	Virustorjunta ajan tasalla, varajärjestelmät ja varmennukset kunnossa. Sallitaan vain kaupungin hyväksymien järjestelmien käyttö. Käyttöoikeuksien poisto heti työntekijän työsuhteen päättyessä. Kyberuhkiin varautuminen.	Tietohallintok oordinaattori/ järjestelmien pääkäyttäjät ja käyttäjät, Savon ICT- Palvelut Oy	Tietojärjestelmä- riskejä ovat tekniset häiriöt, puutteet tietoliikenne verkoissa ja - järjestelmissä, verkkoihin kohdistuvat ulkopuoliset uhkat sekä laitteistorikot.	Ei tiedossa toteutu- neita tietoliiken- teeseen tai - järjestelmiin liittyviä riskejä	Toteutuu

Riski	Toimenpide	Vastuu	Riskin taustatiedot	Toteuma 31.12.	Tila
Tietoturva- ja tietosuojariskit	Henkilökohtaiset käyttäjätunnukset ja salasana, päätelaitteen lukitus. Kaikkea tietoa käsitellään luokittelun mukaisesti. Tietosuojasioiden perehdytys ja ajantasainen koulutus. Tietojärjestelmien vastuuhenkilö/pääkäyttäjä.	Kaikki kaupungin tietojärjestelmiä ja tietoa käsittelevät henkilöt/ tietosuojaja- ja tietoturva-vastaavat/ Savon ICT-Palvelut Oy	Tietoturvaan liittyvät riskit liittyvät tietojen luottamuksellisuuteen, oikeellisuuteen, palvelujen saatavuuteen ja tietosuojaan. Vastuu tietoturvasta ja -suojasta on jokaisella esimiehellä ja työntekijällä. Yksityiskohtaiset tiedot löytyvät kaupungin tietosuojaselosteista ja rekisteriotteista.	Ei tiedossa toteutuneita tietoturva- tai tietosuojariskejä	Toteutuu ■
Hanke- ja projekti- riskit	Nimetään hankkeelle vastuuhenkilö ja mahdollisesti projektipäällikkö. Kaikilla hankkeilla tulee olla hankesuunnitelma, jonka perusteella arvioidaan hankkeen tuloksellisuutta tavoitteiden ja kustannusarvion osalta. Hanke päätetään hallitusti.	Elinvoimajohtaja, hanke-vastaavat, projektipäälliköt	Kaupunki voi itse hallinnoida hankkeita tai olla mukana muiden järjestämissä hankkeissa osatoteuttajana, kumppanina tai rahoittajana. Hankkeiden säännöt ja ohjeet voivat olla tiukempia kuin kaupungin omat säännöt ja ohjeet. Hankkeeseen osallistumisesta päättää hallintosäännön puitteissa toimivaltainen viranomaisen.	Ei tiedossa toteutuneita hanke- tai projekti- riskejä	Toteutuu ■

2.3.1 Hallinto- ja maaseutupalvelut -vastuualue

Tilivelvolliset: hallintojohtaja, henkilöstöpäällikkö, lomatoimenjohtaja ja maaseutujohtaja

Talous

1200 Hallinto ja maaseutupalvelut	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	10 636 500	-270 000	10 366 500	10 417 518	-51 018	100,5
Toimintakulut	-4 403 500	-177 000	-4 580 500	-4 192 412	-388 088	91,5
Henkilöstökulut	-9 618 700	94 600	-9 524 100	-9 319 620	-204 480	97,9
Toimintakate (netto)	-3 385 700	-352 400	-3 738 100	-3 094 513	-643 587	82,8
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	3 378 000	0	3 378 000	3 378 012	-12	100
Tehtävän kokonaiskustannukset	-7 700	-352 400	-360 100	283 499	-643 599	-78,7

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuma

Hallintopalvelut

Tiedonohjaussuunnitelman eli TOSin rakentaminen ja asiakirjahallinnon siirtyminen kokonaan sähköiseen arkistointiin on alkanut keväällä 2020.

Valmu viranhaltijapäätösosio hankittiin ja käyttöönotto on helmikuussa 2021.

Hallintosäännön päivitystä jatkettiin kaupungin organisaatiossa.

Kaikki toimielimet siirtyivät sähköiseen pöytäkirjantarkastukseen.

Varautumissuunnitelman päivitystä on jatkettu. Poikkeusolojen tuomat haasteet otettiin huomioon varautumissuunnitelman päivityksessä.

Poikkeusolot lisäsivät kaupunginhallituksen kokouksia huomattavasti keväällä 2020. Häiriötilanteiden johtoryhmä muodostettiin poikkeusolojen myötä ja kokouksia oli maalikesäkuussa noin kolme viikossa.

Nuorisoneuvoston toimintaohje päivitettiin.

Loppuvuonna 2020 aloitettiin valmistautuminen kuntavaaleihin 2021.

Henkilöstöhallinto

Henkilöstöhallinto tuottaa keskitetysti lisälmen kaupungin henkilöstöpalvelut ja toimii asiantuntijana henkilöstöasioissa. Henkilöstön osalta toimintaa kuvataan tarkemmin henkilöstökertomuksessa.

Vuosien 2020 aikana toiminta keskittyi strategisen ohjelman - houkutteleva ja huolehtiva työnantaja – tavoitteiden mukaisiin toimenpiteisiin niin hyvin kuin se koronaepidemian ja lomautusten vuoksi oli mahdollista. Ohjelman tavoitteet ovat kaikille toimialoille yhteisiä.

Monia keskeisiä suunniteltuja toimenpiteitä jouduttiin siirtämään vuodelle 2021. Kuten osa esimiehen ja työntekijöiden välisistä osaamiskeskusteluista ja työnantajakuvan parantamiseen suunnitellut toimenpiteet.

Rekrytointi muuttui yhä haastavammaksi eikä kaikkiin asiantuntijatehtäviin saatu kelpoisia hakijoita. Myös sijaisten ja määräaikaisen henkilöstön hankinta oli haasteellista joissakin ammattiryhmissä.

Rekrytointiin hankittiin mahdollisuus videorekrytointiin. Videorekrytointi on helpottanut haastatteluiden tekemistä merkittävästi.

Henkilöstökoulutukset kokivat ison muutoksen, kun melkein kaikki lähikoulutukset peruuntuivat. Toteutuneet koulutukset olivat pääosin verkkokoulutuksia. Koulutuskorvaukseen oikeuttavien koulutusten määrä väheni vuoden 2019 yhteensä 1303 koulutuspäivästä 470 päivään. Koulutusmäärärahoista jäi osa käyttämättä, tämä voi osin johtua myös säästötoimenpiteistä.

Koko henkilökunnan sairauspoissaolot olivat 18 kpv/htv. Maatalouslomittajat 28,5 kpv/htv, muu henkilökunta 15,9 kpv/htv. Poissaolot ovat vähentyneet maatalouslomittajien osalta 6,3 kpv/htv ja vastaavasti nousseet muun henkilöstön osalta 2,4 kpv/htv. Kokonaiskasvu oli 0,9 kpv/htv. Kehitys on valtakunnan tilanteesta poikkeava korona-aikaan. Kasvu johtuu sairauksien pitkittymisestä ja myös osittain koronan leviämisen vuoksi noudatetusta varovaisuudesta, että työpaikalle ei tullut sairaana. Korvaavaa työtä tehtiin 512 kpv.

Poikkeustila ja sijaiskielto vaikuttivat yleisesti henkilöstön jaksamiseen.

Tilannetta korjaamaan perustettiin loppuvuodesta erillinen työkykytyöryhmä, jonka tavoitteena on työkykyjohtamisen parantaminen ja kustannusten pienentäminen.

Etätöiden tekemiseen oli hyvät valmiudet, vaikka aikataulu siihen siirtymiseen oli haastava. Etätöiden sujui henkilöstölle tehdyn etätökykyselyn mukaan hyvin.

Palkanlaskentaohjelmaan hankittiin lisää osioita mm. palkat-mukana sovellus ja valmiuksia sähköiseen arkistointiin.

Kaupunginhallituksen toiminta- ja kohdeavustuksia myönnettiin yhdistyksille vuonna 2020 n. 0,170 M€.

Lomituspalvelut

Tilivelvollinen: lomatoimenjohtaja

Talous

1800 Lomituspalvelut	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	10 245 800	-270 000	9 975 800	10 085 706	-109 906	101,1
Toimintakulut	-2 247 100	-127 000	-2 374 100	-2 249 494	-124 606	94,8
Henkilöstökulut	-7 655 800	0	-7 655 800	-7 488 200	-167 600	97,8
Toimintakate (netto)	342 900	-397 000	-54 100	348 011	-402 111	-643,3
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	-434 500	0	-434 500	-434 496	-4	100
Tehtävän kokonaiskustannukset	-91 600	-397 000	-488 600	-86 485	-402 115	17,7

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuma

Lomatoimen henkilöstön ammattitaitoa kehitetään ja ylläpidetään koulutussuunnitelman mukaisilla koulutuksilla. Lomittajien ammattitaito ja koulutustarpeet kartoitetaan mm. yrittäjiltä saadun palautteen sekä kehityskeskusteluiden pohjalta. Koulutukset ja tilakohtainen perehdytys suunnitellaan kartoituksessa esiin tulleiden asioiden pohjalta. Lisäksi lomittajien luona tehdään säännöllisesti työnjohdollisia tilakäyntejä, joissa myös kartoitetaan koulutustarpeita mm. havainnoimalla työskentelyä. Maatilojen olosuhdekartoitukset päivitetään kolmen vuoden välein (työsuojelu). Lomituspalvelulain 16 §:n mukaan paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän maatalousyrittäjän ja paikallisyksikön tulee toimia yhteistyössä työturvallisuuden takaamiseksi lomitustyössä.

Tilojen määrän lasku yhdessä tilakoon kasvun ja ammattitaitovaatimusten lisääntymisen vuoksi vaatii sopeutumista henkilöstöltä. Maatalousalan tapaturma- ja sairastumisalttius tiedostetaan ja lomittajien sairauslomia pyritään vähentämään mm. esimiestyön keinoin.

Näistä poissaoloista johtuvia kustannuksia pyritään pienentämään vahvistamalla ja tukemalla esimiestyötä. Työnjohdollisten tilakäyntien ja kehityskeskustelujen määrää lisätään. Lomituspalvelun hallinnossa varaudutaan tuleviin henkilöstömuutoksiin.

Asiakaspalautekysely toteutetaan vuosittain, arviointiasteikko 1-5. Asiakkaiden tyytyväisyys lomituspalveluihin tavoitteena vähintään 4,0. Asiakkaiden tyytyväisyys paikallisyksikön asiakaspalveluun, tavoitettavuuteen ja tiedonsaannin riittävyyteen tavoitteena vähintään 4,0. Asiakaspalautejärjestelmää kehitetään ja lomituskohtainen palaute otetaan käyttöön.

2.3.2 Elinvoimapalvelut-vastuualue

Tilivelvollinen: elinkeinojohtaja

Talous

1400 Elinvoimapalvelut	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	1 797 500	-9 000	1 788 500	1 956 619	-168 119	109,4
Toimintakulut	-3 972 600	314 200	-3 658 400	-3 400 976	-257 424	93
Henkilöstökulut	-2 375 300	115 500	-2 259 800	-2 231 177	-28 623	98,7
Toimintakate (netto)	-4 550 400	420 700	-4 129 700	-3 675 535	-454 165	89
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	-278 900	0	-278 900	-278 904	4	100
Tehtävän kokonaiskustannukset	-4 829 300	420 700	-4 408 600	-3 954 439	-454 161	89,7

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuma

Elinvoimapalvelut

Yritysneuvonta

Yritysneuvonnan palveluiden kysyntä oli vuonna 2020 tavanomaista korkeammalla tasolla johtuen koronaepidemiaan liittyvistä eri avustusmuodoista, joita valtion lisätalousarvioiden kautta tuli haettaviksi. Yritysneuvonnassa käsiteltiin yksinyrittäjätuen hakemukset iisalmelaisten yritysten osalta: tukea haki 202 yrittäjää, joista 156 sai myönteisen rahoituspäätöksen. Koronasta huolimatta uusia yrityksiä perustettiin lähes tavanomaiseen tahtiin: koko kaupungissa 78 kpl, joista yritysneuvonnan kautta 27. Lisäksi muihin Ylä-Savon kuntiin yksikön neuvonta-asiakkaat perustivat 8 yritystä. Yritysneuvontakontakteja oli yritysasiantuntijoilla vuoden aikana lähes 680 kpl. Yritysrajapinnassa toimivat lisälmen kaupungin toteuttamat kehittämishankkeet koottiin vuoden aikana ns. yrityspalvelutiimiksi, joiden tiiminvetäjänä toimii toinen yritysasiantuntijoista. Tiimimuotoinen toiminta osoittautui hyväksi toimintamalliksi koronakriisin hoidossa, kun yritysneuvonnan asiakasmäärä kasvoi nopeasti maaliskuussa 2020. Yhteensä koko tiimille asiakastapahtumia kertyi vuoden ajalta n. 1450 kpl n. 530 yrityksen parissa.

Yritysneuvontatyön rinnalle yritysasiantuntijat käynnistivät Yhdessä ideoiden -hankkeen, jonka tavoitteena on tukea yritysten toipumista koronakriisistä. Pohjois-Savon liiton rahoittama hanke kestää 30.4.2021 saakka ja siinä on mukana n. 60 yritystä. Lisäksi yritysneuvonnassa on käynnistetty 2 yritysryhmähanketta ja yritysasiantuntijat ovat olleet mukana sekä kaupunkikeskustan kehittämisessä liden ry:n hallitusjäsenyyden kautta että koordinoimassa seudullisen Yritys-Suomi Ylä-Savon yhteistyötä. Elinkeinojohtaja oli jäsenenä lisälmen Yrittäjät ry:n hallituksessa sekä Kuopion Alueen Kauppakamarin Kasvuvaliokunnassa.

Viestintä-, markkinointi- ja tapahtumapalvelut

Markkinointi-, viestintä- ja tapahtumapalveluiden tehtäviä ovat markkinointi- ja viestintäsuunnitelmien laatiminen ja ylläpito, yhteisten markkinointi- ja viestintätoimenpiteiden koordinointi, osallistava ja monikanavainen asukasviestintä, kaupungin brändityö

avainasemassaan työperäinen muuttajamarkkinointi, pitovoiman kehittäminen ja yritysalueen markkinointi sekä seudullisen matkailun ja lisalmen tapahtumien kehittämis- ja markkinointitehtävät. Lisäksi palvelutiimi vastaa myös YTYÄ! Yhteistyöllä työtä -hankkeen ja Petterinkulma Oy:n markkinoinnista ja viestinnästä.

Strategisen tavoitteen ”Suomen houkuttelevin seutukaupunki 2030” saavuttamiseksi veto- ja pitovoimamarkkinointiin on panostettu tällä valtuustokaudella aiempaa vahvemmin. Vuonna 2020 koronaepidemia esti muutamien suunniteltujen, seudun ulkopuolelle suunniteltujen markkinointitapahtumien järjestämisen, mutta tilalle pystyttiin toteuttamaan korvaavia ja vallitsevaa maailmantilannetta hyödyntäviä toimenpiteitä. Alkuvuodesta ehdittiin kuitenkin järjestää nykyisellään 30:tä By lisalmi -brändikumppania edustava Ihmeentekijäksi -tapahtuma Tampereella yhdessä IPK:n kanssa: tapahtumaan liittyi paluumuuttajapostitus ja Kätfishin lisalmelle tuottaman kappaleen julkistus.

Poikkeusolojen aikana digitaalista markkinointia kohdennettiin kaupunkikeskuksiin ja samalla pohjustettiin myös tulevaa kotimaan matkailukesää kertoen lisalmen turvallisesta ja houkuttelevasta tarjonnasta sekä asumiseen, työhön että matkailuun liittyen. Poikkeusolojen aikana jatkettiin onnistuneesti myös LoveBylisalmi -pitovoimakampanjan toteutusta, joka huipentui hääjuhliin Kuapissa. Kampanja herätti seudulla paljon myönteistä näkyvyyttä ja saadun palautteen mukaan se toi iloa korona-arjen keskelle. Samoin toisen kerran toteutettu Koeasumisen kampanja onnistui erinomaisesti, ja koeasukas viesti somessa aktiivisesti kesäisen lisalmen tarjonnasta. Kesällä lisalmi sai myönteistä näkyvyyttä valtakunnallisesti päästyään Kuntamarkkinoinnin SM-kisojen finalistien joukkoon. Syyskuussa selvisi lopullinen hopeasija, joka niin ikään vahvisti seudun tunnetta siitä, että viestimme ”Emme odota ihmeitä. Teemme niitä.” on noteerattu ja koettu onnistuneeksi. Syksyllä toteutettiin keväältä koronan vuoksi peruuntunut valtakunnallinen, lisalmen kansainvälisistä uramahdollisuuksista ja asumisen tarjonnasta kertonut monimediallinen Rock By lisalmi -vaikuttajamarkkinointikampanja, joka koettiin yritysverkostossa onnistuneeksi. Myös tavoitavuuslukujen valossa kampanja onnistui erinomaisesti. By lisalmi -brändin tekoja olivat myös jokavuotinen By lisalmi -tunnustuskampanja ja hybriditapahtumana toteutettu By lisalmi -seminaari yhdessä lisalmen Sanomien kanssa.

Koronaviestinnässä yksikkö toimi uudenaikaisessa etä- ja digipalveluiden tarvetilanteessa organisaation ja sidosryhmien tukena sekä tuotti omia, erityisesti korona-aikaan sopivia kampanjoita ja tekoja. Tiimi järjesti myös koulutuksia, joilla kehitettiin organisaation digitaalista viestintäosaamista sekä vastasi juhluvuodelle 2021 lanseeratun tunnuksen ja uudistetun kaupunkilogon ja graafisen ohjeiston valmistelusta.

Vuoden 2020 aikana kehitettiin edelleen kaupungin toimialojen viestintää tukevia toimintamalleja ja vahvistettiin siten asukas- ja sidosryhmäviestintää: lisalmi-lehden, uutiskirjeiden ja aktiivisen sosiaalisen median ja verkkoviestinnän lisäksi käyttöön otettiin NÄPPI By lisalmi -osallisuussovellus. Verkkosivuston saavutettavuuteen panostettiin koko vuoden ajan ennakkoiden syyskuussa voimaantulleen saavutettavuusdirektiivin vaateisiin vastaamista. Saavutettavaan verkkoviestintään järjestettiin opastusta, ja hankittiin Siteimprove-työkalu, joka auttaa saavutettavuuden ylläpidossa. Vuoden aikana tiimi fasilitoi myös kulttuuri- ja liikuntapalvelujen markkinointistrategian kehittämistyötä, jonka tavoitteena on tuoda palvelut entistä kirikkaammin viestityiksi veto- ja pitovoiman kannalta edistäen samalla kuntalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Poikkeuksellisen kesän tapahtumatarjontaa tuettiin luomalla tukihaku virtuaalisille tapahtumille, jotka osaltaan piristivät lisalmen kesää. Vuoden aikana valmisteltiin lisalmen 130-vuotisjuhlavuotta toteuttaen mm. tapahtumahaku ja yleisöäänestys, joiden myötä juhlavuodesta pyrittiin tekemään osallistaen ja yhdessä valmisteltu, kaikkia kuntalaisia koskettava kokonaisuus.

Matkailun lialmi ja tienoot -yhteistyössä on mukana viisi kuntaa ja yli 30 jäsentä. Verkosto osallistui Matka 2020 messuille. Mainostoimisto Hurry Oy toimii vuosina 2019-2023 lialmi ja tienoot -ryhmän markkinoinnin ja viestinnän kehittämiskumppanina. Alkuvuodesta työpajoin toteutettu brändistrategia ohjaa toimintaa tuotteistuksen, tuotekehityksen, myynnin ja markkinoinnin kehittämiseen. Keväällä valittiin verkkokaupamalli, joka mahdollistaa yhteisen seudullisen alustan, palvelujen sekä tuotteiden esittelyn ja lisäksi yksittäisen jäsenen oman verkkokaupan.

Verkkokaupan työpajatilaisuudet mahdollisti Yhdessä ideoiden -hanke. Jäsenkohtaisia verkkokaupan koulutustilaisuuksia toteutettiin yhdistyksen omalla budjetilla loppuvuodesta ja ne jatkuvat vielä vuonna 2021. Ennen vuodenvaihdetta liden ry ja lialmi ja tienoot saivat Olvi-säätiön tukea tavoitteena yhteisen digitaalisen alustan rakentaminen, jotta paikalliset ja matkailijat löytävät alueen palvelut sekä tuotteet yhdestä yhteisestä osoitteesta. Verkkokauppa julkaistaan maaliskuussa 2021. Kivijalkaneuvontaa matkailupalveluista oli edelleen tarjolla IPK-Ponsse shopin matkailuneuvonnassa, joka toimi nyt toista vuotta sopimusperusteisena, onnistuneeksi koettuna palveluna.

Hanke- ja projektipalvelut

Elinvoimapalvelut koordinoi kaupungin hanke- ja projektitoimintaa sekä kaupunkikehittämisen palveluita.

Ylä-Savon viiden kunnan yhteinen seururahajohtokunta jatkoi toimintaansa ja lialmi panosti siihen vuonna 2020 viisi euroa/asukas eli n. 107 500€. Panostus kohdistuu ennen kaikkea Ylä-Savon seudun elinkeinoelämää tukeviin hankekokonaisuuksiin sekä aluekehityshankkeisiin.

lialmen kaupunki hallinnoi kahta isoa kehittämishanketta. Seudullinen Yhteistyöllä työtä YTYÄ! -hanke käynnistyi alkuvuodesta 2020 ja kestää 31.12.2022 saakka. Hanke keskittyy motivoituneiden työnhakijoiden ja työllistävien yritysten yhteen saattamiseen erilaisten rekrytointi- ja koulutustoimenpiteiden avulla ja siinä työskentelee kolme hankehenkilöä sekä osa-aikainen viestintähenkilö. Future Savo - Tulevaisuuden Savo yritysten kiinnostavana toimintaympäristönä - maakunnallinen vetovoimahanke käynnistyi kesällä 2018 ja jatkuu 30.4.2021 saakka. Hankkeen tavoitteena on edistää maakunnan vetovoimaa monipuolisesti, parantaa alueen työvoiman saatavuutta, arjen sujuvuutta ja asukkaiden sitoutumista alueeseen.

Vuoden 2020 aikana lialmi oli osatoteuttajana useissa maakunnallisissa kehittämishankkeissa. KESTO - Kestävän energiankäytön, materiaalitehokkuuden ja ilmaston seudullinen toimintasuunnitelma -hankkeessa työskentelee lialmessa yksi projektivastaava. Hankkeessa laaditaan nimensä mukaisesti seudullinen ilmasto-ohjelma ja kuntakohtaiset ilmaston toimintasuunnitelmat. Hanke kestää vuoden 2021 loppuun. Pohjois-Savon mikroyritykset kasvuun (#Mikrogrow) -hanke oli Kehitysyhtiö SavoGrow Oy:n hallinnoima hanke, jonka toteutuksesta lialmessa vastasi elinvoimapalveluiden yritysasiantuntija. Hankkeen järjestämissä verkostotapaamisissa syntyi uusia yhteistyökuvioita ja liiketoimintaa monille yrittäjille. Hanke kesti 30.6.2020 saakka ja sen jälkeen tapaamisia on suunniteltu jatkettavan osana

yrittäjäneuvonnan normaalia toimintaa. SOPIEN 2.0 – Liiketoimintaa ja digitalisaatiota kehittämällä digisyrjäytymistä vastaan –hankkeessa työskenteli vuonna 2020 yksi yrityskehittäjä tavoitteenaan valmistaa pk-yritysten kenttää SOTE-alan muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin. Hanke kestää 31.12.2022 saakka.

Ratkaisu on puussa -hanke on maakunnallinen puurakentamisen edistämiseen liittyvä kehittämishanke, jonka päätoteuttajana toimii Metsäkeskus. Ylä-Savon osatoteutuksesta vastaa Iisalmen kaupunki ja hankkeessa työskentelee yksi projektivastaava. Hanke kestää 28.2.2022 saakka. Nuorten työpolku on Kuopion kaupungin päätoteuttama hanke, jossa työttömäksi jääneelle nuorelle pyritään mahdollisimman nopeasti rakentamaan henkilökohtainen jatkosuunnitelma. Iisalmen osatoteutuksessa työskentelee yksi omavalmentaja ja hanke kestää 31.1.2023 saakka.

Valtakunnallisen Seutukaupunkiverkoston käynnistämistä yhteishankkeista Iisalmen kaupunki on mukana kolmessa hanketeemassa, joista Joustavat koulutusmallit yhdessä yritys-elämän kanssa – projektissa työskentelee yksi päätoiminen projektipäällikkö. Hanke kestää 31.7.2021 saakka. Tie Menestykseen –neuvontahanke kannustaa 0 – 3 (5) -vuotiaita pk-yrityksiä kasvuun. Iisalmi vastaa hankkeen Ylä-Savon osatoteutuksesta yhden yritysasiiantuntijan voimin vuoden 2021 loppuun asti.

Vuoden 2020 lopussa käynnistyi Ylä-Savon matkailutuotteet kestäväälle kehityspolulle –hanke, jonka tavoitteena on kehittää alueen matkailuyritysten tuotteita ja tuotepaketteja kestävä matkailun ohjelman periaatteita noudattaen. Hankkeen rahoitus on saatu matkailuelinkeinon elpymiseen kohdennetusta valtion lisätalousarvion määrärahasta ja kestää 31.12.2021 saakka. Hankkeessa työskentelee yksi projektipäällikkö.

Elinvoimapalveluiden yhteyteen tiukasti nivoutuva Iisalmen Teollisuuskylä Oy on osatoteuttajana Navitas Kehitys Oy:n hallinnoimassa NewTech – Yritysten kasvu ja kansainvälistyminen – hankkeessa vastuualueena Ylä-Savo. Hankkeessa työskentelee yksi seudullinen projektipäällikkö ja hanke kestää 30.9.2022 saakka.

Muita elinvoimapalveluiden hankerahasta tuettavia hankkeita olivat v. 2020 mm. Kaupunkipyöräkokeilu, Savon yrittäjien omistajanvaihdospalvelu, Pohjois-Savon kasvupolku, Itä-Suomen Yrityskylä, Toimisaatiön Uukkari- ja Uudelle Polulle -hankkeet ja Intryn Diagnoosina Nuoruus. Lisäksi hankerahalla tuettiin lukuisia kaupungin kulttuuri-, vapaa-aika- ja nuorisopalveluiden kehittämishankkeita.

Maahanmuutto- ja pakolaispalvelut

Maahanmuutto- ja pakolaispalvelujen toimialueella asuu 825 (v. 2019 tilasto) maahanmuuttajataustaista henkilöä, joista noin 100 on pakolaistaustaisia. Maahanmuuttoneuvonta jatkaa toimintaa seitsemän kunnan alueella toistaiseksi voimassa olevalla sopimuksella, pakolaistyön neljä kuntaa päättävät kotouttamisen yhteistyösopimuksen jatkamisesta vuosittain, sopimus on uusittu vuodelle 2021. Pohjois-Savon ELY-keskuksen kuntaan osoittamia pakolaistaustaisia henkilöitä asuu ainoastaan Iisalmissa. Oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille myönnettyjä kuntapaikkoja on jäljellä kaikissa muissa pakolaisyhteistyökunnissa, paitsi Iisalmissa. Iisalmen kaupunki jatkaa kiintiöpakolaisten vastaanottoa toistaiseksi voimassa olevalla sopimuksella ja vastaanottaa 20-25 kiintiöpakolaista vuosittain, pääasiallisesti lapsiperheitä. Vuoden 2019 perheet saapuivat vasta vuoden 2020

alkupuolella lähtömaan järjestelyistä johtuen ja vastaavasti 2020 perheiden saapuminen viivästyy koronapandemiasta johtuen, heidän odotetaan saapuvan vuoden 2021 alussa. Korona vaikutti myös maahanmuuttoneuvonnan yritysysteistyön määrään.

Yksikössä työskentelee neljä vakinaista työntekijää, maahanmuuttotyön koordinaattori, maahanmuuttotyön asiantuntija sekä kaksi pakolaisten palveluohjaajaa. Iisalmen kaupungin Ylä-Savon SOTE Ky-palvelusopimuksessa on mukana osa-aikainen pakolaisten sosiaaliohjaaja (2 pvä/vko), joka työskentelee sosiaalipalvelukeskuksen toimitiloissa, sekä osa-aikainen pakolaisten terveydenhoitajan (2 pvä/vko), jonka toimipaikkana toimii terveyskeskus.

Maahanmuuttoneuvonnan toimintakuluja katetaan yhteistyökuntien maksamilla osuuksilla, jotka laskutetaan kunnissa asuvien maahanmuuttajien määrän mukaisesti, sekä alkukartoituksista saatavilla korvauksilla. Pakolaistyön toimintakulut katetaan käytännössä kokonaan pakolaisista maksettavilla valtion laskennallisilla korvauksilla, kustannusneutraalisti. Pakolaistyön yhteistyökuntia laskutetaan kunnissa asuvien pakolaisten lukumäärän mukaisesti yhteistyösopimuksen jatkuessa. Tämän lisäksi ELY-keskus korvaa kaupungille pakolaisten vastaanotosta aiheutuneet kustannukset (mm. odotusajan vuokrat, tarvikkehankinnat), tulkkauskulut sekä tarvittaessa erityiskustannusten (terveydenhuolto) korvauksia.

Työllisyyspalvelut

Iisalmen työllisyysaste on viime vuosina noussut koko maan työllisyysasteen perässä: Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2018 Iisalmen työllisyysaste oli 69,2 %, koko maassa 72,1 %. Työttömien osuus työvoimasta oli (2018) Iisalmissa 12,3 %, koko maassa 9,7 %. Vuosi 2020 muutti työnhakutilanteen täysin. Iisalmen työttömyysasteeksi vuonna 2020 muodostuu 16,1 %, ed. vuonna työttömyysaste oli keskimäärin 11,1 %. Työnhakijoiden henkilömäärä nousi enimmillään heinäkuussa 2020 yli kahden tuhannen, tavanomaisen noin 1100 henkilön määrästä. Samanaikaisesti kausityöntekijöistä oli paikoittain valtaisa pula. Työllistymistä edistävät palvelut ja pajatoiminnot pääasiassa suljettiin kokonaan koronapandemian alta maaliskuussa 2020, ja uudelleen käynnistyminen kesti osin pitkälle syksyyn. Työllisyyspalveluille tämä näyttäytyi valtaisana palvelutarpeen kasvuna.

Työllisyyspalveluiden suurin yksittäinen kuluerä, **työmarkkinatuen kuntaosuus**, kasvoi merkittävästi arvioidusta. Talousarvion 1,5 Me kasvoi lopulta 1,77 Me suuruiseksi. Työttömien ja lomautettujen määrän kasvun lisäksi tätä menoerää nosti yrittäjätukena maksettu työmarkkinatuki.

Työllisyyspalvelut toimivat työnantajana, työllistymisen tukien ja avustusten maksajana, työllistymisverkostojen asiantuntijana ja kehittäjänä. Asiakaskohderyhmänä ovat mm. iisalmelaiset työmarkkinatukea saavat työttömät työnhakijat, nuoret työtä tai kesätyötä hakevat, haastavassa työmarkkinatilanteessa olevat työnhakijat. Toisena kohderyhmänä ovat työnantajat ja työllistymistä tukeva palvelujärjestelmä. Työllisyyspalveluiden toiminta toteuttaa Iisalmen kaupunkistrategian vetovoiman ja kasvun sekä osaamisen ja hyvinvoinnin strategisia ohjelmia.

Työllisyyspalveluiden yksikköön kuuluu kaksi työllisyysasiantuntijan tehtävää sekä työllisyyskoordinaattori/TYP-johtaja, jonka työpanoksesta 50 % ohjautuu TYP-verkoston yhdeksän kunnan alueelle. Lisäksi työllisyysmäärärahoihin on palkattu ohjaaja toteuttamaan kuntouttavan työtoiminnan ryhmäpalvelua liikunta- ja viherpalveluiden yksikössä.

Vuonna 2020 lakisääteinen **velvoitetyöllistäminen** tauottui lakimuutoksella ajalle 1.7.-31.12.2020. Kohderyhmään kuuluvat henkilöt säilyttivät ansiopäivärahaoikeutensa ko. aikana. Työllisyysmäärärahoja käytettiin tehokkaaseen **omaan työllistämiseen** siten, että työllistettyjen henkilöiden kokonaismäärä (109 henkilöä) pysyi samalla tasolla vuoteen 2019 verrattuna (111 hlö). Toteutuneita työkuukausia vuodelle 2020 sijoittui 464 kpl (2019: 459 kk). Jaksojen sijoittelu vaati tavanomaista enemmän suunnittelua ja aikatauluttamista kaupungin henkilöstön lomautuksista johtuvien palkkausrajoitusten vuoksi. **Opinnollistaminen** kytkettiin vuonna 2020 viiteen kaupungin työjaksoon siten, että yksi toteutettiin oppisopimuksena ja neljä koulutusjaksoa työn ohella opiskeluna. Yksi opinnollistamisista johti ammattitutkintoon, muut tutkinnon osan suorittamiseen.

Muun työnantajan tukemiseen käytetyn **lisalmi-tuen** määrä kasvoi vuonna 2020 merkittävästi edellisestä vuodesta: myönteisiä päätöksiä tehtiin 52 kappaletta (2019: kahdeksan). Määrärahaa tähän tarkoitukseen oli kuitenkin varattu vielä toteumaa merkittävästi enemmän, ja tavoitteesta jäätiin koronatilanteen jäädytettyä kohderyhmän työmarkkinat osin kokonaan.

Nuorten kesätyöllistäminen oli suurin menettäjä koronavuonna. Työllisyyspalveluiden budjetissa kesätyötuella on vain pieni osuus, mutta määrällisesti ja henkilötasolla muutos on merkittävä. Vuonna 2019 tuettiin kaikkiaan 246 nuoren kesätyöllistämistä, joista 18 miniyrittäjää – vuonna 2020 luvut ovat 165 ja 15. Tuettujen kesätyömahdollisuuksien määrä putosi siis 33 % edellisvuodesta.

Seudullinen TYP -työ hidastui koronapandemian myötä: asiakaskunnan runsaasti käyttämät palvelut pysähtyivät, tauottuivat tai muuttivat muotoaan. Asiakasvirtaa ja kontakteja ylläpidettiin mutta etenemiset kohti työmarkkinoita hidastuivat. TYP-verkoston kuntien välillä vaihteluväli palveluissa on suurta.

Työllisyyttä edistävä hanketoiminta vahvistui vuonna 2020. **Yhteistyöllä työtä – YTYÄ!** (2020 – 2022) seudullinen ESR-hanke käynnistyi vuoden 2020 alussa, ja onnistui toteuttamaan tehokasta asiakasohjausta poikkeuksellisesta vuodesta huolimatta. Lisalmessa aloitti aloitusvuonna 139 asiakasta (koko hankkeessa 230), ja näistä siirtyi vuoden 2020 aikana työhön 58 (103) ja koulutukseen 18 (32) henkilöä. **Nuorten työpolku** -ESR-hankkeen (2020 – 1/2023) lisalmen toteutus käynnistyi maaliskuussa 2020. Hankkeessa aloitti 21 nuorta, joista 13 työllistyi ja 3 aloitti koulutuksen vuoden 2020 aikana. Vuonna 2020 työllisyyspalveluissa valmisteltiin STM:n Työkykyohjelman valtionosuusavustushankkeeksi **lisakki – lisalmen työkykytiimi** -hanke (2021 – 2022) tukemaan työkykyrajoitteisia iisalmelaisia kohti työelämää; sekä yhdessä Kansalaisopiston kanssa OKM-rahoitteinen **Motivoinnilla töihin!** -hanke (3 – 12/2021), joka tarjoaa perusvalmiuskoulutuksia työllisyyskuntakokeilun asiakkaille.

Suurimpana valmisteluna työllisyyspalveluissa on kuitenkin ollut valmistautuminen maaliskuussa 2021 käynnistyvään **työllisyyden kuntakokeiluun**, jossa noin kolmasosa TE-palveluiden asiakkaita siirtyi kuntien vastuulle tuoden mukanaan täysin uuden tehtäväkentän.

2.3.3 Talous- ja tietohallinto -vastuualue

Tilivelvollinen: talousjohtaja

Talous

1300 Talous ja tietohallinto	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	1 065 500	-60 200	1 005 300	992 407	12 893	98,7
Toimintakulut	-2 018 100	140 000	-1 878 100	-1 819 956	-58 144	96,9
Henkilöstökulut	-820 700	10 000	-810 700	-799 225	-11 475	98,6
Toimintakate (netto)	-1 773 300	89 800	-1 683 500	-1 626 775	-56 725	96,6
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	-114 500	0	-114 500	-114 492	-8	100
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 887 800	89 800	-1 798 000	-1 741 267	-56 733	96,8

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuma

Talous- ja tietohallintovastuualueen tavoitteena on tuottaa kustannustehokkaita ja laadukkaita talous-, tietohallinto-, hankinta- joukkoliikenne- sekä logistiikkapalveluita koko kaupunkiorganisaatiolle. Lisäksi vastuualueelle kuuluu kaupungin pysäköinninvalvonta.

Talous- ja tietohallintovastuualueen päällikkönä toimii talousjohtaja. Vastuualueella toimii kolme tiimiä: talouden suunnittelu, seuranta ja raportointi, pääkirjanpito, tietohallinto, hankinta-, joukkoliikenne- ja logistiikkapalvelut sekä maksuliikenne ja rahoitus (controller-tiimi), talouden tukipalvelut (talouden tukipalvelutiimi) sekä pysäköinninvalvonta.

Talouden tukipalvelutiimin ja pysäköinninvalvontatiimin vetäjille (talouspäälliköt) on siirretty päivittäistä työnjohtovastuuta erillisellä päätöksellä.

Talouspalvelut

Controller-tiimin tehtäviin kuuluvat mm. taloussuunnittelu, tilinpäätös, konsernitilinpäätös, laskennan puitteiden suunnittelu, rahoitus-, maksuliikenne-, vakuutus-, takaus- ja riskienhallinta-asiat, investointisuunnitelman valmistelu, johdon laskentatoimi sekä talouden tukipalvelujen ja pysäköinninvalvonnan tiiminvetovastuu sekä toimialojen yleinen talouden ohjaus ja valvonta.

Vuosien 2020-2022 tavoitteina on automaattisen talousraportoinnin toteuttaminen Valtiokonttorille. Tavoitteena on valmistella taloustietojen yhtenäiset määritykset, uudistaa tilikartta ja tehdä ohjelmistopäivitykset, jotta siirtymien automaattiseen talousraportointiin (Kuntatieto) on mahdollista. Kuntatietoa työstetään yhteistyössä Ylä-Savon Kymppi organisaatioiden sekä ohjelmistotoimittajan kanssa. Hankkeeseen on saatu seudullisesti Digitalisaation kannustinavustusta Valtiovarainministeriöltä vuosille 2019-2021. Kuntatietoprojekti on edennyt suunnitelman mukaisesti vuonna 2020. Vuoden aikana on testattu uusien raporttien lähettämistä, otettu käyttöön uusi konserniohjelma ja jatkettu laskentatunnisteiden ja -rakenteiden työstämistä palveluluokkavaatimusten mukaiseksi. Valtiokonttorin ja Kuntaliiton suositusten mukaisesti organisaatiot pyrkivät sovittamaan kuntien sisäisen raportointisyklin ja -muodon Kuntatiedon rytmityksen mukaiseksi.

Tavoitteena vuonna 2020 on ollut sekä osto- että myyntilaskujen sähköisten laskujen määrän lisääminen. Tarkemmat tavoitteet ja tavoitteiden toteumat on esitetty käyttösuunnitelmassa ja käyttösuunnitelman toteumaraporteissa.

Iisalmen Teollisuuskylä Oy:n taloushallinto siirtyi vuonna 2020 kaupungin hoidettavaksi talous- ja tietohallintovastuualueelle. Muutos toteuttaa strategista tavoitetta tukipalvelujen keskittämisestä kaupunkikonsernin sisällä. Tämän lisäksi hankkeiden ja projektien sekä erityisavustusten taloushallintoon liittyvät tehtävät siirtyvät hallintopalveluista talous- ja tietohallintovastuualueelle. Tehtävien siirto on toteutunut suunnitelman mukaisesti.

Hankintapalvelut

Kaupungin hankintatiimi kokoontui vuonna 2020 säännöllisesti. Toiminnan tavoitteena on keskitetysti parantaa kaupungin hankintojen laatua ja tehokkuutta. Hankintatiimin tehtäviin kuuluu hankintasuunnitelman ylläpito ja hankintaosaamisen lisääminen kaupunkiorganisaatiossa sekä hankintafoorumien järjestäminen. Nämä toimenpiteet ovat välttämättömiä, jotta hankintatoiminta olisi laadukasta ja yrittäjäystävällistä.

Vuoden 2020 aikana pidettiin kaksi hankintaforumia, joissa käytiin läpi hankintatoiminnan ajankohtaisia asioita. Hankintafoorumeihin osallistuivat myös Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä ja Ylä-Savon ammattiopisto. Tiivis yhteistyö Sansia Oy:n kanssa jatkui edelleen.

Ostoanalyysin kehitystyö jatkui vuoden 2020 aikana ja analyysin keskeisimmät tulokset on esitetty alla (tavoite 5).

Hankintaohjeessa on asetettu seuraavat hankintojen tavoitteet:

Tavoite 1: Viestinnän ja tiedottamisen tehostaminen, yrittäjäystävällisyys

Kaupunki on pitänyt yllä hankintasuunnitelmaa, joka on julkisesti nähtävillä kaupungin www-sivuilla. Hankintasuunnitelmaa on päivitetty säännöllisesti talousarvioprosessin mukaisesti.

Tiedotustilaisuuksia on järjestetty merkittävimpien hankintojen yhteydessä. Hankintafoorumi järjestettiin kaksi kertaa (touko- ja marraskuussa) vuoden aikana. Hankintafoorumi on kaupungin ja yritysten välinen keskustelu- ja tiedonvaihtotilaisuus.

Tavoite 2: Parannetaan paikallisten pk-yritysten ja pienten toimittajien mahdollisuuksia osallistua hankintoihin

Paikalliset pk-yritykset on pyritty huomioimaan hankinnan suunnitteluvaiheessa. Hankintayksikkö ja elinvoimapalveluiden yritysasiantuntijat ovat tehneet tiivistä yhteistyötä ajankohtaisen yritysrekisterin ylläpitämisessä ja viestinnässä.

Tavoite 3: Hankintaprosessi on suunnitelmallinen ja tehokas sekä tilaajalle että tarjoajalle

Hankintatoiminta perustuu hankintasuunnitelmaan ja hankintojen aikataulu suunnitellaan etukäteen ja sopimukset jaotellaan alkamaan pitkin vuotta. Tarjouspyyntöasiakirjat laaditaan informatiivisiksi ja selkeiksi, jotta niitä on helppo tulkita ja jättää tarjous. Sopimukset laaditaan informatiivisiksi ja selkeiksi, jotta vältetään tulkintaerimielisyyksiltä. Sopimusten hallinta ja seuranta toteutetaan laadukkaasti. Hankinnoista järjestetään säännöllisesti koulutusta

henkilöstölle sekä tarpeen mukaan myös tarjoajille.

Tavoite 4: Edistetään sosiaalista vastuullisuutta, ympäristöystävällisyyttä sekä kokeilukulttuuria

Hankintojen suunnittelussa huomioidaan työllisyyttä edistävät toimenpiteet (esim. erityisryhmät ja sosiaaliset hankintaperusteet). Vuonna 2020 tähän tavoitteeseen ei päästy.

Ympäristökriteereitä (esim. energiatehokkuus ja ympäristöystävällisyys) käytetään hankinnoissa, joissa niistä on perusteltua hyötyä. Innovatiivisten hankintojen mahdollisuuksia hyödynnetään tuomaan uutuusarvoa hankintaprosesseihin. Vuonna 2020 ympäristö- ja energiatehokkuuskriteereitä käytettiin muun muassa joukkoliikennehankinnoissa sekä koulurakentamisessa.

Tavoite 5: Strategisten- ja yritysvaikutusten arviointi päätöksenteon tukena

Hankintapäätösten yhteydessä on arvioitu päätöksen strategisia ja yritysvaikutuksia.

Vuoden 2020 aikana kilpailutettujen hankintojen kokonaisarvo oli 26,0 M€ (sis. vesiliikelaitoksen).

Vuonna 2020 jatkettiin ostoanalyysin kehitystyötä. Ostoanalyysin tulosten avulla voidaan tarkastella kaupungin hankintojen aluetaloudellisia vaikutuksia. Ostoanalyysi on tehty siten, että kaupungin ostolaskujen käsittelyjärjestelmästä on otettu tarkasteluun kaikki vuoden aikana maksetut ostolaskut. Tarkastelusta on poistettu kunnille, kuntayhtymille, eläkevakuutusyhtiölle, työttömyysvakuutusrahastolle, ministeriöille, Kelalle ja Ylä-Savo Vesi Oy:lle maksetut laskut.

Ostoanalyysin tulosten mukaan kaupungin hankintojen (maksetut ostolaskut) kokonaissumma vuonna 2020 oli 44,0 M€ (sis. ALV), mikä vastaa 29 %:a kaikista toimintamenoista. Ostoanalyysin tulokset on esitetty alla olevassa taulukossa.

Iisalmen kaupungin ostoanalyysin tulokset 2020/kaupungin hankintojen aluetaloudelliset vaikutukset:

Maksuja saaneiden yritysten/yhteisöjen postitoimipaikan sijainti:	Maksettu kokonaissumma (M€) vuonna 2020:	Prosenttiosuus (%) kaikista ostoista vuonna 2020 (suluissa vuoden 2019 osuus):
Iisalmi	14,3	31,4 (31,4)
Ylä-Savo (sis. Iisalmi)	16,7	36,7 (36,9)
Pohjois-Savo (sis. Iisalmi ja Ylä-Savo)	22,3	51,1 (53,4)
Koko maa	44,0	100

Joukkoliikenne

Iisalmen kaupungin joukkoliikenne koostui kahdesta paikallisliikenteen bussista, kahdesta palveluliikenteen (PALI) pienoisinja-autosta sekä yhdeksästä kaupungin sisäisestä joukkoliikennevuorosta. Paikallisliikenne toimi Jordanin ja Peltosalmen välisellä kaupunkialueella. Palveluliikenteen toinen auto toimi keskusta-alueella hoitaen mm. vammaisten sekä koululaisten kuljetuksia ja toinen hoiti maaseutualueen asiointiliikennettä.

Joukkoliikennevuorot palvelivat sekä työmatka- että koululaisliikennettä kaupungin reuna-alueilla. Vuoden 2020 tavoitteina joukkoliikenteen osalta oli lisätä tietoisuutta palveluliikenteestä kaikille avoimena joukkoliikennemuotona ja lisätä paikallisliikenteen matkustajamääriä.

Kaupungin sisäiset joukkoliikennesopimukset olivat voimassa vuoden 2020 toukokuun loppuun saakka ja kilpailutus uusista sopimuksista aloitettiin vuoden 2019 loppupuolella yhteistyössä Sansia Oy:n kanssa. Uudet sopimukset astuivat voimaan kesäkuun alussa 2020.

Vuoden 2019 syksyllä alkanut työmatkaliikennekokeilu Iisalmi-Vieremä välillä jatkui yhteistyössä Pohjois-Savon ELY -keskuksen sekä Iisalmen kaupungin ja Vieremän kunnan kanssa vuonna 2020.

Joukkoliikenteen määrärahat sisälsivät myös kaupungin yhteiskäyttöauton (täyssähköauto) leasingvuokrat sekä käyttö- ja ylläpitokustannukset.

Tietohallinto

Kaupungin tietohallintoa johtaa talousjohtaja ja sitä koordinoi tietohallintokoordinaattori. Kaupungin ICT-palvelut tuottaa pääosin Savon ICT-palvelut Oy. Lisäksi palveluja ostetaan eri toimittajilta. Johtoryhmä toimii tietohallinnon ohjausryhmänä. Tietohallintokoordinaattori toimii asioiden esittelijänä ja vastaa valmistelusta.

Tietohallinnon osalta painopisteitä vuoden 2020 aikana ovat sähköisten palvelujen kehittäminen ja käytössä olevien toimistosovellusten käytön tehostaminen sekä sisäisten tukiprosessien kehittäminen. Iisalmi osallistuu myös monikunnallisiin hankkeisiin, joissa kehitetään mm. sähköisiä kokouspalveluita luottamushenkilöille. Tietohallinnon budjetissa ei käytännössä ole kasvua edellisvuoteen verrattuna.

Iisalmen kaupunki on hyväksynyt Pohjois-Savon kuntien yhteisen tietohallintostrategian vuosille 2019-2021. Tietohallintostrategia koostuu tietohallintofoorumista, johon kuuluu kuntien edustajia. Lisäksi strategian toimeenpanoon liittyvät toimialakohtaiset kehittämisverkostot ja yhdessä toteutettavat kärkihankkeet. Suunnitelmissa on kuntarajat ylittävä sivistys-, tekninen- ja hallintoverkosto. Omasta tietohallinnosta kunnat vastaavat edelleen itse.

Kaupungin ICT-palvelujen kokonaiskustannukset vuonna 2020 olivat 2,4 M€. Tämä vastaa 1,5 %:a kaikista toimintakuluista. ICT-palveluiden kokonaiskustannuksissa on huomioitu ostot Savon ICT-Palvelut Oy:ltä (0,7 M€), tietojärjestelmäkustannukset sekä ICT-laitteiden ja puhelimien käyttö- ja leasingkustannukset.

Pysäköinninvalvonta

Pysäköinninvalvonnan tavoitteena on varmistaa esteetön ja turvallinen kaupunkiympäristö. Pysäköinninvalvonnassa on toiminut kaksi pysäköinnintarkastajaa ja osa-aikainen pysäköinninvalvoja.

Pysäköinninvalvontaa suoritetaan pääsääntöisesti maanantaista perjantaihin klo 8.00-17.00. Pysäköinnintarkastajat osallistuvat myös hylättyjen autojen ja romuautojen käsittelyyn sekä venepaikkojen valvontaan.

2.3.4 Sosiaali- ja terveydenhuolto

Tilivelvollinen: talousjohtaja

Talous

1390 Sosiaali ja terveydenhuolto	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	0	0	0	10 497	-10 497	*****
Toimintakulut	-78 838 000	-900 000	-79 738 000	-80 969 001	1 231 001	101,5
Henkilöstökulut	-1 282 500	-15 000	-1 297 500	-1 299 156	1 656	100,1
Toimintakate (netto)	-80 120 500	-915 000	-81 035 500	-82 257 660	1 222 160	101,5
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	-392 200	0	-392 200	-392 208	8	100
Tehtävän kokonaiskustannukset	-80 512 700	-915 000	-81 427 700	-82 649 868	1 222 168	101,5

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuma

Sosiaali- ja terveydenhuollon vastuualue sisältää Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä ostettavat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun palvelut. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän maksuosuus sisältää Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriltä ostettavat erikoissairaanhoidon palvelut. Lisäksi vastuualueelle kirjataan lakkautettujen kuntayhtymien eläkevastuut.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän (SOTE) palvelujen järjestäminen perustui vuodelle 2020 hyväksytyyn palvelusopimukseen sekä palvelujen järjestämissuunnitelmaan. Palvelusopimukseen sisältyvät SOTE kuntayhtymän oma toiminta ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin (KYS) kuntayhtymältä ostettavat palvelut.

Palvelusopimus on laadittu suurtuotteittain seuraavasti: aikuispsykososiaaliset palvelut, aikuissosiaalityö, oma erikoissairaanhoido, ostettu erikoissairaanhoido, hoito- ja hoivapalvelut, osastopalvelut, kuntoutus, perhepalvelut, suun terveydenhoito, vammaispalvelut, vastaanotto ja ympäristötoimi.

Iisalmen kaupungin palvelusopimuksen kokonaissumma vuodelle 2020 on 80,1 M€ (TA 2020: 78,8 M€), kasvua edelliseen vuoteen 3,1 %. Tästä Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän oman toiminnan osuus on 59,0 M€ (kasvua 4,6 %) ja ostetun erikoissairaanhoidon osuus 21,2 M€ (kasvua 0,0 %).

Maksuosuus sisältää Iisalmen sairaalakiinteistön alaskirjausta 0,8 M€.

Keväällä 2020 levinnyt koronapandemia vaikutti voimakkaasti kuntayhtymän toimintaan ja talouteen. Täsmällistä laskelmaa koronaepidemian vaikutuksista kuntayhtymän talouteen on mahdotonta laatia, koska samaan aikaan toimintaan vaikuttavat myös muun ympäristön muutokset. Jotta kustannusvaikutuksia pystytään arvioimaan, otettiin kuntayhtymän kirjanpidossa maaliskuussa 2020 käyttöön toimintokoodit, joilla seurattiin sekä epidemiasta aiheutuvia ulkoisia kuluja että myös sisäisiä kustannusten siirtoja. Rajoitustoimien vuoksi kuntayhtymän maksu- ja myyntituotot jäivät tavoitteista erityisesti osastopalveluissa ja erikoissairaanhoidossa. Lisäksi epidemia aiheutti kustannusten kasvua, joista merkittävimmät yksittäiset kustannuserät olivat koronatestaaminen 528 000 € ja suojavarustekustannukset 540 000 €. Lisäksi henkilöstökustannuksia on kirjattu koronakoodilla 403 000 €.

Toiminnan rajoitusten myötä toiminnassa syntyi myös kustannussäästöjä. Kustannukset vähentyivät rajoitusten vuoksi aikuispsykososiaalissa palveluissa työtoimintojen keskeytysten vuoksi. Vammaispalveluissa kulut alittuivat vammaispalvelulain mukaisista palveluista kuljetuspalvelussa ja henkilökohtaisessa avussa sekä kehitysvammahuollon osalta päivä- ja työtoiminnoissa. Ostetussa erikoissairaanhoidossa keväällä palveluiden käyttö ja laskutus jäivät selkeästi talousarviossa arvioidusta, mutta palveluiden käytön lisääntyttyä syksyllä, oli koko vuoden toteuma lähes talousarvion mukainen.

Merkittäviä toiminnallisia muutoksia vuoden aikana olivat Iisalmen sairaalan päivystyksen, erikoissairaanhoidon palveluiden ja Kallionsydämen hoivakodin siirtyminen kuntayhtymän omaksi toiminnaksi.

Kokonaisuuden jakautuminen Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän oman toiminnan ja ostetun erikoissairaanhoidon palvelujen kesken käy ilmi palvelusopimuksesta. Palvelusopimuksen toteutumista seurataan neljännesvuosittain. Kuntayhtymä seuraa osavuositiedotteissaan palvelujen saatavuutta hoitotakuun mukaisesti ja raportoi siitä Iisalmen kaupungille.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kustannusten toteuma ajalla 1.1.-31.12.2020:

1 000 €	TP 2019	TA 2020	TP 2020	Tot. %
Aikuispsykosiaaliset palvelut	4 738	4 738	4 660	98,4
Aikuissosiaalityö	971	1 027	704	68,5
Ostettu erikoissairaanhoido (KYS)	3 944	3 531	3 971	112,5
Oma erikoissairaanhoido	21 270	20 708	21 179	102,3
Hoito ja hoiva, josta	22 332	23 898	24 020	100,5
Osastopalvelut	5 179	4 900	5 327	108,7
Kuntoutus	1 026	1 060	891	84,0
Perhepalvelut	6 892	6 746	7 531	111,6
Suun terveydenhuolto	1 526	1 657	1 638	98,9
Vammaispalvelut	6 977	7 450	6 698	89,9
Vastaanotto	6 492	6 403	6 588	102,9
Ympäristötoimi	911	1 006	1 055	104,8
Palveluille kohdistamattomat kustannukset, josta	601	613	1 210	197,2
Iisalmen sairaalan alaskirjaus ¹ ja tyhjien tilojen kustannukset ²	260	229	790	345,7
YHTEENSÄ	77 680	78 837	80 143	101,7

1 jaettu peruspääomien suhteessa

2 jaettu tilausten suhteessa

Iisalmen kaupungin vuoden 2020 maksuosuus on yhteensä 80,1 M€. Talousarviossa 2020 Iisalmen kaupungin maksuosuudeksi oli arvioitu 78,8 M€, joka ylittyi 1,3 M€/1,7 %. Merkittävimmät poikkeamat talousarvioon verrattuna olivat perhepalveluissa (ylitys 0,8 M€) ja vammaispalveluissa (alitus 0,8 M€).

Aikuispsykososiaaliset palvelut -77 t€/1,6 %

Maksuosuus alittui 77 000 € /-1,6 % alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Vähennystä vuoteen 2019 verrattuna oli 78 000 € /-1,6 %. Alitus aiheutuu avohoidon arvioitua pienemmistä kustannuksista ja käyntien määrän vähenemisestä.

Aikuissosiaalityön palvelut -324 t€/31,5 %

Maksuosuus alittui 324 000 € /-31,5 % alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Laskua vuoteen 2019 verrattuna oli 267 000 € /-27,5 %. Kevään 2020 koronatilanteen vuoksi tehdyt työtoimintojen keskeyttämiset vähensivät kuluja.

Ostettu erikoissairaanhoido +471 t€/2,3 %

Maksuosuus ylittyi 471 000 € /2,3 % alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Vähennystä vuoteen 2019 verrattuna 91 000 € /0,4 %. Ostetun erikoissairaanhoidon kustannusten kasvu johtuu muualta ostetun erikoissairaanhoidon käytöstä. Muualta ostetun erikoissairaanhoidon käyttö on jatkunut edelleen vuoden 2020 aikana, koska osa asiakkaista on käyttänyt mahdollisuuttaan valita hoitopaikkansa Terveystieteiden tutkimuskeskuksen mukaisesti. Kustannukset muualta ostetun erikoissairaanhoidon osalta ovat kuitenkin laskusuuntaiset.

Oma erikoissairaanhoido +440 t€/12,5 %

Maksuosuus ylittyi 440 000 € /12,5 % alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Kasvua vuoteen 2019 verrattuna 27 000 € /0,7 %. Jäsenkuntien maksuosuuksien ylittymiseen vaikutti sekä toimintatuottojen alittuminen että toimintakulujen ylittyminen. Myynti- ja maksutuotot eivät kertyneet odotetulla tavalla pandemian aikana toteutetuista rajoituksista johtuen. Toimenpideyksikkö siirtyi kuntayhtymän omaksi toiminnaksi vuoden 2020 alusta alkaen ja toiminnan vaatimat määrärahat ylittivät arvioidun.

Hoito- ja hoivapalvelut +122 t€/0,5 %

Kotihoito -134 t€/2,2 %

Maksuosuus alittui 134 t€/2,2 %. Merkittävimmät poikkeamat olivat omaishoidon tuen kustannusten alittuminen 130 000 €, päivätoiminnan kustannusten alittuminen 83 000 € ja kotihoidon kustannusten ylittyminen 122 t€.

Asumispalvelut -338 t€/2,8 %

Maksuosuus alittui 338 t€/2,8% ja hoitopäivien määrä alitti talousarviossa arvioidun -2 800 päivää/2,8 %. Hoitopäivien määrän alittumisen lisäksi kustannuksia alensi tavallisen palveluasumisen arvioitu suurempi osuus kokonaisuudesta. Toisaalta koronaepidemia vaikutti kustannuksia kasvattavasti.

Osastopalvelut +427 t€/8,7 %

Maksuosuus ylittyi 427 t€/8,7 % alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Kasvua vuoteen 2019 verrattuna oli 118 600 € /2,3 %. Kustannusten kasvu johtui Covid-19 pandemiasta. Toimintatuotot alittuvat ennakoitua pienemmän potilasmäärän vuoksi (174 000 €) ja toimintakulut ylittävät arvioidun 267 700 €.

Geriatriset ja hoitotarvikejakelu +168 t€/2,4 %

Maksuosuus ylittyi 159 000 € /2,4 % alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Kasvua vuoteen 2019 verrattuna oli 45 000 € /6 %. Kustannusten kasvu johtuu palvelutarpeen kasvusta. Pandemian aiheuttamat rajoitukset näkyivät geriatrisissa palveluissa asiakas- ja käyntimäärien vähenemisenä.

Kuntoutuspalvelut -169 t€/16,0 %

Maksuosuus alittui 169 000 €/16 % alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Vähennystä vuoteen 2019 verrattuna oli 135 000 €/13,2 %. Kuntoutuksen asiakas- ja käyntimäärät vähenivät ikäihmisten palveluissa, ryhmätoiminnoissa ja puheterapiassa pandemian aiheuttamien rajoitusten vuoksi.

Perhepalvelut +785 t€/11,6 %

Maksuosuus ylittyi 785 000 €/11,6 % alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Kasvua vuoteen 2019 verrattuna oli 639 000 €/9,3 %. Kasvu aiheutui erityisesti kodin ulkopuolelle sijoitusten aikaisempaa suuremmasta määrästä sekä lisäresurssoinnista sosiaalityöhön. Hoitopäiviä oli 1 850 / 8,9 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Suun terveydenhuolto -19 t€/1,1 %

Maksuosuus alittui 19 000 €/1,1 % alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Kasvua vuoteen 2019 verrattuna oli 112 000 €/ 7,3 %. Suun terveydenhuollon kustannusten kasvu johtuu kysyntään perustuvasta palvelutarpeen kasvusta sekä vastaanottotoimintaan liittyvien kustannusten noususta.

Vammaispalvelut -752 t€/10,1%

Maksuosuus alitti talousarvion 752 000 €/ -10,1 %. Vähennystä vuoteen 2019 verrattuna oli 279 000 €/ -4,0 %. Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen toteuma alittui 381 000 €/ -17,8 % alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Laskua vuoteen 2019 verrattuna oli 267 000 €/ -27,5 %. Kulut pienenevät sekä kuljetuspalvelun, henkilökohtaisen avun että asumispalvelun osalta. Kehitysvammahuollossa toteuma oli 396 000 €/ -7,8 % talousarviota pienempi. Vähennystä aiheutui koronasulkujen vuoksi kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminnassa.

Vastaanottopalvelut +184 t€/2,9 %

Maksuosuus ylittyi lisälmen terveyskeskuslääkäri- ja hoitajapalvelujen osalta 208 000 €/4,1 % alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Kasvua vuoteen 2019 verrattuna oli 108 500 €/2 %. Maksuosuuden kasvu johtuu epidemian aiheuttamasta kustannusten kasvusta ja käyntimäärien alenemisestä johtuvasta maksutuottojen alenemisestä.

Tarkempi selvitys palvelujen järjestämisestä ja kustannusten muutoksista on esitetty Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän vuoden 2020 tilinpäätöksessä.

Muu sosiaali- ja terveydenhuolto

Sisältää lakkautettujen kuntayhtymien työntekijöiden Kuel-eläkemenoperusteiset maksut 1,3 M€.

2.4 Ylä-Savon maaseutuhallinnon yhteislautakunta

Tilivelvollinen: maaseutujohtaja

Henkilöstö (htv)

MAASEUTUHALLINNON YHTEISLAUTAKUNTA	Henkilöstö/htv	TP2019	TA2020	TP2020	Poikkeama
Ylä-Savon maaseutupalvelut	Vakituiset	7	7	7	0
	Määräaikaiset	0,3	0,3	0	-0,3
	Yhteensä	7,3	7,3	7	-0,3
MAASEUTUHALLINNON YHTEISLAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	7,3	7,3	7	-0,3

Vuonna 2020 toteutuneet henkilöstömuutokset

Henkilöstö toimi viidessä toimipaikassa, joista Varpaisjärven palvelutoimistossa on tarjolla palvelua pääsääntöisesti kerran viikossa. Neljässä kuntakeskuksessa olevassa maaseututoimistossa on kokoaikainen palvelu pääsääntöisesti neljänä päivänä viikossa.

Vieremän palveluvastaavana toimivan maaseutuasiamiehen virka sai uuden tekijän vuoden alusta. Kesäajan harjoittelijan paikka ei täytetty työn määrän vähenemisestä ja poikkeusoloista johtuen, harjoittelijan ohjaaminen etätöinä ei ollut mahdollista.

Strategisten tavoitteiden toteuma

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.	Vastuu	Tila
Sitoutunut ja toimiva työyhteisö	Työprosessien ja seurannan kehittäminen	Maksajavirastosopimuksen palvelutavoitteiden täytyminen 100 %	Toteutunut 99,4 %	Maaseutu-johtaja	

Talous

1950 Ylä Savon maaseutupalvelut	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	344 100	0	344 100	314 638	29 462	91,4
Toimintakulut	-114 400	0	-114 400	-96 422	-17 978	84,3
Henkilöstökulut	-325 800	0	-325 800	-304 256	-21 544	93,4
Toimintakate (netto)	-96 100	0	-96 100	-86 041	-10 059	89,5
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	-19 100	0	-19 100	-19 104	4	100
Tehtävän kokonaiskustannukset	-115 200	0	-115 200	-105 145	-10 055	91,3

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuma

Maaliskuussa siirryttiin poikkeusolojen ajaksi etätöihin ja asiointikanaviksi tulivat pääasiassa puhelin ja sähköposti. Sähköinen asiointi tukihaussa on ollut pidempään jo 95 prosentin luokkaa. Sähköinen arkisto mahdollisti hyvin paikasta riippumattoman asioiden hoidon.

Poikkeusoloissa pyrittiin turvaamaan oman toiminnan ohella maatalousyrittäjien työvoiman

saatavuus yhdessä eri toimijoiden kanssa. Työkaluna tässä oli MTK-Pohjois-Savon, MTK-Pohjois-Karjalan, Suonenjoen seudun marjanviljelijöiden, Maaseutuammattiin ry:n, ProAgria Itä-Suomen ja Savonia ammattikorkeakoulun Työvoimaa tiloille -hanke.

Asiakaspalautekysely toteutettiin joulukuussa, edellisestä oli kolme vuotta. Arviointiasteikko oli 1-5. Kokonaisarvosana oli 4,5 tavoitteen ollessa 4,0. Vuoden 2017 kyselyssä kokonaisarvosana oli 4,2. Toimistojen aukiolon sopivuus vastaajalle jäi ainoana osa-alueena alle 4 ollen 3,9.

Maksajavirastosopimuksen tavoitteet täyttyivät kokonaisuudessaan 99,4 prosenttisesti, lähes tavoitteen mukaisesti. Neljästä osa-alueesta paperilla toimitettujen hakemusten tallennus tapahtui 98 prosenttisesti aikataulussa. Hakemusten käsittely tapahtui 100 prosenttisesti aikataulussa. Päätökset lähetettiin yhtä vaille aikataulussa, tältäkin osin tavoite täyttyi 99,9 prosenttisesti. Takaisinperinnät toteutuivat aikataulussa 100 prosenttisesti.

Tukea haki 999 maatilaa, eli nyt alitettiin 1 000 tuenhakijan määrä. Maksettu korvaus sekä tuki olivat yhteensä 39,7 M€. Vastaavat määrä olivat kunnittain: lisalmi 276 tilaa ja 9,4 M€, Lapinlahti 326 tilaa ja 12,4 M€, Sonkajärvi 166 tilaa ja 7,7 M€ sekä Vieremä 231 tilaa ja 10,2 M€. Maatalousyritysten määrä väheni edellisestä vuodesta 1,7 %.

Petoeläinvahinkoja ilmoitettiin 10 kpl, lisalmessa 1, Lapinlahdella 6, Sonkajärvellä 1 ja Vieremällä 2. Hirvieläinvahinkoja ilmoitettiin 1 kpl Sonkajärveltä.

Hukkakauratarkkailussa oli 1 853 ha 98 tilalla, joka oli 4,0 % peltoalasta. Pitkästä aikaa hukkakauran tarkkailussa oleva ala pieni hiukan. Valtaosa hukkakaura-aloista sijaitsee lisalmessa ja Lapinlahdella. Tarkkailusta ei vapautunut yhtään tilaa ja tarkkailuun tuli uutena myös 2 tilaa. Tarkkailusta vapautui 6 ha ja uutta alaa tuli 20 ha.

17 uutta maatalousyrittäjää aloitti toimintavuoden aikana, lisalmessa 3, Lapinlahdella 7, Sonkajärvellä 3 ja Vieremällä 4. Näistä 4 uutta yrittäjää oli saanut aloittamisavustuksen (2019-2020) eli ovat päätoimisempia. Maatalousyritystoiminnan aloittamiseen ELY-keskus myönsi 2 maatilayritykselle aloittamistukea ja korkotukilainaa yhteensä 0,1 milj. euroa vuonna 2020. Toinen näistä oli lisalmessa ja toinen Lapinlahdella.

Tuotantorakennusinvestointeihin myönnettiin investointitukea 7 kpl. Maitosektorilla otettiin markkinoiden tasapainottamiseksi käyttöön osuuskuntien sopimushinnoittelu ja se lopetti pitkälti uudet rakennushankkeet. Investointituki (avustus ja korkotukilaina) näihin oli 3,1 M€. lisalmessa ei ollut hankkeita, Lapinlahdella 4 hanketta ja yhteensä tuki 1,6 M€, Sonkajärvellä 1 hanke ja 0,3 M€ sekä Vieremällä 2 hanketta ja 1,2 M€. Muihin investointeihin ELY myönsi yhteensä 1,0 M€.

Yhteistoiminta-alueen maitotilayrittäjät tuottivat maitoa 113 miljoonaa litraa; lisalmessa 19,6 milj. litraa, kasvua 4,9 %, Lapinlahdella 37,2 milj. litraa, kasvua 2,9 %, Sonkajärvellä 22,3 milj. litraa, vähennys 1,7 % ja Vieremällä 34,0 milj. litraa, vähennystä oli 3,4 %. Koko alueen tuotanto kasvoi 0,4 %.

Maaseudun kehittämistehtäviin osallistuttiin suunnitellusta.

Kustannusten jako

Kuntien yhteistoimintasopimuksen mukaan kuntakohtaisena laskutusperusteena käytetään talousarvion valmisteluajankohtaa edeltävän vuoden lukuja tilamäärästä, peruslohkojen määrästä, peltoalasta, maksettujen tukien määrästä ja hakemusten määrästä. Tiedot saadaan maaseutuhallinnon tietojärjestelmästä. Luvuista lasketaan keskimääräinen prosenttiosuus, jossa jokaisen edellä mainittu osatekijän osuus on 1/5.

Lopullisten kuntaosuuksien laskelma 2020

Kunta	Maksuosuus 2020	Ennakot 2020	Osuus 2020	Oikaisuerä
	%	€	€	€
Iisalmi	25,43		105 738	
Lapinlahti	31,91	146 572	132 682	-13 890
Sonkajärvi	18,25	83 282	75 884	-7 399
Vieremä	24,41	112 124	101 497	-10 627
Yhteensä	100,00	341 978	415 800	-31 916

2.5 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Henkilöstö (htv) vastualueittain

SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	Henkilöstö/htv	TP2019	TA2020	TP2020	Poikkeama
Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto					
	Vakituiset	4,2	3,7	4,4	0,7
	Määräaikaiset	0	0	0	0
	Yhteensä	4,2	3,7	4,4	0,7
Varhaiskasvatus					
	Vakituiset	133,5	134,9	115,6	-19,3
	Määräaikaiset	9,5	3,8	12,5	8,7
	Yhteensä	143	138,7	128,1	-10,6
Perusopetus ja lukiokoulutus					
	Vakituiset	228,7	233,3	234,9	1,6
	Määräaikaiset	19,5	17	23,8	6,8
	Yhteensä	248,2	250,3	258,7	8,4
Kulttuuri ja vapaa-aika					
	Vakituiset	44,8	48,3	45,3	-3
*tuntiopettajien tunnit laskettu yhteen ja muutettu laskennallisesti päätoimisten määräksi	Määräaikaiset*	30,5	26,8	26,3	-0,5
	Yhteensä	75,3	75,1	71,6	-3,5
Yhteensä	VAKITUISET	411,2	420,2	400,2	-20
	MÄÄRÄAIKAISET	59,5	47,6	62,6	15
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	470,7	467,8	462,8	-5

Vuonna 2020 toteutuneet henkilöstömuutokset

Varhaiskasvatuksen henkilöstöä on eläköitynyt, siirtynyt toiseen tehtävään tai irtisanoutunut vuoden 2020 aikana. Valtakunnallisen syntyvyyden vähenemisen myötä henkilöstön palkkaamisessa varaudutaan lapsimäärän vähenemiseen. Näin ollen kesken toimintakauden vapautuneita tehtäviä ei ole täytetty, vaan varhaiskasvatusryhmien lakisääteinen henkilöstömitoitus on varmistettu palkkaamalla määräaikaisia työntekijöitä.

Varhaiskasvatuksen saamalla kahdella valtion erityisavustuksella vahvistettiin varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin muutosta inklusio periaatteen mukaan tukemalla oppimista ja hyvinvointia, tasa-arvoisuutta, yhdenvertaisuutta ja vuorovaikutusta. Erityisavustuksilla palkattiin syyskaudesta 2020 alkaen kolme varhaiskasvatuksen opettajaa. Hankerahalla positiivisen diskriminaation edistämiseksi vuosille 2019-2020 palkattiin kaksi erityisavustajaa.

Perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa on vuosittaista vaihtelua oppilas- ja opetusryhmien määrässä. Tähän vastataan joko jättämällä vapautuvia tehtäviä määräajaksi täyttämättä tai palkkaamalla opettajia määräajaksi. Valtion myöntämällä erityisavustuksia on palkattu määräaikaisia opettajia neljä ja koulunkäynninohjaajia kuusi. Syyslukukaudella on lisäksi palkattu Korona-avustuksella kolme opettajaa.

Ruokapalveluissa Luoto-keittiön suoritemäärät ovat vähentyneet, joten yhtä avoimeksi jäänyttä ruokapalvelutyöntekijän tehtävää ei ole täytetty. Henkilötyövuosia kasvattivat palveluvastaavat, jotka siirrettiin hallinnollisesti varhaiskasvatuksesta ruokapalveluihin.

Kulttuuri- ja vapaa-aika vastuualueella on huomioitu lisäksi yhteisen museoamanuenssin (Kotiseutumuseo, Juhani Ahon museo), Mäntylän kesätyöntekijän sekä Ylä-Savon yhteisen Ankkuritoiminnan nuorisotyöntekijän ja twistkesätyötoiminnan henkilöstökulujen lisäys. Määräaikaisia työntekijöitä, tuntiohjaajia sekä kausityöntekijöitä oli museoissa, Paloisvuoren kahviossa ja vuokraamossa, nuorisotila Luukussa ja käytännön ohjaus- ja opetustehtävissä sekä kehittämishankkeissa. Lisäksi Twist-kesätyötoiminnassa työllistettiin koronasta johtuen 71 nuorta (tavoite 115), yhteensä 1,44 htv, joita ei ole laskettu yllä olevaan taulukkoon.

Strategiset tavoitteet

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Osaaminen ja hyvinvointi

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.	Vastuu	Tila
Osallisuuden sekä toimijuuden tukeminen ja vahvistaminen	Eri käyttäjäryhmien osallistaminen palvelujen suunnitteluun	Vähintään yksi toimiva asiakasraati/vastuualue.	Vakassa ja perusopetuksessa vanhempainryhmiä ja kouluruokatyöryhmä, Kulvassa järjestöfoorumi ja tilojen ja alueiden käyttäjäryhmät	Kirsi-Tiina Ikonen, Kaija Rautaparta-Pennanen, Pekka Partanen	Toteutuu ■
Osallisuuden sekä toimijuuden tukeminen ja vahvistaminen	Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa	Liikunta- ja nuoriso- ja kulttuurin avustusten määrärahojen määrä vähintään edellisvuoden tasolla.	Tarkempi erittely ilmoitetaan käyttötalousraportissa.	Pekka Partanen	Toteutuu ■
Osallisuuden sekä toimijuuden tukeminen ja vahvistaminen	Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa	Järjestöjen arvio yhteistyöstä kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen kanssa on vähintään tasolla 3,5 (asteikko 1-5).	3,7	Pekka Partanen	Toteutuu ■

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.	Vastuu	Tila
Palveluiden uudistaminen ts. ajassa pysyminen	Kehittämishojelmien aktiivinen haku ja osallistuminen.	Jokainen vastuualue on mukana vähintään yhdessä kehittämiss-hankkeessa.	Käynnissä useita kehittämishankkeita kaikilla vastuualueilla.	Kirsi-Tiina Ikonen, Kaija Rautaparta-Pennanen, Pekka Partanen	Toteutuu
Palveluiden uudistaminen ts. ajassa pysyminen	Henkilöstön koulutus	Jokainen työntekijä on osallistunut viimeisen vuoden aikana vähintään yhteen koulutukseen.		Kirsi-Tiina Ikonen	Toteutuu osittain
Aktiivinen ja hyvinvoiva kaupunkilainen	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen huomioidaan kaikissa palveluissa.	Tea-viisarin pisteet ovat paremmat kuin muissa Laajan hyvinvointikertomuksen vertailualueilla.	lisalmi 75, Raahe 62, Varkaus 68, Pohjois-Savo 60, Ylä-Savo 70, koko maa 68	Pekka Partanen, Kirsi-Tiina Ikonen, Kaija Rautaparta-Pennanen	Toteutuu
Aktiivinen ja hyvinvoiva kaupunkilainen	Yksilöä kannustetaan tekemään hyvinvointia ja terveyttä edistäviä päätöksiä.	Vähintään 75 % perusopetuksen ja lukiokoulutuksen oppilaista syö koululounaan päivittäin.	Kouluterveyskysely 2019: alakoulu 100 %, 8-9 lk 62 %, lukio 64 %	Kirsi-Tiina Ikonen	Toteutuu osittain
Aktiivinen ja hyvinvoiva kaupunkilainen	Luodaan mahdollisuuksia ja kannustetaan omatoimisen liikunnan ja kulttuurin harrastamiseen.	Kaikki lapset ja nuoret harrastavat jotakin vähintään kerran viikossa.	Kysely toteutetaan kahden vuoden välein. Kouluterveyskysely 2019: 4-5 lk 86,7 %, 8-9 lk 94,2 %, lukio 96 %	Pekka Partanen	Toteutuu osittain
Aktiivinen ja hyvinvoiva kaupunkilainen	Virikkeellinen ja turvallinen fyysinen ympäristö.	Vuosittain valmistuu tai peruskorjataan ainakin yksi lähiliikuntapaikka.	Valmistunut Kangaslammin lähiliikuntapaikka	Pekka Partanen	Toteutuu
Lasten ja nuorten terveen kasvun ja hyvän oppimisen mahdollistaminen	Varhaiskasvatuksessa tarjotaan perheiden tarpeisiin sopivia erilaisia vaihtoehtoja.	90 % perheistä saanut haluamansa varhaiskasvatusmuodon	Yli 95 % saanut haluamansa varhaiskasvatusmuodon.	Kaija Rautaparta-Pennanen/ Katja Koskela	Toteutuu

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.	Vastuu	Tila
Lasten ja nuorten terveen kasvun ja hyvän oppimisen mahdollistaminen	Koulutetaan varhaiskasvatuksen henkilöstöä Ihmeelliset vuodet -ryhmähallintamenetelmän osajiksi.	Jokaisessa kunnallisessa päiväkotiryhmässä on yksi Ihmeelliset vuodet -ryhmähallintamenetelmän osajiksi.	Koulutus tauolla syksyllä 2020. Toteuma 73%	Kaija Rautaparta-Pennanen/ Katja Koskela	Toteutuu osittain
Lasten ja nuorten terveen kasvun ja hyvän oppimisen mahdollistaminen	Koulut ovat viihtyisiä ja innostavat oppimaan.	90 % lapsista ja nuorista pitää koulunkäynnistä.	Kouluterveyskysely 2019: 4-5 lk 85,6 %, 8-9 lk 59,8 %, lukio 69 %	Kirsi-Tiina Ikonen	Ei toteudu

Riskit

Riski	Toimenpide	Vastuu	Riskin taustatiedot	Toteuma 31.12.	Tila
Kiinteistöjen heikko kunto tai viat vaikuttavat toiminnan järjestämiseen	Säännölliset kunto-tarkastukset	Yksiköiden esimiehet	Kaupungin rakennuskannassa on merkittävä korjausvelka ja paljon korjaustarvetta. Monissa kiinteistöissä on paljon vaurioita ja sisäilmaongelmia. Kiinteistöjen käyttäjät ovat entistä tietoisempia sisäilmariskeistä.	Kunto-tarkastukset toteutuneet suunnitelman mukaisesti	Toteutuu
Toimitilojen heikko kunto vaikuttaa palvelutuotannon imagoon	Aktiivinen ote/toiminta ongelman ratkaisussa ja niistä tiedottamisessa	Yksiköiden esimiehet	Kiinteistöjen käyttäjät ovat entistä tietoisempia sisäilmariskeistä.	Sisäilmapalavereita pidetty niissä yksiköissä, joista on tullut ilmoituksia	Toteutuu
Työskentelyn olosuhteista tai ikääntymisestä johtuvat työtehon merkittävät heikkenemiset / sairaslomat	Yhteistyö työterveyden ja työsuojelun kanssa, työnkierto, työaikajoustot, TYKY-toiminta	Yksiköiden esimiehet	Toimialan henkilöstön keski-ikä vuonna 2018 on 48,5 vuotta.	Pidetty tarvittaessa työkykyneuvotteluita ja tehty niiden seurauksena tarvittavia toimenpiteitä	Toteutuu

Riski	Toimenpide	Vastuu	Riskin taustatiedot	Toteuma 31.12.	Tila
Yksikön palvelutuotanto joudutaan keskeyttämään mm. omaisuus- tai epidemia-vahingon vuoksi.	Omavalvonta toteutetaan ohjeiden mukaisesti. Kunnossapito säännön-mukaista. Henkilöstön koulutuksesta huolehditaan.	Helena Farin Pekka Partanen	Ruokapalveluiden laiterikon vuoksi tarjoiltava ruoka voi joko valmistuksen tai kuljetuksen yhteydessä mennä syömäkelvottomaksi. Uimahallin laitteet ovat vanhoja ja riski laiterikoille kasvaa. Hygieniataso voi laskea, jos ei pystytä palkkamaan/ostamaan ammattitaitoista henkilökuntaa.	Omavalvonta kunnossa Uimahallilla korjausten määrä lisääntynyt, ei erillisiä kiinnioloapäiviä korjausten takia. Hygienian omavalvonta kunnossa.	Toteutuu
Tietojärjestelmiin liittyvissä rekisterin ylläpidossa ei onnistuta ja salassa-pidettäviä tietoja vuotaa ulkopuolisille	Pääkäyttäjien osaamistaso pidetään koulutusten avulla korkeana. Henkilöstöä koulutetaan tietoturvan ja lainsäädännön osalta säännöllisesti. Käyttöoikeuden tarkastetaan säännöllisesti.	Yksiköiden esimiehet	Mikäli tietojärjestelmien riskejä ei ole riittävän kattavasti osattu kartoittaa tai suojautua niiltä eikä käyttöoikeuksia ole rajattu tarpeeksi, voi salassapidettävää tietoa päästä julkisuuteen tai ulkopuolisten tietoon.	Käyttöoikeudet kunnossa.	Toteutuu
Pätevyysvaatimukset täyttävää henkilöstöä ei saada hakemaan avoimia työtehtäviä	Osallistutaan erilaisiin rekrytointitilaisuuksiin sekä markkinoidaan lisälmen kaupunkia hyvänä asuinpaikkana ja työnantajana.	Yksiköiden esimiehet	Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstöä ei enää kouluteta lähimmissä kaupungeissa.	Rekrytointikiertue peruuntui koronan takia	Ei toteudu
Väkivaltainen asiakas / henkilö toimipisteessä	Kartoitetaan tehtävät, joissa väkivalta-tilanteita voi sattua. Koulutetaan henkilöstöä.	Yksiköiden esimiehet	Osaan toimipaikoista kaikilla on vapaa pääsy.	Kulva:n koulutus peruuntui koronan takia.	Ei toteudu

2.5.1 Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto

Tilivelvollinen: toimialajohtaja

Talous

3000 Siv. ja hyv.v.toimialan hall.	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	0	0	0	1 927	-1 927	*****
Toimintakulut	-413 100	20 000	-393 100	-317 205	-75 895	80,7
Henkilöstökulut	-508 300	0	-508 300	-543 687	35 387	107,0
Toimintakate (netto)	-921 400	20 000	-901 400	-858 964	-42 436	95,3
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	729 800	0	729 800	729 804	-4	100,0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-191 600	20 000	-171 600	-129 160	-42 440	75,3

Toimintasuunnitelman toteutuminen

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallintoon kuuluvat lautakunta, hyvinvointijaosto, toimialajohtaja sekä vastuualueiden johtajat. Osa kustannuksista on kohdistettu toimintayksiköihin vyörytyserinä.

Iisalmen kaupunki myönsi vuosittain avustuksia iisalmelaisille rekisteröityneille yhdistyksille kaupunginhallituksen 18.1.2016 § 4 hyväksymän päätöksen mukaisesti. Sivistys- ja hyvinvointitoimiala myönsi vuonna 2020 avustuksia yhteensä 185 390 €.

Kulttuuriyhdistyksille jaettava avustuspääräraha oli 42 000 € (toiminta-avustukset). Toiminta-avustuksia maksettiin 12 järjestölle yhteensä 39 800 €. Euromääräisesti mitattuna eniten avustuksia sai teatteriala, seuraavaksi musiikki ja kuvataide. Kohdeavustuksiin varattiin 5 000 €, ja kulttuurin tunnustuspalkintoon 1 000 €. Kohdeavustuspäärärahaa jaettiin yhteensä 4550 €, ja kulttuurin tunnustuspalkinnon määräraha 1000 € jaettiin kahdelle toimijalle. Euromääräisesti mitattuna eniten kohdeavustuksia jaettiin musiikkiin ja seuraavaksi eniten kuvataiteeseen.

Liikunta- ja nuorisopalvelujen toiminta-avustuksia myönnettiin yhteensä 45 liikunta- ja nuorisojärjestölle ja 11 vammaisjärjestöille. Kohdeavustuksia myönnettiin alkuvuodesta ennätysmäärä, yhteensä 18 kohteeseen. Avustukset pitivät sisällään ko. järjestöjen ylläpitämien liikuntatilojen- ja alueiden kunnossapitoa ja rakentamista, kalustohankintoja sekä jääseurojen avustukset lähialueen jäähallien käytöstä. Poikkeuksellisen talven takia ainoastaan kolme kyläyhdistystä haki kunnossapitoavustusta alueensa hiihtolatujen ylläpitoon. Koulutusavustuksia haki yhteensä 10 järjestöä. Toiminta-avustusta maksettiin yhteensä 100 000 €, kohdeavustusta 21 624 €, koulutusavustuksia 5 916 € ja urheiluapurahoja 8 000 €.

2.5.2 Varhaiskasvatus-vastuualue

Tilivelvollinen: varhaiskasvatusjohtaja

Talous

3100 Varhaiskasvatus	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	775 700	11 300	787 000	750 506	36 494	95,4
Toimintakulut	-7 771 700	400 000	-7 371 700	-7 181 476	-190 224	97,4
Henkilöstökulut	-5 831 000	248 700	-5 582 300	-5 474 775	-107 525	98,1
Toimintakate (netto)	-12 827 000	660 000	-12 167 000	-11 905 745	-261 255	97,9
Poistot ja arvonalentumiset	-77 200	0	-77 200	-37 447	-39 753	48,5
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	-988 800	0	-988 800	-988 800	0	100,0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-13 893 000	660 000	-13 233 000	-12 931 992	-301 008	97,7

Toimintasuunnitelman toteutuminen

Jokaisella lapsella on oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuslaki säätelee varhaiskasvatustoiminnan tavoitteet niin, että toiminnassa huomioidaan lapsen etu. Varhaiskasvatusta tulee saada perheen tarpeen mukaan myös iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Perusopetuslain (§ 26a) mukaan lapsen on osallistuttava vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan ennen oppivelvollisuuden alkamista. Esiopetuksesta vastaavat kunnat, joiden on osoitettava esiopetuspaikka jokaiselle lapselle. Esiopetus toteutetaan opetushallituksen hyväksymien esiopetussuunnitelman perusteiden ja sen mukaan laaditun seudullisen esiopetussuunnitelman pohjalta.

Palveluohjaaja huolehtii varhaiskasvatuspalvelujen asiakaspalvelusta ensimmäisestä yhteydenotosta varhaiskasvatuspaikan myöntämiseen saakka. Palveluohjaaja koordinoi yksityistä varhaiskasvatusta sekä tekee palvelusetelipäätökset perheiden sähköisistä varhaiskasvatushakemuksista neuvotellen yksityisten varhaiskasvatusyksiköiden kanssa. Palveluseteli lisää perheiden vapautta valita varhaiskasvatuspalveluja yksityiseltä tai kunnalliselta puolelta.

Palvelusetelimenot pienenevät vuoden 2020 aikana 6,7 % täyttöasteen vakiintumisesta johtuen. Lisäksi alle 3-vuotiaiden lasten osuus pieneni suhteessa yli 3-vuotiaisiin, joka vaikutti palvelusetelin kattohintaa alentavasti. Kotihoidontuenpiiriin kuuluvien lasten määrä oli 31,8 % arvioitua pienempi.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelman mukainen lakimuutos subjektiivisesta oikeudesta kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen tuli voimaan 1.8.2020. Samalla tuli voimaan ryhmäkoon muutos yli kolmevuotiaiden lasten päiväkotiryhmissä niin, että suhdeluku on 7 lasta 1 aikuista kohden. Muutokset eivät aiheuttaneet toimenpiteitä lisälmen varhaiskasvatusyksiköissä, koska lapset mahtuivat olemassa oleville varhaiskasvatuspaikoille.

Varhaiskasvatuksen käyttöasteeseen vaikutti poikkeustila ajalla 18.3.–13.5.2020. Lapsia oli varhaiskasvatuksessa maaliskuussa paikalla 51 %, huhtikuussa 41 % ja toukokuussa 58 %. Tästä johtuen asiakasmaksukertymä väheni ko. ajalla 40 000 euroa. Asiakasperheille hyvitetiin kaupunginhallituksen päätöksellä kotona olleiden lasten hoitomaksu huoltajien kirjallisesta ilmoituksesta.

Koronapandemiolla ei ollut olennaista vaikutusta lasten poissaoloihin. Käyttöaste normalisoitui syksyllä 2020 ja hoitomaksukertymä toteutui talousarvion mukaisesti.

Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa otettiin käyttöön TietoEdun sovellus, jonka kautta huoltajat ilmoittavat lasten hoitoaikavaraukset. Sovellus toimii myös asiakasperheiden tiedotuskanavana ajankohtaisista asioista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma muutettiin Muksunettiin sähköiseen muotoon.

Lapset liikkeelle lisälnessä - hanke aloitettiin yhteistyössä kaupungin liikuntapalvelujen ja järjestöjen kanssa kunnallisessa sekä yksityisessä varhaiskasvatuksessa. Hankkeen koulutus- ja yhteistyötahona on Pohjois-Savon liikunta ry, jonka järjestämää koulutusta jatketaan keväällä 2021.

Varhaiskasvatukselle myönnettiin vuonna 2020 kaksi valtion erityisavustusta. Toisella erityisavustuksella palkattiin kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa koronaviruksen (Covid-19) aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi lukuvuodelle 2020-2021. Varhaiskasvatuksen opettajat työskentelevät varhaisen tuen työntekijöinä 31.5.2021 asti kehittämällä varhaiskasvatuksen tunnekasvatusta monialaisessa yhteistyössä.

Toinen erityisavustus kohdentui varhaiskasvatuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen. Erityisavustuksella palkattiin yksi varhaiskasvatuksen opettaja varhaisen tuen työntekijäksi, joka työskentelee 31.12.2021 asti lapsiryhmissä ja tekee yhteistyötä varhaiskasvatuksen asiakasperheiden sekä Perheentalon ja SOTE:n kanssa. Lisäksi palkattiin kaksi Peltosalmen ja Paloisten päiväkodin lapsiryhmässä työskentelevää erityisavustajaa kevätkaudelle 2021 asti.

Varhaiskasvatuksessa on käytössä Ihmeelliset vuodet- ryhmänhallintamenetelmä, jonka kouluttajina toimii 2 kunnallisen varhaiskasvatuksen menetelmään koulutettua työntekijää. Kunnallisen varhaiskasvatuksen 22 päiväkotiryhmästä 16:ssa on menetelmäkoulutuksen käynyt työntekijä. Koulutus oli tauolla syksyllä 2020.

2.5.3 Perusopetus ja lukiokoulutus -vastuualue

Tilivelvollinen: toimialajohtaja

Talous

3200 Perusopetus ja lukiokoulutus	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	4 832 600	103 700	4 936 300	4 694 200	242 100	95,1
Toimintakulut	-11 806 000	142 000	-11 664 000	-11 217 107	-446 893	96,2
Henkilöstökulut	-14 060 000	47 300	-14 012 700	-14 160 186	147 486	101,1
Toimintakate (netto)	-21 033 400	293 000	-20 740 400	-20 683 093	-57 307	99,7
Poistot ja arvonalentumiset	-232 300	0	-232 300	-187 232	-45 068	80,6
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	-1 157 600	0	-1 157 600	-1 157 592	-8	100,0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-22 423 300	293 000	-22 130 300	-22 027 917	-102 383	99,5

Toimintasuunnitelman toteutuminen

Perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunnan tehtävä on järjestää sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille maksutonta perusopetusta. Lisälmen kaupungin 11 peruskoulua ovat tarjonneet opetussuunnitelman mukaista opetusta luokille 1-9. Peruskoulun päättäneille nuorille, jotka eivät ole sijoittuneet toisen asteen koulutukseen, on ollut tarjolla lisäopetusta (lukiokymppi) ja maahanmuuttajille perusopetukseen valmistavaa opetusta. Toukokuussa 2020 perusopetuksessa oli 2109 oppilasta sekä 10 valmistavan opetuksen oppilasta ja syyskuussa 2020 2102 perusopetuksen oppilasta ja 11 valmistavan opetuksen oppilasta.

Keväällä 2020 Suomi siirtyi poikkeusoloihin Covid19-pandemian vuoksi. Kaikki koulut suljettiin ja opetus toteutettiin pääosin etäopetuksena 18.3.-13.5.2020. Lisälnessä etäopetus onnistui hyvin, koska kaikilla oppilaille oli käytössään henkilökohtainen päätelaite ja niiden käyttö oli oppilaille tuttua. Huoltajille järjestettiin kysely etäopetuksen päätyttyä ja siihen oli oltu tyytyväisiä. Vaikka koulut olivat suljettuina, niin kuljetuskustannuksista ei syntynyt säästöä sopimusvelvoitteiden vuoksi.

Lisälmen kaupungin digiloikka eteni vuosille 2017-2021 hyväksytyin Pedagogisen ICT-suunnitelman mukaisesti. Painetun oppimateriaalin vähentämistä jatkettiin mahdollisuuksien mukaan. Tutoropettajatoiminnan avulla tuettiin uusien opetussuunnitelmien jalkauttamista kouluihin ja digitaalisten menetelmien hyödyntämistä opetuksessa. Tutoropettajia oli kevätlukukaudella 2020 alakouluilla kaksi ja yläkoulussa yksi. Syyslukukaudella 2020 digitutoreita oli enää yksi. Kaikki koulut toimivat Liikkuva koulu -toimintamallin mukaisesti, vaikka varsinainen hanke on toistaiseksi päättynyt.

Rinteen hallitusohjelman mukaisesti parannettiin varhaista perustaitojen oppimista muodostamalla esiopetuksesta ja perusopetuksen kahdesta ensimmäisestä vuosiluokasta nykyistä yhtenäisempi kokonaisuus. Ns. joustava esi- ja alkuopetus toimi kaikilla kouluilla. Toimintatavat vaihtelivat koulukohtaisesti.

Koulujen peruskorjaukset ja uudisrakentamiset jatkuivat investointisuunnitelman mukaisesti. Runnin koulu valmistui vuokratilaratkaisuna nykyiselle koulutontille. Mansikkaniemen suunnittelu tapahtui vuoden 2020 aikana. Kilpijärven koulun rakentaminen alkoi loppuvuodesta 2020.

Lukiokoulutus

Lukio on yleissivistävä 2. asteen oppilaitos, jonne on mahdollista pyrkiä suoritettuaan oppivelvollisuuden. Lukio antaa valmiudet jatko-opintoihin korkea-asteella (yliopistot ja ammattikorkeakoulut) sekä lukion oppimäärään perustuvassa ammatillisessa koulutuksessa.

lisalmen lyseossa annettava opetus noudattaa nuorille tarkoitettua lukiokoulutuksen opetussuunnitelmaa. Myös aikuisopiskelijat voivat suorittaa lukio-opintoja lyseossa osallistumalla lähiopetukseen joko varsinaisena opiskelijana tai aineopiskelijana. Opinnot on mahdollista suorittaa myös osin etänä. Puhtaasti etäopiskelijat ohjataan muihin aikuislukioihin.

Koulussa jatkettiin uuden koulukohtaisen opetussuunnitelman laatimista. Työn koordinoitiin käytettiin opetushallitukselta saatua erityisavustusta (30 082 €).

Yhteishaussa lisalmen lyseoon tuli valituksi 120 uutta opiskelijaa (edellisenä vuonna 122). Ylioppilaaksi valmistui 95 opiskelijaa. Syksyn opiskelijamäärä 20.9. oli 328, joista aikuisten oppimäärää suoritti kuusi (edellisenä vuonna lukemat 307 ja 5).

Lyseossa siirryttiin maaliskuussa koronaviruksen pakottamana etäopetukseen, jota jatkui kevätlukukauden loppuun saakka. Opiskelijoilta ja huoltajilta kerätyn palautteen perusteella etäopetus onnistui koulussa hyvin. Huoltajat antoivat sille arvosanan 9,0 ja opiskelijat 8,6 (vastausten keskiarvo). Syyslukukaudella epidemiatilanne oli alueella hyvä, joten opetus voitiin toteuttaa lähiopetuksena.

Kevään etäopetusjakso toi jonkin verran taloudellisia säästöjä. Kaikki ulkopuoliset koulutukset peruttiin tai ne toteutettiin etäyhteyksien välityksellä. Myös materiaalihankintoja tehtiin normaalia vähemmän.

Ruokapalvelut

Hoivalaitosten ja päiväkotien ruoanvalmistus hoidettiin Lumakeskuksen alakerran Luotokeittiöstä ja kouluateriat valmistettiin Juhani Ahon koulun sekä Lumakeskus Majakan yläkerran keittiöistä. Ruoanjakoon käytettiin oman henkilökunnan lisäksi ostopalvelua. Sijaisuudet hoidettiin paikallisilla sijaisilla ja vuokratyövoimalla. Paloisten päiväkodin ruokapalvelut ostettiin Compass Group Oy:ltä väistötiloihin Savonialla.

Elintarvikkeet hankittiin Sansia Oy:n sopimuksilla ja lähiruokaa lisättiin hankkimalla kaikki lisäkeperunat valmistuskeittiöihin lähialueelta.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti on kotimaisten kasvisperäisten tuotteiden ja kalan osuutta lisätty ravitsemussuosituksen ja vähähiilisyystavoitteiden mukaisesti sekä kehitettiin terveellistä, ekologista, kouluruokailua ja ikääntyneiden ravitsemuksen laatuun kiinnitettiin huomiota ravintoainelaskelmin.

Elintarvikkeiden määrärahan lisäyksellä hankittiin uusia raaka-aineita kasvisruokien ravitsemuksellisen laadun parantamiseksi, valikoiman laajentamiseen ja kehittämiseen. Lisäksi oppilaille tarjottiin kasvisvaihtoehto joka päivä.

Koronan takia ruokapalvelun suoritteet jäivät huomattavasti alle suunnitellun, sekä ateriamyyntitulot ulkopuolisille vähentyivät noin 15 %. Koronapandemian takia Ylä-Savon Soten osastoilla oli vähemmän potilaita ja keväällä sisäisessä toiminnassa aterioiden määrä oli pienempi. Ala- ja yläkoululaisille sekä lukion oppilaille jaettiin etäopetuksen aikana keväällä kouluruokakassit vajaat 2000 kpl.

Taloudellista säästöä syntyi ruokakuljetuksissa, sijaisuuksissa, jotka hoidettiin omalla henkilöstöllä ja jonkin verran elintarvikehankinnoissa.

Yläkoulujen oppilaille annettiin maksuton välipala: näkkileipää, ravintorasvaa ja maitoa.

Ruokapalvelu lisäsi yhteistyötä varhaiskasvatuksen edustajien ja koulujen opetushenkilöstön kanssa suorittamalla yhdessä diplomit. Varhaiskasvatukseen Makuaakkoset ja valmistuskeittiöihin kouluruokadiplomit. Diplomit ovat konkreettinen ruokailun itsearvioinnin ja toiminnan kehittämisen työväline.

2.5.4 Kulttuuri ja vapaa-aika -vastuualue

Tilivelvollinen: kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja

Talous

3400 Kulttuuri ja vapaa aika (sis.uimahallin)	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	1 679 300	-340 000	1 339 300	1 292 149	47 151	96,5
Toimintakulut	-5 181 800	30 000	-5 151 800	-4 934 728	-217 072	95,8
Henkilöstökulut	-3 044 100	255 000	-2 789 100	-2 630 848	-158 252	94,3
Toimintakate (netto)	-6 546 600	-55 000	-6 601 600	-6 273 427	-328 173	95,0
Poistot ja arvonalentumiset	-49 800	0	-49 800	-49 535	-265	99,5
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	-468 000	0	-468 000	-467 988	-12	100,0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-7 064 400	-55 000	-7 119 400	-6 790 950	-328 450	95,4

Toimintasuunnitelman toteutuminen

Kulttuuri ja vapaa-aika -vastuualueen muodostavat kansalais- ja musiikkiopisto, kirjasto- ja kulttuuripalvelut sekä liikunta- ja nuorisopalvelut. Uimahalli kuuluu liikunta- ja nuorisopalveluihin ja käsitellään talousarviossa nettoyksikkönä (toimintakate sitovuus). Hyvinvointikertomuksen keskeisimmät toimenpiteet kuten osallisuuden lisääminen, harrastusten monipuolisuus, terveellisiin elämäntapoihin vaikuttaminen ja hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden lisääminen huomioitiin vuoden 2020 toimenpiteissä. Järjestöfoorumeita ei toteutettu koronan takia. Järjestökirje tavoitti keväällä ja syksyllä n. 90 järjestöä. Keväällä käynnistettiin palvelujen yhteinen brändityö kyselyjen muodossa järjestöille, kaupungin henkilöstölle ja asukkaille palvelujen markkinoimiseksi. Brändityön pohjalta luodaan pidemmän aikavälin toimenpidesuunnitelma ohjaamaan viestinnän ja markkinoinnin tekemistä.

Kansalais- ja musiikkiopisto

Iisalmen kansalaisopisto on tarjonnut vapaan sivistystyön opetusta kaikille kuntalaisille. Opiston tarjonnassa ovat korostuneet kädentaitojen ylläpito ja kehittäminen sekä kielenopetus. Koronatilanne keskeytti lähiopetuksen maaliskuussa, mutta noin 2/3 kursseista pystyttiin jatkamaan loppuun etäopetuksena. Yleisiä kielitutkintoja ei järjestetty keväällä ja myös maahanmuuttajien kielenopetus muuttui etäopetuksiksi. Syksyllä palattiin lähiopetukseen, mutta opiskelijamäärä jäi entistä alhaisemmalle tasolle.

Opetushallitus myönsi edelleen kansalaisopistolle opintoseteliavustuksen ikäihmisten, työttömien ja maahanmuuttajien opintomaksujen alentamiseksi. Kansalaisopisto sai OKM:ltä 18600 euron avustuksen koronahaittojen korjaamiseen esim. etäopetuslaitteistoa hankkimalla.

Ylä-Savon musiikkiopisto on tarjonnut laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta musiikissa lisälmen, Kiuruveden, Pielaveden, Sonkajärven ja Vieremän kunnissa. Musiikkiopistossa on yhteensä 230 pääaineista opiskelijaa sekä 190 musiikkileikkikoululaista. Koronatilanne keskeytti lähiopetuksen maaliskuussa, mutta opetusta pystyttiin kuoroja ja orkestereita lukuun ottamatta jatkamaan etäopetuksena. Koronatilanne vaikutti osaltaan siihen, että musiikkiopiston hakijamäärä putosi eikä toimintavuonna pidetty lainkaan pääsykokeita.

Torstaiklassiset-konserttisarja sekä Ylä-Savo sinfonietan toiminta jouduttiin keskeyttämään koronatilanteen vuoksi maaliskuussa. Ylä-Savon musiikkiopisto sai OKM:ltä 67 000 euron tuen taiteen perusopetuksen turvaamiseen koronatilanteessa.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjasto on paikka, jossa hankitaan ja käytetään tietoa, lainataan erilaisia aineistoja, harrastetaan ja opitaan uutta sekä toimitaan yhdessä. Kunnan tulee huolehtia siitä, että kirjastolla on tarkoituksenmukaiset tilat, kirjastojärjestelmä ja verkkokirjasto, monipuolinen kokoelma ja ammattitaitoinen henkilökunta sekä riittävät aukioloajat.

lislalmessa kulttuuripalvelut ovat mukana edistämässä, tukemassa ja järjestämässä kulttuuritoimintaa. Keskeisenä tehtävänä on kehittää kulttuurin toimintaympäristöä mm. hankkeilla ja yhteistyöverkostoilla. Toiminta-alueita ovat kulttuurin toimintaedellytysten tukeminen ja järjestöyhteistyö, Kulttuurikeskuksen tilojen hallinnointi, vuokraus ja palvelut, tapahtumat Kulttuurikeskuksessa ja Juhani Ahon museolla, museotoiminta, näyttelytoiminta, julkinen taide sekä kaupungin taidekokoelman ylläpito.

Kirjaston toiminnan painopisteenä vuodelle 2020 on ollut monipuolisen lukutaidon edistäminen ja palveluiden kehittäminen. Lukukuntoon – lukemisen edistäminen lislalmessa hankkeen aikana kokeiltiin ja pilotoitiin uusia toimintatapoja ja järjestettiin tapahtumia eri ikäisille kohderyhmille lukemisen edistämiseksi sekä koulutettiin henkilökuntaa. Hankkeen aikana saatiin monia uusia yhteistyökumppaneita, joiden kanssa päästiin suunnittelemaan ja kokeilemaan uusia toimintamuotoja.

Keväällä kirjaston ovien sulkeuduttua kirjaston toisena painopisteenä oli verkkopalveluiden ja e-aineistotarjonnan kehittäminen ja niiden neuvonta, opastaminen ja digituki. Kirjaston toiminta siirtyi live-lähetysiin netissä. Livelähetyksissä opastettiin asiakkaita e-aineistojen käyttöön, vinkattiin aineistoja, esiteltiin kirjaston palveluja ja pidettiin satutuokioita. Esitykset löytyvät kirjaston Facebook-sivuilta ja YouTube-kanavalta. Koululaiset saivat kirjastonkäytön opastukset ja kirjavinkkaukset Teams-alustan välityksellä. Alkuvuoden aikana kirjastossa tehtiin Rutakko-verkkokirjaston sivuston päivitys ja otettiin käyttöön Rutakko-mobiilikirjasto -sovellus.

lislalmessa on jatkettu työtä eri väestöryhmien tasapuolisen kulttuuriosallistumisen mahdollistamiseksi. Tavoitetta on toteutettu edullisilla pääsymaksuilla, maksuttomilla tilaisuuksilla, monipuolisella tarjonnalla ja tukemalla kulttuuritarjontaa tuottavia yhdistyksiä. Koronatilanteessa kulttuuripalvelut alkoivat organisoimaan netin kautta lähetettäviä livelähetyskierroksia, jotka entisestään madalsivat kynnystä osallistua kulttuuritapahtumiin. Livelähetyskierroksia oli maaliskuu-toukokuun aikana yhteensä 41, ja niissä oli mukana konsertteja, teatteria, tietoiskuja ja liikuntatuokioita. Kulttuurikeskuksen osalta kevään muut tapahtumat peruttiin ja talo oli suljettuna. Syksyllä pystyttiin järjestämään teatteriesityksiä ja konsertteja koronarajoituksia noudattaen, kunnes kokoontumisrajoitus asetettiin 20 henkeen. Tämän jälkeen suurin osa yleisötapahtumista peruttiin, siirrettiin tai striimattiin verkkoon. Kokouksia ja koulutuksia pidettiin edelleen rajoitusten mukaisesti.

Prosenttitaiteen osalta vuonna 2020 olivat käynnissä Kilpijärven koulun, Uimahallin ja Mansikkaniemen koulun prosenttitaidehankkeet. Museotoiminnan kehittämisessä otettiin iso askel eteenpäin, kun yhteistyössä Ylä-Savon Kotiseutuyhdistyksen kanssa palkattiin museoamanuenssi neljän vuoden kokeiluhankkeeseen. Amanuenssi vastaa Juhani Ahon museon ja Ylä-Savon Kotiseutumuseon toiminnasta. Hankkeen ensimmäinen vuosi on sujunut hyvin koronatilanteen aiheuttamista haasteista huolimatta.

Kirjasto- ja kulttuuripalveluissa on tehty laajaa yhteistyötä maakunnallisesti, seudullisesti ja paikallisesti. Tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat olleet seudun muut kirjastot (kirjastoverkko Rutakko) ja kulttuuripalvelut, alan maakunnalliset toimijat sekä päiväkodit, koulut, nuorisopalvelut ja alueen yhdistykset.

Liikunta- ja nuorisopalvelut

Liikunta- ja nuorisopalvelujen toiminnan painopisteinä ovat olleet terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä osallisuus, vaikuttaminen ja kuuleminen. Palveluja tuotettiin paljolti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Järjestöjen toimintaa tuettiin mm. avustuksilla ja toimintaympäristön kehittämällä. Hanketoiminnalla vahvistettiin liikunta- ja nuorisopalvelujen kehittämistä ja ne ovat oleellinen osa hyvinvoinnin edistämistä. Järjestöavustuksissa, edullisimmissa käyttömakusuissa sekä tilojen ja alueiden vuorojen jakoperusteissa on painotus ollut alle 18-vuotiaissa. Liikunta- ja nuorisjärjestöt olivat aktiivisia rakentamaan ja kehittämään omia olosuhteitaan. Suurimmat kohdeavustukset myönnettiin Ylä-Savon Melan uuteen varistorakennukseen Haukiniemelle sekä Riistanhoitoyhdistyksen Hanhilammen ampumakeskuksen liikkuvan hirviradan uusimiseen, Ylä-Savon Moottoriurheilijoille Parkatin Moottoriurheilukeskuksen kunnostukseen ja NHB Iisalmi ry:lle väestönsuojan harjoitustilan remonttiin. Vuoden liikuttajaksi valittiin YSAO:n Liikkuva opiskelu - liikkuva kampus-hanke.

Nuorisopalvelut, ohjaamotoiminta, etsivä nuorisotyö ja Ankkuri-nuorisotyö muodostivat yhden yhteisen kokonaisuuden liikunta- ja nuorisopalvelujen toimintayksikössä. Nuorisopalvelut tarjosivat ryhmä- ja tilatoimintaa, tapahtumia, etsivää nuorisotyötä sekä jalkautui nuorten luo oppilaitoksiin ja kirjastolle. Kevään korona-ajan sekä nuorisopalvelut että ohjaamo siirtyivät etäpalveluksi. Sosiaalisen median kautta kohdattiin tänä aikana n. 8000 nuorta. Syyskaudella toiminnot käynnistyivät normaalisti huomioiden koronaohjeistukset. Etsivää nuorisotyötä toteutettiin kevään aikana pääosin etänä nuorten käyttämällä sähköisillä alustoilla. Etsivää nuorisotyötä tehtiin edelleen Vieremälle ostopalvelusopimuksella.

Vuoden alussa käynnistyi Ankkuri-nuorisotyö. Ylä-Savon kuusi kuntaa palkkasi yhteisen nuorisotyöntekijän Ankkuri-tiimiin. Ankkuri-tiimi jalkautui myös kevään aikana ns. painopisteiltoina kaupungille. Etsivät ja Ankkuri-nuorisotyöntekijä jalkautuivat yhdessä muutaman kerran nuorten kokoontumispaikkoihin.

Twist-kesätyö ei toteutunut suunnitellusti koronan takia. Keväällä kaikki haastattelut ja ryhmätapaamiset siirrettiin Teamsiin, ja nuoria palkattiin vain 71. Kaikki Twist-tapahtumat peruttiin. Nuorisopalveluissa koottiin tilastotietoa uudella OKM:n ylläpitämällä lokikirjalla.

Liikuntatilat ja alueet suljettiin koronaepidemian takia 18.3. Ulkoliikuntatilat avattiin 14.5.-. Alueille laadittiin tarkat ohjeistukset viranomaisten suositusten mukaisesti. Ohjattu liikuntatoiminta päättyi myös 18.3. ja sitä jatkettiin sovelletusti ulkoliikuntana 1.6. alkaen. Osa sisäliikuntatiloista avattiin 1.6. Ohjattua toimintaa järjestettiin poikkeusaikana yhteistyössä järjestöjen kanssa livestriimauksilla. Syyskauden osalta toiminta toteutui lähes suunnitellun mukaisesti. Mobiilipohjainen nuorisopassi otettiin käyttöön kokeiluna 7-luokkalaisille marraskuussa. Koronaepidemia on vaikuttanut havaintojen perusteella etenkin lasten ja nuorten sekä ikäihmisten ohjatun liikunnan vähenemiseen. Vastaavasti perheiden ja aikuisten luontoliikunta lisääntyi. Ohjatun liikunnan kausikorttien ja seniorikorttien määrä väheni merkittävästi. Sähköisiä palveluja kehitettiin mm. siirtämällä kesän kenttävuorot Timmi-varausjärjestelmään asiakaspalvelun ja laskutuksen helpottamiseksi sekä käynnistettiin varausjärjestelmän päivitysten valmistelu asiakaspalvelun kehittämiseksi.

Liikunta- ja nuorisotilojen ja alueiden verkosto on laaja ja liikuntapalvelut luovat edellytyksiä liikunnan omatoimiseen ja järjestöjen ohjaamaan harrastamiseen osallistumalla yhteistyössä teknisen toimen kanssa liikuntapaikkojen ja -ympäristöjen suunnitteluun ja palvelujen tuottamiseen. Kangaslammin lähiliikuntapaikka valmistui. Paloisvuoren kehittämissuunnitelma valmistui. Paloisvuoren alue sai uudet opasteet. Tapahtumista mm. lisalmeen Haulikkoradan SM-kilpailut peruuntuivat koronan takia. Vahvin lajien SM-finaalit toteutettiin ilman yleisöä liikuntahallissa.

Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto (monialainen työryhmä) toimii laaja-alaisesti yli hallintorajojen nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Sama työryhmä toimii myös oppilashuollon ohjausryhmänä. Työryhmä kokosi mm. näkemykset nuorille suunnattujen palvelujen riittävydestä valtakunnalliseen kyselyyn sekä laati kouluterveytstutkimustulosten pohjalta yhteiset kehittämiskohteet hyvinvointijaoston käsittelyyn.

Vuoden 2020 aikana toteutettiin yhteensä kuutta hanketta. Hankkeilla edistettiin mm. nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia, tieto- ja neuvontapalveluja, nuorten ilmastoahdistusta, lasten liikuntakasvatusta ja henkilöstön liikunnallisia valmiuksia varhaiskasvatuksessa sekä vähävaraisten perheiden lasten ja nuorten harrastustoimintaa ja ikäihmisten toimintakykyä. Uusia hankehakemuksia jätettiin mm. koulunuorisotyöntekijän saamiseksi ja Harrastamisen Suomen mallin kuntapilottiin pääsemiseksi.

2.5.5 Uimahalli

Talous

3640 Uimahalli	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	666 500	-230 000	436 500	462 142	-25 642	106
Toimintakulut	-822 800	4 000	-818 800	-763 025	-55 775	93,2
Henkilöstökulut	-401 900	70 000	-331 900	-300 783	-31 117	90,6
Toimintakate (netto)	-558 200	-156 000	-714 200	-601 667	-112 533	84,2
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	-2 179	2 179	*****
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	-70 600	0	-70 600	-70 596	-4	100
Tehtävän kokonaiskustannukset	-628 800	-156 000	-784 800	-674 442	-110 358	85,9

Toimintasuunnitelman toteutuminen

Uimahallin merkitys seudullisena palveluna kaiken ikäisten kansalaisten liikuttajana sekä terveyden ja hyvinvoinnin lisääjänä on merkittävä. Uimahallin palveluihin kuuluvat allas-, kuntosal-, kassa- ja kahviopalvelut. Uimahallin koko vuodelle asetettu kävijämäärä jäi koronasta johtuen noin 30 % asetetusta tavoitteesta. Alkuperäisestä tulotavoitteesta jäätiin 205 000 €. Uimahalli suljettiin koronan takia 18.3. (75 päivää) ja avattiin sovelletuilla aukioloajoilla ja koronaohjeistuksella 1.6. Ensimmäisen puolen vuoden kävijämäärä oli yhteensä 50 344 kävijää, kun se edellisinä vuosina on ollut samalla ajanjaksolla noin 85 000.

Vuosihuolto toteutettiin huhtikuussa. Henkilöstön lomat ja lomautukset ajoitettiin touko-, kesä- ja heinäkuulle. Toimenpiteet mahdollistivat koronasta huolimatta uimahallin aukipitämisen supistetuilla aukioloajoilla koko kesäajan. Kesäuimakoulut toteutettiin ainoastaan kahden viikon aikana elokuun alussa. Kävijämäärä uimakouluissa oli 27 % vuoden 2019 määrästä. Syksyn koulu-uinnit toteutuivat lähes suunnitellusti. Eniten tapahtui määrällistä vähennystä eläkeläisten kohderyhmässä.

Uimahallin ja Hanhilammen sisäänpääsykorttien nettilatausjärjestelmä saatiin käyttöön elokuussa. Tällä varaudutaan tulevaisuuteen ja uuden uimahallin avautuessa järjestelmä on jo todennäköisesti vilkkaammassa käytössä. Asiakastytyväisyyttä seurattiin säännöllisesti ja se on säilynyt hyvällä tasolla.

Uuden uimahallin suunnittelu eteni aikataulun mukaisesti. Yhteistyö suunnittelijoiden kanssa on toiminut hyvin. Käyttäjänäkökulma huomioitiin hyvin suunnittelun edetessä. Kuntosalin koko täsmentyi 323 neliöön ja hankkeen kokonaiskustannukset tarkentuivat 15,4 miljoonaan. Valtionavustusta hankkeeseen myönnettiin yhteensä 1 milj. euroa. Tekninen lautakunta hyväksyi kesäkuussa uimahallihankkeen urakoiden tarjouspyyntöperiaatteet. Rakentaminen käynnistyi 16.11.2020.

2.6 Tekninen lautakunta

Henkilöstö (htv) vastualueittain

TEKNINEN LAUTAKUNTA		Henkilöstö/htv	TP2019	TA2020	TP2020	Poikkeama
Hallinto						
	Vakituiset		0,7	0,7	0,7	0
	Määräaikaiset		0	0	0	0
	Yhteensä		0,7	0,7	0,7	0
Maankäyttö ja asuminen						
	Vakituiset		16	17,3	16,8	-0,5
	Määräaikaiset		0,4	1	0	-1
	Yhteensä		16,4	18,3	16,8	-1,5
Kadut ja ympäristö						
	Vakituiset		33,5	33,8	33,1	-0,7
	Määräaikaiset		14,6	13	3,8	-9,2
	Yhteensä		48,1	46,8	36,9	-9,9
Toimitilat						
	Vakituiset		36,8	39,7	38,1	-1,6
	Määräaikaiset		2,2	3,9	0,7	-3,2
	Yhteensä		39	43,6	38,8	-4,8
Yhteensä						
	VAKITUISET		87	91,5	88,7	-2,8
	MÄÄRÄAIKAISET		17,2	17,9	4,5	-13,4
TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ			104,2	109,4	93,2	-16,2

Vuonna 2020 toteutuneet henkilöstömuutokset

Henkilöstöstä on vakinaista tuntipalkkaista henkilöstöä kadut ja ympäristö -vastuualueella 9 henkilöä ja toimitilat -vastuualueella 5 henkilöä.

Toimitilat -vastuualueella eläköityi sähkömestari, talonrakennusammattimies ja kaksi kiinteistöhoitajaa. Sähkömestarin, talonrakennusammattimiehen ja toisen kiinteistöhoitajan tehtävät täytettiin loppuvuodesta. Rakennusmestari irtisanoutui toukokuussa ja tehtävä täytettiin elokuussa.

Kadut ja ympäristö vastuualueella eläköityi maanrakennusammattimies, jonka tehtävä täytetään sekä kaksi kenttämestaria, joista toinen tehtävä on täytetty ja toinen tehtävä hoidetaan toistaiseksi määräaikaisena. Liikuntapaikkojen kunnossa- ja ylläpitotöille tehdään resurssimitoitus selvitys työvoiman ja hoitotason optimoimiseksi.

Kadut ja ympäristö -vastuualueella rakentamisen tuntipalkkaista henkilöstöä käytettiin talviaikana käyttötalousosasta maksettavissa tehtävissä viher- ja liikunta-alueilla. Työvoiman yhteiskäytöllä tasattiin kuormitusta ja vältettiin tuotannollista syistä aiheutuvat lomautukset. Maankäyttö ja asuminen -vastuualueelle ei palkattu kiinteistöasioiden valmistelijaa, koska kiinteistösihteeri palkattiin elinvoima- ja konsernipalvelut vastuualueelle.

Maankäyttö- ja asuminen vastuualueella tunteina hankittiin selvityksiä asiantuntijoilta. Kate näihin tuli asiantuntijapalveluista. Kesätyöntekijöitä ei voitu palkata, koska koronan vuoksi oli talouden sopeuttamistoimina rekrytointikielto.

Talouden sopeuttamistoimien vuoksi liikenneväylien rakentamisessa ja ylläpidossa ei käytetty määräaikaista kausityöntekijöitä ja puistojen ylläpito toteutettiin muutamia kausityöntekijöitä ja opiskelijoita sekä työllistettyjä käyttäen. Liikuntapaikkojen ylläpidossa oli kolme määräaikaista kausityöntekijää ja muutamia työllistettyjä.

Päiväkotien palveluvastaavien henkilöpalkat siivoustyön osalta siirtyivät tekniselle toimialalle (3,5 htv).

Tilapalvelukoordinaattorin määräaikaista työsuhdetta ei enää jatkettu vuonna 2020. Yhden avoimen kiinteistöhoitajan työsuhteen määrärahat vähennettiin tilapäisesti talousarviosta. Tehtävä täytetään myöhemmin uusien investointisuunnitelmassa olevien talonrakennuskohteiden valmistuttua.

Toimitilat vastuualueelle palkattiin rakennuttajavalvoja kahden vuoden määräaikaisella sopimuksella. Palkka maksetaan talousarvion investointiosasta. Toimitilat -vastuualueelle ei palkattu muuta määräaikaista henkilöstöä talouden sopeuttamistoimien johdosta.

Kiinteistönhoidossa aloitettiin oma varallaolo 1.10.2020 alkaen. Aikaisemmin kiinteistöjen varallaolo on hoidettu vesilaitoksen toimesta.

Laitoshuoltajien (2 hlöä /2 kk) ja kiinteistöhoitajien (2 hlöä /2kk) työpanos annettiin Ylä-Savon Sote -kuntayhtymän käyttöön koronapandemian takia.

Yksiköiden asiantuntijapalveluihin varattua määrärahaa ei käytetty tilapäisen henkilöstön palkkaamiseen, koska oli rekrytointikielto.

Teknisellä toimialalla henkilöstö koulutautui paljon sähköisten verkkokoulutusten avulla. Erityisesti järjestelmän vaihdosta tulevat koulutukset Trimble Locus Cloud -ohjelmaan käytiin etäkoulutuksina sähköisesti.

Strategisten tavoitteiden toteutuma

Toimiva kaupunkiympäristö ja rakentaminen

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.	Vastuu	Tila
Viihtyisä, turvallinen ja esteetön kaupunkiympäristö	Kartoitukset ja vuorovaikutus suunnittelussa, rakentamisessa, päätöksenteossa sekä kuntalaisyhteistyössä.	Vuoden aikana rakennuksille tehdyt esteettömyyskartoitukset vähintään 3 kpl.	Esteettömyyskävely vammaisjärjestöjen kanssa toteutui lokakuussa.	Teknisen toimialan toimialajohtaja	Toteutuu ■
Viihtyisä, turvallinen ja esteetön kaupunkiympäristö	Kartoitukset ja vuorovaikutus suunnittelussa, rakentamisessa, päätöksenteossa sekä kuntalaisyhteistyössä.	Sidosryhmien lausunnot merkittävimmissä hankkeissa. Järjestetty vuorovaikutustilaisuudet kansalaisten ja sidosryhmien kanssa 20 kpl.	Korona vaikutti yleisötilaisuuksien pitämisen mahdollisuuksiin ja on yritetty löytää muita keinoja saada asiaa kaupunkilaisten tietoon. Yleisötilaisuuksia on pidetty yhteensä 8 kappaletta, joista osa striimattiin nettiin. Lisäksi on tehty videoesityksiä kaavahankkeista korvaamaan yleisötilaisuuksia yhteensä 3 kappaletta. Työpajoja on pidetty 5 kappaletta. Muita sidosryhmätilaisuuksia on ollut yhteensä kaksi kappaletta.	Teknisen toimialan toimialajohtaja, kaupungin-insinööri, kaavoitus-päällikkö	Toteutuu ■
Viihtyisä, turvallinen ja esteetön kaupunkiympäristö	Kartoitukset ja vuorovaikutus suunnittelussa, rakentamisessa, päätöksenteossa sekä kuntalaisyhteistyössä. Liikenneympäristön parantaminen ja liikennevahinkojen seuranta.	Liikennevahinkojen määrä vähenee edellisen viiden vuoden keskiarvoon nähden.	Liikennevahinkojen määrä on vähentynyt.	Kaupungin-insinööri	Toteutuu ■
Tiivis yhdyskuntarakenne ja hyvin saavutettavissa oleva ja toimiva palveluverkko	Kaupungin yleiskaavan uusiminen.	Kaupungin yleiskaava luonnosvaihe valmistelussa 31.12. 2019. Päätöksenteko tammimaaliskuu 2020	lisalmen yleiskaavan osalta luonnosvaihetta esiteltiin seminaarissa kaupunginhallitus ja tekninen lautakunta toukokuussa 2020 etäkokouksena sekä syyskuussa lähikokouksena. Yleisötilaisuus pidettiin syyskuussa ja striimattiin nettiin. Viranomaisneuvottelu pidettiin lokakuussa 2020. Päätöksenteko siirtyi keväälle 2021.	Kaavoitus-päällikkö	Toteutuu osittain ■

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.	Vastuu	Tila
Tiivis yhdyskuntarakenne ja hyvin saavutettavissa oleva ja toimiva palveluverkko	Asemakaavoja ajantasaistaessa otetaan käyttöön vajaakäyttöisiä alueita. Saavutettavuus ja liikenne yhteydet mukaan palveluverkkosuunnitteluun. Maapolitiikan keinojen rohkea käyttäminen/periaatteiden uusiminen	Käyttötarkoituksen muutokset ja joustavuus kaavaluonnos- tai kaavaehdotusvaiheeseen, kerrosala 5000 k-m ² tai 5 ha.	KoljonvIRRantien varren kaava, Kankaan vanhan kunnantalon kaava saatiin ehdotusvaiheeseen. Ahertajankaarron asemakaava saatiin luonnosvaiheeseen.	Kaavoitus-päällikkö	Toteutuu ■
Tiivis yhdyskuntarakenne ja hyvin saavutettavissa oleva ja toimiva palveluverkko	Asemakaavoja ajantasaistaessa otetaan käyttöön vajaakäyttöisiä alueita. Saavutettavuus ja liikenne yhteydet mukaan palveluverkkosuunnitteluun. Maapolitiikan keinojen rohkea käyttäminen/periaatteiden uusiminen	Asemakaavojen toteuttaminen maapolitiikan keinoin, tehdyt kiinteistö-järjestelyt 20 kpl.		Kiinteistö-insinööri	Toteutuu ■
Tiivis yhdyskuntarakenne ja hyvin saavutettavissa oleva ja toimiva palveluverkko	Kiertotalouden edistäminen.	Hankkeiden lukumäärä, joissa kiertotalous-ajattelua toteutetaan. Tavoitteena minimissään 2 hanketta.	Suunnitelma betonin hyödyntämisestä Soinlahden teollisuustontti-alueen esirakentamisessa on valmistunut.	Kaavoitus-päällikkö, kaupungin-insinööri, tekninen toimiala-johtaja	Toteutuu ■
Tiivis yhdyskuntarakenne ja hyvin saavutettavissa oleva ja toimiva palveluverkko	Lupahallinnon kehittäminen seudullisena (Kuntaliiton yleiskirje 22/ 2017). Seudullisten sähköisten asiakasjärjestelmien kehittäminen.	Seudullinen teknisen toimialan tietojärjestelmä selvittelyn alla. Sähköisten asiointipalvelujen kehittäminen hyväksytyt tiekartan mukaan 2020		Rakennus-tarkastaja, mittaus-päällikkö, kiinteistö-insinööri, kaavoitus-päällikkö	Toteutuu ■
Terveet ja toimivat toimitilat	Toimitilat ovat tehokkaassa käytössä. Vapaana olevia tiloja markkinoidaan.	Vuokrakelpoisten tilojen keskimääräinen vuokrausaste vuoden aikana vähintään 95 % ja toimitilojen kokonaisvuokraus-aste vähintään 90 %.	Vuokrakelpoisten tilojen keskimääräinen vuokrausaste 91,1 %. Toimitilojen kokonaisvuokraus-aste 84,4 %.	Teknisen toimiala-johtaja, isännöitsijä	Ei toteudu □

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.	Vastuu	Tila
Terveet ja toimivat toimitilat	Tarpeettomista tiloista luovutaan.	Tarpeettomiksi käyneitä rakennuksia poistuu 3 kpl purkamisen/myynnin johdosta.	Myös Ylä-Savo-talon korttelin rakennukset purettu vuodenvaihteeseen mennessä.	Teknisen toimialajohtaja, isännöitsijä	Toteutuu ■
Terveet ja toimivat toimitilat	Panostetaan toimitilojen terveellisyteen.	Useampi kuin yksi sisäilmailmoitus tulee korkeintaan viidestä kiinteistöstä.	Vuoden aikana useampi kuin yksi sisäilmailmoitus tuli yhteensä kuudesta kiinteistöstä.	Teknisen toimialajohtaja	Ei toteudu ☐
Terveet ja toimivat toimitilat	Toimitilastrategia on päivitetty ja se on käytössä.	Toimitilastrategian toteutuminen.	Toimitilastrategia on huomioitu asioiden valmistelussa.	Teknisen toimialajohtaja	Toteutuu ■
Terveet ja toimivat toimitilat	Toimitiloja uusitaan tai peruskorjataan.	Uusittavien /peruskorjattavien toimitilojen määrä keskimäärin 4000 brm ² /v.	Useita hankkeita suunnittelu- tai toteutusvaiheessa: uimahalli, Kilpijärven koulu, Mansikkaniemen koulu ja lastenkoti Taskukello	Teknisen toimialajohtaja, isännöitsijä	Toteutuu ■
Korkeatasoiset asuin- ja työpaikkatontti-alueet	Innovatiivisten palvelu- ja senioriasumisen kohteiden kehittäminen.	Senioriasumisen hankkeita konsultoitu 3 kpl.		Kaavoitus-päällikkö	Toteutuu ■
Korkeatasoiset asuin- ja työpaikkatontti-alueet	Moderni puukaupunki Paloisjärven rantamaisemassa.	Veturitallin alueen tontinluovutus käynnistynyt 31.12.2019. Tontinluovutus jatkuu 2020.	Tontinluovutuksia on tehty ja tontinluovutusten valmistelu on jatkunut vuoden 2020 aikana.	Kaupungin-insinööri, kiinteistö-insinööri, kaavoitus-päällikkö	Toteutuu ■
Korkeatasoiset asuin- ja työpaikkatontti-alueet	Marjahaka- Ahmo -työpaikka-alueen kehittämishankkeen toteuttaminen	Marjahaka-Ahmo alueen kehittämishanke käynnistyy.	Tampereen yliopiston ideasuunnitelma Marjahaka-Ahmon alueelta toteutui.	Kaupungin-insinööri, kaavoitus-päällikkö, kiinteistö-insinööri	Toteutuu ■

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.	Vastuu	Tila
Korkeatasoiset asuin- ja työpaikkatontti-alueet	Kaupungin tonttivarannon ylläpito.	Eri puolilla kaupunkia luovutettavissa olevia tontteja asumisen ja elinkeinoelämän käyttöön: ok-tontteja 56 kpl ja teollisuustonttialueita 47 ha.		Kiinteistö-insinööri	Toteutuu ■
Siisti lisalmi	Kuntalaisten ja järjestöjen aktivointi ympäristöasioissa.	Toteutetaan vuosittain vähintään yksi uusi teema/kohde (Siisti lisalmi -kampanja).	Toteutettiin netissä/somessa kuntalaisten aktivointikampanja roskien keräämiseksi.	Kaupungin-insinööri	Toteutuu ■
Liikkumaan houkuttelevat liikuntareitit ja puistot	Viheraluejärjestelmän toteuttaminen kaavoituksessa, maapolitiikassa ja rakentamisessa (inv ohjelma).	Liikunta- ja ulkoiluapaikat lisääntyvät monipuolisesti eri puolilla kaupunkia: Kangaslammin ja Runnin lähiliikuntapaikat. Ulkoilureitin rakentaminen Paloisvirran etelärannalle. Rakenteiden ja kalusteiden peruskorjausta ulkoilu- ja venereittien taukopaikoilla.	Kangaslammin lähiliikuntapaikka valmistui, joitakin viimeistelyitä tehdään v. 2021. Runnin lähiliikuntapaikka-suunnitelma on hyväksytty ja hankkeelle on haettu valtionavustusta. Paloisvirran etelärannan ulkoilureitin rakentaminen aloitettiin.	Kaupungin-insinööri	Toteutuu ■
Tunnetut kulttuuriympäristö , ympäristötaide, historia ja tarinat. Viihtyisä keskusta vesistöjen keskellä	Kulttuuriympäristön analysointi osana kaavoitusta ja ympäristön rakentamista.	Toteutuneet kulttuuriympäristön kaavat, selvitykset ja yleissuunnitelmat yhteistyössä kulttuuritoimen kanssa. Yhteensä 3 kpl.	Kankaan vanhan kunnantalon kaava ja Haukiniemi-Keskusta kaava saatiin ehdotusvaiheeseen. Maaseutualueen kulttuuriympäristö-julkaisun tekstitys valmistui.	Kaavoitus-päällikkö	Toteutuu ■
Tunnetut kulttuuriympäristö , ympäristötaide, historia ja tarinat. Viihtyisä keskusta vesistöjen keskellä	Keskustan kehittämissuunnitelman jatkototeutus.	Sataman louheaallonmurtajan viimeistely. Kaupunginrannan kehittäminen jatkuu.	Sataman louheaallonmurtaja valmistui. Kaupunginrantaan hankittiin lisää uimalaituria ja nuorten toivoma liikuntalaite asennettiin uimarannalle.	Kaupungin-insinööri	Toteutuu ■

Vakaan talouden lisälmi

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.	Vastuu	Tila
Investointitason suunnitelmallisuus ja ennustettavuus sekä korjausvelan hallinta	Investointien pitkän tähtäimen suunnitelma (PTS).	Investointien pitkän tähtäimen suunnitelma on laadittu ja päivitetty.	On päivitetty vastaamaan viimeisiä tietoja	Teknisen toimialajohtaja, kaupungin-insinööri	Toteutuu ■
Investointitason suunnitelmallisuus ja ennustettavuus sekä korjausvelan hallinta	Peruskorjausinvestoinnit (Optimikuntotaso pääväylillä 80 %, muulla katuverkolla 70 %) .	Korjausvelan määrä vähenee edelliseen vuoteen nähden.	Katujen peruskorjausinvestoinnit n. 2,1 M€ alensivat korjausvelkaa 17,3 % edellisen vuoden määrään verrattuna. Korjausvelan määrä on noin 7,1 M€.	Kaupungin-insinööri	Toteutuu ■
Investointitason suunnitelmallisuus ja ennustettavuus sekä korjausvelan hallinta	Peruskorjaus- ja korvausinvestoinnit (Optimikuntotaso toimitiloilla 75 %).	Toimitilojen osalta korjausvelka on pienempi kuin vertailutason korjausvelka. Vertailutasona vuoden 2017 korjausvelka 25,1 milj. euroa indeksikorjattuna Haahtela -indeksin mukaan.	Laskelmat on päivitetty. Korjausvelka vuoden 2020 lopussa oli 32,2 milj.€. Vertailutaso indeksikorjattuna samaan ajankohtaan on 28,3 milj.€, joten korjausvelka on edelleen vertailutasoa suurempi.	Teknisen toimialajohtaja	Ei toteudu ☐
Toimitilojen harkittu omistus	Vaihtoehtoisten ratkaisujen etsiminen toimitilojen omistukselle.	Hankesuunnitelmissa vertaillaan eri hankintamuotoja. Tarpeettomista kiinteistöistä pyritään luopumaan toimitilastrategian mukaisesti.	Hankkeiden toteusmuotoja ohjaa Inspiran selvitys. Runnin kouluhanke toteutettu joustavalla vuokramallilla.	Teknisen toimialajohtaja	Toteutuu ■
Kilpailukykyinen hinnoittelu- ja taksapolitiikka	Rakennusvalvonnan taksat pidetään vastaavien seutukaupunkien keskitasossa.	Toimintakate vastaavien seutukaupunkien tasolla.		Rakennus-tarkastaja	Toteutuu ■

Riskit

Riski	Toimenpide	Vastuu	Riskin taustatiedot	Arvioitu kustannus	Tila
Lisääntyvät sisäilmaongelmat	Selvitetään sisäilmaongelmien laajuus ja vakavuus käyttäjäkyselyjen, sisäilmaselvitysten ja kuntotutkimusten perusteella. Määritetään kiinteistöjen korjaus- ja uusimistarpeet.	Teknisen toimialajohtaja	Kaupungin rakennuskannassa on merkittävä korjausvelka ja paljon korjaustarvetta. Monissa kiinteistöissä on paljon vaurioita ja sisäilmaongelmia. Kiinteistöjen käyttäjät ovat entistä tietoisempia sisäilmariskeistä.	100 000 - 150 000 euroa	Toteutuu osittain
Investointimäärärahat ovat riittämättömiä suhteessa rakennetun omaisuuden korjausvelkaan	Korjausvelkalaskelmat ja PTS-suunnitelma, jossa priorisoidaan hankkeet.	Teknisen toimialajohtaja ja vastuualuepäälliköt	Rakennettuun omaisuuteen on päässyt kertymään merkittävän suuri korjausvelka. Mikäli korjausvelkaa ei saada purettua, heikkenee omaisuuden tekninen kunto edelleen ja tästä aiheutuu merkittäviä sisäilma-, tuottavuus- ja käytettävyysoongelmia sekä lisäkustannuksia.	Toteutetaan omana työnä, kustannusarviota ei ole laskettu	Toteutuu osittain
Asemakaavoitus ei vahvistu odotetusti	Kärkihankkeet tulee priorisoida kaikilla toimintatasoilla. Palvelutason turvaamiseksi tulee olla ensisijainen toteuttamisvaihtoehto ja varalla potentiaalinen toinen vaihtoehto. Vuorovaikutus organisaation sisällä ja osallisten kanssa avointa.	Kaavoituspäällikkö ja Kaupungin-insinööri	Asemakaavoituksen vahvistumisen aikataulun viivästyminen vaikeuttaa rakentamisen aikataulua ja tämä voi pahimmillaan viivästyttää hankkeiden toteutumista.	Hankkeittain arvioitava - kerrannaisvaikutukset mukana.	Ei toteudu
Henkilöstöä on liian vähän tehtäviin nähden ja poissaoloja/ sijaisuuksia yms. ei voida järjestää	Henkilöstövajetta on paikattava määräaikaisilla työntekijöillä tai ostopalvelulla. Palvelutason turvaaminen aktiivisella sijaisten rekrytoinnilla ja työn suunnittelulla. Huolehditava riittävästä henkilöstöstä sijaisuuksien turvaamiseksi.	Teknisen toimialajohtaja ja vastuualuepäälliköt	Työntekijäresurssit eräiltä osin ovat liian vähäiset, mikä aiheuttaa työntekijöiden kuormittumista ja sen, että sijaisuuksien hoitoa ei kaikilta osin voida järjestää riittävällä tavalla. Lisäksi sairauspoissaolot aiheuttavat osittain resurssipulaa, jota ei voi korvata määräaikaisella henkilöstöllä.	Määräaikaisen henkilöstön arvioitu kustannus vuositason n. 550 000 euroa (talousarvioesitys 2020 n. 17 htv)	Toteutuu

Riski	Toimenpide	Vastuu	Riskin taustatiedot	Arvioitu kustannus	Tila
Tietojärjestelmän tai -järjestelmien käyttökatkos	Toimintavarmuuden jatkuva kehittäminen. Asia otetaan huomioon valmiussuunnitelman päivittämissä ja testauksen yhteydessä.	Teknisen toimialajohtaja ja vastuualuepäälliköt	Mikäli tietojärjestelmien riskejä ei ole riittävän kattavasti osattu kartoittaa tai suojautua niiltä, saattaa yksittäisenkin järjestelmän riskien toteutuminen heikentää ja hankaloittaa toimialan jonkin toimintayksikön tai vastuualueen toimintaa merkittäväällä tavalla.	ks. seur. kohta	Toteutuu osittain ☒
Puutteet varautumissuunnitelman sisällössä	Varautumissuunnitelman testaus ja tarvittaessa erityisasiantuntijan käyttö.	Teknisen toimialajohtaja	Teknisen toimialan varautumissuunnitelmaa on päivitetty vuosien 2018-20 aikana. Toimialan tehtävät ja vastuut poikkeusolojen aikana ovat hyvin laajat ja monitahoiset. Päivitystyö on vielä kesken.	Oma työ + konsulttipalkkiot n. 5000 euroa	Toteutuu osittain ☒
Avoimiin työtehtäviin ei ole hakijoita tai hakijoilla ei ole tarvittavaa erityisosaamista	Laadukkaan työyhteisön ja asiantuntijaorganisaation imagon näkyvyys paikallisella, alueellisilla ja valtakunnallisella tasolla.	Teknisen toimialajohtaja ja vastuualuepäälliköt	Teknisellä toimialalla ei ole avoimina olleisiin virkoihin/tehtäviin ollut aina riittävästi hakijoita, joilla on tehtävän hoitoon tarvittavaa erityisosaamista.	Rekrytointikulujen lisäys mm. uusia tiedotuskanavia käyttämällä	Toteutuu osittain ☒
Viranomaislupien viivästyminen	Hankkeiden aikataulutusta huomioon ottaen lupakäsittelyt ja aktiivinen yhteydenpito viranomaisiin	Teknisen toimialajohtaja ja vastuualuepäälliköt	Luvan saannin viivästyminen vaikeuttaa rakentamisen aikataulua ja tämä voi pahimmillaan viivästyttää hankkeiden toteutumista.		Ei toteudu ☐
Trimble Locus järjestelmän käyttöönotto viivästyy ohjelmatoimittajan puolelta ja vaikuttaa prosesseihin	Ennakoidaan tulevia katkoksia ja tehdään suunnitelmia palvelutuotannon turvaamiseksi. Tiedotetaan tiedossa olevista katkoksista asiakaskuntaa.	Teknisen toimialajohtaja ja vastuualueiden päälliköt	Rakennusvalvontasovelluksen vaihtaminen uuteen järjestelmään aiheuttaa 1 kk:n katkoksen luvan myöntämisessä.	Keskeisten hankkeiden rakentamisen luvituksen viivästyminen.	Ei toteudu ☐

2.6.1 Teknisen toimialan hallinto

Tilivelvollinen: toimialajohtaja

Talous

6000 Teknisen toimialan hallinto	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	26 600	0	26 600	27 076	-476	101,8
Toimintakulut	-2 039 500	55 000	-1 984 500	-1 956 122	-28 378	98,6
Henkilöstökulut	-286 000	0	-286 000	-307 582	21 582	107,5
Toimintakate (netto)	-2 298 900	55 000	-2 243 900	-2 236 628	-7 272	99,7
Poistot ja arvonalentumiset	-3 500	0	-3 500	0	-3 500	0,0
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	240 600	0	240 600	240 588	12	100,0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-2 061 800	55 000	-2 006 800	-1 996 040	-10 760	99,5

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuma

Pääasiassa pelastustoimen, teknisen lautakunnan ja jaoston sekä toimialajohtajan tuotot ja kulut. Pelastustoimen kuntaosuus Pohjois-Savon pelastuslaitokselle 1 870 642 euroa. Vuoden aikana maksettiin yksi hissiavustus, 49.206 euroa.

2.6.2 Maankäyttö ja asuminen –vastuualue

Tilivelvollinen: kaavoituspäällikkö

Talous

6150 Maankäyttö ja asuminen	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	1 673 500	19 100	1 692 600	1 827 380	-134 780	108,0
Toimintakulut	-367 900	0	-367 900	-349 285	-18 615	94,9
Henkilöstökulut	-926 800	32 900	-893 900	-889 119	-4 781	99,5
Toimintakate (netto)	378 800	52 000	430 800	588 976	-158 176	136,7
Poistot ja arvonalentumiset	-68 800	0	-68 800	-64 148	-4 652	93,2
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	-76 800	0	-76 800	-76 812	12	100,0
Tehtävän kokonaiskustannukset	233 200	52 000	285 200	448 016	-162 816	157,1

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuma

Sähköinen asiointi ja paperiton hallinto muuttivat toimintaympäristöä ja toivat haasteita asiakirjojen käsittelyyn ja resurssien kohdentamiseen. Kuntalaisilla säilyy lakisääteinen oikeus hoitaa mm. rakennusvalvonnan asiointi paperisena jatkossakin. Sekä paperisen että sähköisen asioinnin järjestäminen samanaikaisesti lisäsi prosessien päällekkäisyyksiä sekä lisäsi resurssitarvetta muutosprosessin aikana asiakirjojen ja tietokantojen konvertointiin. Edellytti tiivistä yhteistyötä arkistointi- ja tietohallintovastaavien sekä järjestelmätoimittajien kanssa. Koko vastuualueella tiedonohjaussuunnitelmia edistettiin hyvin.

Talousarviovuonna rakennusvalvonnan osalta rakentaminen laski 2019 tasosta rakennuslupamäärillä sekä rakennetulla kerrosalalla mitattuna. Rakentamisen painopisteet olivat teollisuus- liike- ja palvelurakentamisessa sekä korjausrakentamisessa.

Pientalorakentaminen säilyi vähäisenä. Rakennusvalvonnan kokonaistyömäärään nähden pientalorakentamisen vaikutus säilyi vähäisenä.

Kaavoituksen osalta keskityttiin koko kunnan yleiskaavatyöhön ja sen läpi käymiseen luottamushenkilöiden kanssa. Myös yleisötilaisuus alustavasta luonnoksesta pidettiin. Erityisen tärkeää tässä työssä oli sovittaa palveluverkkosuunnittelu maankäytön suunnitteluun. Tämä tapahtui hyödyntäen hankittua paikkatieto-osaamista ja -järjestelmiä. Asemakaavoituksessa painopiste oli elinvoimaa ja työpaikkaomavaraisuutta sekä palveluverkkoa palvelevissa hankkeissa. Esim. Kankaan vanhan kunnantalon sekä Koljonvիրrantien varren alueen asemakaavan muutokset saatiin ehdotusvaiheeseen. Edvin Laineen koulun korttelin asemakaavan muutos käsiteltiin kaupunginvaltuustossa. Asemakaava Haukiniemi-Keskusta-alueella saatiin ehdotusvaiheeseen. Ahertajankaarron asemakaavanmuutosluonnos valmistui.

Marjahaka-Ahmo työpaikka-alueen laajentamista ja kehittämistä varten tehtiin yliopistoyhteistyötä. Syntyi 12 erilaista suunnitelmaa kaavoitushankkeen pohjaksi. Omana työnä keskitytään palveluverkon uudistamista koskeviin hankkeisiin. Haukiniemi-Keskusta asemakaavoitushanke toteutettiin ostopalveluna, koska alue on rakennuskielossa kaavan vanhentuneisuuden vuoksi ja on ollut työohjelmassa pitkään.

Ulkoiset tonttien vuokratuotot olivat 901 300 euroa (lisäystä 56 300 euroa). Tonttien myyntivoitot olivat 383 000 euroa (lisäystä 66 000 euroa). Asumisen tonttien kysyntä jatkui aiempia vuosia vähäisempänä.

Seudullisen tietojärjestelmän vaihtumiseksi lähivuosien aikana Siton Paikkanen -tuotteesta Trimblen Locus -tuotteeksi on käynnistetty neuvottelut naapurikuntien kanssa. Naapurikunnat ovat kuitenkin päättäneet pitäytyä Siton Paikkanen tuotteessa ainakin vuoden 2022 loppuun saakka. Lisämessä Trimblen Locus Cloud on jo käytössä mm. kaavoituksessa, rakennusvalvonnassa, tonttipalveluissa sekä kaupunkimittauksessa. Vuoden 2020 alusta otettiin lisämessä käyttöön myös lupapalvelujen järjestäminen em. tietojärjestelmään. Kahden päällekkäisen järjestelmän ylläpitäminen lisälmen kaupungin osalta ei ole taloudellisesti järkevää. Tietojärjestelmän muuttaminen, nykyisen tietokannan siirtäminen sekä luvanhallintasovelluksen rakentaminen uuteen järjestelmään vaatii kertaluontoisia investointeja sekä henkilöresursseja maankäyttö- ja asuminen vastualueen järjestelmämuutoksen koordinointiin. Tavoitteena olleet sähköiset palvelut asiakkaille ovat pääosin toteutuneet. Tiekartta muutoksille on tehty vuoteen 2022 saakka.

Kaavoituksessa koko kunnan yleiskaava on tavoitteena saada suunnitelmavuosina 2020-2023 kaupunginvaltuuston käsittelyyn. Kaavaluonnosta työstettiin vuoden 2020 aikana. Lisäksi jatkettiin palveluverkkoa ja elinvoimaa palvelevien asemakaavojen työstämistä esim. Edvin Laineen kouluna asemakaavan muutokseen myötä. Lisäksi työohjelmiin otetaan palveluverkkoa tukevia hankkeita kuten Aherajankaarron ja Koljonvիրrantien asemakaavojen muutokset. Asemakaavojen muutoshankkeet keskittyvät erityisesti vanhentuneiden asemakaavojen uudistamiseen. Lippuniemen alueen asemakaava Linkinniemen osalta ja Kirkonsalmen alueen asemakaavat otettiin työohjelmaan ja niitä edistetään siinä vaiheessa, kun työohjelma sen sallii.

Maapolitiikan periaatteista tehtiin luonnos lisälmen kaupungin maapoliittiseksi ohjelmaksi. Kaavoitettavan raakamaan hankinnan tarve on jonkin verran vähentynyt johtuen kohtuullisen hyvästä maanomistustilanteesta ja painopiste on siirtynyt kaavaa toteuttaviin kiinteistöjärjestelyihin. Raakamaata hankittiin erityisesti Koljonvիրran, Peltomäen ja Peltosalmen alueilta. Kaavaa toteuttavia kiinteistöjärjestelyjä tehtiin erityisesti Kivirannalla,

Makkaralahdessa ja Mansikkaniemellä.

2.6.3 Kadut ja ympäristö –vastuualue

Tilivelvollinen: kaupungininsinööri

Talous

6200 Kadut ja ympäristö	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	1 940 700	-22 000	1 918 700	2 069 674	-150 974	107,9
Toimintakulut	-2 458 100	192 000	-2 266 100	-2 373 808	107 708	104,8
Henkilöstökulut	-1 689 400	171 000	-1 518 400	-1 556 226	37 826	102,5
Toimintakate (netto)	-2 206 800	341 000	-1 865 800	-1 860 359	-5 441	99,7
Poistot ja arvonalentumiset	-2 398 900	0	-2 398 900	-2 350 013	-48 887	98,0
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	-246 200	0	-246 200	-246 204	4	100,0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-4 851 900	341 000	-4 510 900	-4 456 576	-54 324	98,8

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuma

Vastuualue vastasi kaupungin yleisten alueiden ylläpidon lisäksi kaupungin kiinteistöjen piha-alueiden ylläpidosta. Piha-alueiden talvikunnossapito hankittiin ostopalveluna paikallisilta koneyrittäjiltä ja kesäkunnossapitotyöt tehdään omana työnä määräaikaisilla työntekijöillä. Toritoiminnan järjestäminen hankittiin ostopalveluna.

Talousarviovuonna katujen peruskorjaus painottui peruskorjausohjelman mukaisesti Lippuniemen, Makkaralahden ja Kangaslammin asuntokatujen korjaukseen sekä ajoratojen päällysteiden uusintaan. Peruskorjausten yhteydessä uusittiin myös näiden alueiden vesihuoltoa. Katujen lisäksi peruskorjattiin urakoina Pappilan ylikulkusilta ja Paloisvirran kevyen liikenteen silta.

Pihlajaharjun asuinalueella jatkettiin kunnallistekniikan rakentamista Emmankujan pohjaus- ja vesihuoltotöillä. Kangaslammin eteläpuolella oli tarkoitus tehdä uutta kevyen liikenteen väylää Lepokankaantielle, mutta hanketta jouduttiin siirtämään kahdella vuodella maapohjan lunastustoimituksen vuoksi. Vierasvenesatamassa tehtiin louheaallonmurtajan viimeistelytöitä.

Ulkoilureittien rakentamista jatkettiin parantamalla Paloisvirran etelärannan reittiä. Kangaslammin rakennettiin lähiliikuntapaikka. Leikkikenttiä kunnostettiin mm. Touhulan ja Tammikadun leikkikentillä.

Ulkoilureittien käyttöoikeussopimukset uusittiin. Lakkautettavien reittien ennallistamista ei voitu vielä aloittaa työvoiman puutteen vuoksi.

Katujen talvikunnossapidosta hoidettiin 65 % katupituudesta alueurakoina ja tuntihintaisilla talvihoitokoneilla. Ostopalvelujen kustannusosuus koko vuoden kunnossapitotöistä oli noin 40 %.

Työvoiman yhteiskäyttöä vastuualueen ja toimialan sisällä lisättiin.

Katuverkkoa koskevan korjausvelka-analyysin pohjalta on arvioitu liikenneväylien peruskorjauksen vuotuisiksi investointitarpeeksi pitkällä aikavälillä 1,2 milj. euroa/vuosi, mikä on huomioitu investointiohjelmassa ja liikenneväylien peruskorjausohjelmassa. Peruskorjausinvestointien määrä oli noin 2,1 milj. euroa, josta siltojen osuus oli 0,9 milj. euroa.

Metsän myyntituotot olivat noin 302 000 euroa. Tuotot ylittyivät 138 000 euroa talousarvioon nähden, koska yksi vuodelle 2021 suunniteltu kauppa toteutuikin jo v. 2020. Metsän myyntituotot olivat 37 000 euroa enemmän kuin v. 2019.

Yksityistieavustuksiin varattiin noin 240 000 euroa ja toteuma oli 231 000 euroa. Avustusmäärä oli 12 000 euroa enemmän kuin edellisenä vuonna.

2.6.4 Toimitilat -vastuualue

Tilivelvollinen: toimitilajohtaja

Talous

6310 Toimitilat	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	12 050 400	-162 000	11 888 400	11 969 015	-80 615	100,7
Toimintakulut	-8 550 500	516 800	-8 033 700	-7 411 601	-622 099	92,3
Henkilöstökulut	-1 487 100	94 200	-1 392 900	-1 460 750	67 850	104,9
Toimintakate (netto)	2 012 800	449 000	2 461 800	3 096 665	-634 865	125,8
Poistot ja arvonalentumiset	-3 851 400	-700 000	-4 551 400	-4 647 783	96 383	102,1
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	-595 600	0	-595 600	-595 608	8	100,0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-2434200	-251000	-2685200	-2146727	-538473	79,9

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuma

Toimintoja kehitettiin ja prosesseja tehostettiin. Kiinteistötietojärjestelmää ajantasaistettiin edelleen.

Kiinteistöjen teknistä kuntoa ja sisäilmaolosuhteita selvitettiin tarvittaessa asiantuntijapalveluita hyödyntäen. Kiinteistöjen korjausvelkalaskelmat päivitettiin.

Suunnittelussa ja rakennuttamisessa huomioitiin Terve Talo -ohjeistot ja Kuivaketju 10 -toimintamallit. Hankkeissa käytettiin rakennusterveysasiantuntijoita mm. kosteuskoordinaattoreina ja puhtaudenhallinnan asiantuntijoina.

Ulkoisia vuokria ei korotettu, koska kiinteistönhoidon ylläpitokustannukset eivät nousseet. Koronapandemian aiheuttamia vuokrahuojennuksia myönnettiin lähes 35.000 euron arvosta.

Väistötilavuokrat ovat n. 270 000 euroa (Paloisten päiväkotit, Kirkonsalmen koulu, Kilpijärven koulu ja Runnin koulun teknisen työn tilat). Kirkonsalmen koulun väistötilojen purku- ja poiskuljetuskustannukset toteutuvat vuokrauksen päätyttyä ja näin ollen eivät sisälly em. kustannuksiin.

Lyseolla ja paloasemalla puhdistettiin ilmanvaihtokanavistoja sisäilmariskien minimoimiseksi.

Juhani Ahon koulun sisäilmakorjauksia tehtiin kevään ja kesän aikana. Osa rakennuksista oli suljettuna tai vajaakäytöllä koronapandemian vuoksi noin kuukauden ajan.

Uimahallin ja Kilpijärven koulun rakennustyöt alkoivat vuoden lopulla. Uimahallihankkeelle saatiin opetus- ja kulttuuriministeriöltä 1 miljoonan euron valtionavustus. Mansikkaniemen kouluhankkeen suunnittelu eteni ja suunnitelmat saatiin lähes valmiiksi vuoden loppuun mennessä. Lastenkoti Taskukellon hankesuunnitelma valmistui kesällä ja Veljeskoti -kiinteistön tarveselvitys syksyllä. Vuorohoitopäiväkoti suunniteltiin toteutettavaksi Edvin Laineen puukoulun tiloihin, mutta tarvittavat korjaus- ja muutostyöt arvioitiin niin kalliiksi, että hankkeen suunnittelu keskeytettiin. Nykyisten suunnitelmien mukaan Meijerikadun kiinteistössä tapahtuva päivähoidon vuorohoitto siirtyy päiväkoti Simpukan tiloihin vuoden 2022 aikana. Runnin uusi vuokratoulu otettiin käyttöön syysloman jälkeen. Sankariniemen kentälle rakennettiin uusi konekatos.

Huonokuntoiset ja vailla käyttöä olevat rakennukset pyritään realisoimaan. Talousarvio vuonna purettiin Kilpijärven koulu lisärakennuksineen sekä kolme Kankaan alueen rakennusta (Ylä-Savo -talo, Toimela ja Ateljee-talo).

2.7 Ylä-Savon jätehuoltolautakunta

2.7.1 Jätehuolto

Henkilöstö (htv)

JÄTEHUOLTOLAUTAKUNTA	Henkilöstö/htv	TP2019	TA2020	TP2020	Poikkeama
Jätehuolto	Vakituiset	1,9	2	2	0
	Määräaikaiset	0	0	0	0
JÄTEHUOLTOLAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	1,9	2	2	0

Vuonna 2020 toteutuneet henkilöstömuutokset

Jätehuollon palveluneuvojan sijainen aloitti huhtikuussa 2020. Sijaisuus täytettiin määräaikaisena 28.2.2021 saakka. Vuoden loppupuolella kävi ilmi, että sijaisen tarve jatkuu kokonaisuudessaan vuoden 2021 loppuun.

Henkilöstön kehittäminen:

Jätehuolto-vastuualueen työntekijät osallistuivat vuoden aikana useisiin alan infotilaisuuksiin ja seminaareihin. Koulutukset toteutettiin verkkokoulutuksina.

Jätehuollon palveluneuvoja osallistui jätelautakuntien neuvottelupäivään ja FCG:n jätehuollon ajankohtaispäivään. Jätehuoltopäällikkö osallistui jätelautakuntien neuvottelupäiviin, FCG:n jätehuollon ajankohtaispäivään, Kuntaliiton järjestämiin jätehuoltoviranomaisen neuvontapäiviin sekä Kiertovoimapäivään.

Strategisten tavoitteiden toteutuma

Toimiva kaupunkiympäristö ja rakentaminen

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.	Vastuu	Tila
Viihtyisä, turvallinen ja esteetön kaupunkiympäristö	Jätehuollon palvelutason määrittäminen	Työ etenee vuoden 2020 aikana	Jätelakiuudistus viivästyi. Työtä jatketaan jätelakiuudistuksen toteuduttua.	Jätehuolto-päällikkö	Ei toteudu ☐
Viihtyisä, turvallinen ja esteetön kaupunkiympäristö	Kuntien jätepoliittisen ohjelman laatiminen: mm. jätteenkeräysjärjestelmästä päättäminen, mitä edeltää kunnan kilpailuttaman mallin ja kiinteistön haltijan kilpailuttaman mallin vertailu.	Työstäminen vuoden 2020 aikana huomioiden jätelain muutokset.	Jätelakiuudistus viivästyi. Työtä jatketaan jätelakiuudistuksen toteuduttua.	Jätehuolto-päällikkö	Ei toteudu ☐

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.	Vastuu	Tila
Siisti kaupunki / kunta	Asiakasrekisterin päivittäminen ja ylläpito.	Samat tiedot löytyvät eri tietokannoista, kaikki tieto löytyy sähköisessä muodossa ja rekisteritiedot ajan tasalla.	Tiedot toimitettu pl. muovinkeräys	Jätehuolto-päällikkö	Toteutuu
Siisti kaupunki / kunta	Jätehuoltoon liittymättömien kiinteistöjen seuraaminen ja kehottaminen	Lähetettyjen kehotuskirjeiden määrä (kpl); liittymättömiä kehoitetaan kaksi kertaa kirjeitse. Tavoite kahden kehotuskirjeen jälkeen: 70 % kehotetuista on liittynyt jätehuollon piiriin.	Vuoden 2020 aikana tarkasteltiin erityisesti Pielaveden kunnan alueella vakituisesti asuttujen kiinteistöjen jätehuollon järjestämisen tasoa. Pielavedelle lähetettiin kaiken kaikkiaan hieman alle 800 kirjettä. 315 liittymättömästä kiinteistöistä kehoitusprosessin myötä jätehuollon piiriin liittyi 75% kiinteistöistä.	Jätehuolto-päällikkö	Toteutuu
Aktiivinen ja hyvinvoiva kaupunkilainen / kuntalainen	Hakemusten käsittely ja viranhaltijapäätösten tekeminen.	Hakemusten ja päätösten määrä (kpl) ja käsittelyaika (8 viikkoa).	Viranhaltija käsittely noin 580 viranhaltijapäätöstä, jotka koskivat kiinteistöjen jätehuollon järjestämistä. Käsittelyaikataulutavoite toteutui.	Jätehuolto-päällikkö	Toteutuu

Riskit

Riski	Toimenpide	Vastuu	Riskin taustatiedot	Arvioitu kustannus	Tila
Henkilöstöä on liian vähän ja poissaoloja / sijaisuuksia / yms. ei voida järjestää.	Palvelutason turvaaminen sijaiskäytännöllä ja työn suunnittelulla. Huolehdittava riittävästä henkilöstön osaamisesta sijaisuuksien turvaamiseksi.	Vastuualueen päällikkö	Resurssit on mitoitettu suoritettavan kahden henkilön (jäteasiantuntijan ja palveluneuvojan) voimin. Mahdolliset pitkäaikaiset poissaolot kuormittavat henkilöstöä.	Toteutetaan omana työnä, kustannusarviota ei ole laskettu.	Toteutuu osittain
Uhkaavasti / väkivaltaisesti käyttäytyvä asiakas.	Kartoitetaan tilanteet, joissa uhkatilanteita voi sattua. Koulutetaan henkilöstöä.	Vastuualueen päällikkö	Asiakas käyttäytyy uhkaavasti asiakaspalvelutilanteessa	Toteutetaan omana työnä, kustannusarviota ei ole laskettu.	Toteutuu osittain
Riski	Toimenpide	Vastuu	Riskin taustatiedot	Arvioitu kustannus	Tila
Tietojärjestelmän käyttökatos.	Toimintavarmuuden jatkuva kehittäminen.	Vastuualueen päällikkö	Jos tietojärjestelmien riskejä ei ole osattu kartoittaa riittävän kattavasti, voi riskien toteutuminen heikentää ja hankaloittaa toimintayksikön toimintaa.	Toteutetaan omana työnä, kustannusarviota ei ole laskettu.	Toteutuu osittain

Jätehuolto

Tilivelvollinen: jätehuoltopäällikkö

Talous

7010 Jätehuolto	TA 2020	TA2020 muutos	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Jäljellä 2020	Tot %
Toimintatulot	159 000	0	159 000	135 548	23 452	85,3
Toimintakulut	-42 200	0	-42 200	-26 448	-15 752	62,7
Henkilöstökulut	-105 500	0	-105 500	-100 303	-5 197	95,1
Toimintakate (netto)	11 300	0	11 300	8 796	2 504	77,8
Muut laskennalliset kustannukset (netto)	-8 800	0	-8 800	-8 796	-4	100,0
Tehtävän kokonaiskustannukset	2 500	0	2 500	0	2 500	0,0

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuma

Jätehuoltolautakunta kokoontui vuoden 2020 aikana kaksi kertaa 21.2.2020 ja 19.9.2020

Vuoden 2019 kuljetustiedot käsiteltiin alkuvuodesta ja tietosiirrot toteutettiin kevätkaudella. Työtä hidastivat toimitettujen tietojen puutteet, osoitevirheet sekä päällekkäisyydet toimitetuissa tiedoissa.

Jätehuoltoviranomaista työllisti eniten jätehuollon liittymisvelvollisuuden seuranta, tilanteen ylläpito, ilmoitusten ja hakemusten käsittely sekä asiakaspalvelu. Jätehuoltoon liittymättömiä kiinteistöjä kehoitettiin erityisesti Pielavedellä. Kehotuskirjeistä ensimmäiset lähetettiin maaliskuussa ja huhtikuussa. Toinen kehotuskierros tehtiin heinäkuussa ja syyskuussa niille kiinteistöille, joiden osalta tiedot olivat edelleen puutteelliset. Pielavedelle kehoituskirjeitä lähetettiin yhteensä noin 450 kappaletta. Tavoitteena oli saada kaikki kehoitetut kiinteistöt järjestetyn jätehuollon piiriin. Liittymisprosentiksi saatiin n.75 %. Lisäksi viranomaisen havaitsi puutteita tyhjennysväleissä ja/tai kompostoinnissa ja n. 150 informoitiin asiasta. Noin 70 % reagoi laittaen jätehuollon kuntoon myös kompostoinnin ja/tai tyhjennysvälien osalta. Ympäristöviranomaiselle siirrettiin reilu 40 kappaletta jätehuoltoon liittymätöntä kiinteistöä sekä n.30 kompostoinnista ilmoittamatonta/puutteellisesti kompostoivaa kiinteistöä. Tämän lisäksi myös muissa seutukunnissa kehoitettiin ja ohjattiin asiakkaita jätehuollon piiriin kirjeitse kehottamalla ja puhelimitse.

Viranomaisen ei osallistunut alueella järjestettäviin paikallistapahtumiin vuoden 2020 aikana. Suurin osa tapahtumista peruttiin covid19-pandemian vuoksi.

Vuoden 2020 aikana strategiatyötä ja suunnittelutyötä ei päästy jatkamaan tavoitteiden mukaisesti, sillä jätelakiuudistus viivästyi. Työtä jatketaan, kun lakiuudistus on toteutettu.

Viranomaisen on seurannut ICT-palvelumuutoksia Iisalmen kaupungin irtisanottua Sitowise Oy:n LOUHI-paikkatietosovelluksen. Lautakunta käyttää ko. sovellusta asiakasrekisterin ylläpitoon, kehoitukseen, asiakaspalveluun sekä yhteistyöhön seutukuntien ympäristövalvojien kanssa. Kustannustehokkaimmaksi vaihtoehdoksi muodostui lisävuosiin sitoutuminen Sitowisen paikkatietosovellukseen. Jätelain muutokset voivat aiheuttaa kokonaan uuden rekisterityökalun hankinnan, joten viranomaisen etsi parhaan mahdollisen väliaikaisratkaisun siirtymäkaudelle.

Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan seudullisen yhteistoiminnan taloudesta ja kustannusten jaosta on sovittu yhteistoimintasopimuksessa. Yhteisen jätehuoltoviranomaisen ja lautakunnan kustannukset katetaan jätelain mukaisesti jätehuollon asiakkailta perittävään jätemaksuun sisällytettynä. Toiminta on voittoa tavoittelematonta. Jätehuoltolautakunnan toiminnan kulut olivat vuonna 2020 135 548€. Toiminta alitti budjetin 23 452 €. Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan nettotulos on aina 0€.

2.8 Investointiosan toteutumisvertailu

Investointiosan toteutumisvertailussa esitetään valtuuston hankkeittain tai hankeryhmittäin hyväksymien määrärahojen ja tuloarvion toteutuminen. Hankkeet ja hankeryhmät ryhmitellään tarvittaessa toimielimittäin ja tehtävittäin vastaavalla tavalla kuin talousarviossa.

Toteutumisvertailussa esitetään investointihankkeen tai hankeryhmän talousarviovuodelle hyväksytty määräraha ja sen käyttö sekä niiden erotus. Lisäksi esitetään poikkeama alkuperäiseen talousarvioon, valtuuston hyväksymät muutokset määrärahaan.

Toteutumisvertailussa seurataan myös hankkeen tai hankeryhmän tuloja sekä nettomenojen toteutumista. Investointituloja ovat rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnit.

Investointiosan toteutumisvertailu 2020

Hanke/ hankeryhmä	Kustannus- arvio ja sen muutokset euroa	Ed. vuosien käyttö euroa	Ed. Alkuperäinen talousarvio euroa	Talousarvio- muutokset euroa	Talousarvio muutosten jälkeen euroa	Toteuma euroa	Poikkeama euroa	Kustannus- arviosta käytetty 31.12. euroa
<i>Elinvoima- ja konsernipalvelut</i>								
Osakkeet ja osuudet (North Savo Startup Fund)								
Tuotot			0	0	0	6 728	-6 728	
Kulut			-250 000	0	-250 000	-118 500	-131 500	
<i>Konserni- ja elinvoimapalvelut yhteensä</i>								
<i>Tuotot</i>			0	0	0	6 728	-6 728	
<i>Kulut</i>			-250 000	0	-250 000	-118 500	-131 500	
<i>Yhteensä</i>			-250 000	0	-250 000	-111 772	-138 228	
<i>Sivistys- ja hyvinvointi toimiala (kv)</i>								
Koneet ja kalusto								
Perusopetus ja lukiokoulutus			-206 000	0	-206 000	-164 660	-41 340	
Varhaiskasvatus			-45 000	0	-45 000	0	-45 000	
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut			-60 000	0	-60 000	-54 332	-5 668	
Muut aineelliset hyödykkeet								
Taide-esineiden hankinta ja konservointi			-28 000	0	-28 000	-17 804	-10 196	
<i>Sivistys- ja hyvinvointitoimiala yhteensä</i>								
<i>Tuotot</i>			0	0	0	0	0	
<i>Kulut</i>			-339 000	0	-339 000	-236 796	-102 204	
<i>Yhteensä</i>			-339 000	0	-339 000	-236 796	-102 204	

Tekninen toimiala (kv)**Maa- ja vesialueet**

Kiinteistöjen osto ja myynti

Tuotot	100 000	50 000	150 000	105 481	44 519
Kulut	-800 000	300 000	-500 000	-529 116	29 116
Netto	-700 000	350 000	-350 000	-423 635	73 635

Kadut ja yleiset alueet

Uudet kadut ja yleiset alueet	-365 000	135 000	-230 000	-174 610	-55 391
Liikennealuiden peruskorjaus	-2 044 000	25 000	-2 019 000	-2 051 167	32 167
Liikunta- ja viheralueet					
Tuotot	66 000	0	66 000	86 500	-20 500
Kulut	-930 000	29 600	-900 400	-827 063	-73 337
Netto	-864 000	29 600	-834 400	-740 563	-93 837

Muut investoinnit

Tuotot	0	0	0	20 090	-20 090
Kulut	-765 000	-129 600	-894 600	-889 695	-4 906
Netto	-765 000	-129 600	-894 600	-869 605	-24 996

Kadut ja yleiset alueet yhteensä

Tuotot	66 000	0	66 000	106 590	-40 590
Kulut	-4 104 000	60 000	-4 044 000	-3 942 534	-101 466
Netto	-4 038 000	60 000	-3 978 000	-3 835 944	-142 056

Toimitilat

SOTE-investoinnit	-245 000	160 000	-85 000	-17 905	-67 095
--------------------------	-----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Koulut (kv)

Tuotot	0	0	0	11 980	-11 980
Kulut	-4 680 000	3 280 000	-1 400 000	-1 012 304	-387 696
Netto	-4 680 000		-4 680 000	-1 000 324	-3 679 676

Päiväkodit (kv)

Kulttuurikeskus (kv)	14 400 000	-100 000	-100 000	0	-100 000
-----------------------------	-------------------	-----------------	-----------------	----------	-----------------

Uimahalli (kv)

Tuotot	800 000	200 000	-120 000	80 000	134 000	-54 000	134 000
Kulut	-15 428 000	-2 163 000	873 000	-1 290 000	-1 291 006	1 006	-1 291 006
Netto	-14 628 000	-1 963 000		-1 963 000	-1 157 006	-805 994	-1 157 006

Muut talonrakennuskohteet

Tuotot	0	0	0	6 850	-6 850
Kulut	-1 024 000	0	-1 024 000	-697 265	-326 736
Netto	-1 024 000	0	-1 024 000	-690 415	-333 586

Toimitilat yhteensä

Tuotot	200 000	-120 000	80 000	152 830	-72 830
Kulut	-8 612 000	4 703 000	-3 909 000	-3 013 650	-895 350
Netto	-8 412 000	4 583 000	-3 829 000	-2 860 820	-968 180

Tekninen lautakunta yhteensä

Tuotot	366 000	-70 000	296 000	364 901	-68 901
Kulut	-13 516 000	5 063 000	-8 453 000	-7 485 301	-967 699
Netto	-13 150 000	4 993 000	-8 157 000	-7 120 400	-1 036 600

Investoinnit yhteensä

Tuotot	366 000	-70 000	296 000	371 629	-75 629
Kulut	-14 105 000	5 063 000	-9 042 000	-7 840 597	-1 201 403
Netto	-13 739 000	4 993 000	-8 746 000	-7 468 968	-1 277 032

2.9 Tuloslaskelman toteutumisvertailu (ei sis. vesilaitosta)

	Talousarvio	Ta-muutos	Ta + muutos yht.	Toteutunut	Poikkeama muut. jälkeen
Toimintatuotot					
Myyntituotot	18 841 600	-609 500	18 232 100	18 044 574,72	187 525,28
Maksutuotot	3 292 600	-260 900	3 031 700	3 009 894,50	21 805,50
Tuet ja avustukset	2 141 700	312 300	2 454 000	2 251 544,65	202 455,35
Muut toimintatuotot	12 710 500	-171 000	12 539 500	13 158 139,15	-618 639,15
Toimintuotot yhteensä	36 986 400	-729 100	36 257 300	36 464 153,02	-206 853,02
Toimintakulut					
Palkat ja palkkiot	-32 886 400	947 900	-31 938 500	-31 590 247,78	-348 252,22
Eläkekulut	-8 300 800	80 600	-8 220 200	-8 173 351,04	-46 848,96
Muut henkilöstösivukulut	-1 187 900	25 700	-1 162 200	-1 323 303,50	161 103,50
Palvelujen ostot	-101 563 800	214 700	-101 349 100	-100 351 131,86	-997 968,14
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 038 000	395 600	-5 642 400	-5 704 882,92	62 482,92
Avustukset	-8 939 500	249 700	-8 689 800	-9 019 437,97	329 637,97
Muut toimintakulut	-11 466 800	-127 000	-11 593 800	-11 191 362,44	-402 437,56
Toimintakulut yhteensä	-170 383 200	1 787 200	-168 596 000	-167 353 717,51	-1 242 282,49
Toimintakate	-133 396 800	1 058 100	-132 338 700	-130 889 564,49	-1 449 135,51
Verotulot	79 500 000	-3 376 000	76 124 000	77 027 155,38	-903 155,38
Valtionosuudet	57 149 000	5 689 000	62 838 000	62 861 871,00	-23 871,00
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT					
Korkotuotot	44 200	0	44 200	46 659,81	-2 459,81
Muut rahoitustuotot	3 289 400	-300 000	2 989 400	2 858 966,00	130 434,00
Korkokulut	-294 000	39 000	-255 000	-254 823,75	-176,25
Muut rahoituskulut	-163 000	-40 000	-203 000	-124 412,70	-78 587,30
Rahoitustuotot ja kulut yht.	2 876 600	-301 000	2 575 600	2 526 389,36	49 210,64
Vuosikate	6 128 800	3 070 100	9 198 900	11 525 851,25	-2 326 951,25
POISTOT JA ARVONALENNUKSET					
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 681 900	-700 000	-7 381 900	-7 336 158,24	-45 741,76
Tilikauden tulos	-553 100	2 370 100	1 817 000	4 189 693,01	-2 372 693,01
Poistoeron muutos lisäys(-) tai väh.(+)	-653 900	0	-653 900	-455 987,55	-197 912,45
Rahastojen muutos lisäys(-) tai väh (+)	1 340 000	40 000	1 380 000	-1 739 812,87	3 119 812,87
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	133 000	2 410 100	2 543 100	1 993 892,59	549 207,41

Verotulojen erittely (€)	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio-muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	67 513 000	-2 591 000	64 922 000	66 202 571	1 280 571
Kiinteistövero	5 825 000	3 000	5 828 000	5 320 710	-507 290
Osuus yhteisöveron tuotosta	6 162 000	-788 000	5 374 000	5 503 875	129 875
Yhteensä	79 500 000	-3 376 000	76 124 000	77 027 155	903 155

Valtionosuuksien ja verotulomenetysten korvausten erittely (€)	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio-muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	37 600 000	5 510 900	43 110 900	43 110 922	22
Siitä verotuloihin perustuva valtionosuuden	10 631 000	-500	10 630 500	10 630 540	40
Opetus- ja kulttuuritoimen mukaiset valtionosuudet	-1 170 000	-239 000	-1 409 000	-1 383 246	25 754
Verotulomenetysten korvaus	10 088 000	417 600	10 505 600	10 503 655	-1 945
Yhteensä	57 149 000	5 689 000	62 838 000	62 861 871	23 871

Toimintatuottoja muutetussa talousarviossa oli arvioitu kertyväksi 36 257 300 €, tilinpäätöksen mukainen toteuma oli 36 464 153 €, toteumaprosentti 100,6 %.

Toimintakuluja oli talousarvioon arvioitu 168 596 000 €, tilinpäätöksen mukainen toteuma 167 353 718 €, toteumaprosentti 99,3 %.

Toimintakate oli talousarviossa -132 338 700 € ja tilinpäätöksessä -130 889 565 €, toteumaprosentti 98,9 %.

Verotulot ja valtionosuudet käsitelty yllä olevissa taulukoissa.

Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä oli talousarviossa 2 575 600 € ja tilinpäätöksessä 2 526 389 €, toteumaprosentti 98,1 %.

2.10 Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu (ei sis. vesilaitosta)

	Talous- arvio	Ta- muutos	Ta+muutos yht.	Toteuma	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	6 128,8	3 070,1	9 198,9	11 525,9	-2 327,0
Satunnaiset erät	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät	-317,0	0,0	-317,0	-235,2	-81,8
*Toiminnan rahavirta yht	5 811,8	3 070,1	8 881,9	11 290,7	-2 408,8
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-14 105,0	5 063,0	-9 042,0	-7 840,6	-1 201,4
Rahoitusosuudet investointimenoihin	366,0	-120,0	246,0	259,4	-13,4
Pysyvien vastaavien hyöd. luov.tulot	417,0	50,0	467,0	488,6	-21,6
* Investointien rahavirta yhteensä	-13 322,0	4 993,0	-8 329,0	-7 092,6	-1 236,4
Toiminta ja investoinnit, netto	-7 510,2	8 063,1	552,9	4 198,1	-3 645,2
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys	0,0	0,0	0,0	-3,3	3,3
Antolainasaamisten vähennys	106,9	0,0	106,9	106,9	0,0
*Antolainojen muutokset yhteensä	106,9	0,0	106,9	103,6	3,3
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	15 600,0	0,0	15 600,0	12 000,0	3 600,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-8 142,0	0,0	-8 142,0	-7 622,1	-519,9
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,0	0,0	0,0	-190,2	190,2
* Lainakannan muutokset yhteensä	7 458,0	0,0	7 458,0	4 187,7	3 270,3
Oman pääoman muutokset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Muut maksuvalmiuden muutokset	0,0	0,0	0,0	-1 814,1	1 814,1
Vaikutus maksuvalmiuteen	54,7	8 063,1	8 117,8	6 675,3	1 442,5

2.11 Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

	Määrärahat						Tuloarviot				
	Sito- vuus	Tabus- arvio	Ta- muutos	Muutettu tabusarvio	TA:n toteutuma	Poik- keama	Talous- arvio	Ta- muutos	Muutettu talusarvio	TA:n toteutuma	Poik- keama
Käyttötalousosa											
Keskusvaalilautakunta	B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tarkastuslautakunta	B	-45	0	-45	-30	15	5	0	5	5	0
Kaupunginhallitus											
Hallinto- ja maaseutupalv. (pl. lomitus)	B	-4 119	45	-4 075	-3 774	300	391	0	391	332	-59
Lomatoimi	B	-9 903	-127	-10 030	-9 738	292	10 246	-270	9 976	10 086	110
Tabus- ja tietohallinto	B	-2 839	150	-2 689	-2 619	70	1 066	-60	1 005	992	-13
Sosiaali- ja terveydenhuolto	B	-80 121	-915	-81 036	-82 268	-1 233	0	0	0	10	10
Elinvoimapaalvelut	B	-6 348	430	-5 918	-5 632	286	1 798	-9	1 789	1 957	168
Yhteensä		-103 329	-418	-103 747	-104 032	-284	13 500	-339	13 160	13 377	217
Ylä-Savon maaseutupalvelut	B	-440	0	-440	-401	40	344	0	344	315	-29
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala											
Siv.- ja hyv.vointitoimialan hallinto	B	-921	20	-901	-861	41	0	0	0	2	2
Varhaiskasvatus	B	-13 603	649	-12 954	-12 656	298	776	11	787	751	-36
Perusopetus ja lukiokoulutus	B	-25 866	189	-25 677	-25 377	299	4 833	104	4 936	4 694	-242
Kulttuuri ja vapaa-aika	B	-8 226	285	-7 941	-7 566	375	1 679	-340	1 339	1 292	-47
Yhteensä		-48 616	1 143	-47 473	-46 460	1 013	7 288	-225	7 063	6 739	-324
Tekninen lautakunta											
Teknisen toimialan hallinto	B	-2 326	55	-2 271	-2 264	7	27	0	27	27	0
Maankäyttö ja asuminen	B	-1 295	33	-1 262	-1 238	23	1 674	19	1 693	1 827	135
Kadut ja ympäristö		-4 148	363	-3 785	-3 930	-146	1 941	-22	1 919	2 070	151
Toimitilat	B	-10 038	611	-9 427	-8 872	554	12 050	-162	11 888	11 969	81
Yhteensä		-17 805	1 062	-16 743	-16 304	439	15 691	-165	15 526	15 893	367
Ylä-Savon Jätehuoltolautakunta											
Jätehuolto	B	-148	0	-148	-127	21	159	0	159	136	-23
Yhteensä		-148	0	-148	-127	21	159	0	159	136	-23
Käyttötalousosa yhteensä		-170 383	1 787	-168 596	-167 354	1 242	36 986	-729	36 257	36 464	207
Rahoitusosa											
Verotulot	B						79 500	-3 376	76 124	77 027	903
Valtionosuudet	B						57 149	5 689	62 838	62 862	24
Korkotuotot	N						44	0	44	47	2
Muut rahoitustuotot	N						3 289	-300	2 989	2 859	-130
Korkokulut	N	-294	39	-255	-255	0					
Muut rahoituskulut	N	-163	-40	-203	-124	79					
Rahoitusosa yhteensä		-457	-1	-458	-379	79	139 983	2 013	141 996	142 795	799

	Sito- vuus	Määrärahat					Tuloarviot				
		Talous- arvio	Ta- muutos	Muutettu talousarvio	TA:n toteutuma	Poik- keama	Talous- arvio	Ta- muutos	Muutettu talousarvio	TA:n toteutuma	Poik- keama
Investointiosa											
Elinvoima- ja konsernitoimiala											
Osakkeet ja osuudet	B	-250	0	-250	-119	132	0	0	0	7	7
Elinvoima- ja kons.toimiala yhteensä		-250	0	-250	-119	132	0	0	0	7	7
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala											
Koneet ja kalusto	B	-311	0	-311	-219	92	0	0	0	0	0
Muut aineelliset hyödykkeet	B	-28	0	-28	-18	10	0	0	0	0	0
Siv- ja hyv.v.toimiala yhteensä		-339	0	-339	-237	102	0	0	0	0	0
Tekninen toimiala											
Kiinteistöjen osto ja myynti	B	-800	300	-500	-529	-29	100	50	150	105	-45
Kadut ja yleiset alueet	B	-365	135	-230	-207	23	0	0	0	0	0
Liikennealueiden peruskorjaus		-2 044	25	-2 019	-2 033	-14	0	0	0	0	0
Liikunta- ja viheralueiden per	B	-930	30	-900	-814	87	66	0	66	87	21
Muut investoinnit	B	-765	-130	-895	-890	5	0	0	0	0	0
SOTE-investoinnit	B	-245	160	-85	-18	67	0	0	0	20	20
Koulut	B	-4 680	3 280	-1 400	-1 012	388	0	0	0	12	12
Päiväkodit	B	-400	390	-10	5	15	0	0	0	0	0
Kulttuurikeskus	B	-100		-100	-43	57	0	0	0	0	0
Uimahalli	B	-2 163	873	-1 290	-1 291	-1	200	0	200	134	-66
Muut talonrakennuskohteet	B	-1 024	0	-1 024	-654	370	0	0	0	7	7
Tekninen lautakunta yhteensä		-13 516	5 063	-8 453	-7 485	968	366	50	416	365	-51
Investoinnit yhteensä		-14 105	5 063	-9 042	-7 841	1 201	366	50	416	372	-44
Rahoitusosa											
Antolainauksen muutokset											
Antolainasaamisten lisäys	B	0	0	0	3	3					
Antolainasaamisten vähennys	B						107	0	107	107	0
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B						15 600	0	15 600	12 000	-3 600
Pitkäaikaisten lainojen vähenn	B	-8 142	0	-8 142	-7 622	520					
Lyhytaikaisten lainojen muutos					-190						
Muut maksuvalmiuden muutokset					-1 814						
YHTEENSÄ		-193 087	6 849	-186 238	-185 197	1 041	193 042	1 334	194 376	191 737	-2 638

Tulojen ja menojen erotus

6 541

2.12 Käyttötalouden toteutumisvertailu

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Keskusvaalilautakunta					
1100 Vaalit					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	0	0	0	-313	313
Netto	0	0	0	-313	313
Tarkastuslautakunta					
1110 Tilintarkastus					
Tuotot	5 000	0	5 000	5 000	0
Kulut	-44 600	0	-44 600	-29 949	-14 651
Netto	-39 600	0	-39 600	-24 949	-14 651
Kaupunginhallitus					
1200 Hallinto- ja maaseutupalvelut					
Tuotot	10 636 500	-270 000	10 366 500	10 417 519	-51 019
Kulut	-14 022 200	-82 400	-14 104 600	-13 512 032	-592 568
Netto	-3 385 700	-352 400	-3 738 100	-3 094 513	-643 587
1300 Talous- ja tietohallinto					
Tuotot	1 065 500	-60 200	1 005 300	992 407	12 893
Kulut	-2 838 800	150 000	-2 688 800	-2 619 182	-69 618
Netto	-1 773 300	89 800	-1 683 500	-1 626 775	-56 725
1390 Sosiaali- ja terveydenhuolto					
Tuotot	0	0	0	10 497	-10 497
Kulut	-80 120 500	-915 000	-81 035 500	-82 268 157	1 232 657
Netto	-80 120 500	-915 000	-81 035 500	-82 257 660	1 222 160
1400 Elinvoimapalvelut					
Tuotot	1 797 500	-9 000	1 788 500	1 956 619	-168 119
Kulut	-6 347 900	429 700	-5 918 200	-5 632 153	-286 047
Netto	-4 550 400	420 700	-4 129 700	-3 675 535	-454 165
Kaupunginhallitus yhteensä					
Tuotot	13 499 500	-339 200	13 160 300	13 377 041	-216 741
Kulut	-103 329 400	-417 700	-103 747 100	-104 031 524	284 424
Netto	-89 829 900	-756 900	-90 586 800	-90 654 483	67 683
190 Ylä-Savon Maaseutuhallinnon yhteislautakunta					
Tuotot	344 100	0	344 100	314 638	29 462
Kulut	-440 200	0	-440 200	-400 679	-39 521
Netto	-96 100	0	-96 100	-86 041	-10 059

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta					
3000 Sivistys ja hyvinvointitoimialan hallinto					
Tuotot	0	0	0	1 927	-1 927
Kulut	-921 400	20 000	-901 400	-860 891	-40 509
Netto	-921 400	20 000	-901 400	-858 964	-42 436
3100 Varhaiskasvatus					
Tuotot	775 700	11 300	787 000	750 506	36 494
Kulut	-13 602 700	648 700	-12 954 000	-12 656 251	-297 749
Netto	-12 827 000	660 000	-12 167 000	-11 905 745	-261 255
3200 Perusopetus ja lukiokoulutus					
Tuotot	4 832 600	103 700	4 936 300	4 694 200	242 100
Kulut	-25 866 000	189 300	-25 676 700	-25 377 293	-299 407
Netto	-21 033 400	293 000	-20 740 400	-20 683 093	-57 307
3400 Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut (pl. uimahalli)					
Tuotot	1 012 800	-110 000	902 800	830 007	72 793
Kulut	-7 001 200	211 000	-6 790 200	-6 487 880	-302 320
Netto	-5 988 400	101 000	-5 887 400	-5 657 873	-229 527
Uimahalli					
Tuotot	666 500	-230 000	436 500	462 142	-25 642
Kulut	-1 224 700	74 000	-1 150 700	-1 077 696	-73 004
Netto	-558 200	-156 000	-714 200	-615 554	-98 646
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta yhteensä					
Tuotot	7 287 600	-225 000	7 062 600	6 738 781	323 819
Kulut	-48 616 000	1 143 000	-47 473 000	-46 460 011	-1 012 989
Netto	-41 328 400	918 000	-40 410 400	-39 721 229	-689 171

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Tekninen lautakunta					
6000 Teknisen toimialan hallinto					
Tuotot	26 600	0	26 600	27 076	-476
Kulut	-2 325 500	55 000	-2 270 500	-2 263 704	-6 796
Netto	-2 298 900	55 000	-2 243 900	-2 236 628	-7 272
6150 Maankäyttö ja asuminen					
Tuotot	1 673 500	19 100	1 692 600	1 827 380	-134 780
Kulut	-1 294 700	32 900	-1 261 800	-1 238 404	-23 396
Netto	378 800	52 000	430 800	588 976	-158 176
6200 Kadut ja ympäristö					
Tuotot	1 940 700	-22 000	1 918 700	2 069 674	-150 974
Kulut	-4 147 500	363 000	-3 784 500	-3 930 033	145 533
Netto	-2 206 800	341 000	-1 865 800	-1 860 359	-5 441
6310 Toimitilat					
Tuotot	12 050 400	-162 000	11 888 400	11 969 015	-80 615
Kulut	-10 037 600	611 000	-9 426 600	-8 872 350	-554 250
Netto	2 012 800	449 000	2 461 800	3 096 665	-634 865
Tekninen lautakunta yhteensä					
Tuotot	15 691 200	-164 900	15 526 300	15 893 145	-366 845
Kulut	-17 805 300	1 061 900	-16 743 400	-16 304 491	-438 909
Netto	-2 114 100	897 000	-1 217 100	-411 346	-805 754
Ylä-Savon jätehuoltolautakunta					
Tuotot	159 000	0	159 000	135 548	23 452
Kulut	-147 700	0	-147 700	-126 752	-20 948
Netto	11 300	0	11 300	8 796	2 504
Käyttötalous yhteensä					
Tuotot	36 986 400	-729 100	36 257 300	36 464 153	-206 853
Kulut	-170 383 200	1 787 200	-168 596 000	-167 353 718	-1 242 282
Netto	-133 396 800	1 058 100	-132 338 700	-130 889 564	-1 449 136

3. Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tuloslaskelma

Eliminoitu, sis. vesilaitos	2020 €	2019 €	%
Toimintatuotot			
Myyntituotot	17 974 618,91	17 903 871,52	0,4
Maksutuotot	2 964 612,43	3 397 967,40	-12,8
Tuet ja avustukset	2 258 210,71	2 002 018,68	12,8
Muut toimintatuotot	5 142 489,17	5 419 088,12	-5,1
Toimintuotot yht.	28 339 931,22	28 722 945,72	-1,3
Valmistus omaan käyttöön	33 184,48	0,00	
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-41 797 909,62	-42 401 537,80	-1,4
Palkat ja palkkiot	-32 132 824,33	-32 673 600,63	-1,7
Eläkekulut	-8 323 473,22	-8 368 268,25	-0,5
Muut henkilöstösivukulut	-1 341 612,07	-1 359 668,92	-1,3
Palvelujen ostot	-95 160 712,59	-93 304 648,35	2,0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 346 631,53	-7 522 849,72	-2,3
Avustukset	-9 020 993,94	-8 620 809,49	4,6
Muut toimintakulut	-2 203 563,21	-1 936 049,46	13,8
Toimintakulut yht.	-155 529 810,89	-153 785 894,82	1,1
Toimintakate	-127 156 695,19	-125 062 949,10	1,7
Verotulot	77 027 155,38	77 076 152,75	-0,1
Valtionosuudet	62 861 871,00	54 427 592,00	15,5
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	46 659,81	26 831,10	73,9
Muut rahoitustuotot	1 321 903,97	1 942 626,89	-32,0
Korkokulut	-312 069,67	-334 462,28	-6,7
Muut rahoituskulut	-124 412,80	-177 266,09	-29,8
Rahoitustuotot ja kulut yht.	932 081,31	1 457 729,62	-36,1
Vuosikate	13 664 412,50	7 898 525,27	73,0
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-8 721 881,64	-7 371 921,84	18,3
Tilikauden tulos	4 942 530,86	526 603,43	838,6
Poistoeron muutos lisäys(-) tai väh.(+)	-439 616,71	-281 123,43	56,4
Varausten muutos lisäys(-) tai väh.(+)	0,00	0,00	
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-1 739 812,87	764 224,49	-327,7
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 763 101,28	1 009 704,49	173,7

3.2 Rahoituslaskelma

Eliminoitu sis. vesilaitos	2020 €	2019 €
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate ja liikeylijäämä (liikelaitos poistot+rahoitus)	13 664 412,50	7 898 525,27
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjaukset	-235 201,16	-443 247,12
*Toiminnan rahavirta yht	13 429 211,34	7 455 278,15
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-11 822 891,72	-11 481 624,47
Rahoitusosuudet investointimenoihin	259 420,00	45 500,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	488 585,86	755 857,87
* Investointien rahavirta yhteensä	-11 074 885,86	-10 680 266,60
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 354 325,48	-3 224 988,45
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutos		
Antolainasaamisten lisäykset	-35 680,00	-4 320,00
Antolainasaamisten vähennykset	106 921,00	112 593,00
*Antolainojen muutokset yhteensä	71 241,00	108 273,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	15 300 000,00	3 500 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-9 302 533,20	-9 772 835,20
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	0,00
* Lainakannan muutokset yhteensä	5 997 466,80	-6 272 835,20
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksian.varojen ja pääoman muutokset	-99 566,70	-43 095,16
Saamisten muutos	-1 072 649,72	1 278 967,45
Korottomien velkojen muutos	-575 558,02	1 018 187,67
*Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	-1 747 774,44	2 254 059,96
Rahoituksen rahavirta	4 320 933,36	-3 910 502,24
RAHAVAROJEN MUUTOS	6 675 258,84	-7 135 490,69
Rahat ja pankkisaamiset 31.12. +	28 779 429,63	22 104 170,79
Rahat ja pankkisaamiset 1.1. -	-22 104 170,79	-29 239 661,48
Rahavarojen muutos	6 675 258,84	-7 135 490,69

3.3 Tase (eliminoitu sis. vesilaitos)

VASTAAVAA	2020	2019	VASTATTAVAA	2020	2019
Pysyvät vastaavat			Oma pääoma		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	63 789 390,30	63 789 390,30
Aineettomat oikeudet	111 956,74	136 002,53	Muu oma pääoma	12 307 266,67	10 567 453,80
Muut pitkävaikutteiset menot	2 247 451,92	1 494 905,59	Ed. tilik. yli-(+)/alijäämä(-)	12 166 049,96	11 156 345,47
*Aineettomat hyödykkeet	2 359 408,66	1 630 908,12	Tilik. yli-(+)/alijäämä (-)	2 763 101,28	1 009 704,49
			*Oma pääoma	91 025 808,21	86 522 894,06
Aineelliset hyödykkeet			Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
Maa- ja vesialueet	11 632 653,00	11 056 691,56	Poistoero	9 260 646,67	8 821 029,96
Rakennukset	55 565 539,81	50 331 272,89	*Poistoero ja vapaaeht. varaukset	9 260 646,67	8 821 029,96
Kiinteät rakenteet ja laitteet	31 588 345,30	25 847 438,92			
Koneet ja kalusto	1 824 565,31	1 605 670,75	Pakolliset varaukset		
Muut aineelliset hyödykkeet	297 100,90	297 100,90	Eläkevaraukset	16 785,00	16 785,00
Enn.maksut ja kesk.er. hankinnat	3 835 817,08	13 716 738,02	Muut pakolliset varaukset	427 810,00	286 634,00
*Aineelliset hyödykkeet	104 744 021,40	102 854 913,04	*Pakolliset varaukset	444 595,00	303 419,00
			Toimeksiantojen pääomat		
Sijoitukset			Lahjoitusrahastojen pääomat	4 234 035,87	4 086 635,12
Osakkeet ja osuudet	34 627 009,44	34 515 236,96	Muut toimeksiantojen pääomat	11 213,59	10 528,79
Muut lainasaamiset	1 589 557,20	1 696 478,20	*Toimeksiantojen pääomat	4 245 249,46	4 097 163,91
Muut saamiset	124 889,00	89 209,00			
*Sijoitukset	36 341 455,64	36 300 924,16	Vieras pääoma		
**Pysyvät vastaavat	143 444 885,70	140 786 745,32	Pitkäaikainen		
			Lainat rahoitus- ja vakuutuslait.	51 920 224,70	46 042 757,90
Toimeksiantojen varat			Muut pitkäaikaiset velat	1 436 962,09	1 348 312,98
Lahjoitusrahastojen varat	4 069 822,23	3 822 169,98	*Pitkäaikainen	53 357 186,79	47 391 070,88
*Toimeksiantojen varat	4 069 822,23	3 822 169,98			
			Lyhytaikainen		
Vaihtuvat vastaavat			Lainat rahoitus- ja vakuutuslait.	9 422 533,20	9 302 533,20
Saamiset			Saadut ennakot	1 043 850,40	504 506,99
Lyhytaikaiset			Ostovelat	4 712 598,30	6 060 183,17
Myyntisaamiset	1 402 294,83	1 396 644,94	Muut velat	1 161 441,25	809 297,78
Lainasaamiset	0,00	2 206,19	Siirtovelat	5 690 714,63	5 898 823,77
Muut saamiset	2 491 937,44	1 422 731,42	*Lyhytaikainen vieras pääoma	22 031 137,78	22 575 344,91
Siirtosaamiset	176 254,08	176 254,08	**Vieras pääoma	75 388 324,57	69 966 415,79
*Lyhytaikaiset saamiset	4 070 486,35	2 997 836,63			
**Saamiset	4 070 486,35	2 997 836,63	Vastattavaa	180 364 623,91	169 710 922,72
Rahoitusarvopaperit					
Osakkeet ja osuudet	3 705,40	3 705,40			
Muut arvopaperit	13 313 356,87	18 121 329,21			
*Rahoitusomaisuusarvopaperit	13 317 062,27	18 125 034,61			
Rahat ja pankkisaamiset					
Rahat ja pankkisaamiset	15 462 367,36	3 979 136,18			
**Vaihtuvat vastaavat	32 849 915,98	25 102 007,42			
Vastaavaa	180 364 623,91	169 710 922,72			

3.4 Konsernituloslaskelma

KONSERNITULOSLASKELMA 1000 €	2020	2019
Toimintatuotot	117 978	117 006
Toimintakulut	-247 082	-246 335
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta(tappiosta)	1 827	719
Toimintakate	-127 277	-128 611
Verotulot	76 254	76 487
Valtionosuudet	76 116	66 025
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	82	99
Muut rahoitustuotot	1 156	2 023
Korkokulut	-739	-804
Muut rahoituskulut	-200	-450
VUOSIKATE	25 391	14 768
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-15 909	-13 421
Arvonalentumiset	-60	0
Satunnaiset erät	-10	0
Tilikauden tulos	9 412	1 347
Tilinpäätössiirrot	-2 644	-21
Tilikauden verot	-72	-15
Laskennalliset verot	-273	-180
Vähemmistöosuudet	-20	-33
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	6 404	1 098

3.4 Konsernitase

KONSERNITASE JA TUNNUSLUVUT 1000 €

VASTAAVAA	2020	2019	VASTATTAVAA	2020	2019
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	63 789	63 789
Aineettomat oikeudet	1 121	869	Säätiöiden ja yhd. peruspääomat	1	2
Muut pitkävaikutteiset menot	2 480	1 721	Arvonkorotusrahassto	192	272
Ennakkomaksut	182	66	Muut omat rahastot	14 315	11 683
*Aineettomat hyödykkeet	3 784	2 655	Ed. tilik. yli- (+)/alijäämä (-)	37 063	35 779
			Tilik. ylijäämä (+)/alijäämä (-)	6 404	1 098
			*Oma pääoma	121 765	112 623
Aineelliset hyödykkeet			VAHEMMISTOOSUUDET	294	286
Maa- ja vesialueet	16 909	16 363			
Rakennukset	115 855	114 311	PAKOLLISET VARAUKSET		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	32 339	26 551	Eläkevaraukset	17	17
Koneet ja kalusto	5 206	4 861	Muut pakolliset varaukset	1 277	1 131
Muut aineelliset hyödykkeet	418	422	*Pakolliset varaukset	1 294	1 148
Ennakkomaksut ja keskener. hank.	14 509	18 335			
*Aineelliset hyödykkeet	185 237	180 843	TOIMEKSIANTOJEN PAAOMAT		
Sijoitukset			Valtion toimeksiannot	751	344
Tytär- ja osakkuusyhteisöosuudet	100	100	Lahjoitusrahastojen pääomat	4 383	4 244
Osakkeet ja osuudet	19 691	17 926	Muut toimeksiantojen pääomat	160	165
Muut osakkeet ja osuudet	3 149	839	*Toimeksiantojen pääomat	5 293	4 753
Joukkovelkakirjasaamiset	41	41			
Muut saamiset	350	313	VIERAS PAAOMA		
*Sijoitukset	23 332	19 219	Pitkäaikainen		
**Pysyvät vastaavat	212 352	202 718	Lainat rahoitus- ja vakuutuslainat	96 763	87 476
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Muut velat/Liit.maks. ja muut velat	1 437	1 348
Valtion toimeksiannot	746	319	Siirtovelat	261	0
Lahjoitusrahastojen varat	4 185	3 945	*Pitkäaikainen	98 462	88 824
Muut toimeksiantojen varat	90	71			
*Toimeksiantojen varat	5 022	4 335	Lyhytaikainen		
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitok.	13 445	13 578
Vaihto-omaisuus			Saadut ennakot	1 556	1 183
Aineet ja tarvikkeet	579	365	Ostovelat	11 874	11 852
Keskeneräiset tuotteet	16	32	Siirtovelat	19 185	18 458
Muu vaihto-omaisuus	656	648	Muut velat	2 029	1 398
*Vaihto-omaisuus yhteensä	1 251	1 045	Laskennalliset verovelat	2 585	2 312
Saamiset			*Lyhytaikainen vieras pääoma	50 673	48 781
Pitkäaikaiset			**Vieras pääoma	149 135	137 606
Myyntisaamiset	0	238	VASTATTAVAA	277 781	256 416
Muut saamiset	178	6			
Lainasaamiset	0	0			
Siirtosaamiset	0	0			
*Pitkäaikaiset saamiset	178	245			
Lyhytaikaiset					
Myyntisaamiset	4 137	2 871			
Lainasaamiset	111	2			
Muut saamiset	4 595	5 424			
Siirtosaamiset	2 341	2 298			
*Lyhytaikaiset saamiset	11 185	10 594			
**Saamiset	11 363	10 839			
Rahoitusarvopaperit					
Osakkeet ja osuudet	4	4			
Muut arvopaperit	13 977	18 528			
*Rahoitusomaisuusarvopaperit	13 980	18 532			
Rahat ja pankkisaamiset					
Rahat ja pankkisaamiset	33 812	18 948			
**Vaihtuvat vastaavat	60 407	49 364			
VASTAAVAA	277 781	256 416			

3.5 Konsernin rahoituslaskelma

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA 1000 €		
	2020	2019
Vuosikate	25 391	14 768
Satunnaiset erät	-10	0
Tilikauden verot	-72	-15
Tulorahoituksen korjaukset	-2 511	-1 463
	22 798	13 290
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-26 396	-16 688
Rahoitusosuudet investointimenoihin	758	513
Pysyvien vast.hyödykkeiden luovutustulot	2 690	952
	-22 948	-15 223
Toiminnan ja investointien rahavirta	-150	-1 933
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-54	-81
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	21 274	4 656
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-12 124	-12 453
Lyhytaikaisten lainojen muutos	3	-220
Oman pääoman muutokset	-1	207
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toim.ant.varojen ja pääomien muutokset	-147	-154
Vaihto-omaisuuden muutos	-206	-47
Saamisten muutos	-506	2 440
Korottomien velkojen muutos	2 224	-434
Rahoituksen rahavirta	10 463	-6 085
Rahavarojen muutos	10 313	-8 018
Rahavarojen muutos	10 313	-8 018
Rahavarat 31.12.	47 793	37 480
Rahavarat 1.1.	-37 480	-45 498

3.6 Liikelaitoksen tilinpäätöslaskelmat

Tuloslaskelma/vesilaitos

	2020	2019
	€	€
Liikevaihto	6 137 725,95	5 559 271,09
Liiketoiminnan muut tuotot	33 183,99	16 801,94
Valmistus omaan käyttöön	33 184,48	0,00
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 719 636,35	-1 804 560,28
Palvelujen ostot	-1 135 997,41	-1 078 089,95
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-542 576,55	-590 000,11
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	-150 122,18	-160 429,37
Muut henkilöstösivukulut	-18 308,57	-23 208,39
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 385 723,40	-802 462,61
Liiketoiminnan muut kulut	-147 988,06	-132 043,29
Liikeylijäämä (alijäämä)	1 103 741,90	985 279,03
Rahoitustuotot ja -kulut:		
Korkotuotot	0,00	0,00
Muut rahoitustuotot	6 341,97	2 450,28
Muille maksetut korkokulut	-57 245,92	-62 779,15
Korvaus peruspääomasta	-300 000,00	-400 000,00
Muut rahoituskulut	-0,10	-96,79
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	752 837,85	524 853,37
Poistoeron muutos lisäys(-) tai väh(+)	16 370,84	83 948,72
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai väh. (+)	0,00	0,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	769 208,69	608 802,09

Rahoituslaskelma/vesilaitos	2020	2019
	€	€
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyijäämä (-alijäämä)	1 103 741,90	985 279,03
Poistot ja arvonalentumiset	1 385 723,40	802 462,61
Rahoitustuotot ja -kulut	-350 904,05	-460 425,66
Tulorahoituksen korjaukset	0,00	0,00
*Toiminnan rahavirta yht.	2 138 561,25	1 327 315,98
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-3 982 294,75	-5 029 210,26
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien luovutustulot	0,00	0,00
* Investointien rahavirta yhteensä	-3 982 294,75	-5 029 210,26
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 843 733,50	-3 701 894,28
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Lainakannan muutokset		
Antolainasaamisten lisäyksen muilta	-35 680,00	0,00
Muilta saatujen pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 300 000,00	3 500 000,00
Muilta saatujen pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 680 472,00	-1 563 806,00
Kunnalta saatujen lyhytaikaisten lainojen muutos		
* Lainakannan muutokset yhteensä	1 583 848,00	1 936 194,00
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	195 751,66	2 229 376,08
Saamisten muutos muilta	-67 812,69	4 957,21
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-132 675,69	63 823,47
Korottomien velkojen muutos muilta	264 622,22	-532 456,48
* Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	259 885,50	1 765 700,28
Rahoituksen rahavirta	1 843 733,50	3 701 894,28
RAHAVAROJEN MUUTOS	0,00	0,00
Rahat ja pankkisaamiset 31.12. +		0,00
Rahat ja pankkisaamiset 1.1. -		
Rahavarojen muutos	0,00	0,00

Tase / Vesilaitos					
VASTAAVAA	2020	2019	VASTATTAVAA	2020	2019
Pysyvät vastaavat			Oma pääoma		
Aineettomat oikeudet			Peruspääoma	2 842 189,22	2 842 189,22
Muut pitkävaikutteiset menot	806 918,73	0,00	Ed. tilik. yli(-)/alijäämä(+)	6 589 301,18	5 980 499,09
			Tilikauden ylijäämä (-)/alijäämä (+)	769 208,69	608 802,09
Aineelliset hyödykkeet			*Oma pääoma	10 200 699,09	9 431 490,40
Maa- ja vesialueet	104 670,00	0,00			
Rakennukset	10 338 098,71	2 612 478,72	Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 359 630,76	7 050 224,41	Poistoero	132 514,51	148 885,35
Koneet ja kalusto	35 959,04	47 239,55	*Poistoero ja vapaaeht. varaukset	132 514,51	148 885,35
Keskeneräiset hankinnat	1 542 718,80	11 881 482,01			
*Aineelliset hyödykkeet	23 381 077,31	21 591 424,69	Vieras pääoma		
Sijoitukset			Pitkäaikainen		
Osakket ja osuudet	3 030 720,00	3 030 720,00	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitok.	14 469 936,00	13 180 408,00
Muut lainasaamiset	78 980,00	43 300,00	Liitt.maksut ja muut pitkäaik. velat	1 445 900,69	1 353 962,98
* Sijoitukset	3 109 700,00	3 074 020,00	*Pitkäaikainen	15 915 836,69	14 534 370,98
**Pysyvät vastaavat	27 297 696,04	24 665 444,69			
Vaihtuvat vastaavat			Lyhytaikainen		
Saamiset			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitok.	2 010 472,00	1 680 472,00
Lyhytaikaiset			Ostovelat	443 608,35	407 800,58
Myyntisaamiset	441 448,21	376 822,02	Korottomat velat kunnalta	6 245,42	0,00
Saamiset kaupungilta	1 209 524,08	1 405 275,74	Muut velat	140 599,46	136 816,35
Muut saamiset	3 628,44	441,94	Siirtovelat	102 321,25	108 148,73
Siirtosaamiset	0,00	0,00	*Lyhytaikainen	2 703 246,48	2 333 237,66
*Lyhytaikaiset saamiset	1 654 600,73	1 782 539,70	**Vieras pääoma	18 619 083,17	16 867 608,64
**Vaihtuvat vastaavat	1 654 600,73	1 782 539,70			
Vastaavaa	28 952 296,77	26 447 984,39	Vastattavaa	28 952 296,77	26 447 984,39

4. Tilinpäätöksen liitetiedot

Arvostus ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Tulot ja menot jaksotetaan eri tilikausille suoriteperusteen mukaan, poikkeuksena verotulot, jotka kirjataan tilitysten mukaan.

Pysyvien vastaavien arvostus ja suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Pysyvien vastaavien aineelliset ja aineettomat hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Valtuusto hyväksyi 13.11.2017 § 129 alla olevan poistosuunnitelman. Suunnitelma on voimassa 1.12.2017 alkaen aktivoitavilla hyödykkeillä:

Aineettomat hyödykkeet	Poisto- menetelmä	Poistoaika / poisto-%
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5 vuotta
Liikearvo	Tasapoisto	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot		
Kehittämismenot	Tasapoisto	5 vuotta
Osakehuoneistojen ja vuokrahuoneistojen perusparannusmenot	Tasapoisto	max. 10 vuotta
Väylähankkeisiin osallistuminen *)	Tasapoisto	max. 40 vuotta
* poistoaika määritellään hyödykekohtaisesti hyödykkeen arvioidun taloudellisen pitoajan mukaan		
Atk-ohjelmistot	Tasapoisto	3 vuotta
Muut	Tasapoisto	3 vuotta
Maa- ja vesialueet	Ei poistoa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Talous- ja muut rakennukset	Tasapoisto	15 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Asuinrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
Maanalaiset kallioluolat	Tasapoisto	50 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	Tasapoisto	20 vuotta
Sillat, laiturit ja uimalat	Tasapoisto	20 vuotta
Muut maa- ja vesirakenteet	Tasapoisto	20 vuotta
Vedenjakelu - ja viemäriverkosto	Tasapoisto	30 vuotta
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistus	Tasapoisto	20 vuotta
Muut putki- ja kaapeliverkot	Tasapoisto	20 vuotta
Liikenteen ohjauslaitteet	Tasapoisto	10 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Tasapoisto	10 vuotta

Aineelliset hyödykkeet	Poisto- menetelmä	Poistoaika / poisto-%
Koneet ja kalusto		
Tietokonelaitteet	Tasapoisto	3 vuotta
Viestintälaitteet	Tasapoisto	3 vuotta
Henkilö- ja pakettiautot	Tasapoisto	5 vuotta
Linja-, kuorma-autot sekä muut raskaat kor	Tasapoisto	8 vuotta
Muut kuljetusvälineet ja liikkuvat työkoneet	Tasapoisto	5 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	5 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto	
Arvo- ja taide-esineet	Ei poistoa	
Keskeneräiset hankinnat	Ei poistoa	
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoa	

Kuntayhtymien alijäämät

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut 9.3.2015 lausunnon 110, jonka perusteella todetaan, että mikäli kuntayhtymän alijäämää ei todennäköisesti saada lähitulevaisuudessa katetuksi, tulee oikean riittävän kuvan vaatimuksesta kunnan kirjata kirjanpitoonsa alijäämävastuun suuruinen pakollinen varaus. Alijäämän käsittelystä on vähintäänkin annettava selostus ja dokumentoitava kuntayhtymästä omistajakunnalle aiheutuma velvoite. Lisälmen osalta Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän varausta on taseessa 427 810 euroa pakollisena varauksena. Muilta osin kuntayhtymien alijäämät tullaan kattamaan kuntayhtymien omien suunnitelmien mukaan.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa. Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Muut erät

Lomapalkat ja lomarahat on kohdistettu tilikaudelle, jolle lomapäivien perustana ovat palkat merkitään ottaen huomioon kunnallisen virka- ja työehtosopimusten määräykset vuosilomasta, loma-ajan palkasta ja lomarahasta em. erien maksuun. Tuloslaskelman toimintakuluihin kirjattu lomapalkkavelan määrä tilinpäätöspäivänä on laskettu henkilöittäin käyttäen palkanlaskentajärjestelmään perustuvien todellisten ansaittujen lomapäivien ja pitämättömien lomapäivien sekä säästövapaiden määriä.

4.1 Tuloslaskelman liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväalueittain	2020	2019
Hallintopalvelukeskus	12 743 982,09	12 482 269,92
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	4 512 604,53	5 300 279,91
Tekninen toimiala	5 149 765,56	5 598 362,54
Vesiliikelaitos	5 933 579,04	5 342 033,35
Yhteensä	28 339 931,22	28 722 945,72
Verotulojen erittely	2020	2019
Kunnan tulovero	66 202 570,79	65 350 896,05
Kiinteistövero	5 320 709,60	5 873 287,13
Osuus yhteisöveron tuotosta	5 503 874,99	5 851 969,57
Yhteensä	77 027 155,38	77 076 152,75
Valtionosuuksien erittely	2020	2019
Peruspalvelujen valtionosuus	43 110 922,00	44 551 059,00
Verotuloihin per.valtionos.tasaus	10 630 540,00	11 158 907,00
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-1 383 246,00	-1 282 374,00
Verotulomenetyksen korvaus	10 503 655,00	
Yhteensä	62 861 871,00	54 427 592,00
Palvelujen ostojen erittely	2020	2019
Asiakaspalvelujen ostot	80 568 431,21	78 115 267,82
Muiden palvelujen ostot	14 592 281,38	15 189 380,53
Yhteensä	95 160 712,59	93 304 648,35
Pakollisten varausten muutokset	2020	2019
Eläkevastuu 1.1	16 785,00	16 785,00
Lisäykset tilikaudelle	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00
Eläkevastuu 31.12.	16 785,00	16 785,00
Osuus PSSHP alijäämästä 1.1.	286 634,00	141 176,00
Lisäykset tilikaudelle	427 810,00	286 634,00
Vähennykset tilikaudella	-286 634,00	-141 176,00
Osuus PSSHP alijäämästä 31.12.	427 810,00	286 634,00
Yhteensä	444 595,00	303 419,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot	2020	2019
Muut toimintatuotot		
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	383 064,68	530 286,29
Rakennusten myyntivoitot	0,00	58 418,83
Muut myyntivoitot	0,00	0,00
Myyntivoitot yhteensä	383 064,68	588 705,12
Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely	2020	2019
Osinkotuotot muista yhteisöistä	736 782,63	794 913,32
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	185 218,08	189 560,73
Yhteensä	922 000,71	984 474,05

4.2 Tasetta koskevat liitetiedot

Pysyvien vastaavien hyödykkeet	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet							Pysyvät vast. hyöd. yhteensä
	Aineettomat hyödykkeet	Muut pitkä- vaikutteiset menot	Aineettomat hyödykkeet yhteensä	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Kesk.er. hankinnat ja enn.maksut	Aineelliset hyödykkeet yhteensä	
Poistamaton hankintameno 1.1.	136 002,53	1 494 905,59	1 630 908,12	11 056 691,56	50 331 272,89	25 847 438,92	1 605 670,75	297 100,90	13 716 738,02	102 854 913,04	104 485 821,16
Lisäykset tilikaudella	38 310,00	316 988,25	355 298,25	152 326,62	1 801 950,84	4 427 282,47	683 591,52	0,00	4 283 942,02	11 349 093,47	11 704 391,72
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	-18 830,00	-106 590,00	0,00	0,00	-134 000,00	-259 420,00	-259 420,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	-105 481,18	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-105 481,18	-105 481,18
Siirrot erien välillä	0,00	548 641,77	548 641,77	529 116,00	8 458 382,02	4 494 723,17	0,00	0,00	-14 030 862,96	-548 641,77	0,00
Tilikauden poisto	-62 355,79	-113 083,69	-175 439,48	0,00	-5 007 235,94	-3 074 509,26	-464 696,96	0,00	0,00	-8 546 442,16	-8 721 881,64
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	111 956,74	2 247 451,92	2 359 408,66	11 632 653,00	55 565 539,81	31 588 345,30	1 824 565,31	297 100,90	3 835 817,08	104 744 021,40	107 103 430,06
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton kirjanpitoarvo 31.12.	111 956,74	2 247 451,92	2 359 408,66	11 632 653,00	55 565 539,81	31 588 345,30	1 824 565,31	297 100,90	3 835 817,08	104 744 021,40	107 103 430,06
Olenaiset lisäpoistot	0,00	0,00	0,00	0,00	-930 987,77	0,00	0,00	0,00	0,00	-930 987,77	-930 987,77

Pysyvien vastaavien sijoitukset	Osakkeet ja osuudet					Jvk-, muut laina- ja muut saamiset				Pysyvien vastaavien sijoitukset yhteensä
	Osakkeet konserni- yhtiöt	Kunta- yhtymä- osuudet	Osakkeet omistusyht.	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Saamiset konserni- yhteisöiltä	Saamiset kunta- yhtymiltä	Saamiset muut	Yhteensä	
Hankintameno 1.1	5 934 420,35	14 696 530,09	13 385 247,31	499 039,21	34 515 236,96	1 696 478,20	0,00	89 209,00	1 785 687,20	36 300 924,16
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	118 500,00	118 500,00	0,00	0,00	35 680,00	35 680,00	154 180,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	-6 727,52	-6 727,52	-106 921,00	0,00	0,00	-106 921,00	-113 648,52
Hankintameno 31.12	5 934 420,35	14 696 530,09	13 385 247,31	610 811,69	34 627 009,44	1 589 557,20	0,00	124 889,00	1 714 446,20	36 341 455,64
Arvonl. ja niiden palautuk.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	5 934 420,35	14 696 530,09	13 385 247,31	610 811,69	34 627 009,44	1 589 557,20	0,00	124 889,00	1 714 446,20	36 341 455,64

Maa- ja vesialueet erittely

	2020	2019
Maa- ja vesialueet		
Kiinteistöjen liittymismaksut	198 737,00	94 067,00
Muut maa- ja vesialueet	11 433 916,00	10 962 624,56
Yhteensä	11 632 653,00	11 056 691,56

Olenaiset kuntayhtymä- osuuksien arvonmuutokset	Tasearvo 1.1.	Lisäykset tilikaudella	Vähennykset tilikaudella	Tasearvo 31.12.	Kunnan osuus ky:n peruspo:sta	Ero
Pohjois-Savon shp ky	4 653 450,91			4 653 450,91	4 365 174,96	288 275,95

IISALMI-KONSERNIN RAKENNE JA SISÄLTÖ

Yhteisö/yhtymä	Kotipaikka	Kaup. om. osuus%	Kons. om. osuus %	omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/ tappiosta
1. TYTÄRYHTEISÖT						
Yhdistelty pariarvomenetelmällä						
Kiinteistö Oy Petterinkulma	Iisalmi	100,0	100,0	2 939 137,18	20 501 262,49	15,11
Iisalmen Teollisuuskylä Oy	Iisalmi	97,8	97,8	1 984 923,83	3 774 448,27	232 822,24
Kiint. Oy Iisalmen Lumakeskus	Iisalmi	100,0	100,0	1 252 772,39	1 294 093,31	617,17
Yhdistelemättömät tytäryhteisöt						
Kiint. Oy Pöllösenlahden Haka	Iisalmi	72,3	72,3	73 077,85	359 354,86	27,47
As. Oy Kilpitövy	Iisalmi	63,3	63,3	167 158,05	70 968,28	29,51
As. Oy Kilpivatro	Iisalmi	69,3	69,3	70 325,24	66 938,68	28,59
2. KUNTAYHTYMÄTYTÄRYHTEISÖ						
Ylä-Savon SOTE ky	Iisalmi	61,8	61,8	7 050 163,03	20 977 839,19	0,00
3. KUNTAYHTYMÄT						
Ylä-Savon koulutusky *	Iisalmi	47,7	47,7	11 146 268,38	2 226 847,73	702 978,95
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri ky*	Kuopio	4,3	4,3	4 483 252,78	19 735 752,69	-167 182,09
Pohjois-Savon liitto	Kuopio	9,1	9,1	97 513,92	46 070,34	16 180,74
Savon koulutus kuntayhtymä*	Kuopio	8,1	8,1	5 138 786,90	4 001 819,89	-18 929,54
Vaalijalan ky	Pieksämäki	4,6	4,6	896 032,56	1 353 737,84	354 119,12
<i>* merkityt alakonserneja</i>						
Yhdistelemättömät kuntayhtymät						
Itä-Suomen Päihdehuollon ky	Mäntyharju	4,4	4,4	61 037,55	1 922,35	-6 742,36
4. OSAKKUUSYHTEISÖT						
Savonia ammattikorkeakoulu Oy	Kuopio	22,8	22,8	13 352 274,28	3 014 678,81	1 636 256,88
Savon ICT-palvelut Oy	Iisalmi	23,1	44,5	32 994,93	166 835,62	0,01
Ylä-Savon Jätehuolto Oy	Iisalmi	36,0	36,0	502 200,47	646 852,08	39 532,08
Ylä-Savon Pääomarahasto Oy	Iisalmi	40,5	40,5	1 499 285,56	3 058,34	-120 375,10
Ylä-Savon Vesi Oy	Vieremä	43,6	43,6	3 720 833,38	2 002 760,24	174 512,56
Yhteensä				54 468 038,29	80 245 241,00	2 843 891,34

Saamisten erittely	2020		2019	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	18 845,45	0,00	17 031,43
Muut saamiset	0,00	9 405,10	0,00	10 318,59
Yhteensä	0,00	28 250,55	0,00	27 350,02
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	138 878,03	0,00	154 155,23
Muut saamiset	0,00	73 194,70	0,00	32 790,15
Siirtosaamiset	0,00	176 254,08	0,00	176 254,08
Yhteensä	0,00	388 326,81	0,00	363 199,46
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusosuuksiyhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	-8 063,44	0,00	-1 250,15
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	-8 063,44	0,00	-1 250,15
Saamiset yhteensä	0,00	408 513,92	0,00	389 299,33

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	2020	2019
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Siirtyvät korot	176 254,08	176 254,08
Muut siirtosaamiset	0,00	0,00
Yhteensä	176 254,08	176 254,08

Rahoitusarvopaperit	2020	2019
Osakkeet ja osuudet		
Jälleenhankintahinta	24 413,20	25 845,36
Kirjanpitoarvo	3 705,40	3 705,40
Erotus	20 707,80	22 139,96
Muut arvopaperit		
Jälleenhankintahinta	14 773 656,20	19 106 586,70
Kirjanpitoarvo	13 313 356,87	18 121 329,21
Erotus	1 460 299,33	985 257,49
Yhteensä rahoitusarvopaperit (kp-arvot)	13 317 062,27	18 125 034,61

Oman pääoman erittely	2020	2019
Peruspääoma 1.1./31.12	63 789 390,30	63 789 390,30
Muut omat rahastot 1.1.	10 567 453,80	11 331 678,29
Vahinkorahaston pääoma 1.1.	2 967 548,61	2 934 639,84
Siirrot rahastoon	135 761,87	138 049,17
Siirrot rahastosta	-100 759,48	-105 140,40
Vahinkorahaston pääoma 31.12	3 002 551,00	2 967 548,61
Inv.- ja keh.rahaston pääoma 1.1	7 387 779,10	8 187 779,10
Siirrot rahastoon	2 740 720,90	0,00
Siirrot rahastosta	-1 028 500,00	-800 000,00
Inv.- ja kehittämisorah. pääoma 31.12	9 100 000,00	7 387 779,10
Opintorahaston pääoma 1.1	212 126,09	209 259,35
Siirrot rahastoon	1 026,38	3 100,22
Siirrot rahastosta	-8 436,80	-233,48
Opintorahaston pääoma 31.12	204 715,67	212 126,09
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	12 307 266,67	10 567 453,80
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12	12 166 049,96	11 156 345,47
Tilikauden ylijäämä	2 763 101,28	1 009 704,49
Oma pääoma yhteensä	91 025 808,21	86 522 894,06

Pitkäaikaiset velat, jotka eräänntyvät myöhemmin

kuin viiden vuoden kuluttua	2020	2019
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	21 496 267,90	25 841 269,10
Pitkäaikaiset velat yhteensä	21 496 267,90	25 841 269,10

Pakolliset varaukset	2020	2019
Muut pakolliset varaukset		
Eläkevastuu	16 785,00	16 785,00
PSSHP alijäämä kattaminen	427 810,00	286 634,00
Muut pakolliset varaukset yhteensä	444 595,00	303 419,00
Vieras pääoma	2020	2019
Velat tytäryhteisöille		
Ostovelat	11 405,41	21 936,30
Yhteensä	11 405,41	21 936,30
Velat kuntayhtymille		
Ostovelat	1 352 654,81	2 907 984,29
Muut velat	3 322,50	
Siirtovelat		4 342,42
Yhteensä	1 355 977,31	2 912 326,71
Velat osakkuusyhteisöille		
Ostovelat	186 149,01	54 181,44
Yhteensä	186 149,01	54 181,44
Vieras pääoma yhteensä	1 553 531,73	2 988 444,45
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	2020	2019
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Lomapalkkajaksotus	4 321 722,76	4 305 137,78
Korkojaksotukset	19 099,29	23 433,00
Valtionosuudet	50 000,00	112 602,00
Velat rahoitus- ja vak.laitoksille	994 839,30	908 974,33
Velat jäsenkuntayhtymille	0,00	4 324,42
Palkkaperusteiset maksut	98 759,97	106 639,24
Muut	206 293,31	437 713,00
Yhteensä	5 690 714,63	5 898 823,77

4.3 Vakuuksia ja vastuuitoumuksia koskevat liitetiedot

Vuokravastuiden yhteismäärä	2020	2019
Vuokravastuut		
Vuokravastuut yhteensä, vastuut voimassa 31.12.2035 asti	2 596 904,01	435 132,81
Leasingvastuut		
Leasingvastuut yhteensä	1 695 457,64	1 650 102,23
Vuokravastuut yhteensä	4 292 361,65 €	2 085 235,04 €

Leasingvastuut eriteltyinä	2020	2019
Danske Finance Oy	62 464,42	15 495,19
Nordea Rahoitus Suomi Oy	16 423,54	24 013,13
Xerox Financial Services Oy	14 311,51	28 041,51
Lease Plan Finland Oy	17 995,83	31 077,95
Abax	4 286,60	22 977,00
Arval Oy	175 578,63	73 840,46
Siemens Financial Services Ab	145 828,17	149 702,96
Pohjola Pankki Oyj	1 258 568,94	1 222 036,03
Leasingvastuut yhteensä	1 695 457,64 €	1 567 184,23 €

Vastuusitoumukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

	2020	2019
Tytäryhteisöjen puolesta annetut takaukset		
Alkuperäinen pääoma	38 910 503,41	38 910 503,41
Jäljellä oleva pääoma	17 961 211,48	20 453 893,12
Osakkuusyhteisöjen puolesta annetut takaukset		
Alkuperäinen pääoma	4 694 600,00	4 946 600,00
Jäljellä oleva pääoma	2 457 386,02	2 731 046,20

Muut vastuusitoumukset

	2020	2019
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	4 120 000,00	4 160 000,00
Jäljellä oleva pääoma	1 070 270,45	1 300 427,38

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	2020	2019
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	142 537 780,00	129 267 765,00
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0,00	0,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastoista 31.12.	88 814,00	85 050,00

Arvonlisäveron palautusvastuu

Ei palautuksenalaisia kiinteistöjä.

4.4 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä	2020	2019
Yleishallinto	302	331
Sivistystoimiala	558	562
Yhdyskuntapalvelut	89	99
Liiketoiminta	13	14
Yhteensä	962	1 006

Henkilöstökulut	2020	2019
Palkat ja palkkiot	32 597 742,51	33 161 758,37
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	8 323 473,22	8 368 268,25
Muut henkilöstösivukulut	1 341 612,07	1 359 668,92
Henkilöstökorvaukset ja muut korvauserät	-464 918,18	-488 157,74
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	41 797 909,62	42 401 537,80
Käyttöomaisuuteen aktivoidut hlöstökulut	306 727,88	462 016,11
Yhteensä henkilöstökulut	42 104 637,50	42 863 553,91

Luottamushenkilöiden palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut	2020	2019
Keskusta	7 382,70	6 929,50
Kokoomus	4 842,00	4 514,50
Kristillisdemokraatit	472,50	435,50
Perussuomalaiset	508,50	825,75
Sosiaalidemokraatit	8 607,00	8 128,00
Vasemmistoliitto	7 834,50	8 419,00
Vihreät	1 564,80	1 543,60
Yhteensä	31 212,00	30 795,85

Tilintarkastusyhteisöille maksetut palkkiot	2020	2019
KPMG Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	18 448,67	19 009,28
Projektitarkastukset		1 200,00
Tarkastuslautakunnan kokoukset	333,33	733,36
Sisäinen tarkastus	0,00	0,00
Muut palkkiot	2 270,00	7 190,00
Palkkiot yhteensä	21 052,00	28 132,64

Tiedot kaupungin ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista

Iisalmen kaupunki on antanut tytäryhteisöilleen lainoja yhteensä 1,6 milj. €, joista korottomia on Lumakeskuksen laina 1,3 milj. €. Vakuudettomia lainoja on taattu tytäryhteisöille yhteensä 10,7 milj. €. Kyse on ennen kuntalain 2015 voimaantuloa annetuista lainoista. Kaupungin arvion mukaan lainoihin ei sisälly merkittävää taloudellista riskiä.

Kaupunki on myynyt tytäryhteisö Teollisuuskylä Oy:lle tilikaudella toimitusjohtaja-, hanke- ja talouspalveluja yhteensä 77 964,47 eurolla.

Kaupunginjohtajan kanssa on 18.2.2013 solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on sovittu yhdeksän kuukauden palkkaa vastaavasta erokorvauksesta tilanteessa, jossa kaupunginjohtaja itse irtisanoutuu tehtävästään luottamuspujan takia. Erakorvauksesta päättää kaupunginvaltuusto.

Tiedossa ei ole, että konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa olisi ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia vuonna 2020.

4.5 Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt lukuun ottamatta Kiinteistö Oy Pöllösenlahden Hakaa, Asunto Oy Kilpitöyryä ja As Oy Kilpivatroa, joiden yhdistelemättä jättämisellä on vain vähäinen merkitys.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty jäsenosuuksien suhteessa kaikki kuntayhtymät, joissa kaupunki on jäsenenä, paitsi Itä-Suomen Päihdehuollon ky, jossa kaupungin omistusosuus on vähäinen eikä kaupungin osuus kuntayhtymien varoista, veloista ja tuloksesta ole määrältään olennainen.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty konsernin kaikki viisi osakkuusyhteisöä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaisia pysyviin vastaaviin sisältyviä sisäisiä katteita ei sisälly konsernitilinpäätökseen.

Kiinteistöverojen käsittely

Konserniyhteisöjen lisälmen kaupungille suorittamat kiinteistöverot on eliminoitu.

Valtionosuudet

Koulutuskuntayhtymien valtionosuudet (ammattikoulutuksen ja perusopetuksen yksikköhintarahoitus) esitetään valtionosuudet erässä emon tuloslaskelman laadintaperiaatteita noudattaen. Kuntayhtymien omassa tuloslaskelmassa valtionosuudet sisältyvät toimintatuottoihin.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen rakennusten poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi yhteisöjen omien ilmoitusten perusteella ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmilte tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi. Kaupunkikonsernin sisällä käytettyjä erilaisia poistosuunnitelmia ei ole muilta osin yhdenmukaistettu.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen sekä kaupungin ja yhdistettyjen kuntayhtymien keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty pariarvomenetelmällä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen. Osakkuusyhteisöjen poisto-oikaisua kaupungin poistosuunnitelman mukaiseksi ei ole tehty,

koska merkittävää poistonalaista omaisuutta on vain Ylä-Savon Vesi Oy:llä ja Savonia AMK Oy:llä ja kaikki osakkuusyhteisöt noudattavat poistolaskennassaan suunnitelman mukaisia poistoja.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Kaupungin ja kuntayhtymien taseen poistoero on merkitty konsernitilinpäätöksessä omaan pääomaan jaettuna edellisten tilikausien ylijäämiin ja tilikauden ylijäämiin ja poistoeron muutos konsernituloslaskelmassa tilikauden ylijäämään kirjanpitolautakunnan kuntajaoston konsernitilinpäätöstä koskevan yleisohjeen (2015) mukaisesti.

Tytäryhteisöjen (Petterinkulma ja Teollisuuskylä) taseessa olevat poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset on merkitty konsernitaseeseen jaettuna omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan sekä niiden muutos konsernituloslaskelmassa jaettuna laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden yli-/alijäämään.

Konsernirakenteen muutokset

V. 2020 konsernin omistusosuuksissa on tapahtunut seuraavat muutokset.

Osakkuusyhteisöt

Savon ICT-palvelut Oy:stä kaupunki omistaa suoraan 23,1 %, välillisesti SOTE ky:n kautta 44,5 % (v. 2019 46,2 %). Savon ICT-palvelut Oy toteutti vuonna 2019 suunnatun osakeannin, jossa osakkeita merkitsi Keiteleen kunta.

Edellisten tilikausien vertailukelpoisuus

Edellisten tilikausien yli-/alijäämätilille on kirjattu Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin alijäämän kattamisesta ja Vaalijalan kuntayhtymän ylijäämän palautuksesta aiheutuneet kirjaukset, nettovaikutus 186 t€. Summat näkyvät konsernin oman pääoman erittelyllä.

Konsernituloslaskelman liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväalueittain	2020	2019
Yleishallinto	13 046	12 737
Sosiaali- ja terveystoimet	78 765	77 784
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	7 335	8 764
Yhdyskuntapalvelut	18 832	17 721
Konsernin toimintatuotot yhteensä	117 978	117 006

Satunnaisten erien erittely	2020	2019
Satunnaiset tuotot		
Sakky, alv-palautus	105	0
Satunnaiset kulut		
YSAO, kiinteistön myyntitappio	-115	0
Satunnaiset erät yhteensä	-10	0

4.6 Konsernitaseen liitetiedot

Arvonkorotukset yhteensä 31.12	2020	2019
Maa- ja vesialueet, YSAO	243	242,9
Arvonkorotukset 1.1.-31.12.	0	0
Arvonkorotusten purku 1.1.-31.12	-80	0
Maa- ja vesialueiden arvonkorotukset 31.12.	163	243
Rakennusten arvonkorotukset 1.1., YSAO	29	29
Rakennusten arvonkorotukset 31.12.	29	29
Arvonkorotukset yhteensä 31.12	192	272
Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	2020	2019
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Siirtyvät korot	176	176
Kela-korvaukset	244	260
Valtionavut, hankerahat	795	622
Maankäyttösopimus, Sakky	356	356
Muut siirtosaamiset	770	884
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	2 341	2 298
Oman pääoman erittely	2020	2019
Peruspääoma 1.1./31.12	63 789	63 789
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	1	2
Muut omat rahastot 1.1.	11 955	13 051
Siirrot rahastoon	2 918	692
Siirrot rahastosta	-366	-1 787
Muut omat rahastot pääoma 31.12	14 507	11 955
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1	36 877	36 042
Lisäykset tilikaudella	187	9
Vähennykset tilikaudella	0	-272
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	37 063	35 779
Tilikauden yli-/alijäämä	6 404	1 098
Oma pääoma yhteensä	121 765	112 623

Pakolliset varaukset	2020	2019
Eläkevaraus, kaupunki	17	17
Muut pakolliset varaukset		
PSSHP, potilasvahinkovak.maksuvastuu	1 090	911
YSAO, purkutyö ja vahingonkorvausvaraus	187	220
<i>Pakolliset varaukset yhteensä</i>	1 294	1 148
Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät viiden vuoden tai sitä pidemmän ajan kuluttua konsernin ulkopuolelta	2020	2019
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	54 359	47 558
Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät viiden vuoden tai sitä pidemmän ajan kuluttua konsernin sisällä	2020	2019
Lainat julkisyhteisöiltä (Lumakeskus/Teollisuuskylä-kaupunki)	1 178	1 280
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	2020	2019
Palkkaperusteiset maksut (sis. lomapalkkavaraukset)	13 955	13 369
Korkojaksotus/-suojaus	58	71
Valtionosuudet ja -korvaukset	587	634
Maankäyttösopimus, Sakky	832	832
Muut siirtovelat	3 753	3 553
Yhteensä	19 185	18 458
Vakuudet ja vastuusitoumukset	2020	2019
Osakkuusyhteisöjen velasta		
Takaukset	2 457	2 731
Vakuudeksi annetut panttikirjat	13 582	15 919
Leasingvastuut	4 015	3 735
Vastuusitoumukset muille		
Takaukset	1 070	1 300
Arvonlisäveron palautusvastuu	1 549	1 055
Vuokravastuut	9 724	5 851
Hankkeiden omarahoitusosuudet/palautusvastuu	2 287	2 235
Potilasvakuutusvastuu, vp-laki (PSSHP)	0	6
Käynnissä olevat oikeudenkäynnit	2 011	103

Konsernissa ei ole enää olennaisia koronvaihtosopimuksia ja johdannaisia.

5. Eriytetyt tilinpäätökset (vesiliikelaitos) ja muut eriytetyt laskelmat

TILINPÄÄTÖS VUODELTA 2020

Iisalmen Vesi -liikelaitos

Iisalmen Vesi -liikelaitoksen johtokunta 16.3.2021

5.1 Tilinpäätöksen sisältö

Kirjanpitovelvollisuus ja kirjanpidon eriyttäminen

Kuntalaissa säädetään erikseen kaupungin liikelaitoksen kirjanpitovelvollisuudesta. Kaupungin liikelaitos ei ole itsenäinen kirjanpitovelvollinen, vaan kaupunki on kirjanpitovelvollinen kuntalain perusteella myös liikelaitoksensa kirjanpidosta.

Liikelaitoksen kirjanpito on eriytettävä kaupungin kirjanpidossa. Liikelaitoksen kirjanpito yhdistellään kaupungin muuhun kirjanpitoon tilinpäätöksessä ja välitilinpäätöksissä siten, että sisäiset tulot ja menot, sisäiset saatavat ja velat sekä sisäinen omistus ja sisäiset katteet eliminoidaan.

Kaupungin liikelaitoksen tilinpäätös

Johtokunnan on laadittava kalenterivuositain liikelaitoksen erillistilinpäätös ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi ja kaupunginhallitukselle yhdisteltäväksi kaupungin tilinpäätökseen. Valmisteluajataulun osalta noudatetaan, mitä kaupungin tilinpäätöksen valmistelusta on säädetty. Erillistilinpäätöksen allekirjoittavat johtokunnan jäsenet ja liikelaitoksen johtaja.

Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

Liikelaitoksen tilinpäätöslaskelmat laaditaan noudattaen kirjanpitolautakunnan kuntajaoston eriytetyn liiketoiminnan kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevan ohjeen mukaisia taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelmakaavoja. Lisäksi soveltuvin osin noudatetaan kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamia muita kirjanpidon yleisohjeita ja lausuntoja.

Liikelaitoksen tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä päättää valtuusto osana kaupungin tilinpäätöksen hyväksymistä. Kaupungin tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella myös liikelaitoksen hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida ovatko valtuuston liikelaitokselle asettamat tavoitteet toteutuneet. Tilintarkastaja suorittaa liikelaitoksen tarkastuksen osana kaupungin tarkastusta.

Toimintakertomus ja tilikauden tuloksen käsittely

Kunnallisen liikelaitoksen johtokunnan on laadittava toimintakertomus, jossa sen on tehtävä selkoa talousarviossa asetettujen tavoitteiden toteutumisesta tilikaudella. Toimintakertomus on osa liikelaitoksen tilinpäätöstä. Toimintakertomuksessa on annettava tietoja myös sellaisista liikelaitoksen talouteen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei tehdä selkoa tulos- tai rahoituslaskelmassa taikka taseessa.

Liikelaitoksen toimintakertomus laaditaan soveltuvin osin kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevassa yleisohjeessa annettujen ohjeiden mukaisesti.

Johtokunnan on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitetaan tällöin tilikauden yli- tai alijäämää ennen varaus siirtoja. Tuloksen käsittelystä päättää valtuusto tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä.

Jos taseessa on kattamatonta alijäämää, on toimintakertomuksessa tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

Kunnallisen liikelaitoksen ylijäämäisestä tuloksesta voidaan tehdä investointivaraus. Kaupungin liikelaitoksessa varauksen tekemistä rajoittaa kaupungin kokonaistuloksen määrä. Esityksen investointivarauksesta tekee johtokunta tilinpäätöksen yhteydessä. Varaus- ja rahastosiirroista päättää valtuusto tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä.

5.2 Toimintakertomus

5.2.1 Henkilöstö

Henkilöstö	TP2019	TA2020	TP2020	Poikkeama
Vakituiset	12,0	13,0	11,9	-1,1
Määräaikaiset	1,6	1,5	1,3	-0,2
YHTEENSÄ	13,6	14,5	13,2	-1,3

Organisaation toimivuus sekä henkilöstön riittävä ja monipuolinen osaaminen ovat tärkeässä asemassa tulevaisuuden haasteisiin vastaamisessa. Tehtäväkentän muutokset ja teknisten järjestelmien entistä nopeampi kehittyminen ja muutos asettavat henkilöstölle uusia osaamisvaatimuksia. Organisaation on oltava joustava ja toimiva kokonaisuus, jossa jokainen työntekijä omalla osaamisellaan tukee tiimin laatu- ja tulostavoitteita.

Henkilöstömuutokset vuonna 2020

Iisalmen Veden vakituksessa henkilökunnassa ei tapahtunut vuonna 2020 suuria muutoksia. Puhdistamonhoitaja vaihtui vuoden vaihteessa, muilta osin henkilöstö pysyi samana kuin edellisenä vuonna.

Määräaikaiset 2020

Lomautusten takia kesätyöntekijöitä ei palkattu lainkaan vuonna 2020. Iisalmen Vedellä oli kaksi työllistettyä verkosto- ja laitospuolella sekä yksi toimistopuolella. Loppuvuodesta palkattiin määräaikainen sijainen puhdistamonhoitajan tehtävään uuden vakituisen henkilön rekrytoinnin ajaksi.

Henkilöstön kehittäminen

Henkilöstö on osallistunut ammattia ylläpitäviin koulutuksiin sekä pätevyyskorttikoulutuksiin tarpeen mukaan. Maaliskuun jälkeen koulutukset järjestettiin pääasiassa etäkoulutuksina koronaepidemian takia. Vesihuoltoalan vuosittainen kevään päätapahtuma vesihuoltopäivät peruttiin keväältä ja tapahtuma toteutettiin webinaarina marraskuussa 2020. Jätevedenpuhdistamolla järjestettiin uusien laitteiden käyttöönottokoulutuksia laitetoimittajien toimesta.

Henkilöstön ammattitutkintoon tärkeitä koulutuksia jatkettiin. Yksi verkostoasentaja on suorittanut verkostomestarin pätevyyskoulutusta.

Iisalmen Veden varallaolon sopimusehdot yhdenmukaistettiin kaupungin muiden varallaolijoiden kanssa työehtosopimusten mukaisiksi. Puhdistamon saneerauksen aikana Iisalmen Vedellä oli kaksi päivystysrinkiä, joista toinen varmistti puhdistamon toimintaa puhdistamon henkilöstön voimin. Kun varallaolosta päästiin loppuvuodesta 2020 yhteisiin sopimuksiin, kaupungin muut kiinteistöt ja Ylä-Savon Veden vesilaitokset jäivät pois Iisalmen

Veden päivystyksestä sekä puhdistamon saneeraus saatiin päätökseen, voitiin toisesta varallaoringistä luopua. Varallaolossa toimiville verkosto- ja laitosasentajille järjestettiin syksyn aikana perehdytystä varallaolo asioihin ja varallaolon toimintatapoihin.

Henkilöstön virkistystoimintaa varten henkilökunnan on ollut mahdollista lunastaa liikunta- ja kulttuuriseteleitä. Syksyllä järjestettiin työpaikkakokouksen yhteydessä koko Iisalmen Veden henkilöstölle tarkoitettu virkistysiltapäivä Runnilla.

5.2.2 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Iisalmen Veden toimintatapojen ja riskien hallinnan lähtökohtana ovat ennakoitavuus ja turvallisuus. Varautumisen jatkuvuuden hallinnan toimenpiteinä toteutettiin vuonna 2020 kriisinhallinnan toimintakorttien päivittäminen. Desinfiointikoulutus ja desinfiointiharjoitus järjestettiin helmikuun lopussa. Maaliskuussa oli tarkoitus järjestää varautumisharjoitus, mutta epidemiarajoitusten takia harjoitusta ei pystytty järjestämään vuoden 2020 aikana. Vedenjakelun varautumisessa keskityttiin vedenjakelun häiriöttömyyteen sekä suunnitelmalliseen ja nopeaan toimintaan poikkeustilanteissa. Jäteveden puhdistuksessa lupaehtojen toteutuminen ohjaa vahvasti toiminnan suunnittelua ja toteuttamista. Jätevedenpuhdistamon mahdollisimman häiriöttömän toiminnan varmistaminen ja prosessien optimointi olivat saneerauksen jälkeisen toiminnan kehittämisen tärkeimmät kohteet.

Henkilöstöriskit

Iisalmen Veden henkilöstön ikärakenne on nuorentunut uusien rekrytointien myötä. Siitä huolimatta henkilöstön osaamiseen ja ns. ”hiljaisen” tiedon siirtymiseen liittyvät ongelmat ovat edelleen olemassa. Fyysisesti raskas ja vastuullinen työ saattaa lisätä henkilöstön sairastuvuuteen ja poissaoloihin liittyviä riskejä. Uuden henkilöstön palkkaamisessa on lähes poikkeuksetta ollut ongelmana koulutuksen tai kunnallisteknisen työkokemuksen puute. Uusien henkilöiden kouluttamiseen ja perehdyttämiseen on varattava riittävästi aikaa ja resursseja. Uusille työntekijöille on annettava mahdollisuus toimia kokeneen henkilöstön rinnalla käytännön työtehtävissä riittävän pitkään. Vesihuollon tehtävien vastuullisuus ja tehtäväkentän muuttuminen, esim. digitalisaatio, vaativat jatkuvaa osaamisen ylläpitämistä ja kehittämistä. Tietoteknisen osaamisen puutteisiin on pyritty vaikuttamaan ohjelmistokoulutuksilla ja lisäämällä perehdyttämistä. Tehtävien tasapuolisella jakamisella, riittävällä perehdyttämällä ja tarvittavilla koulutuksilla pystytään hallitsemaan myös työntekijöiden henkistä kuormitusta. Vesilaitoksen päivystys on tärkeä osa vesilaitostoiminnan riskien hallintaa ja siihen liittyy oleellisena osana henkilöstöriskien hallinta. Varallaolo on aina jollakin tasolla henkisesti ja fyysisesti kuormittavaa. Tehtävän vastuullisuus lisää henkistä kuormitusta, jos koulutusta ja kokemusta ei ole riittävästi. Henkilöstöriskin hallinnassa on tärkeää, että päivystyskohteet ovat oman substanssiosaamisen piirissä, varallaoloon pystyviä päivystäjiä on riittävästi, henkilöstöllä on riittävä koulutus ja kokemuspohja.

Koronapandemian aiheuttamiin henkilöstöriskeihin varauduttiin noudattamalla THL:n ja Vesilaitosyhdistyksen ohjeistuksia etätyöskentelystä ja henkilöstön jakamisesta eri toimipisteisiin. Ylimääräisiä asiakaskontakteja pyrittiin välttämään ja esimerkiksi vesimittareiden asennuksista tehtiin vain välttämättömät. Palaverikäytäntöjä muutettiin ja pääosa palavereista järjestettiin etäyhteyksillä.

Talouriskit

Taloudelliset riskit kasvavat vanhenevan vesihuoltoverkoston ja tekniikan ikääntymisen myötä. Verkoston kunnossapito- ja saneerausohjelman noudattaminen sekä jätevedenpuhdistamon laitekannan huoltojen ylläpito ovat tärkeitä asioita taloudellisten riskien hallinnassa.

Vedenkulutukseen lisälnessä vaikuttavat osaltaan suurkuluttajat sekä muutokset heidän toiminnassaan. Tällaisten muutosten vaikutus lisää osaltaan vesilaitostoiminnan taloudellisia riskejä. Koronapandemialla ei voitu osoittaa olevan erityistä vaikutusta veden myyntiin.

Omaisuus ja vastuuriskit

Omaisuudesta huolehtiminen vähentää omaisuus- ja vastuuriskejä. Verkostojen ja laitteistojen ikääntymiseen ja saneerausvelkaan voidaan vaikuttaa riittävällä saneerausinvestointien tasolla sekä huolehtimalla riittävästä verkostojen ja veden laadun tarkkailusta. Omaisuusriskejä voidaan hallita myös huolehtimalla vakuutusten riittävästä tasosta ja sekä pitämällä investointien vakuudet ajan tasalla.

Vesilaitostoiminnan riskit

Talousveden toimittamisessa riskit liittyvät veden laadun tai veden saatavuuden heikkenemiseen. Vastuuvakuutusten sisältö ja niiden pitäminen ajan tasalla on tärkeää. Terveysriskejä pyritään hallitsemaan valmius- ja varautumissuunnitelman sekä siihen liittyvän valvonnan ja näytteenoton avulla. Koronapandemian vaikutus jäi vuonna 2020 vähäiseksi vesilaitostoiminnassa. Tulevaisuutta varten olisi kuitenkin otettava vakavan pandemian riski erityisesti huomioon varautumissuunnitelmassa ja kuntien välistä yhteistyötä suunniteltaessa.

Vesiosuuskuntien talkoohenkilöiden ikääntyminen ja uusien henkilöiden saanti voi tuoda puutteita vesiosuuskuntien omaan riskienhallintaan ja luoda osallistumisen painetta lisälmen Veden suuntaan. Riskien kokonaishallinnan kannalta tulisi myös vesiosuuskuntien toiminnan olla varmallalla ja hyvällä tasolla, sillä puutteet esimerkiksi varautumisessa voivat heijastua myös lisälmen Veden toimintaan. Yhteistyö vesiosuuskuntien kanssa mm. varautumisasioissa pienentää riskejä.

Jätevesihuollon riskit

Jätevedenpuhdistamon toiminnan seuranta ja säännölliset huoltotoimet varmistavat puhdistamon toimintaa. Vuoden 2020 aikana osa laitoksen prosessiosista oli ajoittain pois käytöstä tai korvattu väliaikaisjärjestelyillä. Yksittäisissä näytteissä oli tästä syystä joitakin poikkeamia, mutta kokonaisuudessaan puhdistustulos täytti ympäristöluvan vaatimukset. Saneerattu puhdistamo ja jätevedenpumppaamot on saatu kokonaisuudessaan kaukovalvontaan. Riskit ovat nykyisessä kaukovalvontajärjestelmässä hyvin hallinnassa. Laitehäiriöt ja viat kirjautuvat järjestelmään ja varallaolija saa tilanteesta hälytyksen. Vuoden 2020 loppua kohti häiriötilanteiden ja hälytysten määrä on vähentynyt huomattavasti. Säättöjä ja prosessin optimointia tehdään jatkuvasti, mikä tulee edelleen parantamaan toimintavarmuutta. Puhdistamolle on hankittu varavoimakone, joka varmistaa tärkeimpien prosessiosien toiminnan sähkökatkojen aikana. Puhdistamon valvomo- ja prosessinohjaus on varmennettu UPS-laitteilla.

Jätevedenpumppaamoilla poikkeustilanteista johtuvia ylivuotojen riskiä on pyritty hallitsemaan kahdentamalla laitteita, esimerkiksi pumppuja ja varmentamalla kaukovalvonnan tietoliikenneyhteyksiä.

Riski	Toimenpide	Vastuu	Riskin taustatiedot	Arvioitu kustannus	Tila
Vesilaitos-toiminnan riskit, kuten talousveden saastuminen ja siitä aiheutuva epidemia tai jätevesivuoto	Riskinhallintaohjelman mukaisten toimenpiteiden suorittaminen; kuten verkostokarttojen ylläpito, työmaiden valvonta, henkilöstön koulutus, kyberuhkien hallinta ja säännölliset varautumisharjoitukset.	vesilaitoksen johtaja	Varautumissuunnitelman yhteydessä on laadittu riskikartoitus ja riskienhallinnan toimenpiteet mm. talousveden saastumisen ehkäisemiseksi.	Vuotuinen kustannus noin 15 000 €. Varautumisharjoituksen järjestäminen siirtyi korona-epidemian takia.	Toteutuu osittain
Hankintojen virheellinen toteuttaminen	Hankintakoulutuksiin osallistuminen, yhteistoiminta hankintayksikön kanssa ja riittävän ajan varaaminen kilpailutusasiakirjojen laadintaan, isojen hankintojen kilpailutuksissa kokeneita konsultteja avuksi.	vesilaitoksen johtaja	Hankintojen kilpailutuksiin liittyvät virheet ja puutteet mm. tarjouspyyntöjen laadussa voivat johtaa mm. valitukseen ja hankinnan viivästymiseen ja/tai pitkittymiseen eri syistä johtuen.	Hankinnat on toteutettu suunnitellusti ja kilpailutettu asianmukaisesti. Virrehankintoja ei ole tehty.	Ei toteudu
Henkilöstöä on liian vähän ja poissaoloja / sijaisuuksia yms. ei voida järjestää. Päivystysten järjestäminen vähäisellä henkilöstöllä aiheuttaa yksittäisten henkilöiden liiallista kuormitusta ja kasvattaa päivystysten toimivuuden riskiä.	Tarvittavien sijaisjärjestelyjen organisointi ja siihen liittyvät koulutustarpeet. Yhteistyökumppanit ja kunnossapidon puitesopimukset. Henkilöstön työhyvinvoinnista ja työssäjaksamisesta huolehtiminen.	vesilaitoksen johtaja	Työntekijäresurssit ovat vähäiset toimivan päivystysringin organisointiin. Liian lyhyt päivystyskierto aiheuttaa työntekijöiden kuormittumista ja sen, että sijaisuuksia ei kaikilta osin voida järjestää toimivalla tavalla. Sairauspoissaolot aiheuttavat resurssipulaa, jota ei voi kaikilta osin korvata määräraikaisella henkilöstöllä.	Uusia henkilöstön koulutustarpeita johtuen puhdistamon saneerauksesta. Varallaolosopimuksen viivästyminen aiheuttanut ylimääräistä kuormitusta henkilöstössä. Sijaisten palkkaamisen kustannus noin 15 000 €.	Toteutuu osittain
Tietojärjestelmän tai -järjestelmien käyttökato	Prosessisäätöjen ja laitekannan käyttöönottojen huolellinen etukäteissuunnittelu. Laitteiston kahdentaminen kriittisissä kohteissa. Varavoimakoneet.	vesilaitoksen johtaja	Laitekanta ja automaatiojärjestelmät on uusittu 2019. Vuoden 2020 aikana puhdistamon prosessien säätö ja viritys voivat aiheuttaa riskin puhdistamon toiminnalle. Varavoimakoneilla ja UPS-laitteilla varmistetaan sähkökatkosten aikana kriittisten kohteiden sähkönsaanti.	30 000 €.	Ei toteudu

Ylimääräisiä kuluja jätevedenpuhdistamon lupaehtojen ylittymisestä, mitkä johtuvat saneeraustarpeesta / konerikosta	Riskikartoitukset tehty, riskinhallintasuunnitelman laatiminen ja päivittäminen kriittisissä kohteissa	vesilaitoksen johtaja, käyttöpäällikkö, kunnossapitoinsinööri	Puhdistamon saneerauksessa laitekanta uudistunut. Laitekoulutukset ja huolto-ohjelmien laatiminen tärkeää tulevaisuuden riskinhallinnan kannalta.		Ei toteudu ☐
Avoimiin työtehtäviin hakijoilla ei ole tarvittavaa erityisosaamista	Täydennyskoulutuksiin osallistuminen, uusille työntekijöille ammattialan erikoiskoulutusta.	vesilaitoksen johtaja	Vesihuoltoalan koulutusta ei ole tällä hetkellä ammattikoulujen peruskoulutuksissa. Oppisopimuskoulutuksissa ja vesihuoltoalan erikoisammattitutkinnoissa on mahdollista suorittaa alan pätevyys.	Vuosittainen kulu noin 10 000 – 15 000 euroa/koulu-tettava henkilö. Vuonna 2020 kokonaiskustannus noin 30 000 euroa.	Ei toteudu ☐
Puutteet tarvikkeiden ja varaosien saatavuudessa	Oman varaston ylläpitäminen poikkeustilanteiden vaatimuksia varten. Kriittisille kemikaaleille etsittävä korvaavia tuotteita mahdollisen toimituskatkon varalle. Kilpailutuksissa neuvottelumenettely turvallisempi tapa ja tarvittaessa koekäytöt.	vesilaitoksen johtaja, käyttöpäällikkö, kunnossapitoinsinööri	Hankintasopimusten laadinnassa voi esiintyä virheellisyyksiä / puutteita, jotka vaikuttavat tarvikkeiden ja / tai varaosien saatavuuteen. Tällä voi olla merkittäviä vaikutuksia vedentoimitukseen ja jäteveden puhdistukseen.	Yksittäisiä ongelmia kemikaalien ja laitteiden saatavuudessa. Korvaavia tuotteita saatu kuitenkin kohtuullisen hyvin. Kustannusvaikutus noin 20 000 – 30 000 €	Toteutuu osittain ☐
Vesitornin ennakoitua nopeampi kunnon heikkeneminen	Säännölliset kuntokartoitukset. Tarveselvityksen laatiminen vesihuollon toiminnan varmistamiseksi. Kaavoituksessa ja budjetoinnissa varauduttava tuleville vuosille tarvittaviin investointeihin.	vesilaitoksen johtaja	Vesitorni on saneerattu vuonna 2014. Saneeraus suunnitelmassa arvioitu vesitornin käyttöikä 10-20 vuotta. Kuntokartoituksia ehdotettu tehtäväksi viiden vuoden välein.	Kuntokartoitus tehty vuonna 2020. Vesitornin kunto todettu hyväksi ja betoninäytteissä ei havaittu poikkeamia tai laadun heikkenemistä. Kuntokartoitusten vuosikustannus noin 5000 €.	Ei toteudu ☐

5.2.3 Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sisäinen valvonta on hyvän johtamis- ja hallintotavan edellytys. Sisäinen valvonta ja siihen liittyvä riskienhallinta on toimialan ja tehtäväalueen prosessi, jolla varmistetaan, että tavoitteet saavutetaan, toiminta on lakien, ohjeiden ja päätösten mukaista, voimavarat ovat tuloksellisessa käytössä, omaisuus on turvattu sekä johdon saama informaatio on oikeaa, tarkoituksenmukaista ja oikea-aikaista.

Sisäinen valvonta on olennainen osa jokapäiväistä toiminnan ohjausta ja johtamista. Sisäisestä valvonnasta vastaavat kaikki toimielimet ja johtavat viranhaltijat sekä muut esimiehet.

Sisäisen valvonnan keskeisiä osa-alueita ovat:

- strateginen suunnittelu
- talousarvio ja -suunnitelma
- toiminnan ja talouden raportointi
- johtamisjärjestelmä
- hyvä hallintotapa
- henkilöstöhallinto
- riskien tunnistaminen ja hallinta
- lakien, asetusten, toimintaohjeiden ja määräysten noudattamisen valvonta

Sisäisen valvonnan yleisohjeen mukaisesti toimielimet laativat sisäisen valvonnan suunnitelman vuosittain. Vastuuhenkilöt raportoivat sisäisen valvonnan havainnoista esimiehilleen puolivuositain (ajalta 1.1.-30.6. elokuussa ja ajalta 1.7.-31.12. tammikuussa). Toimialajohtaja raportoi kaupunginhallitukselle, omalle lautakunnalleen ja sisäiselle tarkastukselle puolivuositain em. aikataulun mukaisesti. Kaupunginvaltuustolle sisäisen valvonnan havainnoista ja toimivuudesta raportoidaan kaupungin tilinpäätöksessä. Sisäisen valvonnan yhteydessä havaittuihin puutteisiin ja virheisiin on puututtu ja toimintatapoja on korjattu.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	2020	2019
(ulkoiset)	1 000 €	1 000 €
Tuotot:		
Liikevaihto	6 070	5 526
Valmistus omaan käyttöön	33	
Liiketoiminnan muut tuotot	30	15
Muut tuet ja avustukset	3	2
Kulut:		
Materiaalien osto	-1 714	-1 791
Palveluiden osto	-1 074	-1 058
Henkilöstökulut	-711	-774
Poistot ja arvonalentumiset	-1 386	-802
Liiketoiminnan muut kulut	-148	-132
Liikeliiketty jäämä (-alijäämä)	1 104	985
Rahoitustuotot ja -kulut	-351	-460
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia €	753	525
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	753	525
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	16	84
Tilikauden ylijäämä	769	609

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2020	2019
Sijoitetun pääoman tuotto, %	4,3 %	4,3 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	10,6 %	9,9 %
Voitto, %	12,4 %	9,5 %

TUNNUSLUKUIEN LASKENTAKAAVAT

Sijoitetun pääoman tuotto

100 * (Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maksetut korkokulut + muille maksetut korkokulut + korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + sijoitettu korollinen vieras pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset).
Tunnusluvut lasketaan tilikauden alun ja lopun keskiarvona.

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %

100 * (Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maksetut korkokulut + korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + lainat kunnalta + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset).
Tunnusluvut lasketaan tilikauden alun ja lopun keskiarvona.

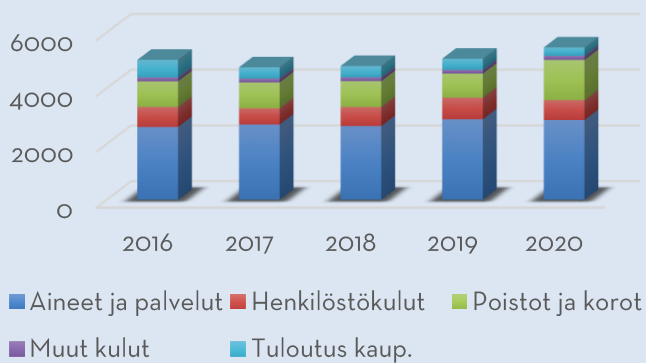
Voitto, %

100 * Yli-/alijäämä ennen varauksia / Liikevaihto

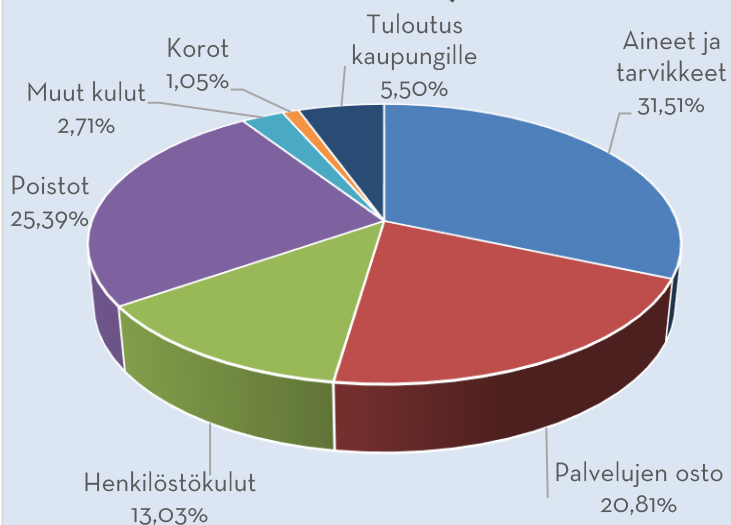
Tuotot (1000 €) 2016-2020, sisäiset ja ulkoiset

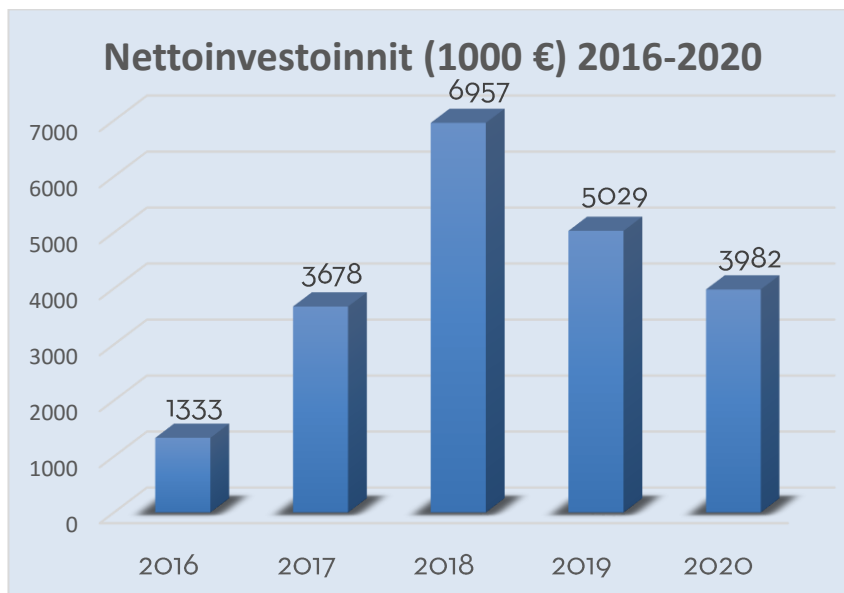

Kulujakautuma 2016-2020 (1000 €) sisäiset ja ulkoiset

Kulujakauma 2020 (sisäiset ja ulkoiset)

Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut	2020	2019
	1 000 €	1 000 €
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyijäämä (-alijäämä)	1 104	985
Poistot ja arvonalentumiset	1 386	802
Rahoitustuotot ja -kulut	-351	-460
*Toiminnan rahavirta yht.	2 139	1 327
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-3 982	-5 029
* Investointien rahavirta yhteensä	-3 982	-5 029
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 844	-3 702
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset muilta	-36	
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	3 300	3 500
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-1 680	-1 564
Lainakannan muutokset yhteensä	1 620	1 936
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	196	2 229
Saamisten muutos muilta	-68	5
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-133	64
Korottomien velkojen muutos muilta	265	-532
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	260	1 766
Rahoituksen rahavirta	1 844	3 702

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2020	2019
Toiminnan ja investointien rahavirran kert. 5 vuodelta, 1000€	-12 085	-9 941
Investointien tulorahoitus, %	53,7	26,4
Laskennallinen lainanhoitokate	1,0	0,7
Kassan riittävyys, pv	0	0
Quick ratio	0,6	0,8
Current ratio	0,6	0,8

TUNNUSLUKIJEN LASKENTAKAAVAT
Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä
Toiminnan ja investointien rahavirta -välitulos tilinpäätösvuoden ja neljän ed. vuoden kertymä
Investointien tulorahoitus, %
100 * (Ylijäämä (alijäämä) ennen satunn. erä + poistot ja arvonal. - tuloverot / Investointien omahankintameno
Laskennallinen lainanhoitokate
(Vuosikate + korkokulut) / (Korkokulut + laskennalliset lainanlyhennykset)
Kassan riittävyys, pv
365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella
Quick ratio
(Rahat ja pankkisaamiset + rahoitusarvopaperit + lyhytaikaiset saamiset) / (Lyhytaikainen vieras pääoma -
Current ratio
(Vaihto-omaisuus + Lyhytaikaiset saamiset + Rahoitusarvopaperit + Rahat ja pankkisaamiset) /

Rahoitusasema ja sen muutokset

Tase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	2020 1 000 €	2019 1 000 €	VASTATTAVAA	2020 1 000 €	2019 1 000 €
Pysyvät vastaavat			Oma pääoma		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	2 842	2 842
Muut pitkäv. menot	807	0	Ed. tilik. yli(-)/alijäämä(+)	6 589	5 980
*Aineettomat hyödykkeet	807	0	Tilikauden ylijäämä (-)/alijäämä (+)	769	609
Aineelliset hyödykkeet			*Oma pääoma	10 201	9 431
Maa- ja vesialueet	105	0	Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
Rakennukset	10 338	2 612	Poistoero	133	149
Kiinteät rak. ja laitteet	11 360	7 050	*Poistoero ja vapaaeht. var.	133	149
Koneet ja kalusto	36	47	Vieras pääoma		
Keskeneräiset hankinnat	1 543	11 881	Pitkäaikainen		
*Aineelliset hyödykkeet	23 381	21 591	Lainat rah.- ja vakuutuslaitok.	14 470	13 180
Sijoitukset			Liitt.maksut ja muut pitkäaik. velat	1 446	1 354
Osakkeet ja osuudet	3 031	3 031	*Pitkäaikainen	15 916	14 534
Muut saamiset	79	43	Lyhytaikainen		
* Sijoitukset	3 110	3 074	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitok.	2 010	1 680
**Pysyvät vastaavat	27 298	24 665	Ostovelat	444	408
Vaihtuvat vastaavat			Korottomat velat kaupungilta	6	137
Saamiset			Muut velat	141	0
Lyhytaikaiset			Siirtovelat	102	108
Myyntisaamiset	441	377	*Lyhytaikainen	2 703	2 333
Saamiset kaupungilta	1 210	1 405	**Vieras pääoma	18 619	16 868
Muut saamiset	4	0	Vastattavaa	28 952	26 448
*Lyhytaikaiset saamiset	1 655	1 783			
**Saamiset	1 655	1 783			
**Vaihtuvat vastaavat	1 655	1 783			
Vastaavaa	28 952	26 448			

TASEEN TUNNUSLUVUT	2020	2019
Omavaraisuusaste, (%)	35,7	36,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, (%)	305,2	304,3
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	7 359	6 589
Lainakanta 31.12., 1 000 €	16 480	14 861
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	16 538	14 944
Lainasaamiset 31.12., 1000 €	0	0

TUNNUSLUKIJEN LASKENTAKAAVAT
Omavaraisuusaste, % 100 * (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)
Suhteellinen velkaantuneisuus, % 100* (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot
Kertynyt ylijäämä (alijäämä) Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)
Lainakanta 31.12 Vieras pääoma - (Saadut ennakot+Ostovelat+Siirtovelat+Muut velat+Korottomat velat kunnalta)
Lainat ja vuokravastuut 31.12. Vieras pääoma - (Saadut ennakot+Ostovelat+Siirtovelat+Muut velat)+Vuokravastuut
Lainasaamiset Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

5.2.4 Kokonaistulot ja -menot

TULOT	1 000 €	MENOT	1 000 €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	5 934	Toimintakulut	3 299
Muut rahoitustuotot	6	- Valmistus omaan käyttöön	-33
		Korkokulut	57
Rahoitustoiminta		Muut rahoituskulut	0
Pitkäaik. lainojen lisäys	3 300		
Kokonaistulot yhteensä	9 240	Investoinnit	
		Investointimenot	3 982
		Rahoitustoiminta	
		Antolainasaamisten lisäys	36
		Pitkäaik.lainojen vähennys	1 680
		Kokonaismenot yhteensä	9 022

Täsmäytys:			
Kokonaistulot-Kokonaismenot =	9 240 - 9 022	=	218
Rahavarojen muutos - Muut maksuvalmiuden muutokset =	420 - 202	=	218

5.2.5 Tilikauden tuloksen käsittely

Kuntalain mukaan johtokunnan on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitetaan tällöin tilikauden yli- tai alijäämää ennen varaussiiroja. Mikäli taseessa on kattamatonta alijäämää, on toimintakertomuksessa tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

Poistoeron vähennystä kirjataan 16 370,84 euroa, joka kohdistuu kokonaisuudessaan jätevesi - toiminnolle.

Tilikauden ylijäämä 769 208,69 euroa kirjataan taseen oman pääoman yli-/alijäämätilille.

5.3 Talousarvion toteutuminen

5.3.1 Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien strategisten tavoitteiden toteutuminen

2020

Toimiva kaupunkiympäristö ja rakentaminen

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.	Vastuu	Tila
Viihtyisä, turvallinen ja esteetön kaupunkiympäristö	Vesihuollon toimintavarmuutta parannetaan.	Vesijohtoverkon automaatiovalvonnan lisäys, virtaus- ja painemittaukset tärkeisiin solmupisteisiin.	Verkostokarttojen analysointi tehty, seuraavana käynnistetään karttatietojen eheyttäminen ja virtausmallinnusten laatiminen. Mittauspisteiden sijoittaminen voidaan suunnitella, kun virtausmallinnus on saatu tehtyä.	Vesilaitoksen johtaja	Toteutuu osittain
Tiivis yhdyskuntarakenne ja hyvin saavutettavissa oleva ja toimiva palveluverkko	Seudullisen yhteistyön kehittäminen vesihuollossa.	Toimintajärjestelmien yhtenäistäminen seudullisena.	Seudullisen yhteistyön jatkosuunnittelu ja ohjausryhmien muodostaminen käynnistynyt.	Vesilaitoksen johtaja	Toteutuu

Vakaan talouden Iisalmi

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.	Vastuu	Tila
Investointitason suunnitelmallisuus ja ennustettavuus sekä korjausvelan hallinta	Investointien pitkän tähtäimen suunnitelman (PTS) laatiminen.	Pitkän tähtäimen suunnitelman laatiminen v. 2020 - 2030 on valmis vuoden loppuun mennessä.	Pitkän tähtäimen suunnitelman mukaisia saneerauksia toteutettu suunnitellusti.	Vesilaitoksen johtaja	Toteutuu
Investointitason suunnitelmallisuus ja ennustettavuus sekä korjausvelan hallinta	Peruskorjausinvestoinnit (optimikuntotaso vesihuoltoverkostolla 90 %).	Korjausvelka pidetään alle 10 % tasolla.	Peruskorjausinvestoinnit toteutettu suunnitellusti.	Vesilaitoksen johtaja	Toteutuu
Kilpailukykyinen hinnoittelu- ja taksapolitiikka	Iisalmen veden taksat pidetään vastaavien seutukaupunkien keskitasossa.	Taksavertailu vastaavien seutukaupunkien taksoihin.	Taksat valtakunnallisen keskiarvon alapuolella ja vastaavien seutukaupunkien tasolla.	Vesilaitoksen johtaja	Toteutuu

5.3.2 Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden kannalta vesilaitoksen toiminnassa tai asiakaskentässä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia edellisiin vuosiin verrattuna.

Ylä-Savon kuntien erilaisia vesi- ja jätevesihuollon yhteistyömahdollisuuksia selvitettiin vuonna 2019. Valmistuneen raportin pohjalta selvitystyötä jatkettiin edelleen loppuvuodesta 2019 ja alkuvuodesta 2020. Selvityksessä tarkasteltiin vesihuollon toimintamallia, jossa Ylä-Savon alueen jätevesien ja vesihuoltoverkostojen operointipalvelut olisivat osa Ylä-Savon Vesi Oy:n toimintaa. Ylä-Savon Vesi Oy:n osakaskunnat olivat päätöksenteossa yksimielisiä ja suunnittelu toiminnan organisoimiseksi päätettiin aloittaa loppuvuodesta 2020. Lopulliset päätökset Ylä-Savon Vesi Oy:n toiminnan laajentamisesta jätevesipuolelle on tarkoitus tehdä suunnitelman valmistumisen jälkeen.

Asiakaspalvelua, toimintaohjeistusta ja laatu järjestelmiä kehitetään jatkuvasti. Palveluhankinnoissa on keskitytty palvelu-/toimintokohtaisiin kokonaisuuksiin. Taloushallinto, palkanlaskenta, kirjanpito, ict-palvelut, suunnittelu- ja mittauspalvelut, siivous, postitus, lähetti- ja muut toimisto- sekä tukipalvelut on hankittu ostopalveluna pääasiassa kaupungin palveluyksiköiltä.

Vuoden 2020 aikana ei vesimittareiden vaihtopalvelua ostettu johtuen koronaepidemian aiheuttamista toiminnan rajoituksista. Ulkopuolisia konsulttipalveluja on käytetty joidenkin suunnittelutehtävien sekä vaativampien hankintakilpailutusten järjestämisessä ja kilpailutusasiakirjojen laatimisessa. Vesijohtolinjojen saneerauksissa käytettiin tarpeen mukaan paikallisia kilpailutettuja urakoitsijoita.

Jätevedenpuhdistamon käyttö- ja veloitettarkkailun laboratoriotutkimukset on suorittanut Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy, puhdistamoliikenteen jälkikäsitteilypalvelutuottajana toimii Gasum ja puhdistamon toimisto- ja sosiaalitilojen siivouksessa on käytetty kaupungin kilpailuttamia siivousalan yrityksiä. Työterveyshuollosta vastasi Suomen Terveystalo.

Iisalmen Veden operoiva henkilöstö toimii Vuohiniemen henkilöstö- ja toimistotiloissa. Kaupungin varikolla on tilat kahdelle mittarivaihtoja ja puhtasvesipuolen liittymiä hoitavalle henkilölle sekä varastotiloja. Kaupungintalolla toimii edelleen vesilaitoksen asiakaspalvelu, hallinto sekä laskutus- ja kartoituspalvelut. Vuoden 2020 aikana jouduttiin asiakaskäyntejä rajoittamaan pandemian takia.

Vuoden 2020 aikana organisoitiin varallaolojärjestelyt uudelleen. Iisalmen kaupungin kiinteistöjen valvonnasta ovat vastanneet syksystä lähtien kiinteistöhoitajien päivystäjät. Iisalmen Veden ja Ylä-Savon Vesi Oy:n yhteisestä ilta- ja viikonloppupäivystyksestä luovuttiin ja Iisalmen Veden päivystäjät valvovat Iisalmen Veden verkostoja ja jätevedenpuhdistamoja sekä vastaavat asiakaspäivystyksestä. Iisalmen Vedellä on tällä hetkellä viisi henkilöä päivystysringissä. Puhdistamon saneerauksen valmistumistuttua hälytysten määrä on vähentynyt huomattavasti. Monia asioita pystytään myös hoitamaan etäyhteyden avulla.

Vuonna 2020 veden kulutusmaksuun tehtiin 0,02 € korotus, perusmaksut pysyivät edellisen vuoden tasolla. Talousveden hinta oli 1,28 €/m³ (alv 0%). Iisalmissa talousveden taksa on kansallisen keskiarvohinnan alapuolella.

Laskutetun veden määrä oli hieman suurempi kuin edellisenä vuonna. Koronan vaikutuksia vedenkulutukseen on vuoden aikana arvioitu. Vaikuttaa siltä, että epidemialla ei ole Iisalmissa ollut merkittävää vaikutusta veden kulutukseen. Talousveden laatu on täyttänyt hyvin talousvedelle asetetut laatuvaatimukset ja suositukset.

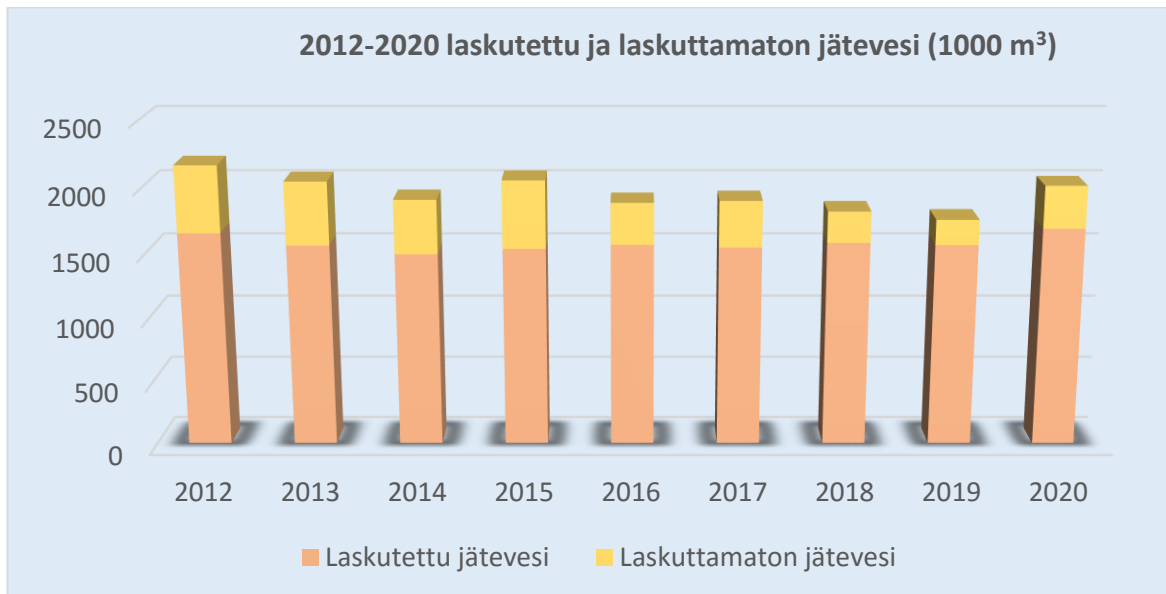
Vesijohtoverkoston liittyneitä kulutuspaikkoja oli vuoden 2020 lopussa 4722.

Mittaamattoman talousveden määrä oli 10 % ostetusta vesimäärästä. Mittaamaton vesimäärä sisältää vuotovesien lisäksi mm. putkilinjojen huuhteluvesiä. Jatkuvilla putkilinjojen saneerauksella vaikutetaan merkittävästi vuotovesimääriin. Verkostojen kunnostus- ja huoltotöistä johtuvia linjojen huuhteluja tullaan tulevaisuudessa tekemään enenevässä määrin.

Investointisuunnitelman mukaisia puhtaan veden putkilinjojen rakennuskohteita toteutettiin suunnitelmien mukaisesti. Uutta runkovesijohtoa rakennettiin vuoden 2020 aikana Runnin siirtoviemärilinjan rakentamisen yhteydessä ja sen lisäksi Pihlajaharjussa. Vanhoja vesirunkolinjoja saneerattiin saneeraussuunnitelman mukaisesti Makkaralahdessa, Lippuniemessä ja Kangaslammilla. Lisäksi saneerattiin Peltosalmella huonokuntoista runkolinjaa. Puhdasvesiverkoston toteutetut nettoinvestoinnit olivat noin 410 000 €, josta Runnin vesijohtolinjan osuus oli noin 178 000 €.

Viemäriverkoston oli vuoden 2020 lopussa liittyneenä 3472 taloutta. Jäteveden perusmaksut pysyivät edellisen vuoden tasolla. Jäteveden hintaan tehtiin 0,12 €/n (alv 0 %) korotus. Jäteveden hinta oli 2,17 €/m³ (alv 0%). Laskutetun jäteveden määrä pysyi edellisvuosien tasolla. Viemäriverkoston vuotovesien ja laskuttamattoman jäteveden määrä oli noin 16,0 %. Määrä nousi viisi prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta. Vuotovesien määrään pystytään vaikuttamaan verkostosaneerauksilla, mutta vuotovesien vuosittaiseen vaihteluun vaikuttaa osaltaan sääolosuhteista johtuva sade- ja sulamisvesien määrän vuosittainen vaihtelu.

Vuohiniemen jätevedenpuhdistamon saneerausurakan oli määrä valmistua vuoden 2019 loppuun mennessä. Rakennustyöt saatiinkin pääosin päätökseen, mutta saneerauksen lopullinen valmistuminen siirtyi kuitenkin lisä- ja muutostöistä johtuen vuoden 2020 alkupuolelle. Investoinnin kokonaisarvo oli noin 15,5 M€,.

Iisalmen vesihuoltoverkoston arvonmääritys- ja saneerausohjelma ohjaa vesihuoltoverkoston saneeraushankkeiden toteuttamista. Jätevesiverkoston ja pumppaamoiden inventointia sekä peruskorjaus- ja uusintatyötä jatkettiin sekä katusaneerauskohteissa että muissa saneerausohjelman mukaisissa kohteissa. Viemäriverkoston toteutetut nettoinvestoinnit olivat vähän yli 1,08 M€, josta Runnin siirtoviemäriin osuus oli noin 678 000 €. Runnin siirtoviemäriin rakentaminen jatkuu 2021 puolelle viimeistelytyöillä.

Viemäriverkoston saneeraukset vaikuttavat vuotovesimäärään, auttavat hallitsemaan puhdistamolle tulevaa vesimäärää ja tehostavat sitä kautta puhdistamon toimintaa. Vuosittaisilla saneerauksilla pyritään saneerausohjelman mukaisesti lyhentämään viemäriverkoston korjausvelkaa ja pienentämään putkisto- ja ympäristövahinkojen riskiä. Asemakaava-alueen viemäriverkostoa täydennettiin katusaneerausten yhteydessä tarvittavilta osin.

Vieremän tasausallas liitettiin Iisalmen Veden kaukovalvontaan. Pumppaamoiden uusimisen yhteydessä uusittiin tarvittavia sähköjärjestelmiä ja -keskuksia.

Verkoston rakennetiedon ylläpito ja huoltoseuranta on toteutettu verkoston seurantajärjestelmä KeyAquan avulla. KeyAquassa pidetään yllä asiakastietoja kiinteistökohtaisesti ja sieltä voidaan lähettää kohdennettuja tekstiviestitiedotteita. Järjestelmää on tarkoitus kehittää edelleen kattavammaksi. KeyAquan verkostotietoihin tehtiin aineistoanalyysi ja sen pohjalta on tarkoitus toteuttaa aineiston eheyttäminen ja verkoston virtausmallinnus. Virtausmallinnus toimii pohjana puhdasvesiverkoston mittausasemien sijainnin määrittämisessä.

Asiakas- ja laskutustietoja sekä liittymäsopimuksia pidetään yllä Vesikanta -ohjelmassa.

Huolto- ja kunnossapitotietoja sekä työlaskutusta ylläpidetään Pinja Novi-kunnossapitojärjestelmässä. Kunnossapitojärjestelmä sisältää myös asiakastöiden ja resurssien ohjauksen sekä tiedon siirtämisen sähköisesti työmaalle. Vuoden 2020 aikana otettiin käyttöön M-Files-dokumentinhallintajärjestelmä. Dokumentinhallintajärjestelmään on

tarkoitus tallentaa suunnitteluaineistot, kuten esimerkiksi Vuohiniemen saneerausprojektin suunnitelmat ja dokumentit. Verkostotyömaille on otettu käyttöön sähköiset työmaapöytäkirjat, jotka tallennetaan reaaliaikaisesti M-files-dokumenttipankkiin.

5.3.3 Käyttötalouden toteutuminen

Käyttötalousosan toteutumisvertailu esitetään tulosalueittain.

Toteutumisvertailussa esitetään arvioidut ja toteutuneet menot ja tulot sekä niiden poikkeamat muutettuun talousarvioon.

Tuotot ja kulut toimintoittain (toimintakatetilit)					
(sisäiset ja ulkoiset)					
	TA 2020	TA2020 muutokset	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Poik- keama
Vesilaitos/puhdasvesi					
Toimintatuotot	2 410 810	-43 850	2 366 960	2 524 645	-157 685
Toimintakulut	-1 498 392	23 700	-1 474 692	-1 554 900	80 208
Netto	912 418	-20 150	892 268	969 745	-77 477
Osuus hallinnon kust.	-229 055	0	-229 055	-268 375	39 320
Netto	683 363	0	663 213	701 370	-38 157
Vesilaitos/Jätevesi					
Toimintatuotot	3 725 390	-43 850	3 681 540	3 673 752	7 788
Toimintakulut	-1 952 458	206 300	-1 746 158	-1 617 281	-128 877
Netto	1 772 932	162 450	1 935 382	2 056 471	-121 089
Osuus hallinnon kust.	-229 055	0	-229 055	-268 375	39 320
Netto	1 543 877	162 450	1 706 327	1 788 096	-81 769
Kaikki yhteensä					
Toimintatuotot	6 136 200	-87 700	6 048 500	6 198 397	-149 897
Toimintakulut	-3 450 850	230 000	-3 220 850	-3 172 181	-48 669
Netto	2 685 350	142 300	2 827 650	3 026 216	-198 566
Hallinnon kustannukse	-458 110	0	-458 110	-536 750	78 640
Netto yhteensä	2 227 240	142 300	2 369 540	2 489 466	-119 926

Käyttötalousosan määrärahat ja tuloarviot ovat liikelaitosta sitovia johtokuntaan nähden tulosaluetasolla edellä esitetyn mukaisesti.

Puhtaan veden toimintatuotot ylittyivät n. 158 000 €, ja toimintakulut ylittyivät n. 80 000 €. Jäteveden toimintakulut alittuivat n. 129 000 €. Hallinnon kustannukset ylittyivät n. 79 000 €. Nettoylitys n. 119 00 € talousarvioon (5%).

5.3.4 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelman toteutumisvertailu (sisäiset ja ulkoiset)	TA 2020	TA2020 muutokset	TA+muutos 2020	Toteutunut 2020	Poikkeama
Liikevaihto	6 121 480,00	-87 700,00	6 033 780,00	6 137 725,95	-103 945,95
Valmistus omaan käyttöön	0,00	0,00	0,00	33 184,48	-33 184,48
Liiketoiminnan muut tuotot	16 220,00	0,00	16 220,00	29 866,33	-13 646,33
Muut tuet ja avustukset	0,00	0,00	0,00	3 317,66	-3 317,66
Materiaalit ja palvelut	-3 060 698,00	230 000,00	-2 830 698,00	-2 855 633,76	24 935,76
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 869 668,00	117 000,00	-1 752 668,00	-1 719 636,35	-33 031,65
Ostot tilikauden aikana	-1 869 668,00	117 000,00	-1 752 668,00	-1 719 636,35	-33 031,65
Palvelujen ostot	-1 191 030,00	113 000,00	-1 078 030,00	-1 135 997,41	57 967,41
Henkilöstökulut	-701 002,00	0,00	-701 002,00	-711 007,30	10 005,30
Palkat ja palkkiot	-520 400,00	0,00	-520 400,00	-542 576,55	22 176,55
Henkilösivukulut	-180 602,00	0,00	-180 602,00	-168 430,75	-12 171,25
Eläkekulut	-157 282,00	0,00	-157 282,00	-150 122,18	-7 159,82
Muut henkilösivukulut	-23 320,00	0,00	-23 320,00	-18 308,57	-5 011,43
Poistot ja arvonalentumiset	-1 702 500,00	843 000,00	-859 500,00	-1 385 723,40	526 223,40
Suunnitelman muk. poistot	-1 702 500,00	843 000,00	-859 500,00	-1 385 723,40	526 223,40
Liiketoiminnan muut kulut	-148 760,00	0,00	-148 760,00	-147 988,06	-771,94
Liikelylijäämä (-alijäämä)	524 740,00	985 300,00	1 510 040,00	1 103 741,90	406 298,10
Rahoitustuotot ja -kulut	-369 800,00	0,00	-369 800,00	-350 904,05	-18 895,95
Muut rahoitustuotot	2 000,00	0,00	2 000,00	6 341,97	-4 341,97
Muille maksetut korkokulut	-71 800,00	0,00	-71 800,00	-57 245,92	-14 554,08
Korvaus peruspääomasta	-300 000,00	0,00	-300 000,00	-300 000,00	0,00
Muut rahoituskulut	0,00	0,00	0,00	-0,10	0,10
Ylijäämä (alij.) ennen satunnaisia eriä	154 940,00	985 300,00	1 140 240,00	752 837,85	387 402,15
Ylijäämä (alij.) ennen varauksia	154 940,00	985 300,00	1 140 240,00	752 837,85	387 402,15
Poistoeron muutos	16 300,00	0,00	16 300,00	16 370,84	-70,84
Tilikauden ylijäämä (alij.)	171 240,00	985 300,00	1 156 540,00	769 208,69	387 331,31

5.3.5 Investointien toteutuminen

Investointiosan toteutumisvertailussa esitetään projekteittain määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutumisvertailussa esitetään talousarviovuodelle hyväksytty määräraha ja sen käyttö sekä niiden erotus. Lisäksi esitetään poikkeama muutettuun talousarviioon ja hyväksytyt muutokset määrärahaan. Investointituloja ovat rahoitusosuudet ja käyttöomaisuuden myynnit.

Puhtaan veden osalta investointimäärärahat alittuivat n. 9 000 €. Jäteveden investointimäärärahojen toteutuma jäi n. 252 000 € talousarviota pienemmäksi.

Investointimenojen poikkeaman talousarviioon nähden aiheuttaa suurimmalta osin Vuohiniemen jätevedenpuhdistamon saneerausmenojen jääminen talousarviota pienemmäksi. Lisäksi koronaepidemia aiheutti ongelmia laitehankinnoissa, esimerkiksi vuodelle 2020 suunniteltu lietteenkuivaimien vaihtotyö siirtyi pääosin seuraavalle vuodelle, johtuen ulkomailta hankittujen laitteiden toimituksen viivästymisestä.

Investointiosan toteutusvertailu

Projekti	Alkuperäinen talousarvio euroa	Talousarvio- muutokset euroa	Talousarvio muutosten jälkeen euroa	Toteuma euroa	Poikkeama euroa
<u>Puhdas vesi</u>					
<u>Vesijohtoverkoston rakentaminen ja peruskorjaus</u>					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-380 000	0	-380 000	-410 837	30 837
Netto	-380 000	0	-380 000	-410 837	30 837
<u>Koneet ja kalusto</u>					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-40 000	0	-40 000	0	-40 000
Netto	-40 000	0	-40 000	0	-40 000
Puhdas vesi yhteensä					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-420 000	0	-420 000	-410 837	-9 163
Netto	-420 000	0	-420 000	-410 837	-9 163
<u>Jätevesi</u>					
<u>Jätevesipumppaamoiden hankinta ja peruskorjaus</u>					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-240 000	0	-240 000	-233 502	-6 498
Netto	-240 000	0	-240 000	-233 502	-6 498
<u>Viemäriverkoston rakentaminen ja peruskorjaus</u>					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-900 000	0	-900 000	-843 230	-56 770
Netto	-900 000	0	-900 000	-843 230	-56 770
<u>Vuohiniemen puhdistamo</u>					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-920 000	-1 763 000	-2 683 000	-2 494 726	-188 274
Netto	-920 000	-1 763 000	-2 683 000	-2 494 726	-188 274
<u>Koneet ja kalusto</u>					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-200 000	200 000	0	0	0
Netto	-200 000	0	0	0	0
Jätevesi yhteensä					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-2 260 000	-1 563 000	-3 823 000	-3 571 458	-251 542
Netto	-2 260 000	-1 563 000	-3 823 000	-3 571 458	-251 542
<u>Investoinnit yhteensä</u>					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-2 680 000	-1 563 000	-4 243 000	-3 982 295	-260 705
Netto	-2 680 000	-1 563 000	-4 243 000	-3 982 295	-260 705
Kaupungin talousarviossa sitova erä	-2 680 000	-1 563 000	-4 243 000		
Johtokunnan asettamat sitovat erät:					
Puhdas vesi	-420 000	0	-420 000		
Jätevesi	-2 260 000	-1 563 000	-3 823 000		

5.3.6 Rahoitusosan toteutuminen

Rahoituslaskelman toteutumisvertailu	TA 2020	Ta2020- muutos	Ta+muutos 2020	Toteutunut 2020	Poikkeama
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
Liikelylijäämä (-alijäämä)	524 740	985 300	1 510 040	1 103 742	406 298
Poistot ja arvonalentumiset	1 702 500	-843 000	859 500	1 385 723	-526 223
Rahoitustuotot ja -kulut	-369 800	0	-369 800	-350 904	-18 896
*Toiminnan rahavirta yht.	1 857 440	142 300	1 999 740	2 138 561	-138 821
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
Investointimenot	-2 680 000	-1 563 000	-4 243 000	-3 982 295	-260 705
* Investointien rahavirta yhteensä	-2 680 000	-1 563 000	-4 243 000	-3 982 295	-260 705
Toiminnan ja investointien rahavirta	-822 560	-1 420 700	-2 243 260	-1 843 734	-399 527
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0	0	0	-35 680	35 680
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	2 700 000	600 000	3 300 000	3 300 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-2 015 500	335 000	-1 680 500	-1 680 472	-28
Lainakannan muutokset yhteensä	684 500	935 000	1 619 500	1 619 528	-28
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Saamisten muutos kaupungilta	0	0	0	195 752	-195 752
Saamisten muutos muilta	0	0	0	-67 813	67 813
Korottomien velkojen muutos kaupungilta	0	0	0	-132 676	132 676
Korottomien velkojen muutos muilta	0	0	0	264 622	-264 622
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	0	0	0	259 886	-259 886
Rahoituksen rahavirta	684 500	935 000	1 619 500	1 843 734	-224 234
Rahavarojen muutos	-138 060	-485 700	-623 760	0	-623 760

5.4 Tilinpäätöslaskelmat

5.4.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma (ulkoiset)	2020 €	2019 €
Liikevaihto	6 070 195,32	5 526 004,78
Valmistus omaan käyttöön	33 184,48	0,00
Liiketoiminnan muut tuotot	29 866,33	14 865,91
Muut tuet ja avustukset	3 317,66	1 936,03
Materiaalit ja palvelut	-2 788 103,13	-2 849 383,92
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 713 627,42	-1 791 038,98
Palvelujen ostot	-1 074 475,71	-1 058 344,94
Henkilöstökulut	-711 007,30	-773 637,87
Palkat ja palkkiot	-542 576,55	-590 000,11
Henkilöstösivukulut	-168 430,75	-183 637,76
Eläkekulut	-150 122,18	-160 429,37
Muut henkilöstösivukulut	-18 308,57	-23 208,39
Poistot ja arvonalentumiset	-1 385 723,40	-802 462,61
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 385 723,40	-802 462,61
Liiketoiminnan muut kulut	-147 988,06	-132 043,29
Liikelylijäämä (-alijäämä)	1 103 741,90	985 279,03
Rahoitustuotot ja -kulut	-350 904,05	-460 425,66
Muut rahoitustuotot	6 341,97	2 450,28
Muille maksetut korkokulut	-57 245,92	-62 779,15
Korvaus peruspääomasta	-300 000,00	-400 000,00
Muut rahoituskulut	-0,10	-96,79
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	752 837,85	524 853,37
Poistoeron muutos lisäys(-) tai väh(+)	16 370,84	83 948,72
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	769 208,69	608 802,09

5.4.2 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma	2020 1 000 €	2019 1 000 €
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelylijäämä (-alijäämä)	1 103 741,90	985 279,03
Poistot ja arvonalentumiset	1 385 723,40	802 462,61
Rahoitustuotot ja -kulut	-350 904,05	-460 425,66
*Toiminnan rahavirta yht.	2 138 561,25	1 327 315,98
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-3 982 294,75	-5 029 210,26
* Investointien rahavirta yhteensä	-3 982 294,75	-5 029 210,26
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 843 733,50	-3 701 894,28
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset muilta	-35 680,00	0,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset muilta	3 300 000,00	3 500 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-1 680 472,00	-1 563 806,00
Lainakannan muutokset yhteensä	1 619 528,00	1 936 194,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kaupungilta	195 751,66	2 229 376,08
Saamisten muutos muilta	-67 812,69	4 957,21
Korottomien velkojen muutos kaupungilta	-132 675,69	63 823,47
Korottomien velkojen muutos muilta	264 622,22	-532 456,48
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	259 885,50	1 765 700,28
Rahoituksen rahavirta	1 843 733,50	3 701 894,28
RAHAVAROJEN MUUTOS	0	0

5.4.3 Tase

VASTAAVAA	2020	2019	VASTATTAVAA	2020	2019
Pysyvät vastaavat			Oma pääoma		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	2 842 189,22	2 842 189,22
Muut pitkäv. menot	806 918,73	0,00	Ed. tilik. yli(-)/alijäämä(+)	6 589 301,18	5 980 499,09
*Aineettomat hyödykkeet	806 918,73	0,00	Tilikauden ylijäämä (-)/alijäämä (+)	769 208,69	608 802,09
Aineelliset hyödykkeet			*Oma pääoma	10 200 699,09	9 431 490,40
Maa- ja vesialueet	104 670,00	0,00	Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
Rakennukset	10 338 098,71	2 612 478,72	Poistoero	132 514,51	148 885,35
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 359 630,76	7 050 224,41	*Poistoero ja vapaaeht. varaukset	132 514,51	148 885,35
Koneet ja kalusto	35 959,04	47 239,55	Vieras pääoma		
Keskeneräiset hankinnat	1 542 718,80	11 881 482,01	Pitkäaikainen		
*Aineelliset hyödykkeet	23 381 077,31	21 591 424,69	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitok.	14 469 936,00	13 180 408,00
Sijoitukset			Liitt.maksut ja muut pitkäaik. velat	1 445 900,69	1 353 962,98
Osakkeet ja osuudet	3 030 720,00	3 030 720,00	*Pitkäaikainen	15 915 836,69	14 534 370,98
Muut saamiset	78 980,00	43 300,00	Lyhytaikainen		
* Sijoitukset	3 109 700,00	3 074 020,00	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitok.	2 010 472,00	1 680 472,00
**Pysyvät vastaavat	27 297 696,04	24 665 444,69	Ostovelat	443 608,35	407 800,58
Vaihtuvat vastaavat			Korottomat velat kaupungilta	6 245,42	136 816,35
Saamiset			Muut velat	140 599,46	0,00
Lyhytaikaiset			Siirtovelat	102 321,25	108 148,73
Myyntisaamiset	441 448,21	376 822,02	*Lyhytaikainen	2 703 246,48	2 333 237,66
Saamiset kaupungilta	1 209 524,08	1 405 275,74	**Vieras pääoma	18 619 083,17	16 867 608,64
Muut saamiset	3 628,44	441,94	Vastattavaa	28 952 296,77	26 447 984,39
*Lyhytaikaiset saamiset	1 654 600,73	1 782 539,70			
**Saamiset	1 654 600,73	1 782 539,70			
**Vaihtuvat vastaavat	1 654 600,73	1 782 539,70			
Vastaavaa	28 952 296,77	26 447 984,39			

5.5 Tilinpäätöksen liitetiedot

5.5.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä -menetelmät

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvien vastaavien arvostus

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet

Pysyvien vastaavien aineelliset ja aineettomat hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun

poistosuunnitelman mukaisesti. Kaupunginvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Konsernitili

Kaupungin konsernitilisopimuksen mukaisesti lisälmen Veden rahavarat esitetään kaupungin taseessa rahoissa ja pankkisaamisissa. lisälmen Veden taseessa ne esitetään lyhytaikaisten saamisten ryhmässä, erässä saamiset kaupungilta.

5.5.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväkokonaisuuksina

Toimintatuotot tehtäväkokonaisuuksina	2020	2019
Puhdas vesi	2 458 528,96	2 400 647,74
Jätevesi	3 672 336,35	3 135 892,04
Hallinto	5 698,48	6 266,94
Yhteensä	6 136 563,79	5 542 806,72

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Kaupunginvaltuusto on 13.11.2017 § 129 vahvistanut poistosuunnitelman muutoksen 1.12.2017 alkaen aktivoitaville hyödykkeille.

Poistoajat, poistoprosentit ja poistomenetelmät ovat:

Aineettomat hyödykkeet	Poisto- menetelmä	Poistoaika / poisto-%
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5 vuotta
Liikearvo	Tasapoisto	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot		
Kehittämismenot	Tasapoisto	5 vuotta
Osakehuoneistojen ja vuokrahuoneistojen perusparannusmenot *)	Tasapoisto	max. 10 vuotta
Väylähankkeisiin osallistuminen *)	Tasapoisto	max. 40 vuotta
* poistoaika määritellään hyödykekohtaisesti hyödykkeen arvioitun taloudellisen pitoajan mukaan		
Atk-ohjelmistot	Tasapoisto	3 vuotta
Muut	Tasapoisto	3 vuotta
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	Ei poistoa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Talous- ja muut rakennukset	Tasapoisto	15 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Asuinrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
Maanalaiset kallioluolat	Tasapoisto	50 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	Tasapoisto	20 vuotta
Sillat, laiturit ja uimalat	Tasapoisto	20 vuotta
Muut maa- ja vesirakenteet	Tasapoisto	20 vuotta
Vedenjakelu - ja viemäriverkosto	Tasapoisto	30 vuotta
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistus	Tasapoisto	20 vuotta
Muut putki- ja kaapeliverkot	Tasapoisto	20 vuotta
Liikenteen ohjauslaitteet	Tasapoisto	10 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Tasapoisto	10 vuotta
Koneet ja kalusto		
Tietokonelaitteet	Tasapoisto	3 vuotta
Viestintälaitteet	Tasapoisto	3 vuotta
Henkilö- ja pakettiautot	Tasapoisto	5 vuotta
Linja-, kuorma-autot sekä muut raskaat koneet	Tasapoisto	8 vuotta
Muut kuljetusvälineet ja liikkuvat työkoneet	Tasapoisto	5 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	5 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto	
Arvo- ja taide-esineet	Ei poistoa	
Keskeneräiset hankinnat	Ei poistoa	
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoa	

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 €, on liikelaitoksessa kirjattu vuosikuluksi.

5.5.3 Tasetta koskevat liitetiedot

5.5.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet

Pysyvien vastaavien hyödykkeet	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet							Pysyvät vast. hyödykkeet yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaik. menot	Aineettomat hyödykkeet yhteensä	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Kesk.er. hankinnat ja enn.maksut	Aineelliset hyödykkeet yhteensä	
Poistamaton hank.meno 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00	2 612 478,72	7 050 224,41	47 239,55	0,00	11 881 482,01	21 591 424,69	21 591 424,69
Lisäykset tilikaudella	0,00	286 057,25	286 057,25	104 670,00	1 024 407,68	1 030 316,02	0,00	0,00	1 536 843,80	3 696 237,50	3 982 294,75
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	548 641,77	548 641,77	0,00	7 155 810,29	4 171 154,95	0,00	0,00	-11 875 607,01	-548 641,77	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-27 780,29	-27 780,29	0,00	-454 597,98	-892 064,62	-11 280,51	0,00	0,00	-1 357 943,11	-1 385 723,40
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hank.meno 31.12.	0,00	806 918,73	806 918,73	104 670,00	10 338 098,71	11 359 630,76	35 959,04	0,00	15 427 18,80	23 381 077,31	24 187 996,04
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton kp-arvo 31.12.	0,00	806 918,73	806 918,73	104 670,00	10 338 098,71	11 359 630,76	35 959,04	0,00	15 427 18,80	23 381 077,31	24 187 996,04
Olenneiset lisäpoistot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Pysyvien vastaavien sijoitukset	Osakkeet ja osuudet					Jvk-, muut laina- ja muut saamiset					Pysyvien vastaavien sijoitukset yhteensä
	Osakkeet konserni-yhtiöt	Kunta-yhtymä-osuudet	Osakkeet omistusyht. yhteisöt	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Saamiset konserni-yhteisöiltä	Saamiset kunta-yhtymiltä	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä		
Hankintameno 1.1	0,00	0,00	3 030 720,00	0,00	3 030 720,00	0,00	0,00	43 300,00	43 300,00	3 074 020,00	
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	35 680,00	35 680,00	35 680,00	
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Hankintameno 31.12	0,00	0,00	3 030 720,00	0,00	3 030 720,00	0,00	0,00	78 980,00	78 980,00	3 109 700,00	
Arvonl. ja niiden pal.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	0,00	3 030 720,00	0,00	3 030 720,00	0,00	0,00	78 980,00	78 980,00	3 109 700,00	

Saamisten erittely

Saamisten erittely	2020 Lyh. aikaiset	2019 Lyh.aikaiset
Saamiset kaupungilta		
Myyntisaamiset	10 388,82	7 026,74
Muut saamiset	1 209 524,08	1 398 249,00
Yhteensä	1 219 912,90	1 405 275,74
Saamiset tytäryhteisöiltä		
Myyntisaamiset	16 153,89	12 976,97
Yhteensä	16 153,89	12 976,97
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kaup. jäsenenä		
Myyntisaamiset	2 059,91	2 339,08
Yhteensä	2 059,91	2 339,08
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistussos.yht.		
Myyntisaamiset	12 141,93	7 359,75
Yhteensä	12 141,93	7 359,75
Saamiset yhteensä	1 250 268,63	1 427 951,54

5.5.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely

Oman pääoman erittely	2020	2019
Peruspääoma 1.1. Vähennykset	2 842 189,22	2 842 189,22
Peruspääoma 31.12	2 842 189,22	2 842 189,22
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1	6 589 301,18	5 980 499,09
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	6 589 301,18	5 980 499,09
Tilikauden ylijäämä	769 208,69	608 802,09
Oma pääoma yhteensä	10 200 699,09	9 431 490,40

Pitkäaikaiset velat, jotka eräänntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

Pitkäaikaiset velat, jotka eräänntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua	2020	2019
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	7 163 048,00	6 853 520,00
Pitkäaikaiset velat yhteensä	7 163 048,00	6 853 520,00

Vieras pääoma

Vieras pääoma	2020 Lyhytaikaiset	2019 Lyhytaikaiset
Velat kaupungille		
Ostovelat	6 191,43	136 223,00
Siirtovelat	53,99	593,35
Yhteensä	6 245,42	136 816,35
Velat osakkuusyhteisöille		
Ostovelat	117 976,38	96 733,60
Yhteensä	117 976,38	96 733,60
Vieras pääoma yhteensä	124 221,80	233 549,95

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	2020	2019
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Lomapalkkajaksotus	93 037,51	98 242,85
Korkojaksotukset	2 813,81	3 277,84
Muut siirtovelat muille	6 469,93	6 628,04
Yhteensä	102 321,25	108 148,73

5.5.4 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat

liitetiedot

Vuokravastuut	2020	2019
Vuokravastuut yhteensä	57 534 €	82 918 €
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	34 196 €	37 718 €

Arvonlisäveron palautusvastuu

Ei palautuksen alaisia kiinteistöjä.

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Iisalmen Vesi -liikelaitos on tehnyt liittymis- ja käyttösopimuksen liittymisestä Sonkajärvi-Iisalmi siirtoviemäriin n. 200 metriä ennen siirtoviemäriin tasaustalasta Iisalmen kaupungin alueella. Tasaustalasta ja sen jälkeisen viemäriverkoston käyttö- ja ylläpitokustannukset jaetaan Peltomäen siirtoviemäriin tulevan jätevesimäärän ja Sonkajärveltä tulevan jätevesimäärän suhteessa. Lisäksi Iisalmen Vesi -liikelaitos osallistuu tasaustalasta Iisalmeen olevan siirtoviemäriin pääoman jäännösarvon kustannuksiin. Iisalmen Vesi -liikelaitoksen osuus on noin 20% koko siirtoviemäriin osuudesta eli vuosina 2021-2050 yhteensä 16 325,85 €.

Iisalmen Vesi -liikelaitos on sopinut Vieremän Lämpö- ja Vesi Oy:n kanssa Vieremän tasaustalasta ottamisesta Iisalmen Veden valvontaan ja ohjaukseen. Tasaustalasta ohjaus parantaa Iisalmen Veden pumppaamoiden tilannetta poikkeustilanteisiin varautumisessa ja antaa mahdollisuuden tasata vuorokautista kuormitusta puhdistamalla. Tasaustalasta tehtiin vuonna 2020 automaatiotöitä, joista vastasi Iisalmen Vesi. Muista tasaustalasta tehtyistä yhteisesti sovitusta, tekniikkaan liittyvistä uudistusten kustannuksista vastasivat Iisalmen Vesi ja Vieremän Lämpö ja Vesi Oy kumpikin 50 % osuudella. Uudistukset toteutettiin vuoden 2020 aikana.

5.5.5 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat

liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12.

Henkilöstö	TP2019	TA2020	TP2020	Poikkeama
Vakituiset	12,0	13,0	11,9	-1,1
Määräaikaiset	1,6	1,5	1,3	-0,2
YHTEENSÄ	13,6	14,5	13,2	-1,3

Henkilöstökulujen erittely	2020	2019
Palkat ja palkkiot	547 381,46	590 000,11
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	150 122,18	160 429,37
Muut henkilöstösivukulut	18 308,57	23 208,39
Henkilöstökorvaukset ja muut korvauserät	-4 804,91	0,00
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	711 007,30	773 637,87
Käyttöomaisuuteen/keskener. kirjatut hlöstökul	36 102,66	51 629,12
Yhteensä henkilöstökulut	747 109,96	825 266,99

Luottamushenkilöiden palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

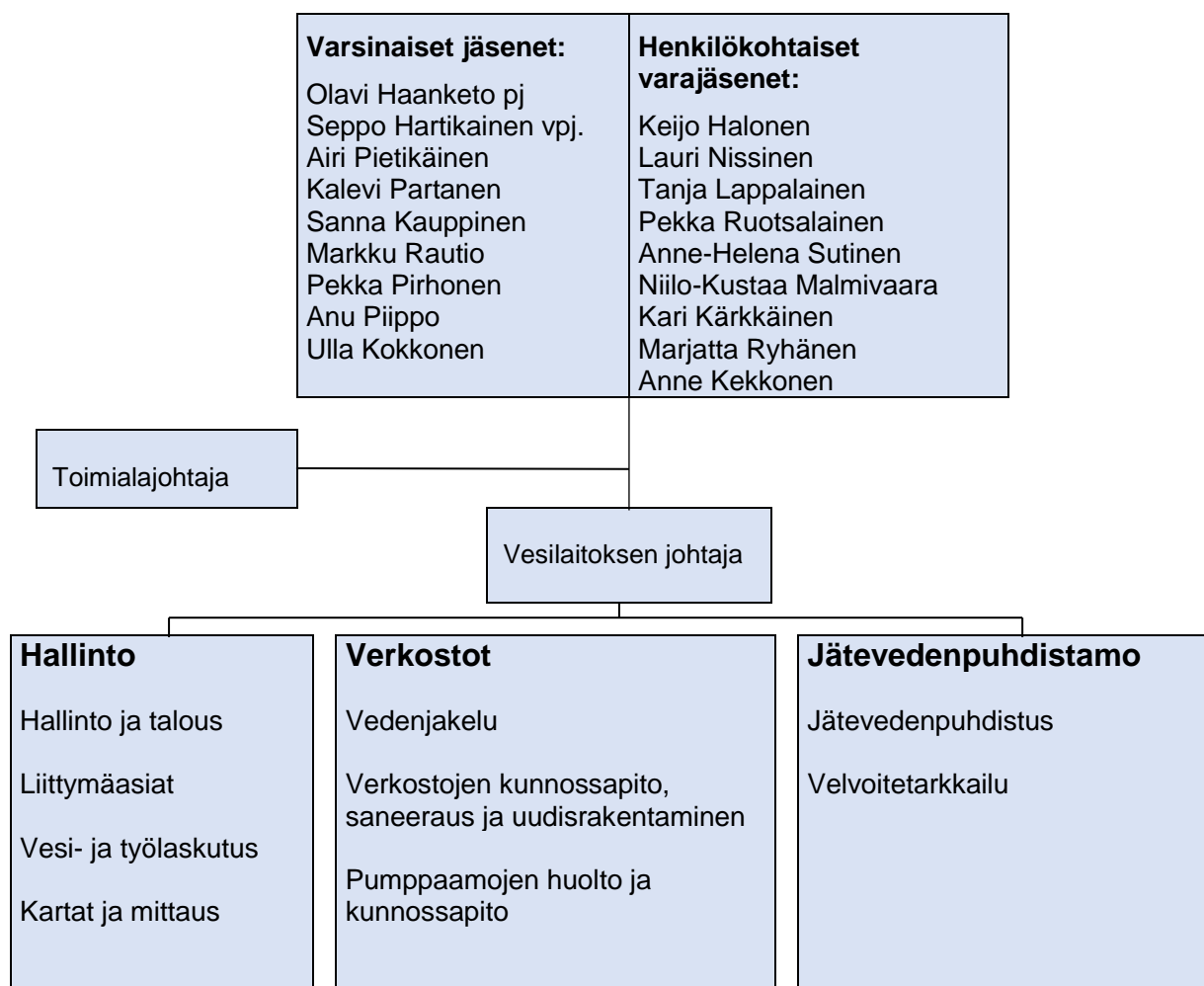
Perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut sisältyvät kaupungin tilinpäätösosioon.

Tilintarkastajan palkkiot

Tilintarkastajan palkkiot sisältyvät kaupungin maksamaan korvaukseen.

5.6 Organisaatio

Iisalmen Vesi -liikelaitoksen johtokunta

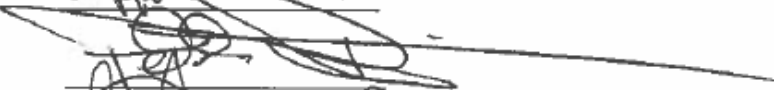

5.7 Tilinpäätöksen allekirjoitus ja merkinnät

Iisalmessa, maaliskuun 16. päivänä 2021

Iisalmen Vesi -liikelaitoksen johtokunta

Jari Pietikäinen
Kalvi Peltö
Matti Hokkanen
A. Pajala

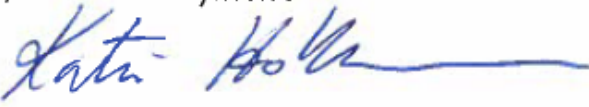
Sanna Penttinen

Tilintarkastusmerkintä:

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen

Iisalmessa, huhtikuun 26. päivänä 2021

KPMG Oy, tilintarkastusyhteisö

 KATRI HOKKANEN
 JHT, KHT

5.8 Muut eriytetyt laskelmat

TULOSLASKELMA, Ruokatuotanto ulkopuolisille myynti

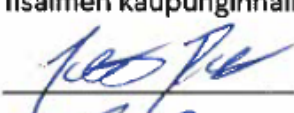
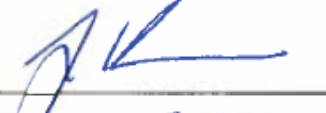
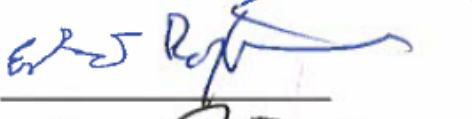
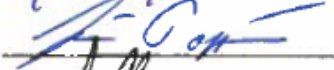

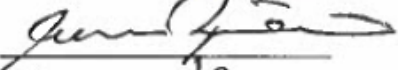

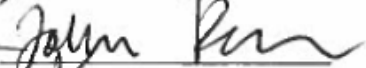

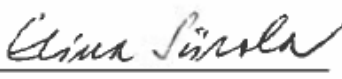
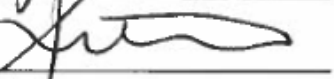
Toimintatuotot	1 884 956,61
Myyntituotot	1 884 956,61
Toimintakulut	-1 749 716,70
Henkilöstökulut	-902 353,56
Palkat ja palkkiot	-745 705,71
Eläkekulut	-129 549,09
Muut henkilöstösivukulut	-27 098,76
Palvelujen ostot	-245 165,13
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-415 814,43
Muut kulut	-186 383,58
Toimintakate	135 239,91
Vuosikate	135 239,91
Poistot ja arvonalentumiset	
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 061,90
Tilikauden tulos	133 178,01
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	133 178,01
Laskennalliset erät	-106 257,00
Tilikauden nettotulos	26 921,01

- Luoto-keittiön kustannukset jaettu myyntituottojen suhteessa, ulkopuolisille myynti 87 %, oma toiminta 13 %
- 18.3.2020 voimaan astuneen valmiuslain aikana sijaisia ei saanut palkata ja henkilökuntaa siirrettiin muista valmistuskeittiöistä (koulut etäopetuksessa). Nämä henkilöstömenot eivät ole kirjautuneet Luoto-keittiön kustannuksiksi.
- lisäksi äkillisessä muutostilanteessa elintarvikkeita siirrettiin kouluruokia valmistavasta keittiöstä Luoto-keittiön käyttöön
- em. seikkojen vuoksi toteutuneita kustannuksia ei saada suoraan tilitunnisteilla ja kustannukset jaettu myyntituottojen suhteessa

6 Tilinpäätöksen allekirjoitus

Iisalmessa 29.3.2021

Iisalmen kaupunginhallitus

Tilintarkastusmerkintä

Tilintarkastuskertomus on tänään annettu.

Iisalmessa 26. huhtikuuta 2021

KPMG Oy Ab

Katri Hokkanen
JHT, KHT

7 Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista

Käytetyt kirjanpitokirjat 2020

Pääkirjanpito

Kassanhallinta	Ostoreskontra
Käyttöomaisuuskirjanpito	Päiväkirja
Myyntireskontra	Pääkirja

Asiakirjat säilytetään sähköisenä järjestelmässä

Myyntireskontra, ulkoinen järjestelmä

Vesilaskutus

Konsernikirjanpito

Kirjanpito järjestelmässä, asiakirjat ja tietopyyntölomakkeet paperimuotoisena.

Maksuliikenne

Sähköisenä järjestelmässä

Tilinpäätös

Asiakirja säilytetään paperimuotoisena ja sähköisessä järjestelmässä

Tase-erittely

Asiakirjat säilytetään paperimuotoisena.

Säilytysaika

Sidottu tasekirja säilytetään pysyvästi, palkkaluettelot 50 vuotta, muut kirjanpitokirjat 10 vuotta ja tositteet kuusi vuotta tilikauden päättymisestä.

Luettelo käytetyistä tosittelajeista (kursivoidut Rondo-arkistossa)

Tositelaji	Nimitys	Tositelaji	Nimitys
ALKUSA	Alkusaldot	MUIRS2	Muistiotosite Rondo sisäinen
BUD	Talousarvio	MUISIS	Muistio sisäinen
BUDL	Lisätalousarvio	MUIST1	Muistiotositteet
EXCMUI	Excel-muistiot	OMAKSU	Ostoreskontra maksut
KASSA1	Kassatositteet	OSTOT	Ostolaskut
KLALKU	Konsernin alkusaldot	PALKAT	Palkkatositteet
KLKIRJ	Konsernikirjaukset	PANKKI	Pankkien tiliotteet
KLYHT	Konserni tytär/ky	PUSATE	Pusatek
KOMMUI	Käyttöomaisuus muistiot	R8HYVL	Hyvityslaskujen kuittaus
KOMTOS	Käyttöomaisuustositteet	R8LASK	Laskut/ asiakkaat/ R8 laskutus
MR	Hyvityslaskukuittaus	SISLAS	Sisäisen laskut
MR	Tileistä poisto	SISROP	Sisäiset laskut Rondo
MRPHYV	Hyvityslasku kuittaus	YMRHYV	MR hyvityslasku kuittaus
MRPK	Tileistä poisto	YMRK	MR Tileistä poisto
MRPMAN	Manuaalisuoritukset	YMRMAN	MR Manuaalisuoritukset
MRPVII	Viitesuoritukset		
MUISRO2	Muistiotosite Rondo		